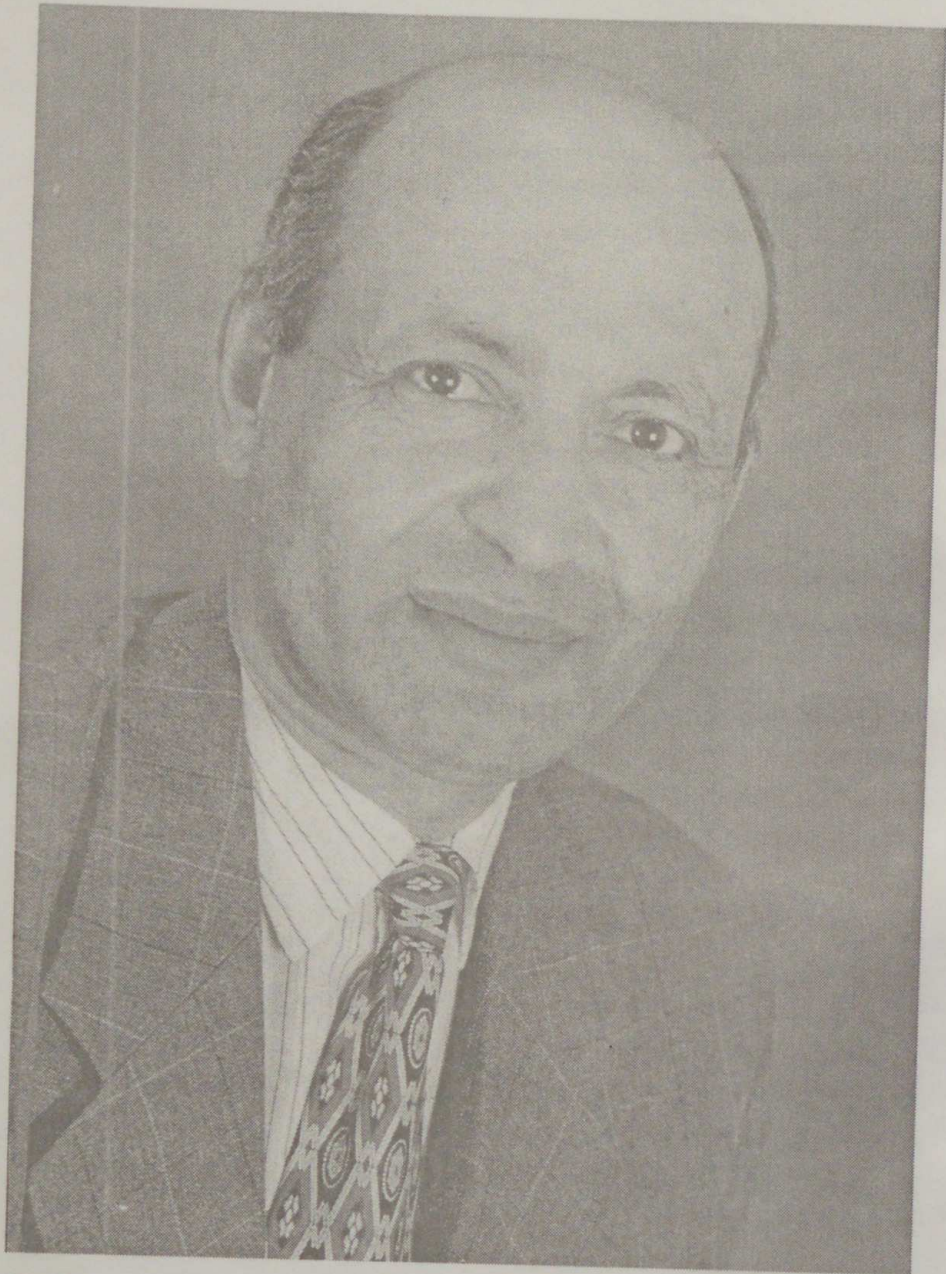

РАФИГ
ЈУСИФОВЛУ

Төзө
себдалара
гозару

РАФИГ ЈУСИФОВЛУ (0002) 010 J

ТӘЗӘ СЕВДАЛАРА ДОҒРУ

Ше'рләр вә тәрчүмәләр

«ШУША» НӘШРИЈАТЫ

Бакы — 2000

Рафиг Јусифоғлу.

«Тәзә севдалара доғру», «Шуша» нәшријјаты,
2000, сәһ. 316.

Танынмыш шаир, публисист, әдәбијјатшүнас, «Вәтән», «Гызыл гәләм», «Тофиг Маһмуд» әдәби мұкафатларының лауреаты Рафиг Јусифоғлу «Јурдум-јувам», «Әтирли дүјмәләр», «Очаг јери», «Ајлы чығыр», «Гәм карваны», «Һәсрәт көчү», «Ширин јағыш», «Азәрбајчан поемасы: ахтарышлар вә перспективләр», «Баһар гатары», «Китаби Дәдә Горгуд», «Хатирә кәчавәси», «Бөјүк арзуја кедән јол» адлы китабларын мүәллифидир. Шаирин «Тәзә севдалара доғру» адлы јени китабына онун ше'рләри вә тәрчүмәләри дахил едиллиб.

051(Л—041)

J 051—010(37)2000 Сифаришлә

© «Шуша» нәшријјаты
Бакы—2000

Бу китабын чапында мәнә јардымчы олан достум Әвәз Нүсејнгулијевә дәрин миннәтдарлығымы билдирирәм.

Редактор: *Васиф ГУЛНІЕВ*

Рәссам: *Илгар ТОФИГОҒЛУ*

Техники редактор: *Сәлим ӘҺМӘДОВ*

Јығылмаға верилиб 24.03.2000. Чапа имзаланыб 28.04.2000.

Кағыз форматы 84×108¹/₁₆. Мәтбәә кағызы № 1.

Әдәби гарнитур, јүксәк чап үсулу. Физики чап вәрәги 20.

Сифариш 131. Тиражы 500. Гиймәти мұғавилә илә.

«Шуша» нәшријјаты.

Китаб Азәрбајчан Республикасы Мәтбуат вә Информасија Назирлијинин «Гызыл Шәрг» Ичарә мәтбәәсиндә чап олуиушдур.

Бакы, Һәзи Асланов күчәси, 80.

ТӘЗӘ СЕВДАЛАРА ДОҒРУ

Өмүр давам едир. Нә вахтса гәләмә алдығым поетик јашантыларымы бир јерә топлајыб јенидән охујанда елә бил кечдијим јолу тәзәдән кечирәм. Гәләмимин «ајаг исләринин алтында» үрәјим чырпыныр елә бил. Өмрүн әллинчи баһарыны архада гојуб севдалара доғру јол кедирәм. Јубилејимә һәср олуиуш телевизија верилишини «Тәзә севдалара доғру» адландырмағым да тәсадүфи дејилди. Бу данылмаз һәгигәтди ки, керижә јол јохдур. Елә буна көрә дә өтән күнләримин һәсрәтини чәкмәкдән чоһ, кәләчәк күнләримә бојлаишаға үстүнлүк верирәм. Инсан билсә дә, јолунун үстүндә гәфил өлүм дајаныб, јенә дә еһтирасла кәләчәјә доғру чан атыр.

Ким билир, бәлкә дә өмрүм битһабитләди?! Бәлкә дә гәбир дашым өмрүмүн ахырынчы чүмләсинин сонунда гәфләтән әбәди бир нидаја дөнәчәк!

Билмирәм, билмирәм, билмирәм... Анчаг ону билирәм ки, дүнја јашамалы дүнјады, көзәл дүнјады, онун тајы-бәрабәри јохду!.. Өзү дә бу көзәллији 50 јашдан сонра инсан даһа дәриндән дәрк едирмиш...

Гаршыда нә гәдәр һәјата кечириләси арзулар, көрүләси ишләр вар. Өмрү ләјагәтлә баша чатдырмағ үчүн Аллаһымдан мөһләт истәјирәм.

Бир дәфә гардашым Разим мәнә деди ки, хәбәрин вармы, сәнин китабларының әксәријјәтинин ады јолла бағлыды? «Ајлы чығыр», «Гәм карваны», «Һәсрәт көчү», «Баһар гатары», «Хатирә кәчавәси», «Бөјүк арзуја кедән јол»...

Доғрусу бу һагда һеч фикирләшмәмишдим. Өзүмә дә тәәччүблү кәлди: тәзә һазырладығым китабын да ады јолла бағлыды: «Тәзә севдалара доғру»... Көрүнүр, елә бу да бир нөв алын јазысыды...

Әсәрләрини мәнәббәтлә тәрчүмә етдијим бөјүк испан шаирин Федерико Гарсиа Лорканын ше'рләрини дә јолсуз, һәрәкәтсиз тәсәв-

вур етмэк мүмкүн дежил. Бу ше'рлэр дә мәним гәләмимин көјнә-
јиндән кечдији үчүн онлары өз јазыларым кими сеvirәм. Елә буна
көрә дә һәмин ше'рләри, еләчә дә бә'зи тәрчүмәләри дә бу китаб-
да вермәк гәрарына кәлдим.

Јени ше'рләр топлусуна индијә гәдәр һеч һарда чап етдирмә-
дијим, кәнчлик илләриндә јаздығым бә'зи чызмагараларымы да
дахил етмишәм. Әлбәттә, бу ше'рләрин зәифлијини билирәм. Ан-
чаг ону да е'тираф едим ки, аз-чоһ уғур газанан ше'рләрим мүәј-
јән мә'нада бу чызмагараларыма борчлудур. Она көрә ки, мәһз бу
ше'рләр мәним гәләмими заман-заман чилалајыб, овхарлајыб. Бәлкә,
бу ше'рләр нә вахтса шаирин инкишаф јолуну изләјән тәдгигатчыја
көмәклик көстәрә биләчәк? Елә буна көрә дә һәмин јазыларын да
ишыг үзү көрмәјә мә'нәви һаггы вар. Онсуз да заман өзү һәр шеји
әләк-вәләк едәчәк...

Әниз охучуларым, инди сизи јазыларымла баш-баша гојурам.
Һеч олмаса бирчә ше'рим хошунуза кәлсә, өзүмү хошбәхт санар-
дым. Кәлин бирликдә тәзә севдалара доғру аддымлајаг...

Сизин һамыныза севдалы өмүр арзулајан

Рафиг Јусифоғлу.

13. 03. 2000.

ӨМҮРДӘН ДҮШӘН ЈАРПАГЛАР

*

САЛАМ, ИЈИРМИ БИРИНЧИ ӘСР

Нә гәдәр тохум әкилиб
Ајын, күнүн шырымында.
Гәлбимиз јарпаг тәк әсиб
Илләрин ашырымында.

Халгымызы чәм еләјиб
Үчрәнкли бајраг алтына,
Әсримизин сон илини
Гојмушуг ајаг алтына.

Үзүмүзә тәзә әсрин
Сәһрли нәфәси дәјир.
Бабанын демәдијини
Вахт кәлир, нәвәси дејир.

Заманын ил, ај шумунда
Гәзә-тәзә вәр ачылыр.
Нә хошбәхтик, гаршымыздә
Јени үфүгләр ачылыр.

Санки һәр шеј тәзәләниб,
Һара бахдыг, јени көрдүк.
Танрым, нечә бәхтәвәрик,
Јашајыб бу күнү көрдүк.

Әсрин зирвәсиндән бахдыг,
Көзүмүздән јаш ачылды.
Арзуларын ајнасыны
Гудуз илләр даша чалды.

Көрдүм гәриб тәрәләрин,
Дағларын көзү јол чәкир.
Хәзан вурмуш мешәләрин,
Бағларын көзү јол чәкир.

Нечә гөнчә арзулары
Илләрин сазағы вуруб.
Кәндләр јетим гузу кими
Күскүндүр, бојнуну буруб.

Гәлбимиздән ганлар ахыр,
Јаралы торпаг кимијик.
Биз әсрин сон будағында
Титрәјән јарпаг кимијик.

Каш јурдуму азад көрәм,
Севинчдән көксүм габара.
Заманын јелләри бизи
Доғма јерләрә апара.

Өтән әсрин илләриндән
Нечә дағлы синә галыб.
Салам, ијirmi биринчи әср,
Күманымыз сәнә галыб...

02. 01 .2000.

ӘЛЛИ ЈАШЫМ

Севәнләрин додағында
Јанан аһды әлли јашым.
Әсрин сон ил будағында
Бир јарпагды әлли јашым.
Һәсрәтлә кечдији јола
Дөнүб бахды әлли јашым.
Хатирә кәчавәсиндә
Бир чырагды әлли јашым.
Әлли баһарым, пајызым,
Әлли јајым, әлли гышым,
Әлли јашым.
Севда долу көзләримин

Бахышындан бәлли јашым,
Әлли јашым.
Үрәкләрә севки сәпән
Хејирхаһ әмәлли јашым,
Әлли јашым.
Гәлбимдә көјнәјән һәсрәт.
Көзүмдә бәрг вуран јашым,
Әлли јашым.
Јолларымда көзү галан
Һәсрәтли торпағым, дашым,
Әлли јашым.
Севда долу үрәјимин
Тумурчуғу јашыл-јашыл,
Әлли јашым.
Нәвәм јатыр арзуларын
Бешијиндә мышыл-мышыл,
Әлли јашым.
Үрәјимдән кечиб кедән
Әлли орду, әлли гошун—
Әлли јашым.
Севдалы башыма гонан
Мәләк донлу дөвләт гушум,
Әлли јашым.

01. 01. 2000.

ЈАШАМАЛЫ ДҮНЈАДЫ

Елә бил ки, адамла
Данышыр күл-чичәкләр.
Чәмәндә улдуз кими
Сајрышыр күл-чичәкләр.
Учан кәпәнәкләрә
Гошулмалы дүнјады.
Гәлбимдән бир сәс кәлир:
Јашамалы дүнјады!
Көјдә ај күлүмсәјир,
Гәлбимдә севки күлүр.
Үрәјимин башында
Ачылыр севки күлү.
Көјләр нечә лачивәрд,
Гуш олмалы дүнјады.
Ким нә дејир гој десин:
Јашамалы дүнјады!

Дәнизләрә, чајлара,
Учалан дағлара бах
Додағында тәбәссүм
Көрпә ушағлара бах.
Күл гохулу сачлары
Охшамалы дүнјады.
Көнлүм нәғмә охујур,
Јашамалы дүнјады!

Нә гәдәр гыз вар, Аллаһ
Нејран гојур адамы.
Тәзә-тәр чичәкләрин
Бәбәјиндән од дамыр.
Үрәкдә севки, һәсрәт
Дашымалы дүнјады.
Аллаһым, нечә көзәл,
Јашамалы дүнјады!...

1999.

ЕЈ ВӘТӘН

Достум Әвәз Нүсејнгулијевә

Аралы дүшмүшәм дағындан, дүзүндән,
Булаглар чағлајыр һәсрәтли көзүмдән.
Бу дәрдә, ағрыја де, нечә дөзүм мән?—
Гәлбимдә сызлајан јаралы неј Вәтән,
Еј Вәтән, еј Вәтән!

Јухумда көрүрәм дәрәни, дағыны,
Хәзана туш кәлән лаләзар бағыны.
Галх әзәк дүшмәни, галх әзәк јағыны,
Әјнинә сән әскәр палтары кеј, Вәтән,
Еј Вәтән, еј Вәтән!

Елимә, обама туш олмаг истәрәм,
Һөнкүрән көзүндә јаш олмаг истәрәм,
Чырпыныр үрәјим, гуш олмаг истәрәм,
Ганады олана јер вәтән, көј вәтән,
Еј Вәтән, еј Вәтән!

УЛДУЗЛАР

Гардашым Разимә

Һәр өмрүн гышы, јазы вар,
Һәр алында бир јазы вар.
Инсан ишыгдан јоғрулуб,
Һәр кәсин бир улдузу вар.

Бу дүнјада һәлә һеч нә
Јаранмајыб өзбашына.
Чәркә-чәркә улдуза бах,
Бәнзәјир өкүз башына.

Ајаг јохса, диз нә кәзир?
Кедән јохса, из нә кәзир?
Бизим ағ үзлү дүнјанын
Көјүндә өкүз нә кәзир?!

Бәлкә ох үз бүрчүдү бу?
Бәлкә ағ үз бүрчүдү бу?!
Биз онун өвладларыјыг,
Гардаш, Оғуз бүрчүдү бу...

1998.

ГУСАР ЛӨВЬӘЛӘРИ

Достум Рәшид Бабајевә

Кәл-кәл дејән зирвәләр учалардан учады,
Хәбәр дә тутмаг олмур баһарындан, гышындан.
Шаһдаға бах, елә бил бир ихтијар гочады,
Ағ чалмасы һеч заман әскик олмур башындан.

Зүмрүд донлу мешәләр бу торпағы бәзәјир,
Даға чыхсан ајағын јердән, көјдән үзүлүр.
Шаһдағ бир топа нәһәнк ағ булуда бәнзәјир,
Гусарчај әтәјиндән дамчы-дамчы сүзүлүр.

Гајабулаг башына топласа да бир ели,
Ахан чаја гошулуб гачыр, дэнизэ гачыр.
Көзэллэр чимэн заман санки Бэнөвшэ көлү
Этирлэнир, дөрд јана бэнөвшэ этри сачыр.

Чэркэ илэ дүзүлүб ағачлар чај бојунча,
Јарпагларын көлкэси ишыглар кими үзүр.
Мэнэббэтлэ дөрд јаны сејр едирэм дојунча,
Сэмада ганад чалыб алычы гушлар сүзүр.

Паркда көјлэрэ мејдан охујан ағачларын
Уча будағына эл, белинэ кэмэр чатмаз.
Көз охшајыр дағларын этирли јамачлары,
Доғрудан да, Гусара бир кэнд, бир шөһэр чатмáz...

ГАЈАБУЛАГ

Гајаларын синэсиндэн
Сызыб кэлир Гајабулаг.
Бир-биринэ көр нечэ дэ
Доғмалашыб гаја, булаг.

Бахыр вугарла Шаһдағы,
Көзэлликди солу, сағы.
Мешэлэрин данышдығы
Нағыл булаг, рөја булаг,
Гајабулаг.

Сујундан ич, дурул, дурул,
Ганадлан, уч пырыл-пырыл.
Назлы-назлы, шырыл-шырыл
Ахар Гусарчаја булаг,
Гајабулаг.

Ағлајачаг көзү долан,
Севмирсэнсэ, узаг долан.
Көзэллијэ тэшнэ олан
Сэндэн чэтин доја, булаг,
Гајабулаг.

Үзүмдэн, дилимдэн өпэр,
Руһума дурулуг сәпэр.
Көзә нур, үрәјә тәпэр,
Севдалара маја булаг,
Гајабулаг...

30. 07. 1998.

КӨЗЛӘРИ ЈОЛЛАРДА ГАЛАН ЈАРПАГЛАР

*Гусар мешэлэринэ кәзмәјә кет-
мәлијдим, баш тутмады...*

Салам, һәсрәтимдән
Солан јарпаглар!
Көзләри јолларда
Галан јарпаглар!
Һејиф јаныныза
Кәлә билмәдим,
Вида кәдерини
Бөлә билмәдим.
Сизи мән дәрмәдим,
Күләк гопарды;
Елә бил көксүмдән
Үрәк гопарды.
Кәсди арамызы
Јағмурлу һава,
Овчум сизин үчүн
Олмады јува.
Көјнәк олмадыныз
Әјнимдә мәним,
Әлә дөнмәдиниз
Чијнимдә мәним.
Көјдә учушдунуз,
Титрәди үрәк.
Сиз мәктуб олдунуз,
Почталјон — күләк.
Бу пајыз бош галды
Әлим, әлвида!
Јарпағым, әлвида,
Күлүм, әлвида!..

ГАРЛЫ НАҒЫЛ
ВӘ ЈА ГУСАРДА
ИЛК ГАР

Мән мешәдә гушлар үчүн
Галан совгат бары көрдүм.
Кетмишдим ки, хәзәл көрәм,
Лопа-лопа гары көрдүм.
Һәмәрсинин мунчуғунда
Донуб өлән ары көрдүм.
Зоғалын тумурчуғунда
Кизләнән баһары көрдүм...

* *

Хошбәхтәм ки, бу мешәјә
Јаған нубар гары көрдүм.
Үрәјим бир даға дөндү,
Елә ки, дағлары көрдүм.

Гар әләнди јамачлара,
Санки сүд газаны дашды.
Мешәдәки ағачлара
Булудлар нағыл данышды.

Дүшдүм бир ов сорағына,
Ај аман, мешәдә аздым.
Дүзләрин ағ варағына
Ајағымла ше'р јаздым.

Нәләр, нәләр дүшдү јада,
Кәздим мешәдә о ки вар.
Узанан гоша мисрада
Бир јығын һәсрәт јүкү вар.

Бәхти гара, јоллары ағ..
Талејинә гәриб сөјүб.
Јәгин инди ана торпаг
Изим үчүн гәрибсәјиб.

Көјнәди әски јаралар,
Гар әләнди, шаир бахды.
Пајызда белә гар олар?—
Јејин имиш шаир бахты.

27. 11. 1999.

ДАНЫШАН ОЧАГ

Бу очағын сөнән көзү
Көзүмә үмидлә бахыр.
Јадыма кәндимиз дүшүр,
Башымдан түстүләр галхыр.

Бу очаг көзүмә бахыб,
Мәндән мәрһәмәт истәди.
Бу очағын сөјләдији
Кәлмәләр нечә истиди?!

Көксүмдә үрәк чырпыныр,
Каһ динләјир, каһ данышыр.
Чөпләр чыртһачыртыла јаныр,
Дилләнир, очаг данышыр.

Көксүмдә јығылыб галан
Хатирәләр ағач имиш.
Бу ағачын сөнән көзү
Нәфәсимә мөһтач имиш...

* *

*

Демә ки, бу очаг сөнүб,
Күл алтында көзләр дурур.
Кағыз-гәләм арасында
Јазылмамыш сөзләр дурур.

Гәләмим тумурчуглајыб,
Учунда сөз пучур-пучур.
Кағыз-гәләм арасында
Сөзләр кәпәнәк тәк учур.

Өмрүмүз сөзлө жоғрулуб,
Бу дүнжанын өзү сөздү.
Фикир, ағыл очағынын
Чөвһәри сөз, көзү сөздү...

МЕШӘЈӘ АЧЫЛАН ГАПЫ

Жанына кәлдим, дил ачды
Мешәјә ачылан гапы:
—Елә кет кәз ки, олмајым
Әмәји пуч олан гапы!

О гапыны ачыб кирдим
Мө'чүзәли бир дијара.
Дырмандым үзү јухары
Пөһрәлији јара-јара.

Јеридикчә чығыр боју
Өзләрин «дидиб-једиләр»
Коллар тутуб ајағымдан
«Бизи дә апар», — дедиләр.

Чыхыб кетдикчә гаршымда
Нечә дик, долама дурду.
Елә бил ки, сыраланыб
Ағачлар салама дурду.

Чыхдым көзәл бир талаја,
Һәр тәрәф күлдү, чичәкди.
Шәләлә мәни чағырды,
Узагдан шагганаг чәкди.

Јел әсди, уча будаглар
Санки мәнә әл еләди.
Сылдырымда битән чичәк
Көз-гашла кәл-кәл еләди.

Дырмандым уча дағлара,
Јенә әмәјим пуч олду.
Көзләримин гаршысында
Тәзә зирвәләр ачылды.

Мән кетдикчә, јумаг кими
Чығырлар, јоллар узанды.
Көрдүм бу иш мәнлик дејил,
Дүнжанын иши узунду.

Дүшдү ахшам торанлығы,
Гајытдым үзү ашағы.
Үрәјимдә һәјат ешги,
Көзләримдә ај ишығы.

Нечә чешмәдән су ичдим,
Доланыб нечә дағ кәлдим.
Мешәјә ачылан гапы,
Жанына үзү ағ кәлдим...

13. 08. 1999. Гусар.

ЈАҒЫШ ЈАҒЫР ГУСАРА

Булудлар гәзәбләниб,
Јағыш јағыр Гусара.
Селләнир күчә боју,
Су дырманыр һасара.

Дағлардан кәлән јағыш
Һеј бозара-бозара,
Һүчүм чәкир шәһәрә,
Һүчүм чәкир базара.

Һәр јан су ичиндәди,
Дағлар, дашлар исланыб.
Саһилинә сығышмыр,
Гусар чајы форсланыб.

Мешәләр јуху көрүр
Кириб лејсан алтына.
Јол боју чапыр јағыш
Миниб булуд атына.

Шаһ дағы шах дајаныб,
Елә бил нәмәр алыб.
Шимшәкләр гуршағында
Гызылы кәмәр олуб.

Елэ бил хэстэлијэ,
Азара јағыш јағыр.
Гусара јағыш јағыр,
Гусара јағыш јағыр...

1999

СОН БАҢАР

Дағлары көрөндө
Үрәјим гуш олду.
Јарпаглар саралыб,
Чәмәнләр јашылды.

Һавада бир азча
Сазаг вар, ајазды.
Торпагда баһарды,
Будагда пајызды.

Төкүлөн хэзэлэ
Јер ачыб овчуну.
Гајтарыр ағачлар
Торпағын борчуну.

Пајызын сејринэ
Чыхыбдыр көзэлләр.
Ајаглар алтында
Мәст олуб хэзэлләр...

ГОРХУДАН БАР ВЕРЭН АҒАЧ

Достум Рәшид үчүн

Бағда әкдијим ағач
Бар вермәди кечән ил.
Кеч сувардығым үчүн
О, күсмүшдү елэ бил.

16

Кечди фәсилләр, илләр,
Дәрдә олмады әлач.
Јенә дә бар вермәди
Көјә учалан ағач.

Дедим: — Сәни кәсәчәм.
Тез балтаны көтүрдүм.
Ағач јаманча горхду,
Елэ бил көкс өтүрдү.

Она бир балта чәкдим,
Јарасындан ахды јаш.
Сонра гәлбим көврәлди,
Голумдан асылды даш.

Ағач горхду:
— Саһибим
Дејәсән керчәкләди.
Үзүмүзә кәлән јаз
Горхудан чичәкләди.

Будағына дүзүлдү
Әрикләр гатар-гатар.
О гәдәр мејвә верди,
Оғулсанса, дәр гуртар!

1999, Гајабулаг.

ӨТӘН КҮНЛӘР

Мәни
өтән күнләрә сәсләмә,
Хатирәләрә салма мејил.
Кечмишдә кәнчликдән башга,
кәнчликдә севкидән башга
Һеч нә мараглы дејил.
Нә олсун ки,
јаш кәлиб јашын үстүнә,
Нә олсун ки,
јахынды гүруб.
Һәлә јолумун үстүндә
нә гәдәр
севдалар дуруб...

17

ЈАҒЫШ

Көј курлады,
Илдырым чакды.
Гырылды көйләрин
гызыл дамары,
дамчы-дамчы
ганы ахды.
Әриди, созалды,
Чан верди булудлар.
Отлара, чичәкләрә
ган верди булудлар...

20 ЈАНВАР

Бу јара сағалан дејил,
бу јара дәринди.
Күлләләрин ачдығы дешикдән
үчрәнкли
азадлыг бајрағы
көрүндү.
Јолундан дөндәрә билмәди сәни
һәр јолдан өтән.
Биз өлдүк,
сән дирилдин,
көзүн ајдын, Вәтән!..

* *
*

Сијасәт јарышында
олдуг әрәсән,
гарабағыр.
Әлдән вердик
чәннәт кушәмиз
Гарабағы.
Хәзәрдә нефт јатағы кәшф едиб,
адыны Гарабағ гојдуг.
Тәскинлијимиз
бу олду бизим.
Ону да вердик харичиләрә —
Гарабағы чох севирик, әзизим...

ГАРА ЈАЈЛЫГ

Гарабағы вермәјә е'тираз әләмати
олараг гадынлары гара јайлыг бағ-
ламаға чағыран Лејла Јунусоваја.

Гадынлары гара јайлыг
Бағламаға чағырдын.
Гарабағы јада вермәк
Өлүмдән дә ағырды.

Кимә ачаг гәлбимизи,
Кимә дејәк бу дәрдиди?
Торпаг вермәк әзизләри
Итирмәкдән бетәрди.

Гара јайлыг гәләм чәкәр
Гәлбимдәки умуда.
Тутар вәтән көйләрини
Дөнүб гара булуда.

Дөзә билмәз, бачым дөнәр,
Анам дөнәр шимшәјә.
Икидләрин гәлбиндәки
Инам дөнәр шимшәјә.

Мәни јаманча көврәлтдин,
Сәни Аллаһ сахласын!
Гарабағы верәнләр дә
Кәрәк јайлыг бағласын!..

1999

ГЫРМЫЗЫ ИШЫГЛАР

Сағымда гырмызы ишыг,
Солумда гырмызы ишыг.
Баш алыб кетмәк истәјирәм,
Јолумда гырмызы ишыг.
Нә инчијәчәјәм, нә безәчәјәм,
Бу јолда һәр ағрыја, һәр әзаба дөзәчәјәм.
Үрәјимин ганыјла јаздыгларым,
Әлләримдә гырмызы бајраға дөнәчәк.
О заман гырмызы ишыглар
Өз-өзүнә сөнәчәк...

1971

**«БОШ ВАХТЫМДА
ШЕ'Р ЖАЗЫРАМ»
ДЕЈЭНЛЭРЭ**

Бош вахтда жазылан ше'р
Зэриф хисслэрэ тохунмаз.
Ше'р севкијлә жоғрулур,
Ше'р ағрыјла доғулур.
Бош үрэк нэгмэ охумаз.
Бош вахтда жазылан ше'ри
Ағлы оланлар охумаз...

1999

«ШАИР САБИР» КЭМИСИ

*«Бәнзэрэм бир гочаман даға кя,
дәрјада дурар».*

М. Ә. Сабир.

Елин кэдэринэ олмаса ортаг,
Ады кэзэрдими нечэ өлкэдэ?
Дәрја гојнундакы о гочаман даг
Кэмијэ чеврилиб үзүр бэлкэ дэ?!

Көрүб јахшыны да, көрүб писи дэ,
Ел бу һаггы-сајы итирэ билмэз.
Адыны дашыјан јүк кэмиси дэ
Онун гэм јүкүнү көтүрэ билмэз.

Јанды, гөвр еләди сөз үрэјиндэ,
Дөзмәди бу дәрде, учалды сәси.
Сабир гэм дашыды өз үрэјиндэ,
Севинч дашыјачаг «Сабир» кэмиси...

1975

АТАМА МӘКТУБ

Ата мәнәббәти дүзүлүб сәфә,
Сөз олуб вараға еләдикчә көч.
Сәнә ше'р јаздым мән нечэ дәфә,
Утандым, өзүнә охумадым һеч.

20

Әлләри гојнунда дајанмышам мән,
Бу итки хәјала дөнә, ај ата!
Билсәм дә охуја билмәјәчәксән,
Һеј мәктуб јазырам сәнә, ај ата.

Јатдығын торпаға гэдәм басанда,
Көјнәдир гәлбими бу нискил, ағры.
Өзүн бу мәктубу охумасан да,
Аталар охусун дејирәм бары.

Һәр заман нараһат көрәрдик сәни,
Динчлијин елә бил дүшмүшдү гачаг.
Шәһәрден кәләндә өпмәздин мәни,
Әлими сыхардын, әлими анчаг.

Мизраб тохунарды елә бил симә,
Гара көзләриндә шимшәк чахарды.
Күчлү әлләринлә мәним гәлбими,
Һәрарәт ахарды, ишыг ахарды.

Үздән чидди иднн, билирдим анчаг,
Көрпә ушаг кими көврәксән, ата.
Сәни дүшүнүрүк һәр заман, һәр вахт,
Бизә һава кими көрәксән, ата!

Јохсан, бу иткидән сызлајыр үрэк,
Тохтаг көрүнүрәм һамыја кендән.
Өвлад севкисини кизләдијин тәк,
Ата севкисини кизләдим мән дә.

Дејирәм ки, руһун инчијәр бирдән,
Нејләјим, үрәјим тутулуб ода.
Кишиләр ағламаз, чәкинирәм мән,
Гәбринин үстүндә ағламаға да.

Гәлбимин телләри динди, ај ата,
Доғмадыр һәм ешгин, һәм кинин мәнә.
Өзүн олмасан да, инди, ај ата,
Аталыг еләјир тәмкинин мәнә.

21

«ЈЕКӘХАНА» ЛӘГӘБИМ

Пај диләмә өз хејрини күдәндән,
Беләләри сәадәтә говушмаз.
Адамларын кур јеринә кедәндән
Мән олмушам адамлара јовушмаз.

Бөјүкләр вар елә чәкир өзүнү,
Истәјир ки, тә'зим едим, баш әјим.
Бөјүкләрин икибашлы сөзүнү
Бачармырам саггыз кими көвшәјим.

Дејирләр ки, даһа бәсдир, јола кәл,
Белә олмаз, көтүр-гој ет дәриндән.
Белә кетсә, ишин кетмәз, а бала,
Гал оғлу гал олачагсан јериндә.

Мәнлијими дүшүнүрәм мән һәр күн,
Вахт олду ки, уман јердән күсдүм дә.
Јекәләрә баш әјмирәм, онунчүн
Јекәхана ләгәби вар үстүмдә...

1977

ДӘЛИ ВАГИФ

Нечә чәләнк тохујурсан чичәкдән,
Нә десәләр, дүшмәјирсән һәвәсдән.
Ојнајурсан, охујурсан үрәкдән,
Гысылмырсан, утанмырсан һеч кәсдән.

Бир истәјин галмајыбдыр көзүндә,
Һәр арзунун гаршысында үзү ағсан.
Сөз етмирләр сөјләдијин сөзү дә,
Тә'нәләрдән, тә'рифләрдән узагсан.

Гошулараг ағыллынын биринә
Нечә арзу сусдурмушам кечән ил.
Дәли Вагиф, каш олајдым јеринә,
Еләјәјдим үрәјимдән кечәни.

Үрәјимә салмајајдым бир даһа
Ағыллынын ағылкәсмәз сөзүнү.
Һәсрәт галыб бир ишыглы сабаһа,
Гаранлыга дүртмәјәјдим өзүмү.

Чәкмәјәјдим һәр килејин јүкүнү,
Хаһишләри чырыб верәјдим јелә.
Ағсаггалын нүфузундан чәкиниб,
Һәгигәти удмајајдым бир белә...

1978

ӨЗҮМӘ МӘКТУБ

Өлчән вармы дүшүнчәни, ағлыны? —
Бу һәјатла разылашды чар-начар.
Бөјүкләрин сәндән кичик оғлунун
Сәнә чив-чив өјрәтмәјә һаггы вар.

Бахан јохду дүшүнчәнә, јашына,
Көрән јохду сызылдајан көнлүнү.
Јахшылыглар гахынч олар башына,
Јахшылыглар көдәк едиб дилини.

Адәтләрин пәнчәсиндә инләсән
Кәлмәз сәнә бир кимсәнин јазыгы.
Бирчә јол да үрәјини динлә сән,
Дар дејилми бу тәләбин чызыгы?

Дил тәрпәтсән, сәни сөзлә јејәрләр,
Бирчә анда өткәм дилин бағланар.
Бу чызыгдан чыхсан нанкор дејәрләр,
Бу чызыгда азадлығын дағланар.

Һәгигәти демәјәсән нијә сән? —
Үрәјидә көр нә гәдәр сөз галыб?
Бөјүкләрин сөзләријлә ишләјән
Бир чиһаза дөнмәјинә аз галыб.

Вармы сәнин дәрдләринин ортағы?
Сәндән башга ким көјнәјәр, ким јанар?
Арзуларын пөһрәләјән будағы
Ағсаггалын тә'нәсијлә доғранар.

Кери дөнәр истәјинин ахары,
Бир иш көрсән, тез јарыда сахланар.
Тә'нәләрин, килејләрин овхары
Сәнин назик әсәбиндә јохланар...

1978

СӨЗҮМҮЗҮН, КЭЛМӘМИЗИН ЧОХДУ ЧАЛАРЫ

*Бир нәфәрә дедим ки, әһсэн, јаман
көзәл ишләр көрүрсән. Чаваб верди
ки, сәндә һеч шаирлик етикасы јохду,
«јаман» пис демәкди, кәрәк «јахшы»
дејәјдин.*

Инчимирәм, нашы дүјмаз инчә халлары,
Надан ше'р әзбәрләјәр, анламаз ше'ри.
Сөзүмүзүн, кәлмәмизин чохду чалары,
«Јаман» сөзү јахшы олур кәләндә јери.

Һәр бир рәнкин, билән билир, өз чалары вар,
Сәнсә јалныз јапышмысан гарадан, ағдан.
«Һоһа» вар ки, һејванлары даға галдырар,
«Һоһа» вар ки, өкүзләри ендирәр дағдан.

Наданларын гајдасыдыр, дајазда үзүр,
Данышанда кәрәк сөзү дағ еләјәсэн.
Бир вар «үзә ағ оласан», бир вар ки, үзү
Өз ишинлә, әмәлинлә ағ еләјәсэн!

Сән бу фәрғи дүјмурсанса, башлама сөзә,
Етикадан дәм вурурсан нә һагла мәнә?!
Доғру сөзүм бычаг олуб јүз јаман көзә,
Јаман көзәл дәрс олачаг бу ше'рим сәнә!..

1984

СӘНӘТИН ЈОЛУ

*Даға дәјдим, даша дәјдим,
Бир трамвај олајдым мән,
Һәлә јола чыхмамышдан
Өз јолуму каш биләјдим.*

Бәхтијар Ваһабзадә.

Өзүнү чох чәтин дәрк едир инсан,
Һиссләрин әлиндә ачизәм һәлә.
«Јашамаг јанмагдыр» дедин бир заман,
Ахдын мисралара сән килә-килә.

Фиқирләр ишыглы, сөзләр тәзә-тәр,
Сәнәт сарајында һәр сөз даш олду.
Алышан гәлбиндән гопан ше'рләр
Елимә, обама вәтәндаш олду.

Өзкә һавалары чалмадын, шаир,
Көзәл сәнәткар тәк чәкилир адын.
Јахшы ки, трамвај олмадын, шаир,
Әсрин сүр'әтиндән кери галардын.

Горхмадын һәјатын һәр јохушундан,
Сәни бу јолларда дөјдү гар, долу.
Трамвај гајыдыр мәнзил башындан,
Керијә дөнәрми сәнәтин јолу?

Јенә дағ сели тәк дағларда јаша,
Јенә кәдикләрдән һај-һарајла кеч!
Әкәр дәјмәсәјдин сән даға-даша,
Көрәсэн Бәхтијар олардынмы һеч?

1975

ДАҒЛАРЫН ШАИРӘ ЧАВАБ СӨЗҮ

*Сиздән ајрыланда, дағлар, чавандым,
Инди һүзуруна гоча кәлмишәм.
Гајғылар үстүмә дүшдү, таландым,
Үзүмә үз тутуб борча кәлмишәм.*

Гасым Гасымзадә.

Бу јерләрдән ајрылмағын јадыма дүшүр,
Демәсэн дә, билирәм ки, борча кәлмисән.
Нә олсун ки, шәвә сачын олуб күмүшү,
Севинирәм, һүзурума уча кәлмисән!

Кәл, бу дүзләр күл дөшәсин ајагларына,
Күмүш сачан Үчтәпәнин јелинә һәсрәт.
Диш көјнәдән булагларым додагларына,
Бојнубүкүк бәнөвшәләр әлинә һәсрәт.

Азәрбајчан торпағыны кәздин, дојмадын,
Ел гејрәти чәкәнләри унутмаз вәтән.
Намәрдләрин көрпүсүнә гәдәм гојмадын,
Мәрдләр үчүн көрпү олдун өз гајғынла сән.

Бабалардан јадикардыр гэлбинин ганы,
Бу һәјатын мә'насыны дәрк едә билдин.
Илһамынын күчү илә Азәрбајчаны
Бир бәнөвшә јарпағына һәкк едә билдин.

Һәсрәт галыб гәдәминә доғма јамачлар,
Шаир гәлби бу јерләрдән ажрылар чәтин.
Мүгәддәсдир, әзиз балам, күмүшү сачлар
Ишығында ағарыбса ше'рин, сәнәтин.

Гој көзүндә галмасын һеч бир арзу, мурад,
Китаблара көчүр бизи һеј сәтир-сәтир.
Сәнә өмүр борч верирәм, кет јаша, јарат,
Јүз јашында гајыт мәнә һесабат кәтир...

1983

СӘНӘТ ДАҒЫ

Мирзә Ибраһимова.

Бир булагсан, нечә тәшнә сујундан ичиб,
Ағлымыз сөз кәсэн күндән доғмасан бизә.
«Кәләчәк күн» көрпү олуб, үстүндән кечиб,
Нечәләри гонаг кедиб доғма Тәбризә.

Бир гајыгсан, гејрәт јүкү дөнәр јелкәнә,
Һарајындан нечә далға диксинә биләр.
Бир ағачсан, јығылмышыг сәнин көлкәнә,
Бир очагсан, ел одуна исинә биләр.

Јурдумуза мәрд оғулар чох кәрәк имиш,
«Бөјүк дајаг» бөјүк бир дәрс олду бизә дә.
Көрдүк халгдан ажры дүшмәк нә демәк имиш,
Дәдә-баба әтәјиндән тутдуг тәзәдән.

Ше'рин, сөзүн нечә мә'на андырмасајды,
Охујанда булуд кими долардыгмы биз?
Үрәјини күнәш кими јандырмасајдын,
«Пәрванә»нин пәрванәси олардыгмы биз?

Нечә-нечә дијар кәздин, күлдү ел-оба,
Сән халгынын «варам!» дејән кур сәси олдун.
Өмрүмүзү бәзәк етдин ше'рә, китаба,
Елимизин, обамызын мирзәси олдун.

Көзүмүздә учалырсан сән илдән илә,
Ел гәлбиндән чајлар ахыр сәнәт бағына.
Бир тәпәјдин, үрәјиндән гопан зәлзәлә
Дөндәрибдир бу күн сәни сәнәт дағына.

Чох көрүбдүр һәјатында гары, күләји,
Мәддаһларын тә'рифиндән учадыр бу дағ.
Зирвәсијлә парчалајыр чәни, чисәји,
Јурдумузун шөһрәтини учалдыр бу дағ...

1982

БУ СӨЗҮН АЛТЫНДА

Јан-јана гојдунму беш-он кәлмәни,
Шаир дејәчәкләр сәнин адына.
Достум, лаға гојма инди кәл мәни,
Јаш да түстүләнир гуру одуна.

Шаир сөјләдиләр мәнә һәр јанда,
Севинчдән үрәјим бир даға дөндү.
Ше'рдән, сәнәтдән башым чыханда
Бу сөзүн алтында јумаға дөндүм.

Вердијим тохумлар бары сафдымы?
Сәпсәм, көјәрәчәк онлар һарада?
Шаир! Бу кәлмәни һеч инсафдымы
Мәнә дә десинләр, Шәһријара да?

Көзләрим јол чәкир, үрәк тәләсир,
Зәиф әлләримдә титрәјир гәләм.
Бу сөзүн алтында дизләрим әсир,
Бу сөзүн алтында бүдрәјир гәләм...

1977

АКАДЕМИЈА

Кечә... Күчэләрдә ишыглар јаныр,
Дуруб бир бинаны сејр едирәм мән.
Шәһәр нур ичиндә, академијанын
Пәнчәрә көзләри јумулуб нәдән?

Бурда гу сөјләсән тугулар гулаг,
Биллур фәвварә дә чәкилиб гына.
Нә мәһзун көрүнүр инсандан узаг,
Јатыб ајаг үстә дағ бојда бина.

Гыфылмы вурулуб дил-додагына,
Китаблар рәфләрдә сакит әјләшиб?!
Кечиб алимләрин иш отагына
Гаранлыг әјләшиб, сүкут әјләшиб.

Бакы чырагбандыр, сејр ет дөрд јаны,
Ишыглар рәнкбәрәнк, ишыглар мин-мин.
Сөнмәјиб зијасы академијанын
Јаныр мәнзилиндә нечә алимин...

1980

БИР ШАМА БӘНЗӘЈИР ШАИР ӨМРҮ ДӘ

Рәсул Рзаја.

Мәһәббәт газандын мәһәббәтинлә,
Үрәјин ел үчүн бир ода дөндү.
«Чинар» көјә галхды өз зәһмәтинлә,
«Ганадлар», доғрудан, ганада дөндү.

Бу күндән сабаһа учдун инамла,
Инамсыз ад дилә дүшә биләрми?
Дәрјаја дөнәрми кичик бир дамла,
Нәркиз дә асфалты дешә биләрми?

Алышдын көзләри нәмли көрәндә,
Өзкәнин јарасы сәнин јаранды.
Дөзмәдин инсаны гәмли көрәндә,
Чалышдын, вурушдун «Дөзүм» јаранды.

Әлләрдә бајраға дөнәр чәсарәт,
Сөз вар итиликдә гылынч кимидир.
Мәнә елә кәлир, һүнәр, чәсарәт,
Адынын ән доғру синонимидир.

Инчиләр һәмишә олар дәриндә,
Бу елин, бу јурдун сәдагәти вар.
Бир вахт јазмышдын ки, ше'рләриндә
Әријән бир шамын һәрарәти вар.

Арзулар үрәкдә белә өмр едәр,
Үрәк дарыхмазмы илк баһар үчүн?
Бир шама бәнзәјир шаир өмрү дә,
Әријәр ел үчүн, инсанлар үчүн...

РЕКВИЈЕМ

Рәсул Рзаја.

Илһамынын ганады гырылды,
Гарангушлар көјдә ганад ачанда.
Мави көзләрин гапанды,
тумурчуглар көзүнү ачанда.
Дилин нәғмәдән,
әлин гәләмдән үзүлдү.
Көз јашы јанаглара
тумурчуг-тумурчуг дүзүлдү,
апрелин бириндә.
«Өлүм» нә дәһшәтли сөздү,
адыны онунла јанашы
кәтирә билмирәм дилимә.
Бу күн алдатма күнүдү,
инана билмирәм бу өлүмә...

1981

ГӘЛӘБӘ БАЈРАҒЫ

Баханда
Рејхстагын үстүндәки
јелләнен ал бајраға

дүшүнүрөм:
ици эскер элинин күчү чатмазды
ону галдырмага.
Милјонларын үрәји кими дөјүнүр,
Милјонларын ганындан су ичиб.
Ијирми милјон мөзар көрпү олуб,
Бу бајрағын јолу
о көрпүнүн үстүндөн кечиб...

1983

ВӘШИ ГУШЛАР

Истәмирәм ганунларын чәпәриндә
чиликләнә, арзу сына.
«Вәши гушлар» —
Вәшилик дамғасы вурмајын,
онларын азадлыг арзусуна...

БИР ДӘФӘ

Истәјирәм
гәлбимдәки арзуларым
тез бој ата.
Гу гушу бир дәфә нәгмә охујур,
Ары бир дәфә санчыр,
Инсан бир дәфә кәлир һәјата...

1981

ПАЛЫД ГОЗАСЫ

Палчыға гарышыб,
дивара һөрүлдү
палыд гозасы.
Чүчәрди,
анчаг күчү чатмады
ағыр дашлары говзасын.
Һәр даш —
голларынын үстүндә

бир гандал.
Дашларын алтында кәрилән
икид голларына нәзәр сал.
Кәрилди, кәрилди,
чатлатды дивары.
Елә бил
шимшәк паралады булуду.
Шәфәгләр тәбрик еләди
азадлыға чан атан
палыды...

1978

* * *
Дүшмән һаваланыб,
јенә дә јалланыб,
јаллыды.
Анчаг онун белини гыран
пјидләримизин кетдији
«Јаллы»ды...
Горхур ки, бирдән
Гарабағын дағлары да
гошула онлара.
Арабир мәрмиләр
журулдајыр.
«Јаллы» кедәнләрә бахыб,
Јаллы көпәкләр мырылдајыр...

1992

* * *
Јашаја биләрми
үрәк бәдәнсиз?
Вәтән саһибсизди,
бизсә вәтәнсиз...

ОЛДУ

Достум Низами Худијевэ.

Доғмалар севинди сэн доғуланда,
Сизин евиниздэ тој-бүсат олду.
Руһуна көзэллик сығалы чэкэн
Јајлаглар јајлағы Батабат олду.

Хошбэхтдир һәјатда ахтаран, тапан,
Арзулар далынча атыны чапан,
Ана сүдү илә ганына һопан,
Гәлбини көкләјән муғамат олду.

Оғулар кәрәкди бизим өлкәјә,
Шаһбуздан ајрылыб кәлдин Бакыја,
Көрдүн ки, достларын сафы, пакыјам,
Дил тапдыг, үрәкдә ислаһат олду.

Бизи Мирзә Чавад нә гәдәр өјдү,
Елә бил руһумуз зәрхара кејди,
Улу Фүзулинин икичә бејти
Көзүмүз өнүндә каинат олду.

Көксүнүн алтында үрәјин динди,
Көрдүм ки, мәсләкин иманды, динди,
Гәләм әлимиздә гамчыја дөндү,
Јазы столумуз көһлән ат олду.

Дөндү китаблара көзүнүн нуру,
Икинчи бир өмрүн кәлди баһары,
Һалал зәһмәтинин һалалча бары
Сәни севәнләрә мүкафат олду.

Дост-достун јанында олармы гәриб?
Шаир мисралардан бир чәләнк һөрүб,
Сәни пиллә-пиллә учалан көрүб,
Достларын севинди, дүшмән мат олду...

05. 12. 1995.

«СОНА БҮЛБҮЛЛӘР»

Гәдир Рүстәмова.

Һамы сүкут едир, динләјир һәлә,
Ханәндә охујур «Сона бүлбүлләр».
Бүлбүл дә күл үчүн охумаз белә,
Аз галыр һејрәтдән дона бүлбүлләр,
«Сона бүлбүлләр»!

Инчә зәнкуләләр көнүл дағлајыр,
Нәғмә булаг кими чошур, чағлајыр,
Јолчуну јолундан тутуб саглајыр,
Дөндәрир бағрымы гана бүлбүлләр,
«Сона бүлбүлләр»!

Мејвәсиз будагда бар һәсрәти вар,
Титрәк бармагларда нар һәсрәти вар,
Севән үрәјимдә јар һәсрәти вар,
Јетирин ешгими она, бүлбүлләр.
«Сона бүлбүлләр»!

Интизар кизләниб еһ, бу сәсдә дә,
Оху, руһа кәлсин руһән хәстә дә,
Дејирәм, дејирәм сон нәфәсдә дә,
Учуб додағыма гона бүлбүлләр,
«Сона бүлбүлләр»!..

1971

НӘҒМӘ ДӘНИЗИ

Мүғәнни Ф. Кәримоваја.

Ахшамдыр, «Чинар булаг»
Ширин бир лајла башлар.
Баһарын архасынча
Учар көчәри гушлар.
Севәнләрин нәғмәси
Аһ, нечә һәзин олар.
Јардан ајры дүшәндә
Кечәләр узун олар.
Үрәк гуш тәк чырпынар,
Көзләр бахар јоллара,
Флора!

Дилә кәлди маһнылар
Гышда, паңызда, јазда.
Санки ширин арзулар
Ширинләшди бир аз да.
Елә билдим талада
Кәкликләр гаггылдајыр.
Мүгәнними охујур,
Сулармы шаггылдајыр?
Һамы һејран галыбдыр
Бу сәсдәки чалара.
Флора!

Радиону ачырам
Түгјан едир, күкрәјир
Отағымда «Далғалар».
Бир нәғмә дәнизисән,
Додағында далғалар,
Мән дә бир далғыч кими
Баш вурмушам сулара,
Флора!

СӘНИН КӨЗ ЈАШЛАРЫН

Олимпиаја чемпиону Ирина Роднинаја.

Елә бил ки, дәниз иди
буз мејданча.
Бир фыртына гушу кими
уча-уча
Сән сүзүрдүн о дәнизин
башы үстдә.
Инамынла, чүр'әтинлә
даш гојмадын рәгибләрин
дашы үстдә.
Јурдумузун һимни динчәк,
дүнја галхды ајаға.
Гызыл бајраг вәтән иди,
галибијјәт зирвәсиндән
көз дикмишдин о бајраға.
Нијә долуб булуд кими,
О көзләрин арзусу нә,
нијјәти нә?
О көзләрдән гопан јашлар

јумруг иди
дүшмәнләрин арзусуна,
нијјәтинә...

1980

БАХЫР ДӨЈӘН ӘЛИН КӘРАМӘТИНӘ

Тәнгидчи М. Әлиоглунун хатирәсинә.

Палыд көлкәсиндә динчәлиб бир аз,
Кетдим от бичмәјә, бичинчиләр тәк.
— Белә кәрәнтијлә от чалмаг олмаз,
Коралыб, ај бала, дөјүлсүн кәрәк.
Дејинди бир киши от чала-чала,
Үзүндән сүзүлән инчими, тәрми?!
Тәләсик гочаны тутдум суала:
— Кәрәнти дөјмәклә итиләнәрми?!
Бир анлыг дајанды ачдығы вәрдә,
Дүшүндүм кишини салдым чәтинә.
Деди:—Күтләшәр дә, итиләнәр дә
Бахыр дөјән әлин кәрамәтинә!

АКАДЕМИЈАНЫН ГАРШЫСЫНДАКЫ БАҒ

Бу көзәл бағын бир күнчүндә
әјләшмишәм.
Пајыз күләји әсир
сәрин-сәрин....
Елә бил сәһәрин тәмиз һавасы,
чијәрләринә,
гушларын һәзин нәғмәси
гулагларына
чатмыр бу адамларын.—
Нечә сәјмазјана кечирләр
көрүн бир.
Сүбһ күнәшинин шәфәгләри алтында
бәрг вуран фәвварә,
будагда титрәјән гызылы жарпаг,

көзлери шеһли пајыз чичәкләри
онларын көзләринә
көрүнмүр.
Итирмәк истәмирләр
саатлары, дәгигәләри,
санијәләри, анлары...
Бу бағдан сајмазјана кечиб,
иш отагларына галхырлар,
нејләсинләр,
бөјүк-бөјүк ишләр көзләјир
онлары!..

1985

ТОП КИМИ

Мәнә кәрәк оланы,
Кәрәк тезчә тапам мән.
Фикирләрин әлиндә
Елә бил ки, топам мән.
О атыр буна,
Бу атыр она.
Билмирәм ки, бу ојун
Нә вахт јетәчәк сона.
Гуртармаг истәмирәм
Фикирләрин әлиндән
Ахы онлар түкәнсә
Јерә дүшәчәјәм мән?!

1974

ЈАЗЫ МАСАМ

Мәним јазы масам
Мәним бағымды, бостанымды.
Әкирәм, бечәрирәм,
алаг еләјирәм...
О сөзү бу сөзә,
бу сөзү о сөзә
чалаг еләјирәм.
Үрәјимин ганыны,

Көзләримин јашыны
көрпә шитилләрин
дибинә дөндәрирәм.
Бечәрдијим мејвәләри
«кағызга бүкүб»
Адамлара көндәрирәм...

1995

ЈАЗЫ МАСАМА УЗАНАН КҮЛ

Узаныб мәним јазы масама
Сәнин дибчәкдә әкдијин күл.
Риггәтә кәлирәм,
бирдән үрәјим
ачыр дил:
— Мәним јазы отағыма
севкилим өзү дә кәлә, — дејирәм.
Елә билирәм микрофонду,
Сәни севдијими күлә дејирәм...

1995

* *
*

Инсан үрәји
шам кими әријир,
әбәди ажрылыг
кечәләриндә.
Гәбристан —
өлүләр шәһәриди,
анчаг
дириләр кәзир
күчәләриндә.

1995

ГЭБИР

Елэ бил
чарпајыларды гэбирлэр,
анчаг онларын үстүндэ јох,
алтында јатырлар...

* *
*

Өлүм — эбэдијјэтди,
истәсәм дә,
күчүм чатмаз
девирәм ону.
Билирәм ки,
һәјат мүвәггәтиди,
анчаг дәличәсинә
севирәм ону...

ӨТӘРИ СЕВКИ

Афрытма үрәјими,
Учуртма
севки мә'бәдими.
Дејирсән ки,
бу севда өтәриди,
Бәс һәјат нечә,
эбәдими?..

НӘСИЛЛӘРИН ЈАРПАГ ТӨКҮМҮ

Сабаһ оғлум тәмсил едәчәк
әслими, көкүмү.
Горхум јохду һәјатын
пајызындан, гышындан.
Нечә-нечә нәсилләрин
«јарпаг төкүмү»,
бир јарпаг да әскик етмәјиб,
бу дүнјанын башындан...

1985

СӘН

Сән —
әлим чатмајан
дан улдузу кимисән.
Тәбәссүмүн ишыг кими
ахыр өмрүмә.
Сән —
үзүнү көрмәдијим
үрәјим кими доғмасан мәнә...

СҮКУТУН ДИЛИ

Әзиз дајымын хатирәсинә

Гәбрин —
ана торпағын гучағында
јаралы бир бешик.
Әбәдијјәт евинин
гапысына кәлмишик.
Көз јашымызла,
дәрдијимиз чичәкләрлә
дөјүрүк гапыны.
Дизләрим бүкүлүр,
көзләрим гапаныр.
Чүт балан бојну бүкүлү,
чүт бәнөвшән јетим...
Нә сәсимиз сәнә чатыр,
нә үнүмүз сәнә јетир.
Арамызда кечилмәз сәрһәд —
даш, торпаг...
Гәбринин үстүндә
чичәкләр чыраг-чыраг.
Сүкутун дилә кәлир санки:
—Нә кәзирсиниз бурда вејил-вејил,
Кедин өз дәрдинизи чәкин,
Дүнја даһа мәним вечимә дејил...

1984

АСТАРАДА КЕЧЭН КЕЧЭМ

«Өзбәкистанын халг шаири Зүлфијә бу гонаг евиндә галыб, бу чарнајыда јатыб».

Астара район комсомол комитәсинин катиби Вагиф Гасымовун сөзләриндән.

Бу дағлардан, бу дүзләрдән ким дојуб?—
Чисәјиндән, јағышындан күсмәдим.
Шаир нәнә јастығына баш гојуб,
Ширин-ширин јуху көрмәк—гисмәтим.

Јорғанымда илһам күлү ачылды,
Гәләм көтүр бирчә-бирчә үз инди.
Гулағымда бир сәһрли пычылты,
Бу кечәнин хатирәси узунду.

Јуху кетмир көзләримә бәс нијә?—
Бу доғмалыг үрәјимә танышды.
Шаирләрин ағбирчәји Зүлфијә
Сәһәрәчән мәнә нағыл данышды...

1981

*

*

*

Гаш-габағы јер сүпүрүр, диндирмир мәни,
Һәр интизар мисра үчүн ағрыјыр башым.
Көзәлләрә һәср етдијим ше'рин, нәғмәнин
Ән биринчи сензоруду өмүр јолдашым...

1981

БӘНЗӘЈИШ

Анамын үрәји
ән зәриф
чичәјә бәнзәјир.
Анамын сачлары
ајдынлыг кечәјә
бәнзәјир.

40

ЧӘРРАҢ

Гулу һәкимә

Сәндән сөз ачмаға тәләссәм дә мән,
Сәндән ајрылмаға үрәк тәләсмир.
Дејирләр јаманча даш үрәклисән,
Кәсәндә, тикәндә әлин дә әсмир.

Јанлышдыр бу фикир ахы нә гәдәр,
Кәрәкдир бу сөзү демәсин һеч ким.
Дејирәм, каш бүтүн даш үрәклиләр,
Елә сәнин кими олајды, һәким.

Билирәм јанырсан һеј ичин-ичин,
Нечә шәрәфлидир, тутдугун бу јол.
Бир өмрү јарымчыг гојмамаг үчүн
Ахы нечә дәфә, ахы нечә јол
Чајын габағында јарымчыг галыб,
Бир гисмәт чөрәји јемәмисән сән.
Ишин сәни евдән дидәркин салыб,
Анчаг тәнкә кәлдим демәмисән сән.

Ана ағлајанда бир ушаг үчүн.
Сәнин «даш үрәјин» елә долуб ки...
Јухусуз хәстәни јатырмаг үчүн
Јухусуз галыбсан, бә'зән олуб ки...

Үрәјин нечә јол тутулуб ода,
Гара сачларына нә тез дүшүб дән?
Һәким, башга бир шеј бачармасам да,
Сәни алгышламаг кәләр әлимдән...

1971

МЕШӘДӘ

Мүәллим И. Шаһмурадова

Деди: — Кәзмисәнми, оғул, мешәдә?!
Өтүб кечәнләри јадына сал бир.
Бу дилбәр кушәдә, чанлы кушәдә.
Ејни чүр јеримәк мүмкүн дејилдир.

41

Өзүнө мараглы жол сечмелисэн,
Көзмөк истәјирсән мешәдә әкәр.
Ағач вар алтындан шах кечмәлисән,
Ағач вар дүз кечсән башына дәјәр.

Кедирсән, арханча әл едир вәләс,
Палыд вүгарыны дүјуб кечирсән.
Елә ағач да вар, истәр-истәмәз,
Ајағын алтында гојуб кечирсән.

1974

ДУРНА

Димдијим санки ијнәди,
Көзүм ијнә улдузу.
Бәбәјимдән ахан Араз
Сап кимиди—упузун...

О саһилдә бир чәмән вар,
Бу саһилдә бир чәмән.
О саһили бу саһилә
Тикмәк истәјирәм мән.

Өзүм дә чашыб галмышам,
Бу көркәмә, бу һала.
Бојнум көјдә нида олур,
Јердә дөнүр суала...

1987

ВИДА НӘҒМӘСИ

Мешәләрин үзәриндә гара јел әсир,
Ағача бах, гылынч кими гындан сыјрылыр.
Бу нә ишди, јарпагларын бөјүк дәстәси
Будаглардан саралмамыш гопур, ајрылыр.

42

Бир јаныглы сөз титрәјир санки додагда,
Балан кедир јазыг ана, дөз бу дәрдә ди!
Јарпаг вар ки, сапсарыды, галыб будагда,
Јарпаг вар ки, јамјашылды, дүшүб, јердәди..

Јарпаг да вар бир үнвансыз күләјә гонаг,
Јарпаг вар ки, көз јашы тәк үстүмә ахды.
Будағындан ајры дүшән һәр сары јарпаг
Елә бил ки, ағачларын чәкдији аһды...

1984

ӨТӘН КҮНЛӘР— ДҮШӘН САРЫ ЈАРПАГДЫ

Һәр баһарын өз күлү,
Өз јарпағы вар ахы.
Дүшән сары јарпагды
Өмрүн һәр өтән чағы.

Јенә дә пајыз кәлиб,
Чан әсир јел әсәндә.
Өмрүн хош күнләрини
Вермисән јелә сән дә...

1984

СИМ

Кәрилиб, чәкилиб тарыма,
Бәндәлик еләмир Таңрыма
Әсәбләрим кими.
Билмирәм јер нәдир, көј нәдир,
Өзү бармагларымы көјнәдир,
Сәси гәлбими...

43

АҒАЧЫН СОН СӨЗҮ

—Жарпаглар, өвладдан ахы ким дојуб?
Сизин гопдугунуз будаглар сызлар.
Һава сојудуму, мәни лүт гојуб,
Һара гачырсыныз, е'тибарсызлар?

* *
*

Бу нә исти нәфәсди, бу нә исти күләкди,
Хошһалланыр чәмәнләр, хумарланыр јамачлар.
Һәр жарпаг елә бил ки, будагда бир ләләкди,
Севинчиндән аз галыр ганад ача ағачлар...

* *
*

Зирвәдән дәрәјә бојланырам мән,
Елә бил бир парча көјдү бу Көј көл.
Һамыја пај верир көзәллијиндән,
Демә ки, хәсисди, көјдү бу Көј көл.

1987

ҺАЧЫКӘНДИН ЧИЧӘКЛӘРИ

Оғулсанса бу һавада титрәмә,
Гәрг олмушуг чичәкләрин әтринә.
Дәјәрсиниз бу күлләрин хәтринә,
Чәмәнләрә ејнәк илә бахмајын!

Һәр ләчәкдә бир үрәјин оду вар,
Ким севирсә, тәбиәти о дујар.
Тапмазсыныз бундан көзәл јадикар,—
Һәр чәмәндән бир күл дәриб сахлајын!

Бир әбәди хатирәди һәр тала,
Бах зирвәдә ганад чалан гартала,
Гыјмајын ки, бу чичәкләр гартала
Вәдәсиндә дәрин ону, гохлајын!

1982

ИКИ ЗӘЛЗӘЛӘ

Көзләрим һәр јана һәсрәтлә бахыр,
Јенә дә үрәјим сөзлә долудур.
Мәним сејр етдијим көзәл Шамаһы,
Ики зәлзәләјә шаһид олубдур.

Галхыб бир нәфәсә чәтин јоллары,
Көр нәләр газаныб алын тәријлә?!
Бир заман зәлзәлә элан дијары,
Сабир силкәләјиб ше'рләријлә.

Әсрләр өтдүкчә камала чатыб,
Ганадлы замандан күч алыб бу јер.
Ики зәлзәләнин бириндән батыб,
Бирijлә көјләрә учалыб бу јер.

1971

ГОЧА ДҮШҮНҮР

Ағачлар, дағлар, дашлар чаван кәлир көзүнә,
Бәс о кәнчлик илләри көрән һара чәкилди?
Һеј кәзишә-кәзишә дејир ки, өз-өзүнә,
Дүнәнин ушағынын бели нә тез бүкүлдү?

Дүнјамыз һеј фырланар, дајанмаз кәрдишиндән,
Бир хәјал көһләнинин белинә миниб гоча.
Елә бил баш ачмајыб бу дүнјанын ишиндән,
Өз өмрүнүн сонунда суала дөнүб гоча...

1977

* *
*

Достларынын һөрмәти гәлбини шад еләди,
Сүфрә үстдә тост деди мүфәттиш ити-ити:
Дадлы чүјүр әтиндән јејә-јејә сөјләди,
Кәрәк зијанкарлардан горујаг тәбиәти...

1977

АГАЧЛАР * * *
*
Жагышын алтында ағачлар чимир,
Чинар дурушунда бир эзэмэт вар.
Чәркәјә дүзүлмүш әскәрләр кими
Команда көзләјир санки чинарлар.

КЕЧӘ ДҮШҮНЧӘЛӘРИ

Кечә балкона чыхыб
Көјләрә нәзәр салдым.
Кечәнин әлләриндә
Ај елә бил гавалды.

Бир сәһркар мүғәнни
Елә бил кәлиб дилә.
Сәмада парылдајан
Һәр улдуз — бир зәнкулә...

НӘНӘМИН СӨЗЛӘРИНДӘН

Нәнә, дур хедәк чыдыра,
Бах атларын јарышына.
— Инди елә ат нә кәзир,
Ај оғул, дөнүм башына!
О заман атлар вар иди,
Әскик иди ганадлары.
Миниб кетдиләр ај оғул,
Икидләр јахшы атлары...

ОҒЛУМ

Илһамым кәлән заман
О да бағчадан кәлир.
Гапыдан гајтаранда,
Кедиб бачадан кәлир.

Кириб башга отаға
Дејирәм ки, јохам мән.
Таггылдадыр гапыны,
Әл чәкмәјир јахамдан.

Өпүрәм дөнә-дөнә
Додагынын балындан.
О кәләндә илһамым
Галыр гапы далында.

Суал верир, оғулсан
Чавабыны вер инди.
Илһамымдан дузлудур,
Илһамымдан шириндир.

1977

ЕШГИМИЗДӘН ИШЫГ АЛАН ҮЧ УЛДУЗ

Ағач әкмәк һәлә аздыр, әзизим,
Камил бағбан кәрәк бағы горуја.
Гыш олсаг да, үч баламыз вар бизим:
Бири баһар, бири пајыз, бири јәј.

Күләк нәдир мей тохунса бешијә,
Дөзә билмәз, ана гәлби үшүјәр.
Бир булаг ки, архаланыр мешәјә,
Инанмырам онун сују гуруја.

Курсел бала чағлајан јаз селиди,
Күндүзүм јәј күнәшинин телиди,
Нә олсун ки, Күлзар пајыз күлүдү,
Үрәјиндә илк баһарын гору вар.

Балаларым од көтүрүб көзүмдөн,
Онлары чох истәјирәм өзүмдөн,
Һәр биринин үрәјиндә, көзүндә
Бизим тәмиз ешгимизин нуру вар.

Мүмкүн дејил бу дүнјачан јашамаг,
Илләр өтүр, арзуја бах, јаша бах.
Јеримиздә үч улдуз нур сачачаг,
Әввәл-ахыр биз енсәк дә гүруба...

1984

ДАҒ ЧАЈЫНЫН САҢИЛЛӘРИ

Ата бир саһилди, ана бир саһил,
Өвлад дағ чајы тәк ахар, һеј ахар.
Ана мәнһәббәти түкәнән дејил,
Ата өвладына вүгарла бахар.

Саһил гајғысына фикир вер бары,—
Чајы нечә кәлди ахмаға гојмаз.
Арабир күкрәјиб дашан чајлары,
Саһилләр дүз јолдан чыхмаға гојмаз.

1977

БАР АҒАЧЫ

Кәнддән ајрыла билмәјән
Ата кими, ана кими,
Торпагдан ајрыла билмир,
Әзәл күндән сона кими.

Көзү галыр бу јолларда,
Ахшам-ахшам, сәһәр-сәһәр.
Өзү галыр, мејвәләри
Кәзир кәнд-кәнд, шәһәр-шәһәр...

ДОСТ

Өз достунун көмәјини дост умур,
Сәп торпаға, яичәк ачсын дост туму!
Олмајыбса дәрдрәнинин ортағы
Елләр десин: —Һеч беләси достдуму?!

УЧАЛДЫГЧА

Баш гојарлар ел даш гојан һәр ишә,
Учалдыгча узаг дүшмә елдән сән.
Инсан кәрәк ибрәт ала һәмишә
Учалдыгча нуру артан күнәшдән...

АРЗУ

Бир булағам, көзүм арзу,
Бир очағам, көзүм арзу.
Һәмишә она мөһтачам,
Арзу көклү бир ағачам...

* *
*

Бу тәлејин ојунуна нә дејим?—
Нечә илдир баш ачмырам өзүмдән.
Даһа тојда динкилдәмир сүмүјүм,
Даһа јасда јаш да чыхмыр көзүмдән.

Ади јолду уча-уча јохушлар,
Јамачлары сејр едирәм көзалты.
Үрәјими чала билмир бахышлар,
Һәсрәтимин сары сими пас атыб.

Сызга сулар бир дә чәтин боллана,
Көнтөј сөзләр даһа дөнмүр килејә,
Идракымын будағындан салланан
«Нә олсун»лар гәләм чәкир һәр шејә...

* *
*
Нә җахшы ки, соҗуг олур үзү торпағын,
Әчәл нечә ачылмамыш гөнчәни дәрди.
Өлүм күндә бир гапынын олур гонағы,
Бу күнкү дәрд унутдурур дүнәнки дәрди.

Өзкәләрин кәдәри дә җад кәлир бизә,
Еһ, һәрәнин бир маҗадан жоғрулуб хәмри.
Баш сағлығы верә-верә бир-биримизә,
Бир дә бахыб көрүрүк ки, сонудур өмрүн...

1984

* *
*
Җарпаглар җамҗашыл иди,
Җурдумда баһары көрдүм.
Көзләрим иҗумуб-ачдым,
Будаглары сары көрдүм.

Өмүр өтдү вараг-вараг,
Достларымдан тутдум сораг,
Нечә кәнчи саггалы ағ,
Нечә гызы гары көрдүм...

1982

* *
*
Шимшәкләр көҗләрдә халы тохуҗур,
Ағачлар мешәнин сары симиди.
Елә бил мешәләр нәғмә охуҗур,
Җағышлар сәһрли мизраб кимиди.

Гәлбимдә бир азча горху, әндишә,
Мәним җатағыма санки гор долуб.
Нәһәнк оркестрә чеврилиб мешә,
Ат чапан күләкләр дирижор олуб.

Гусар, 1999

«АНА» КӘЛМӘСИНДӘН БАШЛАҖАЧАГДЫР..

Бир и сентҗабр, кәләр ушаглар,
Севинчдән үрәҗим җарпаға дөнәр.
Тәҗбатаҗ ачылан гапылар ки, вар,
Ана голларымы ачылыб җенә?!

Бу күн үрәкләрдә бир һәҗәчан вар,
Сәнин дә үрәҗин әсирми, сөҗлә?
Биринчи синифә кедир аталар,
Көрпә балаларын гәдәмләриҗлә.

Көҗә иҗнә атсан дүшәрми җерә?—
Чичәк балаларды, бахырсан һара.
Бир севинч кәтириб гәлбиндә һәрә,
Севинч дәнизинә дөнүбдүр бура.

Арзулар, истәкләр түкәнән деҗил,
Арзулар өмрүмә севинч чиләди.
Нәһәнк бир кәмидир мәктәб елә бил,
Санки мүәллимләр дәнизчиләрди.

Зәнкин сәдасымы титрәтди җери,
Мәктәб кәл-кәл деди, һамы севинди.
Алачаг гоҗнуна сәрнишинләри,
Кәмимиз сәфәрә чыхачаг инди.

Үзәчәк илләрин саһилләринә,
Кечәчәк заманын туфанларындан.
Бә'зән дә олачаг севинч җеринә,
Һәҗат ачысыны дадачаг инсан.

Көрпә балаларын әсмәсин голу,
Лөвһә нечә гара, табашир ағдыр.
Тәзә шакирдләрин мүгәддәс җолу,
Ана кәлмәсиндән башлаҗачагдыр.

Җаратмаг ешгиҗлә чырпыныр үрәк,
Арзулар җелләнир ал баҗраг кими.
Бизим кәмимизә җол көстәрәчәк,
Даһиләр, улулар бир маҗак кими.

1975

ЛӨВНӨ ГАБАҒЫНДА

Ширин хатирәдир о күнләр ахы,
Мәктәб илләринә ачы ким дејәр?!
Вуруш мејданыјды лөвнә габағы,
Ора чан атырдыг мән кәлим дејә.

Илләр нә тез кедир, чашыб галырам,
Өмүр кәнчлик адлы сәрһәдди ашыр.
Елә ки, әлимә гәләм алырам,
Елә ки, илһамым күкрәјир, дашыр

Мәктәб илләрини анырам јенә,
Үстүмә бир синиф догмалыг ахыр.
Лөвнә өнүндәјәм санырам јенә,
Титрәк әлләримә нечә көз бахыр.

БЕШ

Ғызым јенә беш алмысан,
Севинчиндән гуш олмусан.
Өјүнмәјә һаггын да вар.
Савадсызлыг дүнјасына
нишанланмыш
Бешачылан түфәнк олур,
алдығын «Беш».
Сәнин өмүр јолларына
ишыг сачан
фишәнк олур
алдығын «Беш».

МӘКТӘБДӘ

Мәктәбә биринчи
кәлишим дејил,
Бәс нијә гәлбимдә
бир чырпынты вар?
Бөјүк бир пәтәкдир
бура елә бил,

Верибләр— сәс-сәсә
ары балаллар.

Кәсилир о сәс-күј
вуруланда зәнк,
Елә бил тәнәффүс
чәкилир дара.
Синифләр чәмәнзар,
мүәллим чичәк
Шакирдләр чеврилир
ач арылара.

* *
*

Бу сәрасәр ше'ријјәтин
сејринә кәл,
Парталар да чәркә-чәркә,
сыра-сыра.
Шакирдләрин бири күчлү,
бири тәнбәл,
Мүәллим шаир, синиф ше'р,
шакирд мисра.

* *
*

Кирсин зирвәсинә галхмышам
төјшүјә-төјшүјә.
Бу дағларын бармағында
нәнәмуч бөчәји кими
бир шејәм..

Шуша, 1986

* * *
* * *
Гадим Габәләнин аразисинда
сајсыз-һесабысыз сахсы гырынтысы кө-
рүб көврәлдим.

Гызыл тапмаг арзусујла јер ешмисән,
Өз изини арсыз-арсыз сүпүрмүсән.
Јазы көрчәк, нахыш көрчәк илишмисән,
Сән тарихин көзүнә күл үфүрмүсән.

Вар-дөвләтчүн бу һәрислик јахшы дејил,
Бу торпага агры, нискил сәпәләниб.
Сындырдығын адичә бир сахсы дејил,
Бир тарихди, нечә јерә гәлпәләниб...

1988

СУ

Вахт олуб бир ичим сәрин су үчүн
Көјләрә јалварыб елләр, обалар.
Бәлкә дә чиркабы јудуғу үчүн
Мүгәддәс сајыблар сују бабалар.

Бу арзу, бу истәк дејилмиш һәдәр,
Бабалар дедиләр: —Су ајдынлыгдыр.
Чајларын өнүнү кәсди нәвәләр,
Су ишыға дөнүб евләрә ахды...

ЈАРПАГЛАР

Күләк будаглары чалыр тар кими,
Пајызын көзүнә дикилиб көзүм.
Төкүлүр кағыза јарпаглар кими
Сөһбәтим, сөзүм.

54

Долур хәзәл илә һәр тәрәф, һәр јан,
Пајыз аста-аस्ता сөзә башлајыр.
Бириси төкүлүб кедир дүнјадан,
Бириси һәјата тәзә башлајыр...

* * *
Пајызда гочалар,
бүкүләр јарпаглар.
Өмрүнүн гызылы чағында
төкүләр јарпаглар...

22 СЕНТЈАБР

«Өмрүн бир күнү» силсиләсидән

Дағ ашағы јол кедәндә севинчәк,
Машынымыз көһлән кими бүдрәди.
Һәјатымыз бир саралмыш јарпаг тәк
Өмрүмүзүн будағында титрәди.

Сәркәрданыг бир күманын ичиндә,
Бу туфанда һансы кәсди үшүмүр?!
Талејә бах, бирчә анын ичиндә
Көз өнүндән кәлиб кечди беш өмүр.

Рәнки гачды јарпағын да, отун да,
«Әјләчи бас»! — синәмиздән гопду аһ.
Сүрүчүнүн ајағынын алтында
Үрәјимиз титрәјирди, ај Аллах!

Бу хатадан совушајдыг дедим каш,
Машын дурду... Дүнја нечә көзәлди!
—Чибикидә көзүмүздән ахды јаш,
Чајзәмидә әһвалымыз дүзәлди.

Ағачларын јарпағында тәзә дән,
Булаглардан тәшнә кими ичирдик.
Бу дүнјаја көз ачмышдыг тәзәдән,
Вәл дүзүндә ад күнү дә кечирдик...

1984

55

БАҢАР ДУҢҒУЛАРЫ...

Улдузлар әриди, ачылды сәһәр,
Шәфәгләр сәпилди јерә зәр кими.
Гызарды үфүгләр, јанды үфүгләр
Нәјадан гызаран кәлинләр кими.

Көјләрә нур сачан мөһрибан көзәл
Сүзкүн бахышыјла һәр јана бахды.
Тәбиәт дирчәлди санки әлбәһәл,
Торпағын чанына һәрарәт ахды.

Күнәш бој көстәрди, галхды јухары,
Кәздирди дүнјаја хумар көзүнү.
Гајадан салланан буз салхымлары
Дартыныб, гајадан атды өзүнү.

Гышдан тәһвил алды дүнјаны баһар,
Әријиб төкүлдү гар мунчуг-мунчуг.
Учду будаглардан ағ либаслы гар,
Гонду будаглара јашыл тумурчуг...

Шимшәкләр парлады көјдә зәр кими,
Долмуш көзләрини сыхды булудлар.
Сәнкәрдә кизләнен икидләр кими
Торпагдан галхдылар чичәкләр, отлар.

Дәрәләр, тәпәләр үзә күләндә
Күләкләр синәмдән говду дәрдими.
Аловлу шимшәкләр кәлин кәләндә
Шадлыгдан атылан күлләләрдими?!

Донмуш шәләләнин ачылды дили,
Онун нәғмәсини һамы хошлады.
Баһар јели әсди, хош баһар јели,
Ағачлар һамысы рәгсә башлады.

Чәмәнин јериндә мән олајдым каш,
Мөһрибан әл кәзди онун сачында.
Јарпаг манатлардан верилди шабаш,
Әли бош галмады бир ағачын да..

Дујғулар күкрәди јенә көнүлдә,
Һәр тәрәф күл-чичәк, тәр бәнөвшәди.
Сәхавәт көстәриб баһар бу ил дә
Чөлләрә рәнкбәрәнк халы дөшәди.

Хош әтир кәтирди сәрин күләкләр,
Севән бир гыз кими тәбиәт титрәк.
Шагганаг чәкәрәк күлән шимшәкләр
Уғунду көзләри јашаранадәк.

Дағлара јашыл дон кәтирән баһар,
Алча будағына күмүш кәтирди.
Севинчдән јаранан нарын јағышлар
Торпаға сәадәт, севинч кәтирди...

Јенә дә баһарын оғлан чағыдыр,
Јашыл дон кејиниб инди бағча, бағ.
Баһар тәбиәтин чаванлығыдыр,
Ағачларын башы ағарыб анчаг.

Чичәкләр солачаг, чох тез солачаг.
Нәдәнсә онларын өмрү бир андыр.
Пајызда һәр чичәк мејвә олачаг,
Баһар чаванса да мүдрик чавандыр.

* * *
Гарышыб бир јерэ бурда күл-чичэк,
Арылар додағы баллы кедирләр.
Дағларын башындан әсдикчә күләк,
Ағачлар елә бил јаллы кедирләр.

Нејрәтдән јолуну азыб Лачын да,
Тәбиәт бир шејтан гыз ушағы тәк.
Көврәлмиш көјләрин булуд сачында,
Гызыл лентә дөнүр арабир шимшәк.

Шеһ дүшүр чәмәнин күллү донуна,
Чөлләрдән тәрәвәт дујулур бу күн,
Көјүн јағыш нитги јерин чанына,
Әримиш јағ кими јајылыр бу күн.

1973

* * *
Санки чаванлашыр гоча гары да,
Хәјалән чеврилир чаван кәлинә.
Гышын шахтасы да, гышын гары да,
Әријиб гарышыр баһар селинә.

Јердән баш галдырыр нәркиз, бәнөвшә,
Дүнјанын бу әзиз, гајнар чағында.
Нәнәм сөјләмишкән, говушур мешә,
Баһар кечәсинин гаранлығында.

Ширин нәғмәси вар јазда селин дә,
Әријә һәсрәтим, интизарым да.
Дирчәлиш көрәндә чәмәндә, чөлдә,
Елә бил дирчәлир дујғуларым да.

1976

БАҲАРЫН АД КҮНҮНДӘ

Нәғмәкар булаглар кәсиб сәсини,
Суларын дилиндә донуг бир «гаргыш»,
Сәриб дүнјамыза ағ сүфрәсини,
Зијафәт верирди санки гарлы гыш.

Шахта бу мәчлисин тамадасыјды,
Јаған гар дедији сојуг сағлыглар.
Бирдән сәрхош күнәш көзүнү гыјды,
Дүшдү ағ сүфрәјә әлиндән «сигар».

Сығаллы сүфрәси дешилди гышын,
Дәјишди көркәми, јер хал-хал олду.
Чичәкләр сәнкәрдән галхан бир гошун,
Гышын гонаглығы бир хәјал олду.

Јашыл сүфрә ачды дүзләрә, баһар,
Шәләлә сәсини зилә кәтирди.
Күнәшин дедији исти сағлыглар,
Нәғмәкар сулары дилә кәтирди.

Күнәш ағ күнләрә сәсләди бизи,
Гаранлыг кушәләр ишыға һәрис.
Шәфәгдән долдуруб гәдәһимизи,
Чәкдик башымыза, гызышды мәчлис.

Шәфәг бадәләри дағылдығындан,
Елә бил саралды јашыл сүфрәмиз.
Доғрусу билмәдик кәлди јај һачан,
Пајыз јахынлашыр ајылдыг ки, биз.

Вүсалдан мәст олуб һәр оғлан, һәр гыз,
Тамада онлара шадлыг диләди.
Мәчлисин сонунда бәһәрли пајыз,
Һамыны мејвәјә гонаг еләди.

1974

БАЧЫСЫ
ФИРУЗЭ СЕЈИДӘЛИ ГЫЗЫНА
ГӘБИР ЈОЛДАШЫ ОЛАН
МЕЪДИ ӘМИМИН ХАТИРӘСИНӘ

Өмүр сүрдүк, арзуларын дүшүб изинә,
Гәбир олуб сәпәлэндик бу јер үзүнә.
Дөнүб баба дијарына кедә билмәдим,
Ата, гардаш торпағына јетә билмәдим.
Ујут мәни, овут мәни, бачы торпағы,
Көзүмә сәп башымызын тачы торпағы...

2 август 1996

* * *

Бу вурһавур тә'сир етмир
чохлаарынын һалына,
Бирчә огул тапылмыр ки,
бармағыны дишләсин.
Мәмләкәтим башдан-баша
дөнүб ичлас залына,
Јығынчаглар гуртармыр ки,
милләт кедиб ишләсин...

1996

* * *

Јастығым гуш түкүндәнди,
Бәлкә она көрә јухуда учурам?

НӘ ХЕЈРИ

Сөзүн гәдрини билмәјән
Сәнә сөз версә, нә хејри?—
Гәлбини кор јарадыбса,
Танры көз версә, нә хејри?

Гәлбдә арзу сајрышмырса,
Ешг дил ачыб данышмырса,
Өз очағын алышмырса,
Өзкә көз версә, нә хејри?

Севкин тәзә-тәрсә әкәр,
Иш дүшүбсә тәрсә әкәр,
Аллаһ үз дөндәрсә әкәр,
Бәндә јүз версә, нә хејри?

1996

ҺӘЛӘ

Јаддашымда горујурам
Бир мүгәддәс ады һәлә.
Сача бахма,
сојумајыб
Үрәјимин оду һәлә.

Анды сахта, әнди јалан,
Сөндү мәни ода салан.
Үрәјимә һаким олан
Өзкә дејил, одур һәлә.

Јаш елә дә өтмәјибдир,
Гәлбими гар өртмәјибдир,
Дамағымдан кетмәјибдир
Өлүшүнүн дады һәлә.

Нечә гәлби диндирәчәм,
Сәнә дә пај көндәрәчәм
Мән доғмаја дөндәрәчәм
Нечә-нечә јады һәлә...

1996

МЭНИМ БИР КҮНҮМ

Елэ ки, гызарыр кениш үфүглэр,
Галхырам,
 бир белэ јатмагмы олар?
Ишэ јолланырам мэн сәһәр-сәһәр,
Јолуму көзләјир мәктәб, ушаглар.

Бә'зән ифтихарла габарыр синә,
Бә'зән үрәјимә ал ганлар ахыр.
Нижә һазыр кәлмир шакирд дәрсинә?
Нә үчүн бу јазы сөнүкдүр ахы?

Кәзирәм синифдә мән гәдәм-гәдәм,
Јорулдум, бу гәдәр данышмаг олмаз.
Ахшам, сонунчу зәнк сәсләнир бу дәм,
Евә јолланырам олмаса ичлас.

Кәсир габағымы гапыда Күлзар,
Дејир ки, кәзмәјә кедәк, ај ата!
Мәним кәзмәк үчүн өз машыным вар,
Анчаг сән кедәсән кәрәк пијада.

Хошдур бу кәзинти мәнә гызымла,
Арабир күссәк дә бир-биримиздән.
«Саваша-саваша» јенә гызымла
Јохлајыб гуртардым дәфтәрләри мән.

Кечәдир, дүшмүшәм сөз архасына,
Атаны шаирдән кәл ајыр инди?!
Сакитчә кечирәм миз архасына,
Мәним шаир өмрүм башлајыр инди.

Варлығым елә бил ода галаныр,
Дөнүб өзкә адам олурам бу вахт.
Мүәллим шакирди, ата баланы,
Шаирсә һамыны дүшүнүр анчаг.

Илһам дилә кәлир:—Мәним әрими,
Нечә олур олсун јетир јеринә.
Јухумдан кәсирәм шаир өмрүмү,
Бәлкә буна көрә доғмадыр мәнә?!

НӘНӘЛӘР КӨЧҮНҮ ЧӘКДИ

Көрпә ушаг идим валлаһ, о заман,
Нәнәмин дәрдини дүјмамышам мән.
Пәришан көркәми чыхмыр јадымдан,
Мәһрибан көзләри долларды һәрдән.

Давада өләндә чүт өмүр-күнү,
Нә шивән, нә һарај гопарыб нәнәм.
Торпағын үстүндә олан дәрдини,
Торпағын алтына апарыб нәнәм.

Ширин сөһбәтини анырам һәрдән,
Арабир кедирәм дәрин хәјала.
Нағыл вағзалыјды санки, гәлбиндән
Нағыл гатарлары дүшәрди јола.

Бу күн ата олду чаван бир оғлан,
Көрпәләр бөјүјүб јаша долдулар.
Нәнәләр көчүнү чәкди дүнјадан,
Аналар чеврилиб нәнә олдулар.

1975

ТОРПАҒЫН ЈОРҒАНЫ

Пајызын күләји чыхыб јүрүшә,
Көјдә булудларын көзү долубдур.
Дејирәм өзүмә: —Ишә бах, ишә;
Торпағын јорғаны јарпаг олубдур.

Сәмалар гаралыб, күнәш батыбдыр,
Бәс торпағын лајла чаланы һаны?
Ај күләк, јаваш әс, торпаг јатыбдыр,
Үшүјәр үстүндән дүшсә јорғаны.

1966

ШЕҢ

Һәр күн сәһәр-сәһәр көрүрәм ки, мән
Шеһлидир чичәжин, күлүн жарпағы.
Яш олур билмирәм һансы сәбәбдән
Назлы тәбиәтин чәмән додағы?

Һәядан гызарыр кениш үфүгләр,
Шәбнәм парылдајыр бир мирвари тәк.
Кечә додағыны чәкир чәмәндән,
Онунчун шеһлидир јәгин күл-чичәк...

Көр нечә бәрг вурур чәмәнин шеһи,
Јујуб үз-көзүнү јенә дағ-дәрә.
Гырылыб көјләрин јағыш тәсбеһи,
Дамчылар инчи тәк сәпилиб јерә...

1967

ПАЈЫЗ

Мешәјә кетдимми, үрәјим динәр,
Көкләнәр көнлүмүн каманы, сазы.
Мешәләр бир нәһәнк ајнаја дөнәр,
Өзүндә әкс едәр пајызы, јазы.

Јарпаг әлләрини чижнимә гојуб,
Елә бил синәмә јеријәр пајыз.
Сојуг күләкләрин сәсинә ујуб,
Јенә јарпаг-јарпаг әријәр пајыз.

Гызырғаланмаз да о өз варына,
Мејвәси, јарпағы сел кими ахар.
Ачкөз дәләләрин јухуларына
Кечәләр сүбһәчән гоз-фындыг јағар.

Һәзин көркәм алар јенә дағ, дәрә,
Торпаг һәсрәт галар исти күнәшә.
Тазанә күләкләр будаг симләрә
Тохунар, көврәлиб охујар мешә...

Јенә Кәрәм сораглады Әслини,
Сөзләриндән аловланды јамачлар.
Хатырлајыб өмрүн баһар фәслини
Јарпаг-јарпаг ағлајырды ағачлар...

1977

ПАЈЫЗЫН СӘХАВӘТИ

Дедин, әсиркәмир
пајыз варыны,
Онун не мәтијлә
долуб дағ, дәрә.
Бәс нечә мән буна
сәхавәт дејим,
Баһарын әзабла
јығдыларыны
Сәпир дүзәнләрә,
сәпир чөлләрә.

ПАЈЫЗДА

Һәр ил јурдумуза гәдәм басанда,
Тапарам бир јени чалар пајызда.
Сары јарпаглары сары сим кими,
Күләк дилләндирәр, чалар пајызда.

Дағларын башындан сәрин јел әсәр,
Учушан јарпаглар һара тәләсәр?
Јајлаглар инчијәр, јајлаглар күсәр
Онлар да кимсәсиз галар пајызда.

Дурналарын сәси нечә хош олар,
Күкрәјән дујғулар һара баш алар?
Бир јандан чәмәнләр, бағлар бошалар,
Бир јандан үрәјим доллар пајызда.

...Жорулсан гочаман палыда сөјкөн,
О кимдир көзүндөн ганлы јаш төкөн?
Тәбиәт вурулуб изтираб чәкән,
Әнди дүз бир оғлан олар пајызда.

1971

* * *

*

Јелләр әсир, пајыз кәлиб,
Јарпағын бешији јохду.
Нә ағачын, нә будағын
Еви јох, ешији јохду.

Јел тәрпәдир, елә билмә
Будаг дөјүр синәсинә.
Гар әләнир лопа-лопа,
Ағачлар чәтин исинә.

Көзләјир, билир ки, бир күн
Севимли баһар кәләчәк.
Күнәш ону күлдүрәчәк,
Уғуначаг, гар күләчәк.

Әријәчәк,
Көз јашлары
Отларын јеми олачаг.
Көзәлликләр дәнизиндә
Лаләләр кәми олачаг...

* * *

*

Кан бу, кан о салыр өзүнү күчә, —
Елә һеј күләшир күндүзлә кечә.
Һеç заман көрүнмүр бу чәнкин сону,
Кан о буну јыхыр, кан да бу ону.
Онлар һәфтәләри, һәфтәләр ајы,
Ајлар фәсилләри дартыб кәтирир.
Салыб гочалары әбәдијјәтә,
Јени нәсилләри дартыб кәтирир...

1994

СКРИПКА

Нәғмәли телләрдә
титрәк бармаглар кәзәр.
Башыны бир чаванын
чијнинә гојуб,
Һөнкүрүр бир көзәл! —
Јанғы, һәсрәт,
интизар охунур көзүндә.
О сәси динләјәндә,
Һөнкүрмәк тутур бизи дә...

* *

*

Сөзүн, сәсин өзүнүнсә гопар алғышлар,
Мүғәнни дост, сәнә доғма пәрдәләрдә кәз.
Башга гушун нәғмәсини охумаз гушлар,
Башга күлүн рәнкинә дә күлләр көз дикмәз.

Өмрүн боју сән унутма бу һәгигәти,
Һиссимизә, дүјғумуза јағыш кими јағ.
Вүгарлы ол, гурбан вермә пула сәнәти,
Һәр шеј кедир, сәнәт галыр дүнјада анчаг.

1985

САХЛАЈЫБ

Әл мәрд олар, көзсә намәрд,
Бизи ишдән көз сахлајыб.
Күл өзүнү галхан едиб,
Ағушунда көз сахлајыб.

Јағыдан јох, пулкирдән горх,
Сөјләдијим һәр кәлмә ох.
Тарихими пул-пара јох,
Тарихими сөз сахлајыб...

НАКАМ БИР КӨЗЭЛИН ГЭБРИ ҮСТҮНДЭ ДУШҮНЧЭЛЭР

Гэбринин үстүнэ кэлдим,
Хатирэлэр гошун-гошун.
Мэним жазы масам олду
Сэнин гара синэ дашын.

Сојуг мэрмэр сача дөндү,
Илан кими гыврылды сөз.
Кағыз гар кими эриди,
Говурға тэк говрулду сөз.

Елэ бил ки, баһар кэлди,
Үрәјимдэ күл ачылды.
Эриди гэлбимин бузу,
Көзләримдән сел ачылды...

1992

ЭҺӘНК

Ејнинэ алмазмыш алову, оду,
Аловлар өнүндэ даш дајанармыш!
Эһәнк гујусуна һејрәтлә бахдым,
Даш да көзәрәрмиш, даш да јанармыш!

Аловдан сүзүлән бу бәмбәјаз рәнк
Диварын бәзәји, күлү дејилми?
Дејирсән даш јанмаз,
сөјлә, бу эһәнк
Алышан дашларын күлү дејилми?

ҺАГГ

Тәмизләрин үзүнэ
Бүтүн гапы бағлыды.
Һагг вермәсэн, һаггсызсан,
Ким һагг версә, һагглыды.

Дилләрдә эзбәрсә дә
Бу һагг, әдаләт сөзү,
Тәпикләр алтындадыр
Һагг-әдаләтин өзү...

Күлмәз фағырын үзүнэ,
Һәјат ишбаза јар олар.
Оғру елә бағырар ки,
Доғрунун бағры јарылар.

Наһагг илә иши јохду,
Тутар һаггын јахасындан.
Кәсиб верәр даданмыша
Тамарзынын боғазындан...

1992

СУДАН ГОРХУРСАНСА

Үрәјим—севинчләр, дәрәдләр мөканы,
Доғма адамлардан ум-күсү олур.
Сәфанын чәфасы, күлүн тиканы,
Истинин һәмишә түстүсү олур.

Батмаг истәјирсән чичәк әтринә,
Чыхыб чәмәнләрдә кәзәсэн кәрәк.
Өмрүнә нур сачан күлүн хәтринә,
Тикан ағрысына дөзәсэн кәрәк.

Унутма, гузгулаг дејил әвәлик,
Шомуну бирјоллуг һушундан чыхарт.
Судан горхурсанса, сән бир дәфәлик
Балыг севдасыны башындан чыхарт...

ЧАХАНДАН ЧАХАНА

Онун бир кимсәдән горхусу јохду,
Сәмада јашајан гочуду шимшәк.
Көјләрин әлиндә гылынчды, охду,
Булуду доғрајан гајчыды шимшәк.

Дәрәләр титрәјәр о кәлсә дилә,
Нур сачар, көјләрдә олар бир фишәнк.
Әзәлдән алнына јазылыб белә:
Чахандан-чахана јашајыр шимшәк...

1991

ГАР ЈАҒЫР...

Гар јағыр, санки ноғулдур әләнир,
Дағ-дәрә көрпә ушағ тәк бәләнир.
Охшајыр көнлүмүзү ғыш һавасы,
Кејиниб дүнја кәлинлик либасы.
Бојланыб пәнчәрәдән бах күчәјә,
Елә бил дүнја дөнүб ағ чичәјә.
Кәпәнәкдир гачышан күл балалар,
Ујујур гар донун алтында баһар.
Гар јағыр, евдә отурма, чөлә чых,
Долдурур гәлбимизи ағ бир ишығ.
Гар јағыр, дүнја дөнүр ағ кағыза,
Онун үстүндә кәрәк ше'р жазағ...

1991

ҒЫШ

Овутмусан һамымызы,
Бизә шадлығ диләмисән.
Аллаһ, көјдән башымыза
Елә бил ун әләмисән.

Гајыданда евимизә
Ушағлар һејрәтлә бахды.
Дөнмүшәм дәјирманчыја,
Үстүм-башым ағаппағды...

*

Позмағ мүмкүн дејил јазылан әмри,
Әбәсдир дүнјаја көнүл бағламағ.
Бәләкдән гәбрәчән олан бир өмрүн
Әввәли ағламағ, сону ағламағ.

Бир јанда доғулан, бир јанда өлән...
Карванлар доланыб кечир дүнјадан.
Ағлаја-ағлаја дүнјаја кәлән,
Ағрыја-ағрыја көчүр дүнјадан...

1990

ҮЗДӘДИ

Өл, бир шеј јохса чибиндә,
Тәмизлик, паклығ сөздәди.
Бәнөвшә колун дибиндә,
Чајыр чәмәндә, дүздәди.

Қасыб, кечин дә қолады,
Варлылар бизи талады,
Бал тутан бармағ јалады,
Сүд саған сүдү үзләди.

Күнбәкүн һағсызлығ артыр,
Дәрд бизи одлара атыр,
Мирвари дәрјада батыр,
Саман һәмишә үздәди...

1990

БАЗАР

Инләр кечә-күндүз,
Көнлүм һавалы һеј.
Сәсләнсә дә,
кимсә
Вермәз она бир һеј.

Башдан баша дүнја
Дөндү базар олду,
Һалдан-һала дүшдүк,
Шаһидди бу јер, көј.

Гижәтләрә бахдым,
Кетди һушум әлдән.
Јохдур бу базарда
Инсандан учуз шеј...

1991

* *
*
Бир шеј јаза билмирэм,
Үстүмү гајгы алыб.
О гәдәр сыхылмышам,
Тәкчә чәчијим галыб.

* *
*
Дәрддән мәнә елә чәләнк һөрмүсән ки,
Ону надан адамлара көрк етмишәм.
Аллаһ, мәнә елә ағыл вермисән ки,
Бу дүнјанын пучлуғуну дәрк етмишәм...

* *
*
Десәләр дә бир әлачсыз хәстәсән,
Мәни һеч вахт горхутмајыб бу һәдә.
Үрәк гыран сөз нә гәдәр истәсән,
Үрәк ачан кәлмә чыхыб гәһәдә.
Өмрүм боју наразыјам өзүмдән,
Гәзәбимин барыты вар бир атым.
Бир пис сөзлә тамам дүшүр көзүмдән,
Бир хош сөзлә көзәлләшән һәјатым...

1991,

БИР АҒАЧ ВАР ИДИ...

Бөјүјүб әрсәјә чатанлара да,
Әјри бахдығыны демирәм һәлә.
Гыјмады балача фиданлара да,
Күнәшин түкәнмәз нуруну белә.

Нечә баһар олду, нечә гыш олду,
Дәјишди фәсилләр, дәјишди илләр.
Онун көлкәсиндә саралды, солду
Бөјүк гајгысына мөһтач шитилләр.

Беләчә јашады өмрү узуну,
Олмады бир дәјиб, долашан она.
Нәһајәт, өмрүнүн јетишди сону,
Ахыр ки, дөзмәјиб күчлү туфана
Јыхылды, һәр јаны көтүрдү сәси.
Елә билмәјин ки, гада совушду.
Инди дә, инди дә нәһәнк көвдәси
Көрпә ағачларын үстүнә дүшдү.
Тәбиәт нә гәдәр һүзүнлү, һәзин...
Көјдә булудларын көзләри долду.
Сағлыгы фәлакәт төрәдән кәсин,
Елә өлүмү дә фәлакәт олду.

СЕЛ КИМИ

Јенә дағ сели тәк күкрәјим, дашым,
Өлсәм булудларын көзләри долсун.
Дәрәләр мөзарым, дағлар башдашым,
Күнәшин телләри кәфәним олсун.

1976,

ЛӨВНӘ

Бу јердә күл-чичәк түкәнән дејил,
Дүзләри көрәнләр һејран галыблар.
Нәһәнк кәмиләрдир дағлар елә бил,
Јашыл бир дәниздә лөвбәр салыблар.

Булаглар јашмагла биздән јашынар,
Отлар дизә чыхыб, күлләр тәзә, тәр.
Чығырлар доланыб дағын башына,
Санки бир икиди кәндирләјибләр.

Бу мәғрур дурушда бир өзәмәт вар,
Нә гәдәр өзүнү сыхачаг дағлар?
Күч версә, гопачаг санки чығырлар,
Јашыл океана чыхачаг дағлар.

БӘНӨВШӘ

Баһар досту, чичәк досту оланлар,
Кәлмишәм ки, тәбрик едим сизи мән.
Нә олсун ки, беш-он күнлүк өмрүм вар,
Баһарын илк сөзү мәнәм, сөзү мән.

Тапданарам, нечә чыхым жола мән?
Сәнкәримди, сыгынмышам кола мән.

Баһар мәни бир әскәрә дөндәриб,
Әбәс јерә һәдәләјир гыш ону.
Баһар мәни кәшфијјатчы көндәриб,
Марыгдадыр онун чичәк гошуну.

КӘКЛИЈИН

Чохдан көрүшмүрүк, дејирәм јәгин
Дикилиб јолума көзү кәклијин.
Чохдан ешитмирәм онун сәсини,
Јохса түкәнибдир сөзү кәклијин?!

О дашдан бу даша нә гәшәнк сәкир,
Онсуз дарыхмышам көзүм јол чәкир,
Раһат бурахмајыр мәни һеч фикир
Вурғуну олмушам дүзү, кәклијин.

Јолда гушлар чыхыр растыма бир-бир,
Сорурам кәклијим һара көчүбдүр?
—Јәгин бир аз әввәл бурдан кечибдир
Галыб гар үстүндә изи кәклијин.

Ким ләпир үстүндән ләпир салыбдыр?
Ону һансы намәрд нишан алыбдыр?
Төкүлүб, ганыјла түкү галыбдыр,
Бәс өзү һардадыр, өзү кәклијин?!

БАҒДА ДҮШҮНЧӘ

Бу күн багда кәзмәјим бир аз көнлүмү ачды,
Кәлди көзүм өнүнә ахын-ахын гоһумлар.
Мәнә елә кәлди ки, һәр инсан бир ағачдыр,
Онун будагларыдыр, узаг-јахын гоһумлар.

Тој олса о севинчә, јас олса јаса батар,
Инсандан узаг дејил бу дүнјада хејир, шәр.
Ағачын гол-будағы кәсилдикчә, бој атар.
Инсанын гол будағы кәсилдикчә бүзүшәр.

31, 7, 1971.

ЧИЛИНКАҒАЧ

Колхоз идарәсинин
пәнчәрәсинә дәјди,
узагдан вурдуғумуз чилик:
Шүшәми дөзәрди бу зәрбәјә?—
Олду чилик-чилики,
сәпәләнди дөрд јана.
Тулағымыз әлә кечмәсин дејә
түпүрдүк дабана,
гач ки, гачасан...
Бир аздан
хәбәр көндәрдиләр бизә:
мантјорлар кәлиб кәндимизә.
Инанмадыг чоһумуз,
дәдик бәс тутмаг истәјирләр бизи.
Бир гулагбурмасы көзләјирди
һәрәмизи.
Горха-горха кәлдик
идарәнин гапысына.
Мәфтил дашымаға чағырдылар
һамымызы.
Чоһумузун тәпмишди дил-додағы.
Мантјорлар арасына кирдиләр
һанымызын,—
Онлара вердиләр
шүшәсини сындырдығымыз отағы.
Беш чаван оғлан идиләр,
бәләд дејилдир һәлә

даг кэндинин торпагына, дашына.
Пэрванэ кими фырланырды кэнд ушаглары
Ишыг чэкэнлерин башына.
Дирэклэр учалдыгча,
үрэклэр чырпынырды,
севинирди чаван, гоча...
Тофиг адлы бир оғлан вар иди,
пишик кими дырманырды ағача;
һејрэтэ салырды
бөјүјү, ушағы.
Дәрэдән, дағдағ,
мешэдән, чајдан кечирә-кечирә
кэндимизә кәтирдиләр
ишығы...
Чилинкағач ојнајырдыг
мантјорларла,
јаман бәрк вурардылар,
көјләрә милләнәрди
чилик.
Бирдән мө'чүзә олду,
улдузлар олуб чилик-чилик
төкүлдү кэндимизә.
Ишыглар бәрг вуруб
күлдүрдү үзә.
Килејләнди Әбил әми
башыны тәрпәдә-тәрпәдә:
— А бала, чүчү галмады
дәрәдә-тәпәдә...
Нурланмышды һәјәт-бача,
Күндүзә дөнмүшдү кечәләр.
Елә бил кәндин севинчинә
шәрик олмаға кәлмишди
чүчүләр...

1976.

ӘБИЛ ӘМИ

Әбил әминин бир улағы вар иди,
Һәр шејдән чох кәрәји иди бу улаг.
Әбил әминин өзү демишкән,
јыхылы евин дирәји иди бу улаг.

О иди Әбил әминин ајағыны
јердән көтүрән.
О иди дана-бузова от,
арвад-ушаға одун, тахыл кәтирән.
Бир сөзлә, Әбил әминин ән јахын досту
улағы иди.
Дилсиз-ағызсыз һејван да олса,
зәһмәтинин ортағы иди.
Мешэдән анчаг
јармача кәтирәрди Әбил әми,
Дејәрди тез јаныр гырма.
Сөзүнү гајтаран адам да олса
дејәрди:
— Ангырма!
Әбил әми елә данышарды,
дејәрдин бәс һамы борчлудур она.
— Ә, орда зајыл-зајыл данышынча,
апарыб бу һејваны суварсана!
Оғулсузлуг Әбил әмини јандырмышды,
Үч гызы вар иди,
үчү дә јад чырағы јандырмышды.
Демишди: — Бир оғлум олајды
Аллаһын алтында!
Анчаг Аллаһ ешитмәмәзлијә вурмушду
Әбил әминин сөзүнү, —
Әбил әми Шамајыл хала илә тәк галмышды
көһнә дамын алтында.
Әбил әми от чалырды,
Әбил әми одун гырырды.
Әбил әми таја вурурду,
Әбил әми тахыл сәпирди,
Әбил әми дәрз бағлајырды.
Эзрајыл бунлары да чох көрдү
Әбил әмијә,
Кишини ишиндән-күчүндән ајырды.
Деди: — А киши, бир белә ишләмәк олмаз,
Торпағын үстүндә чох әлләшмисән,
Торпағын алтында динчәл бир аз!

1976.

ФЭРЗАЛЫ ДАЈЫ

Бу дағларда сач ағартмышды,
таныырды эн хэлвэт чешмәни дә,
эн көдәк чығыры да,
Мәзәли бир киши иди,
кәлмәсинин башы да «демәк» иди,
ахыры да...
«Демәк, бизимкиләр сәнкәрдә
узанмышдылар,
Демәк, бир лемис көрдүм,
көзүмә балача кәлди боју да.
Көзүм једи залым оғлуну,
гышгырдым үстүнә гәфләтән,
«һәнди хох» дејән кими мән
төкдү јар-јарағыны.
Сөзүмә бахмасајды,
гәлтан еләјәрдим ганына.
Гатыб габағыма ону,
кәтирдим командирин јанына.
Чох кәрәкли иди кәтирдијим ов.
Демәк, үз-көзүмдән өпә-өпә
дејирди командир:
—Молодес Гусејнов!
Молодес Гусејнов!»
Бир дәфә Балыш хала
јеријиб әринин синәсинә
демишди: —А киши, аз «демәк» де,
чамаат күлүр сәнә!
Фәрзалы дајы сахлаја билмәмишди
өзүнү.
Сөјүб демишди:
—Демәк, сәнин демәјинлә
мән тәркидим «демәк» сөзүнү?!
Чәпнијә кетмишдик,
Ордакы исти су
дејирдиләр хејирди јелә.
Кириб сујун јығылдығы чалаја
узанырдыг нөвбә илә.
Фәрзалы дајы да суја салмышды
сағрысыны.
Кәлмишди Ермәнистанын дәрәсиндә
гојуб гајытсын ағрысыны...
Чүрүк алма кими

су галдырдыгча ону
күлүрдү чамаат.
Онун гарнынын үстүнә
үч-дөрд даш јығмышды
језнәси Барат.
Дишләри бир-биринә дәјә-дәјә
килејләнирди өз-өзүнә.
Даш сүрүшән кими
јенидән пыртлајыб чыхырды
сујун үзүнә.
Чәлә гуарды гыш кәләндә
евләринин гәншәриндәки јамачда.
Колхоз төвләсинин габағында дуруб,
фит чалырды јавашдан.
Ким гуша күллә атса,
ачығы тутарды, ачығы.
Дејәрди:
—Мәним чәләмә гонмалы иди,
нијә һүркүтдүнүз гаратојуғу,
чығ-чығы?
Бәдәни елә бил әријирди,
галан бирчә нәфәси иди.
Ән јахын һәмсәһбәти
нәвәси иди.
Нағыл данышарды она
нәфәси тынчыха-тынчыха.
Өзү јал верәрди
гапы-бачасынын кешикчиси
гоча ганчыға.
Көзләри дојмамыш һәјатдан
Әзрајыл батырды сәсини.
Дејирләр сон сөзү дә «Демәк» олуб
нәфәси чатмајыб тамамлаја
ахырынчы чүмләсини...

ЭНЭД НАГГЫНДА НЭГМӨ

Кэндимиздэ бир Эһэд вар иди,
дэјишэ билмэдилэр тэбиэтини.
Кэндимиздэ бир Эһэд вар иди,
тэ'нэлэр кэсмишди эһэдини.
Анчаг Эһэд дэ бир Эһэд иди,
инчимээди һеч заман.
Араз ашағындан иди,
Күр топуғундан.
Ону гојмасалар да, адам јеринэ,
дананын, өкүзүн дилиндән
мәктуб јазарды
колхозун «активләри»нэ.
Елә һеј күмүлдәнирди,
нәсә данышырды
додағынын алтында.
Этрафда һеч нә көрүнмәзди
көзүнэ.
Бир дэ көрәрдин шагганаг чәкиб
күлдү өз-өзүнэ.
Нахыры өрүшә өтүрүб,
сәрһэдчи кими дајанарды
зәминин ғырағында.
Чомағыны саз кими синәсинә басыб,
охујарды өкүзләрин габағында:
«Јем јемирсиз ахурдан,
Кери галырсыз нахырдан.
Колхозун активләри
Дојмур араг-чахырдан!»
Нахыр кәлиб чатарды онун јанына,
Охудуғу маһныны динләмәк үчүнмү,
ја зәмидән јемәк үчүнмү?—
Ајыр д еләмәк чәтин иди, чәтин.
Бирдән сазы чомаға дөнәрди
Эһэдин,
чырпыларды данаја, өкүзә.
Кери дөнмәк истәмәзди анчаг,
өкүзләр јаман инадлы иди.
Чомаг да ағрыдырды,
Зәми дэ дадлы иди.

Ордуја чағырдылар Эһэди...
Дедиләр өлүнүн бириди,
Баш чыхара билмәз ораларда.—
Данышмады, кириди.
Хидмәтини дэ битирди Эһэд,
Кәндә тәзә-тәзә сөзләр кәтирди Эһэд.
Нахыры көрәндә
күлдү балача көзләри.
Әскәр командир олду,
габағына гатды өкүзләри.
Эһэд белә Эһэд иди,
јашыдлары ев-ешик саһиби олмушду,
она гыз гәһэд иди.
Көчүб башга рајона
ев-ешик саһиби олду Эһэд.
Өкүзләрин көзү јолларда галыб.
Кәнддә һамы тәәччүбләнирди,—
Эһэд дэ адам олуб...

1976.

АТА МӘНӘББӘТИ

«Әлиси дәли,
Вәлиси дәли,
Бу ғырылмышын
Һамысы дәли»!—
О бириләри дејә билмәрәм,
Вәлиси дәли дејилди.
Һалал зәһмәтә өјрәтмишди әлини.
Елә бил чәфакешлик
бојуна бичилмишди Вәлинин.
Һәр шејә гадир иди Вәли,
кәнддә бригадир иди Вәли.
От-пенчәр вахты иши чоһаларды,
Үстәлик инчијән, күсән дэ
чоһ оларды.
Зарафата саларды,
Дејәрди:
—От совулана гәдәрди чәтини!
Һәм кәнди доландырарды,

Һәм күлфәтини.
Һеч кимин хәтринә дәймәзди,
Һәрәжә өз дилиндә
верәрди чаваб.
Чалышарды нә шиш јансын,
нә кабаб.
Олачаға чарә јохду,
Вәлинин гызы
тәндирә дүшүб јанды.
Арвады сачыны јолду, үзүнү чырды...
Вәли сәссиз-сәмирсиз дајанды.
Дедиләр үрәји дашды!
Арвады јана-јана ағы дејирди:
«Мәним балам алакөздү,
чатмагашды»...
Торпағын үзү сојуг олур,
Көз јашлары гуруду,
Үз јарасы сағалды
Тамам олчаг
рәһмәтлијин или.
Анчаг хәстәханаја дүшдү
Дава-дәрман көрмәјән Вәли.
Чарә тапылмады дәрдинә,
Дедиләр «Хәрчәнк»ди.—
Һәкимләрин диагнозу
гәти иди:
Анчаг Вәлинин хәрчәнки
Ата мәнәббәти иди...

1977.

ЈУРДУМУН СӘРВӘТИ

Мән нефт дејиләм,
Торпағын үрәјинә килә-килә сүзүлән
көз јашыјам.
Диндирсән, ганлы-гадалы
тарихимдән данышарам.
Мән газ дејиләм,
торпагда ујујан бабаларын
нәфәсијәм,
Кибрит чәксән, алышарам...

1977.

БАКЫДАН АЈРЫЛАРКӘН

Јенә дәфтәр-гәләм әлимдә дурдум,
Ајрылдыг, јазмаға әлим кәлмәди.
Сәндән ајрылсаг да, а доғма јурдум,
Әлвида демәјә дилим кәлмәди.

Ширин хатирәләр дејил соласы,
Сәни унуданлар ахы ким ола?
Гәрибә дејилми, чәнуб баласы
Гышын оғлан чағы кедир шимала!

Һәсрәт нәғмәләри елә гырыг ки,
Жизличә бир һарај гопарырам мән.
Бакы, һәмишәлик ајрылмырыг ки,
Сәни дә өзүмлә апарырам мән...

ИКИ ЧАЈ

Шахта гылынч кими кәсир адамы,
Көр нечә, көр нечә вуруб дон чајы?
Дејирдим күкрәјир јәгин Күр кими,
Јох, ахмыр јериндә дуруб Дон чајы.

Өтән хатирәләр чатыр дадыма,
Јенә дә көнлүмдә тәзә бир фикир.
Ики роман дүшүр бу дәм јадыма,
Бириси «Сакит дон», бири «Дәли Күр»...

УКРАЈНА ТОРПАҒЫНДА

Кәнчә лаләси кими
Јанағы гыпгырмызы.
Күлүмсәди үзүмә
Бу елин көзәл гызы
Украјна торпағында.

О бахды ишвә илә,
Бахышымыз өпүшдү,
Үрәјим кәлди дилә,

Бакы јадыма дүшдү
Украјна торпағында.

Күлүрдү үзө һәр јан,
Шүтүјүрдү һеј гатар.
Санки дуруб мөзардан
Хош көрдүк!—деди Кабзор,
Украјна торпағында.

Көрдүм ки, бурда бизө
Хүсуси еһтирам вар.
Ајрыланда бу јердән
Әл еләди ағачлар
Украјна торпағында..

* * *

Дүзү дарыхырдым бу көрүш үчүн,
Көрүшдүк, гәлбимдә селләр өтүшдү.
Көј көјәрчин көрдүм Кијевдә бу күн,
Хәзәрин ләпәси јадыма дүшдү..

ПИСГАРЈОВДА

Көнлүмдәки туфанлары гова-гова,
Бир човғунлу күндә кәлдим Писгарјова.
Гәмкин иди, һүзнлүјдү бурда һәр јан,
Бирчә анда јаддан чыхды шахта, боран.
Шимшәк чахды көзләримин гарасында,
Нәләр олуб, нәләр олуб
41—45 арасында?
Ағ күн үчүн дөјүшләрдә
Нечә һәјат сона чатыб.
Бурда нечә арзу јатыб,
Бурда нечә һәсрәт јатыб.
Бурда нечә инсан јатыб,
Мәкәр сајы јүздү, минди
Писгарјовда јатанларын?

Јараланмыш сәнәдләри
Музејләрдә јашар инди.
Писгарјовда јатанларын..

ПИСГАРЈОВДА БИР ҺЕЈКӘЛ ВАР

Писгарјовда бир һејкәл вар,
Һејкәл олдум өнүндә мән.
Көз јашларым јанағыма
Ахды дән-дән.
Башында бир јајлығы јох,
Туфан исә вермир ара.
Елә бил ки, кешик чәкир
О, әбәди јатанлара.
Шахта кәсир гылынч кими
Сәпәләнир үстүнә гар.
Нә әјниндә палтосу вар,
Нә әлиндә әлчәји вар.
Јенә гышын сәрт нәфәси
Үзә дәјир, көзә дәјир.
Бу шахтада, бу човғунда
Ана нијә үшүмәјир,
Һејкәл нијә үшүмәјир?!
Аз галыр ки, адам дона.
Бу гәбристан јарананда
Ана елә үшүјүб ки,
Әсәр етмир шахта она.

ВОЛГА

Јәгин ки, јәгин ки, таныдын мәни,
Салам а доғма чај, салам, а Волга!
Кәлмишәм бураја сејр едиб сәни,
Ширин хәјаллара далам, а Волга!

Шахта шиддәт едир јел әсән кими,
Гәләмин рәнки дә аз галыр дона.
Сән доғма Хәзәрә тәләсән кими,
Мән дә тәләсирәм Азәрбајчана.

КӨЛЭРЧИНЛЭР

Русијада көјөрчин вар,
Биздэн горхуб гачмајыр неч.
Ким истәсә тута биләр,
Онлар узаг учмајыр неч.
Адамларын әтрафына
Кәлиб долур көјөрчинләр,
Нижә онлар дејил үркәк?
Азәрбајчан торпағында
Үркәк олур көјөрчинләр
Азәрбајчан гызлары тәк.

ЗАРАФАТ

Мәни дә сәнин тәк дон вуруб, а чај,
Илк баһарын әтри нә вахт сачылар?
Чан Волга, чан Волга, сәнин Хәзәрдә,
Мәнимсә Бакыда донум ачылар...

1970.

БИР БИНА КӨРМҮШӘМ

Бир бина көрмүшәм Волгаградда,
Елә бил жоғрулуб аловдан, оддан.
Јашајыр дәһшәтли бир хатирә тәк,
Онун синәсини топлар дешибдир.
Алыбдыр дөврәјә ону күл-чичәк,
Санки мұһарибә әсир дүшүбдүр.
Бахырам, көксүнүн јарасы дәрин,
Гардаса сүрүнүр бир гара көлкә.
Дөјүшдән зәфәрлә чыхан шәһәрин
Үрәјиндә галан гәлпәди бәлкә?
Јыхылмыр, синәси олса да шан-шан,
Диварлара һопан әскәр ганыдыр.
Елә бил бу бина дөјүшдән чыхан
Икид мұһарибә ветераныдыр...

86

ГАТАРДА

Бирчә арзум вар үрәкдә, доланым дүнјаны мән,
Вагонун пәнчәрәсиндән көрүрәм һәр јаны мән.
Үрәјим нәш'әлидир јаддыр она инди кәдәр,
Дүзүлүб јан-јана ағ шам ағачы көр нә гәдәр?!
Гамәти шухду нечә, неч беләси дүшмәз әлә,
Бәнзәјир һәр бириси ағ синәли бир көзәлә.
Шүтүјүр һеј гатарым, бәс дурачаг сөјлә, һачан?!
Билмирәм мән гачырам, јохса бу шамларды гачан?!
Пәнчәрәмдән ачылыр көр нә гәдәр мәнзәрәләр,
Чыхарыр ағ донуну инди бу дағлар, дәрәләр.
Шүтүјүр һеј гатарым, истәмирәм јол гуртара,
Фикримин карваны да инди дүзүлмүш гатара...

1976.

ТӘЛӘБӘЛИК ХАТИРӘЛӘРИНДӘН

Хатирәләр дүнјасындан,
Варлығыма сәда дүшәр,
Нә заман ки, тәләбәлик јада дүшәр.
О заманлар
Гәлбимиздә кәләчәјә
Бөјүк инам бәсләр идик.
О заманлар
Имтаһаны, мәнәббәти кәнар гојсаг,
Дәрдсиз, гәмсиз кәсләр идик.
Бизә өлкүн дәрс дејәни,
Фүрсәт дүшчәк писләр идик.
Она көрә, чохлаынын көзләриндә
Јахшы икән писләр идик.
Тән бөләрдик јемәји дә,
Гардаш малы бөлән кими,
Биримизә бир бағлама кәлән кими
Тез һамыны сәсләр идик,
Бирчә ону билирәм ки,
Тәманнасыз достлар идик.

О заманлар
бир гыз илә бағлы олан
күндәлији
јандырмышам.

87

Сорма нијә?!
Мәни севән бир көзәлин
Үрәјини сындырмышам,
Дост хәтринә дәјәр дејә!
Мәним үчүн
 көз јашы да төкмүшдү о,
Карандашла бир вараға
Шәклими дә чәкмишди о.
Индијәдәк
 јазыг елә дүшүнүб ки,
Бирчә дәфә долмамышам онун үчүн,
Неч олмаса бу ше'рими охујанда
 билсин буну,
Мән биканә олмамышам онун үчүн.
...Сөјләдим ки, кәләчәјә
Бөјүк инам бәсләр идик,
Имтаһаны, мәнәббәти кәнар гојсаг,
Доғрудан да,
дәрдсиз, гәмсиз кәсләр идик.

Јенә ше'р кечәсидир,
 күрсүдәјәм.
Үрәјимдән кечәнләри
 кәрәк дејәм.
Охујанда мән ше'рими
Достлар гулаг асардылар,
Евдә тәнгид атәшинә тутуланы,
Күл селинә басардылар.

Нечә-нечә имтаһаны кечиб кәлдик,
Низамини, Нәсимини
Биз су кими ичиб кәлдик.
Еһ, о заман аддымбашы,
Кәрәк олуб
 Фүзулинин ше'ри бизә.
Ач оlanda чөрәк олуб,
 Фүзулинин ше'ри бизә,
Илк охумуз даша дәјиб,
Кечә-күндүз зарымышыг.
Гәлбимизин көз көрмәјән
 јарасыны,
Ше'р илә сарымышыг.
Бә'зән ачлыг горхусу да,

Кәсәммәјиб јолумузу,
Китаблара, кинолара
Сәрф етмишик пулумузу.
Имтаһанлар чатан заман,
 дөшәнәрәк чарпајыја,
Кечә-күндүз охумушуг.
...Јенә һәммин али мәктәб,
Јенә һәммин јатагхана,
Елә бил неч јохумушуг.
Һаны Камран, һаны Заһир?!
Бәс Низами һарда галды?!
Тә'јинатлар
 Һәрәни бир јана салды.
Гулағымда сәси галыб Әбүлфәзин,
Хатирәләр нечә көврәк, нечә һәзин?!
Сөзләримин сонуна бир нида дүшәр,
Нә заман ки, тәләбәлик јада дүшәр.

ДЭНИЗ НЭГМЭЛЭРИ

* * *

лэпэдөжөн

Күнөш дүшүб көј сулара,
Бахышлары сүзүлүбдүр
нечэ гөшөнк.
Ағ көјнөкли далгаларса
Мунчуг кими дүзүлүбдүр
Саһилэдэк .
Кимдир ону сапа дүјөн,
Лэпэдөјөн?!

Бир вахт нарын гумлар үстдө
О гызла мән ајагјалын
доланмышам,
сәһәр-ахшам.
Севкилимин ајағыны
синән үстә кәлиб кедән
далгалара гысганмышам,
Лэпэдөјөн!

Анан дөниз үзәринө
Далға јорған өртүр һәр ан,
Үшүмә сән.
Сәнсә шылтаг ушаг кими
О јорғаны туллајырсан
үзәриндән,
Лэпэдөјөн!

Сулара бах, халај вуруб,
Алчалар да, учалар да
Бөлүк-бөлүк.
Сәнә гонаг олар һәр күн
лэпә кими

Чаванлар да, гочалар да,
Бөјүк, кичик.
Мәмәјејән, пәпә дејән,
Ләпәдөјән...

1968.

ДЭНИЗИМ

Шад олурсан севән гәлбим күләндә,
Өз дилиндә мәнә нәгмә гошурсан.
Хошбәхтәм ки, һәр јанына кәләндә
Севинирсән, далгаланыб чошурсан.

Өмрүм боју һүзуруна кәләчәм,
Ајрылығын үрәјими ачмајыб.
Һәлә һеч кәс мәнә сары беләчә
Ганад ачыб сәнин кими учмајыб.

Һәлә һеч кәс ајағыма баш гојуб,
Сәнин кими шад олмајыб бу гәдәр.
Үрәјимдән кечәнләри сән дујуб,
Охујурсан һәсрәт долу нәгмәләр.

Нә јазыгды вүсәлыны дадмајан,
Бир ләпәнә әвәз дејил мин сөзүм.
Далға голлар арасында јатмајан
Сәни нечә севә биләр, дөнизим?

Мәһәббәтин күн тәк јаныр ичимдә,
Бүллүр кими тәмиз олур үрәјим.
Дөниз ешги далгаланыр ичимдә,
Севинчдән бир дөниз олур үрәјим...

1998.

БУ ДЭНИЗ

Билсэ ки, ешгимэ хэјанэт етдим,
Олан һагг-саламы кэсэр бу дэниз.
Вахтында кетмэсэм көрүшэ экэр
Инчијэр бу дэниз, күсэр бу дэниз.

Билсэ ки, гэлбимдэн севда перикиб,
Севдалы кэлмэлэр сөзүмэ бахмаз.
Билсэ ки, гэлбимдэ мәнһэббэт өлүб,
Күкрэјэн далғалар үзүмэ бахмаз.

Севдасыз көнлүмдэн инчијэн дэниз
Ајағым алтына инчилэр сәпмэз.
Доламаз бојнума далға голуну,
Ләпә додағыјла алнымдан өпмэз.

Күкрэјэн далғалар мизраба дөнэр,
Гэлбимдэ кәрилмиш симлә ојнајар.
Севда далғалары ујуса экэр,
Онун далғалары кимлә ојнајар?

Мэндэн үз дөндэрэр, бахмаз үзүмэ,
Өзүнэ ајры дост сечэр бу дэниз.
Чәкиб үрәјимдэн далғаларыны
Севдалы гэлблэрэ көчэр бу дэниз...

* *
*

Һәмишэ дәнизин саһилиндәјәм,
Истәрәм өмрүмү һәср едәм она.
Баш вура билмирәм дәринлијинэ,
Онунчүн һәмишэ һәсрәтәм она...

1998.

ДЭНИЗ

Һеч вахт һеч кәсдән
Күсән дејилсэн.
Һаггы, саламы
Кәсән дејилсэн.

Далғаланырсан,
Ләпәләнирсән,
Нур олуб гэлбә
Сәпәләнирсән.

Гышын көзәлди,
Јазын көзәлди.
Әркөјүнлүјүн,
Назын көзәлди,

Күнәш севинчлэ
Сәпәр зәр сәнә.
Пәнаһ кәтирәр
Севәнләр сәнә.

Инчә гэлбини
Дујмаг чәтинди.
Өлүшләриндән
Дојмаг чәтинди.

Јај кәлсин, сәнә
Биз кәләк гонаг.
Гағајы кими
Сулара гонаг.

Һәр вахт һамыны
Дујан олмусан.
Тәнһа галана
Һәјан олмусан.

Көзәл көрәндә
Сән дә јанмысан.
Көзүм өнүндә
Сән дајанмысан.

Һәсрәт көзләрдән
Инчи дәрмисән.
Һеч севәнләри
Иичидәрмисән?

Сән ушагларла
Ушаг олмусан.
Жолумуз үстдә
Ишыг олмусан.

Мүдрикләшмисән
Гоча көрәндә,
Рухуму һәр ан
Уча көрәндә.

Илаһи, көр ким
Олуб јар мәнә?!
Далға голларын
Ачылыр мәнә.

Үрәји исти,
Додағы бузсан.
Санки сүһи чағы
Бакирә гызсан.

Гәрг еләјирсән
Гәлбимдә кини.
Санки билирсән
Гәлбимдәкини.

Бир гүввә вармы
Өнүмү кәсә?
Гысганмыр сәни
Һеч кәс һеч кәсә.

Киминә сирдаш,
Киминә јарсан.
Дәниз күкрәјәр
Көксүмү јарсан!

Нечә доғмасан,
Нечә әзизсән!
Өзү дәнизсән,
Гәлби дәнизсән!

Мәһәббәтимн
Дујмурсан бәс сән?
Елә бөјүксән,
Һамыја бәссән!..

1999.

КҮЛҮМ, СӘН ДӘ ДӘНИЗ КИМИ МӘНӘ ДОҒМАСАН

—Кәл дашы төк әтәјиндән, кедәк дәнизә,
Далғаларын гучағында баш-баша дураг.
—Истәсәм дә севки һәр ан јар олсун бизә,
Истәмирәм бу севданы тез баша вураг.

Сәни мәфтун еләсә дә сачымын әтри,
Биләрсән ки, мәләк дејил, ади бәшәрәм.
Гәлбим һәр ан чан атса да вүсалдан өтрү,
Горхурам ки, сәнин үчүн адиләшәрәм.

— Һәр ан күмүш далғаларда кәзиб нәзәрим,
Бәхтијарлыг гөнчәләјиб күләр үзүмдә.
Һәр күн мәни агушуна алан Хәзәрим
Күндән-күнә көзәлләшир мәним көзүмдә.

Севмәсәјдим далғалара гошулардыммы?
Күлүм, сән дә дәниз кими мәнә доғмасан.
Сәнин кими бир көзәлә туш олардыммы
Гисмәтимә, тәләјимә күнәш доғмаса?!

Өмрүм боју мән сөзүмүн олдум ағасы,
Өмрүн боју изләјәчәк илк баһар сәни.
Үрәјиндә күкрәдикчә севки далғасы,
Архајын ол, үрәјимдә јерин вар сәнин!..

1998.

* * *

Саһилдә јанашы дајансаг да биз
Дүшдү арамыза көрүнмәз бары.
Ичиндә фыртына күкрәјән дәниз
Өпмәкдән дојмурду сәрт гајалары.

Мәни силкәләди кечикмиш вүсал,
Көксүмдән бир дәли фыртына кечди.
Өзүм дә билмирәм нечә олдуса
Мән дә далғаларын күнүнә дүшдүм.

Әлим синәсиндән чичәк дәрирди,
Әсирди әһвалы позулан көзәл.
Нә дашлар өпүшә чаваб верирди,
Нә дә додаглары буз олан көзәл...

* *

*

Мән белә билирдим, белә дежилмиш,
О гызын мәктубу көр нәләр дејир?
Әлвида сөјләјиб өтән ешгинә,
Тәзә бир севдаја нәғмәләр дејир.

Сән демә бир анын бәхтијарлығы
Титрәк кирпијиндә јаша дөнүбмүш.
Демә хошбәхтлијин бөјүклүјүндән
Онун додаглары даша дөнүбмүш.

Бир овуч көз јашы олмаг истәјиб,
Әлимлә дәнизә сәпилсин дејә.
Саһилдә даш олмаг кечиб гәлбиндән
Һәр сәһәр, һәр ахшам өпүлсүн дејә.

Билмирәм һеч бизә нә дејәчәкләр?
Өзүнү мәһв етмә, инсафа кәл бир.
Билмирәм бу ешгин бөјүклүјүнә
Лајиг олачагмы виранә гәлбим?

07. 10. 1998.

ДАЛҒАЛАРА БАШ ВУРАН ГЫЗ

Далғалара баш вуран гыз,
Јаман өзүнү өјүрсән.
Мәнә јандыг верә-верә
«Дәниз анамды»—дејирсән.
Сөјлә, севки чичәкләри
Хәзан јелијлә солармы?
Сәнә ана олан дәниз
Мәнә гајнана олармы?

ДӘНИЗ МӘНИМ ИЧИМДӘДИ

Ичимдә һәсрәт далғасы
Тәләсирәм мән дәнизә.
Танрым, бу нечә севдады
Вермисиниз бәндәнизә?!

Гәлбимдәки ешг Хәзәрлә
Бир бојда, бир бичимдәди.
Мән дәнизин саһилиндә,
Дәниз мәним ичимдәди..

* *

*

—Үрәјим чеврилиб дәниз дашына,
Һирсиндән аз галыр дәниз дашына!
Нејләјим, көрпәјәм севда јолунда,
Һәлә чатмамышам дәниз јашына.

1999,

БУ ДӘНИЗ

Елә билирәм ки, дүнја мәнимди,
Онун гучагында сәринләјәндә.
Бу дәниз нә јаман јахшы дәнизди,
Кизли хәзинә вар дәринлијиндә.

Сәнин кәлишинлә күкрәјиб, дашыб,
Кәлибдир илһамы далғаларын да.
Бу дәниз нә јаман јахшы дәнизди,
Үрәјим чырпыныр далғаларында.

Һәфтәләр узуну, ајлар узуну
Хәјалым саһилдә доланды, кәзди.
Көзләрин күлүмсәр мавилијиндә,
Бу дәниз нә јаман јахшы дәнизди.

Үмидли кәлмәләр гатар дилинә,
Мән гумлу саһилдә начар галынча.
Далға этәјини јығыб әлине,
Бу дәннз елә һеј гачыр далымча,—
Бу дәннз нә јаман јахшы дәннзди...

1979,

* *
*

Дәннзи сејр едирдик икимиз,
Күләк әсди,
ләпә-ләпә јарпаглады дәннз.
«Севирәм» — дедим гәфләтән...
Чичәкләди јанагларын.
Тәбәссүмә бүкүб,
атдын үстүмә
о чичәкләри...

1978,

* *
*

Бу гум нечә нарынды,
Бу су нечә сәринди.
Бу күнәш нечә исти,
Бу дәннз нә дәринди.

Бу ләпәләр нә чошгун,
Бу көрпәләр нә шәнди.
Бу далғалар јүјүрүб,
Ајағыма дөшәнди.

Чошур, кәлиб илһамы,
Гынамајын Хәзәри.
Көзәлләрнн бәдәни,
Күн алтында көзәриб.—

Күнәш дејир мән гучум,
Дәннз дејир мән гучум.
Көзүм көрүр, бәдәним
Учунур учум-учум.

Далға илә ојнајыр,
Бөјүк дә ушаг олуб.
Көзәлләрнн белнндә
Далғалар гуршаг олуб...

1978,

АЈАГ ИЗЛӘРИ

Тәмиз ешгимизи бир вахт данмадыг,
Бахды бир-биринә һәсрәт көзүмүз.
Дәннз саһилнндә аз доланмадыг,
Галды саһилләрдә ајаг изимиз.

Билнрднм, саһилдән горхунч далғалар,
Ајаг изимизи гопармалыјды.
Јенндән кернјә гајыдан сулар
Бнзим ешгимнзнн нншанәсннн
Дәннзнн гөјнуна апармалыјды.

Јенә саһилдәјәм, бәс һардасан сән?...
Үрәјнм бу дәрди көтүрәчәкми?
Ајаг изләрнмн ахтарырам мән,
Ону саһилләрдән дәннзә чәкән
Далғалар јенндән кәтирәчәкми?

ДӘННЗДӘ СӘҺӘР

Әснр сәһәрнн илыг күләјн,
Дөјүнүр дәннзнн үрәјн.
Ләпәләр салыр ишә
Шнрн днлннн.
Күнәш тутур
нстн әлләрнјлә
Дәннзнн кечә сојугундан
үшүјән
сојуг әлннн...

ЛОХ, МЭН ГОЧАЛМЫРАМ

Шэфгэтли көзлөрдө һәјат гајнајыр,
Даһа бүллурдан да тәмиз олмушам.
Көрпә балаларым гачыр, ојнајыр,
Севинчдән күкрәјән дәниз олмушам.

Синәмдә чағлајан сонсуз мәнәббәт,
Мәним дөвләтимдир, мәним варымдыр.
Чошгун бир дәнизәм, дәнизәм, фәгәт
Мәним далғаларым балаларымдыр.

Заман үз-көзүмә салыб нахышлар,
Гајнар чаванлығым демә ки, итир.
Дәнизин үзүнә дүшән гырышлар,
Әзизим, чаванлыг әләмәтидир.

БУ СӘНӘР

Көрпәләр ојнарды ләпәдәјәндә,
Гачышан балача ләпәләр кими.
Көзүмә севимли көзүн дәјәндә
Мән дә севинәрдим көрпәләр кими.

Биз таныш олмушдуг ахы дәниздә,
Һәрдән о күнләри салырам јада.
Дәнизә бағланан хатирәмиз дә,
Балыға чеврилиб јашајыр суда.

Һәмишә кәлдијин гумлу јоллары,
Бүрүјәр дағларын думаны, чәни.
Далғалар дәнизин һәсрәт голлары,
Доланыб бојнума көврәлдәр мәни.

Сулар додағыма тохунар һәрдән,
Мәни овундурмаз дузлу бусәләр.
Дејирәм гошулуб далғалара сән,
Бәлкә дә јаныма кәлдин бу сәһәр.

ЧИМӘРЛИК НӘҒМӘЛӘРИ

1

Һәр көзәл бир од олду,
Кизли алышдыг, јандыг,
Дујғуларын әлиндә.
Әввәл чимдик дәниздә
Бир аздан дуруландыг
Шэфәгләрин селиндә.

2

Кәлмишди чимәрлијә
Јансын бир зәриф чичәк.
Күнәш ону јандырмазды
О мәни јандыран тәк.

3

Ахар чимәрлијә кәлинләр, гызлар,
Саһили нә әлван чичәкләр бәзәр.
Кечә дә дејил ки, дејәм улдузлар
Сојунуб һамысы кириб дәнизә.

О кимдир гыј вурду бир гагајы тәк,
О кимдир гумларын үстүлә гачан?!
Бир су сонасыдыр санки о чичәк,
Чимир күн чыхандан күн батаначан.

Дәнизә мәнәббәт түкәнән дејил,
Назлы көзәлләрин севән чағыдыр.
Бунлар гыз дејилләр, валлаһ елә бил,
Һәрәси күнәшин бир сачағыдыр.

МЭН САҢИЛЭМ, СЭН ДЭНИЗ

Мән саһил, сән дәниз, чошдун севинчәк,
Үстүмә атылдын күлүм, ахырда.
Ахшамкы туфанын хатирәси тәк,
Ләпәләр галыбдыр чала-чухурда.

* * *

Жел эсир, далгалар олур ағ чичэк,
Дәниз нә'рә чәкир, күкрәјир, дашыр.
Күмүшү далгалар гәфил севинч тәк,
Һарај сала-сала башымдан ашыр.

Суларда динчликдән јохдур нишан да,
Сүлһ дејил, сүлһ рәмзи десәк дә аға.
Дәниз күкрәјәндә, дәниз чошанда
Далгалар әлиндә дөнәр бајраға.

Сағламыг, сәбәбми? — Унутма онда,
Дәниздә чимирик һәр сәһәр тездән.
Узаг үфүгләрдән күнәш чыханда,
Ишә јолланырыг чыхыб дәниздән.

ДӘНИЗ ВӘ САНИЛ

Ики аләм дајаныб үз-үзә,
Дәниз саһилә һүчум едир,
Саһил дәнизә.
Хәзәрин далғасы керижә дөнәр,
Бакынын далғасы
дәниздә галар.
Керижә дөнмәјән далгалардыр
естакадалар.
Бу вуруш пис дејил,
Бу јарыш пис дејил.
Дәниз күләк гызышдыыр,
Саһили инсан истәји.

ХӘЗӘРИН САҢИЛИНДӘ

Далғаланды, јенә дә динди Хәзәр,
Дәниз сејр еләдим, чошду үрәк.
Мави бир дон кејиниб инди Хәзәр,
Далгаларса бу донун гырчыны тәк.

Суја кирчәк о көзәл, кәлди дилә
Күкрәди, мави сулар дөндү гара.
Истәдим мән дә гошам һәсрәт илә,
Гәлбимин далғасыны далгалара..

Бу гәдәр ајрылыға гәлбми дөзәр?
Дәнизин гојнуна чумдум јенидән.
Илтифат ејләјәрәк мави Хәзәр,
Донунун алтына алды мәни дә.

ПАЈЫЗЫН СОНУЈДУ..

Пајызын сонујду, ендим саһилә,
Мәни көјнәдирди уғурсуз ешгим.
Гәмкин көрмәмишдим дәнизин белә,
Саһилдә көзүмә дәјмәди һеч ким.

Дәнизин саһили гынамырам мән,
Санки адамлары көзләјир онлар.
Оғулу, ушағы чәкилиб кедән
Атаја, анаја бәнзәјир онлар.

1976.

ЈЕНИДӘН ГОЈНУНДА КӨРҮШӘНӘДӘК

Үрәк бир дәгигә олмајыр арам,
Унуда билмирәм ону бир ан да.
Һәр кечә јухума һарам гатырам,
Галхырам јеримдән алаторанда.

Көрүшә кедәни де, ким горхудар?—
Горхум јох күләкдән, гардан, јағышдан.
Арвады, ушағы гојуб јухуда,
Јанына гачырам онун обашдан.

О мәннм көнлүмүн севимли жары,
Үрәк севәрдимн де, һәр жетәни?
Доланыр бојнума сојуг голлары,
Дузлу өпүшләрә гәрг едир мәни.

Бу сојуг тәмасдан аловланырам,
Бу дузлу өпүшү аз дејил уман.
Өзүмү һамыдан хошбәхт санырам,
Онун ағушунда олдуғум заман.

Күн чыхар, шәфәгләр гојнуну бәзәр,
Ајрылмаг истәмир сәндән һеч үрәк.
Һәләлик, һәләлик, севимли Хәзәр,
Јенидән гојнунда көрүшәнәдәк...

КӘЛ

Севинч дә, кәдәр дә итиб елә бил,
Саһилдә дајанан јорғун кәмијәм.
Белә өмүр сүрмәк јашамаг дејил,
Далғасыз, туфансыз дәннз кимијәм.

Кәл, кәтир өзүнлә кәдәри, гәми
Јатмыш дујғуларым һарај гопарсын.
Мәһәббәт туфаны бир гајыг кими
Мәни ағушуна алыб апарсын.

ПӘНЧӘРӘМ ДӘНИЗӘ БАХЫР

Пәнчәрәм дәннзә бахыр,
Ону ајдынча көрүрәм.
Мән јухудан дуран кими
Дәннзә салам верирәм.
Мави сулар күлүмсәјир,
Ләпәләр кечир һүчума.
Ачыб далға голларыны
Дәннз дејир:
—Кәл гучума...

КӘЛИРӘМ, ДӘНИЗ КӘЛИРӘМ

Кен ач далға голларыны,
Кәлирәм, дәннз, кәлирәм.
Ичимдә бир фыртына вар,
Мән сәндән өтрү өлүрәм.

Далғалар диш тәк ағарыр,
Дәннз, күлүрсән дејәсән?!
Мәни балыг етмәк үчүн
Сән дә өлүрсән дејәсән...

Әјләшиб ләпәдәјәндә
Оғлум кәсибдир сәсини.
Һејран-Һејран динләјирик
Биз дәннзин һәғмәсини.

Ағ далғалар елә бил ки,
Пианонун дилләриди.
Онлары чалан күләјин
Көрүнмәјән әлләриди...

ДӘНИЗИН НӘБЗИ

Күн чыхыр ләпәләр
Гызыл дон кејинир.
Далғалар дәннзин
Нәбзи тәк дејүнүр...

КҮНДӘН КҮНӘ

Атам дәннздә олур
Илин бүтүн јаыны.
Кан далғалар гојнунда,
Кан да евдә јујунур.
Дәннзә кетмәјәндә
Һөвсәләси даралыр.
Һеј чимсә дә, ағармыр,
Күндән-күнә гаралыр...

* *
*

Гызыл шәфәгләр алтында
Гызылы гумлар саралыр.
Күнүн фырчасы сарыды,
Нижә белимиз гаралыр?

ДАЛҒА ГОВУР ДАЛҒАНЫ

Далға говур далғаны,
Далға далғаја чатмыр.
Дәннздә туфан јатыр,
Гәлбимдә туфан јатмыр.

Сәнсиз кечән кечәләр
Алов долур јеримә.
О гачан далғаларын
Бири сәнсэн, бири мән...

САҢИЛДӘ ДУШҮНЧӘЛӘР

Јенә саһилә доғру
Чумур, чумур далғалар.
Санки ләпәдәјәндән
Бир шеј умур далғалар.

Бу чошгунлуг һәдәрди,
Бу умачаг һәдәрди.
Далғаларын да өмрү
Саһилләрә гәдәрди...

Гулағымда сәсләнән
суларын һарајыдыр,
Көзләрим дәннздәдир,
аһ чәкирәм дәрнндән.

Далға саһилә чатыб,
јенә кери гајыдыр,
Инсан гајыда билмир
өмрүн саһилләриндән.

Күнәш ган рәнки алыр
Үфүгдә батһабатда.
Далғаларса күчләнир
Саһилә чатһачатда...

* *
*

Елә бил ки, бу күн кәлиб дәннзин тәби,
Јазачагдыр үрәјндә һәр нәји варса.
Дәннз дашгын, дәннз чошгун, дәннз әсәби,
Саһилләрдә сакит дуран сәрт гајаларса,
Биканәдир ону дуз тәк јалајан суја, —
Гаја ки, гаја...

Дәннз чошур, дәннз әсир һәјәчанындан,
Дәннз ләпә чичәкләрдән чәләнк тохујур.
Јорулмадан гајаларын өтүр јанындан,
Нечә һәзин, нечә көзәл нәғмә охујур,
Гајаларса елә бил ки, кедиб јухуја,
Гаја ки, гаја...

* * *
* * *
Эсэблэрим кэрилмишди, ендим саһилэ,
Мэним кими эсэбијди бу күн дэниз дэ.
Далғалар һеј гачышырды белэдэн-белэ,
Күлэклэр ат ојнадырды бу күн дэниздэ.

Белэ чошуб һај салмағын сөјлэ, јерими? —
Һардан алдын де, бир белэ гэзэби, дэниз?
Бирчэ анда сакит етди эсэблэrimi,
Эсэби дэниз...

1969

МЭН БИР БАЛЫГ ИДИМ

Арабир дэнизин саһилинэ чых,
Балыггулағыла саһил долубдур.
Мэн балыг олмушам, ади бир балыг
Һэјатым эзэлдэн дэниз олубдур.

Мэним эн мүгэддэс арзуларым да,
Дэниздэ алышыб, саһилдэ сөнүб.
Јадымдан чыхармы, көнүл тарымда,
Һэр лэпэ бир титрэк мизраба дөнүб.

Дајазы севмэдим, үздүм дэриндэ,
Ширин хатирэлэр көнүл охшајыр.
Ишыглы дүнјадан көчэнлэрин дэ
Ишыглы дүнјада руһу јашајыр.

Гырылыб симлэри көнүл тарымын,
Вэтэн һэсрэтини дујуб кетмишэм.
Дэниздэн кедэндэ гулагларымы,
Дэниз саһилиндэ гојуб кетмишэм.

О дадлы нэгмэјэ һэсрэтэм ахы?!
Лэпэлэр охусун гој хысын-хысын.
Балыг һэсрэтдирсэ, балыггулағы
Дэниз нэгмэсинэ һэсрэт галмасын.

* * *
* * *
Нэгмэлэрин һэр чалары,
үрэклэри ода салыр,
Нэгмэлэрин хош аһэнки
руһумуза нур сәпәләр.
Мэн саһилдэ дајанмышам,
дэниз санки каман чалыр,
Ләпәдөјән каманыдыр,
кәманәси ағ ләпәләр.

СЭН ЧЫХДЫН ДЭНИЗДЭН

Сэн кирдин дэнизэ, чошду сулар да,
Көзлэрим јанынча бәлэдчи кәлди.
Сэн чыхдын дэниздэн, дөнәсэн дејэ
Далғалар далынча миннәтчи кәлди.

СУ ПӘРИСИ

Дэниз саһилиндэ
көврәлдим,
Һөнкүр-һөнкүр
ағламаг истәдим.
Үстүмә атылан су пәрисини
тутуб,
јанымда сахламаг истәдим.
Анчаг чырпыныб чыхды
голларымын арасындан,
далғаја дөнүб,
гајытды дэнизэ.
Гәлбимдә тәзә бир севда
ојатды дэнизэ.
Үзүмдә бир әсим нәфәси,
гулағымда килејли
сөзү галды.
Чијәримдә сачларынын әтри,
Додағымда өпүшүнүн
дузу галды. —
Нәдәнсә таныш кәлди мәнә
бу дад.
Су пәриси мәни овсунлајыб,
үрәјими дэ өзүјлә апарды,
ај дади-бидад...

24.02.2000.

Е'ТИРАФ

Көнүл үчүн

Көзләриндәки һәсрәти
Елә билмә дујмамышам.
Зәриф гәлбә хал салмаға
Чәкинмишәм, гыјмамышам

Нә кизләдим, үрәјими
Бир кизличә һәсрәт јејиб,
Илһам пәрим-һәјатыны
Бу көзәлә һәсрәт ет, — дејиб.

Хәјалән кәпәнәк олуб,
Учуб гонсам да јахана,
Горхмушам ки, севки кәмм
Суалты даша тохуна.

Бу вахтадәк бир кимсәнин
Ниссләринә күлмәмишәм.
Анчаг ки, мәни бир белә
Севмәини билмәмишәм.

Вүсәлына чан атсам да
Нәсибимиз һичран олуб,
Гәлбимин дәрин гатында
Сәнин дә өз һүчрән олуб...

26. 03. 2000

— ЈАХШЫ КИ, ДУНЈАНЫН СЕВӘНЛӘРИ ВАР

* * *

МӘНИМ СЕВДИЈИМ ВӘ МӘНИ СЕВӘН БҮТҮН ГЫЗЛАРА

Гәлбимдә нур олар хош үлфәтиниз,
Севин, хошбәхт олун, гызлар, һәмишә.
Сизин пак, мүгәддәс мәнһәббәтиниз
Гојмаз ки, илһамым овхардан дүшә.

Севкијлә бахсаныз, гуру јамачлар
Күл ачар—севинәр күлү, лаләси.
Көзүмә дәјәндә шәләлә сачлар
Гәлбимдә чаглајар нур шәләләси.

Бир очаг галајын, көзләри биздән,
Һәлә үрәјимдә мин арзу галыб.
Көзләрим нур алыр көзләриниздән,
Әлим сачыныза тамарзы галыб.

Сөнмүш очағымы алышдыранда
Аловлу бахышлар бәхтә вәр олуб.
Сиз мәни севкијлә данышдыранда
Үрәјим севиниб, бәхтәвәр олуб.

Гәриб мәнһәббәтләр сығыб гәлбимә,
Күлмәјин көзүмдә бәрг вуран шеһә.
Севки јағышлары јағыб гәлбимә,
Тәлејим чеврилиб гөвси-гүзәһә.

Кечикмиш севкинин гэдэми—низэ.—
Женэ ат ојнадыр көксүмдэ мэним.
Сэпдим инчи кими гэдэминизэ,
Јаш да гојмадыныз көзүмдэ мэним.

Һэсрэт аловујла үрәјим сызлар,
Нэлэр чэкдијими көз јашы билмэз.
Елә көзэлсиниз, валлаһ, а гызлар,
Сизин гэдринизи һэр нашы билмэз.

Гэлби пәрванэди бир нурлу үзэ,
Һэмишэ ојнајыр шаир көз илә.
Анчаг бэдбэхтсиниз, сиз өзүнүзэ
Баха билмирсиниз шаир көзүлә...

1999

* * *
* * *
«Сизи севән дә севмәјән дә бэд-
бэхтди»...

Бир гызын сөзләриндән.

Сизэ раст кэлэндән динчлијим итиб,
Сирдашым олубдур јағышлар мэним.
Јолумун үстүндэ тиканлар битиб,
Јахыр кинајэли бахышлар мэни.

Шам тэк әријирәм һеј ичин-ичин,
Күкрәјир гэлбимдэ нифрэт дәнизи.
Гэлбими одлара галамаг үчүн
Тале үрчаһыма чыхарыб Сизи.

Севда јолларында мән нашы олдум,
Бүрүндү думана, чәнэ бу севки.
Севдим, мұкафатым көз јашы олду,
Сээдәт вермәди мәнэ бу севки.

Чанымда сәһрли бир алов кәзир,
Чичәјэ вурулдум, гуша вурулдум.
Дәнизи көрәндә үрәјим әсир,
Көзүмдән чағлајан јаша вурулдум.

112

Јолумун үстүндә ат чапыр күләк,
Титрәјән үрәјим пајыз нанәси.
Сәнин һәсрәтинлә дөјүнән үрәк
Чеврилиб олубдур гәм виранәси.

Шаири севәнләр, сөзү севәнләр
Күлүб өјүнмәсин өз бәхти илә.
Јазыгды, бэдбэхтди Сизи севәнләр,
Сизи севмәјән дә бэдбэхтди елә...

1998

БӘЛКӘ

Бәлкә әбәс имиш зилләт чэкдијим,
Бәлкә өзкә үчүн көзләрин долуб?
Бәлкә үрәјиндә мэним әкдијим
О сирли, сәһрли чичәкләр солуб?

Севдалы гэлбинин нәдир истәји, —
Ахы мәнәббәтин олмаз шәрики?
Бәлкә јанағына јад нәфәс дәјиб,
Бәлкә үрәјиндән севда перикиб?

Бәлкә дә дүшмүсән дәмир гәфәсә,
Бәлкә дә һәјатын зүлмәтә дөнүб.
Бәлкә дә дөзмәјиб о јад нәфәсә
Севдалы гэлбиндә јанан шам сөнүб?

Бәлкә дејиләнләр јаландыр, јалан,
Ешгини һәр шејдән уча тутмусан.
Бәлкә көзләринин рәнkini алан
Мави дәнизи дә сән унутмусан?

Дикилиб јоллара гәмли көзләрин,
Үрәјин чан атыр Хәзәрә, бәлкә?
Гэлбиндә ујујан һәсрәт көзләри
Мэним нәфәсимлә көзәрә бәлкә?

Нијә јолумузу ајырды фәләк?
Ким шәрик олачаг һәјәчаныма?
Һәр күн гара-гара гарышгалар тәк
Бәлкәләр дарышыр ширин чаныма...

1998

113

**МЭНИ ЛАЖИГ ЕЛЭ БУ ЕШГЭ,
ТАНРЫМ**

*«Һарда олурсан ол, киминлә олур-
тан ол, һәмишә мәнимләсән».*

Бир мәктубдан.

Бир заман башына дүнја дар олуб,
Далыб хәјаллара элиндә гәләм.
О мәни севәндән бәхтијар олуб,
Көзүндә дәјишиб бу дүнја, аләм.

Гәлбимдә бир ағыр һәсрәт жүкү вар,
Көксүмдә инләјән нејими севиб?
Бәлкә дә үзүмдә шејтан түкү вар,
Билмирәм о мәним нәјими севиб?

Елә вурулуб ки, чәтин унуда,
Кизли бир севдајла јаныр бу көзәл.
Илан көзүндәки парылтыны да
Бәхтинин улдузу саныр бу көзәл.

Дәрдини данышыр аја, күнәшә,
Ешгијлә хәјали бир очаг чатыр.
Көксүмә чан атан көрпә бәнөвшә
Билмир ки, гәлбимдә боранлар јатыр?

Тәзә бир маһныја һәсрәтдир тарым,
Севдалы нәғмәләр чалмагдыр пешәм.
Мәни лажиг елә бу ешгә, Танрым,
Гојма ки, о гызын көзүндән дүшәм.

Гој кәлсин јаныма десә үрәји,
Илан тәк гыврылсын һөрүк синәмдә.
Ким билир, бәлкә дә көсөв үрәјин
Очаг талеји вар көрүк синәмдә?

1998

**СЭНЭ КИМ ДЕДИ КИ,
СЕВКИ КҮНАҢДЫ**

Зәриф дујғуларым үсјана галхды,
Һәгигәт учузмуш, јаланлар баһа.
Сәнә ким деди ки, севки күнаһды? —
Гәлбимә тохунуб батма күнаһа.

Ешидә билмәдин көнүл сәсими,
Нијә гара көрдүн сән үзү ағы?
Тәзә гөнчә тутан зәриф һиссими,
Ачмаға гојмады һиккә сазағын.

Көнлүн истәјирсә, һарајла, кәлим,
Әтирли чәмәнләр олсун дөшәјим.
Јерсиз тәләбләрин гојмур ки, күлүм,
Севкинин өнүндә һәр күн баш әјим.

Чәк-чевир етмәји хошламаырам мән,
Сөзүмү дејирәм үч нөгтә илә.
Гәлбиндә азадлыг ешги күкрәјән
Јашаја биләрми һеч дигтә илә?

Аталар чүчәни пајызда сајды,
Көнлүн истәјәни өзүн ара, сеч.
Гәлбим гәлибләрә сыған олсајды,
Сән мәнә гәлбини верәрдинми һеч?

Дәли севдалардан чәтин ки, дојум,
Ешгим бир обаја, өлкәјә сығмаз.
Һеч өзүнү јорма, онсуз да бојум,
Сәнин хошладығын үлкүјә сығмаз.

Зәриф дујғуларым үсјана галхды,
Һәгигәт учузмуш, јаланлар баһа.
Сәнә ким деди ки, севки күнаһды? —
Гәлбимә тохунуб батма күнаһа...

МЭН БЕЛЭ ДЕЖИЛЭМ, МЭНИ БАҒЫШЛА

Мэни гысганырсан жамача, күлүм,
Сачына салдыгым дэни багышла.
Дежирсэн ки, адам бирини севэр,
Мэн белэ дежилэм, мэни багышла.

Кечэлэр башымын үстүндэ жанан
Улдузу сеvirэм, аҗы сеvirэм.
Күр, Араз чаглаҗыр дамарларымда,
Дэнизи сеvirэм, чаҗы сеvirэм.

Эллэрим титрэҗир күллэрдэн өтрү,
Гэлбимэ сыгышмыр арзум, дилэҗим.
Нэркизи, Лалэни, Бэнөвшэни дэ
Дэли бир сеvдаҗла сеvir үрэҗим.

Гышы да сеvirэм, исти јаҗы да,
Паҗызы сеvэндэ баһар инчимир.
Гошгары сеvirэм, гысганмыр Кэпэз,
Кэпэзи сеvirэм, Гошгар инчимир.

Еһ, мэн дэ белэҗэм, гынама мэни,
Сеvirэм гэлбими саран гэми дэ.
Бэндэдэн нэ кизли, Аллах билирсэ, —
Сэни дэ сеvirэм, рэфигэни дэ.

Көксүмэ сеvдалы бир үрөк дүшүб,
Һэрэҗэ талеҗдэн гисмэтди бир паҗ.
Бу мешэ, бу дэниз тэк мэним деҗил,
Күлүм, һамынынды бу дэниз, бу чаҗ.

Гэлбимин башында чүчэрэн, битэн
Сеvдаҗа мэн гэним ола билмэрэм.
Һэр шеҗ тэкчэ мэним деҗил, билирсэн,
Мэн дэ тэкчэ сэнин ола билмэрэм...

1998

КҮЛҮМ, МЭҺЭББЭТЛЭ ЗАРАФАТ ОЛМАЗ

Асанмы санырдын меһри, үлфэти,
Һеч вахт инчимирдин сөзүмдэн мэним?
Эҗләнчэ билирдин сэн мэхэббэти
Горхмадан өпүрдүн үзүмдэн мэним?

Һисслэрин элиндэ олдун эсир сэн,
Көрпэ бир мэхэббэт дүшдү сазаға.
Инди титрэҗирсэн, инди эсирсэн,
Гачмаг истэҗирсэн мэндэн узаға.

Кериҗэ јол вармы анчаг сеvкидэ? —
Үрэҗим титрэҗир, јол чэкир көзүм.
Алын јаҗысыды елэ сеvки дэ,
Гачмаг мүмкүн деҗил ондан, эзизим!

Мэнэ нифрэтлэ дэ баха билэрсэн,
Анчаг билирэм ки, гэлби јухасан.
Сэн мэним сөзүмдэн чыха билэрсэн,
Гэлбинин сөзүндэн чэтин чыхасан.

Көзүндэн овчума бир дамла дүшдү,
Сеvда јолларында шаир мат олмаз.
Сеvки өмүр кими чидди бир ишди,
Күлүм, мэхэббэтлэ зарафат олмаз...

07.03.2000.

КҮСКҮН БЭНӨВШЭМ

*Зэнк едиб мэни јубилэҗим мүнә-
сибэти илэ тэбрик едэн, анчаг адыны
демаҗэн бир гыза.*

Сорушдум: — Кимди ки, мэнэ зэнк едэн?
Дедин: — Сизи сеvэн ади охучу.
Нэдэнсэ адыны сөҗләмэдин сэн,
Нискилли сөзлэрин олду ох учу.

Артды үрэҗимдэ јазмаг һэвэси,
Шаири сеvкиҗлэ диндирдин, күлүм.
Ахды варлығыма меһрибан сэсин,
Мэни бэхтэвэрэ дөндэрдин, күлүм.

О сәс нечә доҗма, нечә танышды...
Һардасан, һардасан, күскүн бәнөвшәм?
О сәсдән од алыб гәлбим алышды,
О сәсчүн нә гәдәр гәрибсәмишәм?

Көзәрди көнлүмдә дәли бир истәк,
Билмирәм һеч нечә унудум сәни?
Сон сөзү сөйләдин, асылды дәстәк,
Әлвида дејәндә таныдым сәни.

Һопду үрәјимдән јаныглы бир аһ,
Кәлмишәм имана, динә бу ахшам.
О ызын гәлбинә инсаф сал, Аллах,
Бир дә зәнк еләсин мәнә бу ахшам...

31. 01. 2000.

* * *

Һаггым јох кимсәдән күсәм, инчијәм,
Нечә јетим севда сызлар ичимдә.
Дедин: — Дүз сөјләјин,
мән нечәнчијәм
Сизин севдијиниз гызлар ичиндә?

Билмирәм нә дејим, түкәниб сөзүм,
Көзүмү бағлајан чән олачагсан.
Биринчи дејилсән, анчаг әзизим,
Дејәсән сонунчу сән олачагсан...

24. 02. 2000.

* * *

— Мәһәббәтлә долу үрәјинизи
Гәлбимин симсары билмишәм, — дедин.
Ичимдә күкрәјир севки дәнизи,
Сизи көрмәк үчүн кәлмишәм, — дедин.

— Јарпаға дөндәрди сөзүн хәзәли,
Е'тираф етмәсәм, хәјанәт олар.
Мәни көрмәк үчүн кәлән көзәлин
Көзүндән өпмәсәм гәбаһәт олар...

07. 03. 2000.

ДЕДИН САДИГ ОЛУР ДОСТЛУҒА ГЫЗЛАР

Ајнурә үчүн

Дедин: — Тәнһалыгдан үрәјим сызлар. —
Титрәк әлләримә узанды әлин.
Дедин: — Садиг олур достлуға гызлар,
Бу фани дүнјада дост олағ кәлин.

— Раһатлығ тапмадым мән бу һәјатда,
Сәнин дә динчлијин итә, горхурам.
Күлүм, арамызда олан достлуғун
Сону «Вағзалы»јла битә, горхурам...

08. 03. 2000.

МӘНИМ ГАНАДЛЫ ЧИЧӘЈИМ

Мәним ганадлы чичәјим,
Учуб кәлдин отағыма.
Додағларын кәпәнәк тәк
Һонду мәним додағыма.

Шејтан көзләрин көнлүмүн
Сеһрли ачары иди.
Додағларын күл ләчәји,
Үрәјим ач ары иди.

Учум-учум учунурду,
Гәлбим дә ганадлы иди.
Сәнин ләчәк додағларын
Билирсән нә дадлы иди?

Талејим үзүмә күлдү,
Даддым бу ешгин барындан.
Бечә балы hazırладым
Өлүшүнүн нубарындан...

АҒ АТ

Мәнә ағ ат дүзәлтмисән,
Һәдијјә алмаг нә хошду?
Севдалы көзү јол чәкир,
Ағ атын јәһәри бошду.

— Нијә рәнкин авазыјыб,
Дамарында ганын оллам.
Ағ атын белинә галхыб,
Ағ атлы оғланын оллам...

14.02.2000.

ИЛХЫЧЫ ОҒЛУ

— Атам аты чох сеvirди.
— Атаныз илхычы иди? —
Күлдүм сәнин сөзләринә, —
Бахышларын гајчы иди.

Дедим ки, овчуја дәнсәм,
Шикарым сән олмалысан.
Мән илхычы оғлу олсам,
Никарым сән олмалысан...

Заманын гара сачыма
Салдығы ағ вәр чохалыр,
Горхурам ки, арзуларым
Нә вахтса дәнә хәзәлә.

Күлүб дедин: — Күндән-күнә
Сизи севәнләр чохалыр...
— Бир јазыг шаир нејләсин
Ахы бу гәдәр көзәлә?

14.02.2000.

ПУЛЛУ ЈЕРДӘ ИШӘ КИРДИЈИМ ҮЧҮН МӘНИ ГЫНАЈАН КӨЗӘЛӘ

Кимсәјә атындан дүш демәмишәм,
Дөзмүшәм һәјатын сојуғуна да.
Бил ки, өмрүм боју киш демәмишәм
Һәлә бир гоншунун тојуғуна да.

О бош ејһамлары дујар фәрсиз дә,
Саташма, үрәјим көврәкди, јаврум.
Пулсуз да јашамаг олар, әрсиз дә —
Мәнә пул, сәнә әр кәрәкди, јаврум.

Севсәјдин, гәлбиндә сөкүләрди дан,
Мәһәббәт үрәји бәзәјир, күлүм.
Мәним «пул» севдамла, сәнин «әр» севдан
Елә бир-биринә бәнзәјир, күлүм...

1997

* * *

*

Галмамышам бу дүнјадан тамарзы,
Һәр не'мәти шәкәр олуб, бал олуб.
Талејимдән нечә галым наразы? —
Нечә чығыр габағымда јол олуб.

Достум варды, санардым ки, галамды,
Үрәјимдә нискил галам-галамды.
Ајлар кечди, илләр өтдү, доланды,
Мәсләксизә көнүл вериб, гул олуб.

Хосунлашды мэлэк донлу иланлар,
Сүнбүлләри алаф кими јоланлар,
Аман Аллах, ајаг тутду јаланлар,
Һәгигәтин доғанағы пул олуб...

8 август 1997

ЕШГ ШИМШӘЈИ ВУРАН АҒАЧ

Бир илыг нәфәсә тәшнәјәм, ачам,
Көз дағы олмушам бир шух кәлинә.
Мән ешг илдырымы вуран ағачам,
Гурујуб дөнмүшәм гәм һејкәлинә.

Нечә јола вердин мәнсиз ајлары?
Көнлү гырылмыша көнүл бағлама.
Дибимә көзүндән севки чајлары
Ахса да, битмәрәм, даһа ағлама...

ДӘНИЗДӘН УТАНАН КӨЗӘЛ

*«Дәнизә бахмаг истәјирәм, анчаг
ондан утанырам. Она көрә ки, мән
Сизинлә гоша көрүб, сиррими билир
дәниз».*

Талејин пајына дејиләм аси,
Өмрүмдә гәрибә бир ојун олуб.
Гәлбимдә күкрәјән нифрәт далғасы
Севки севинчијлә голбојун олуб.

Јанғымы сөндүрмәз буз кими су да,
Кизли бир севдајла һеј јанырам мән.
Ичимдә далғалар һарај салса да,
Дәнизә бахмаға утанырам мән...

* *
*

Үрәјим бу ишдә чох нашы имиш,
Кәдәр севәнләрин сирдашы имиш.
Мән елә билирдим севки севинчди,
Сән демә мәнәббәт көз јашы имиш...

БУ КӨЗӘЛ МӘНДӘН ПАЈ УМСА

Ону көрчәк һәсрәтимин
Чичәкләри гөнчәләјиб.
Бу көзәлин көзләриндә
Гәриб севки кечәләјиб.

Нәфәсијлә мәст еләјиб
Јар дәлисов күләкләри.
Гәлбимин хәритәсиди
Бу көзәлин бәбәкләри.

Бу көзәлдән көзүнү чәк,
Бу көзәл мәним пајымса.
Үрәјими вермәлијәм
Бу көзәл мәндән пај умса...

ТУФАН ГОХУСУ

Кәнд јоллары гәрибсәјиб јаманча,
Һәсрәт көзүм инчи сәпир јамача.
Ајағымы тәнһа чығырлар өпүр,
Јолларыма көјләр көз јашы сәпир.
Көрпә гушлар јухусундан ојаныр,
Һәр јамачдан бир хатирә бојланыр.
Көзләримдә һәсрәт оду чағлајыр,
Үрәјимдә хатирәләр ағлајыр.
Булудлардан кәлир туфан гохусу,
Исланмышын јағышдан нә горхусу?..

* * *

Сән дәннз истәјирдин,
 Мән сәни даға апардым.
 Гәлбимиздә
 далғалар һарај гопарды.
 Башыны синәмә сөјкәјиб,
 ағладын ачы-ачы.
 Гәлбиндә селләр чағлајанын
 Дәннзә нә еһтијачы?

* * *

Әјләшмишдик
 бир чүт ағачын дибиндә,
 Гәлбимиздә
 селләр-сулар чағлајырды.
 Башымызын үстүндә
 бир чүт ағач ағлајырды.
 Овуда билмирди өзүнү,
 ағач да сән күндә иди.
 Үстүмүзә әләнән јарпаглар
 һәсрәтимин рәнкиндә иди...

БИЛЛУР КҮЛДАН

Үрәјим —
 бир көзәлин әлиндәки
 биллур күлдана бәнзәјир.
 Ичини севда чичәкләри
 бәзәјир.
 Мәһәббәтлә баханда
 о чичәкләр әтир сачыр.
 Бир көзәл
 үрәјими синәсинә сыхыб,
 гачыр, гачыр...
 Үрәјим —
 Бир сәһрли күл габы кими
 тәзә-тәзә чичәкләрлә

долачаг.
 Анчаг нә вахтса,
 бир көзәлин әлиндән дүшүб,
 чилик-чилик олачаг,
 јерә сәпиләчәк
 јаралы севда чичәкләри...

СӨЗ ЧӘМӘНИ

Јазылы вәрәгләр
 сөз чәмәниди елә бил.
 Үрәк ләззәт чәкир,
 Сөзлә көз өпүшәндә.
 Сөз чичәк кими ачылыр,
 әтир сачыр
 јеринә дүшәндә...

АДЫ НУР, ӨЗҮ НУР ОЛАН КӨЗӘЛӘ

Ичимдә гајнады кәнчлик һәвәси,
 Мәни зирвәләрә галдырдын бу күн.
 Ахды үрәјимә сәсин, нәфәсин,
 Гәлбими нур илә долдурдун бу күн.

Мәни мәфтун етди сөһбәтин, сөзүн,
 Елә бил тәзәдән көрдүм сәни мән.
 Баһар булуду тәк долмушду көзүн,
 Өпдүм сачларына дүшән дәни мән.

Севдалы үрәјин көр нәләр чәкиб? —
 Дадмысан бу гәдәр дәрди, зилләти.
 Гара көзләрини көзүмә дикиб,
 Әритдин гәлбимдән гара зүлмәти.

Ахыр үрәјинә одлу көз јашы,
 Көзүндә шимшәкләр чахыр, әзизим.
 Дедин: гара рәнкдән кәлмәјир хошун,
 Рәнкин нә күнаһы ахы, әзизим?

Гэлбинин башында дэрд гошун-гошун,
Ону јумаг олмаз гарла, јағышла.
Әкәр гара рәнkdән кәлмирсә хошун
Гара халларыны мәнә бағышла.

Севки јарпаглары дәнмәз хәзәлә,
Кимин ки гәлбиндә һәјат ешги вар.
Ады нур, гәлби нур олан кәзәлә
Нејләјә биләчәк гара булудлар?

Һәрдән бир бизи дә саларсан јада,
Гору, саф, мүгәддәс һиссләри гору.
Һеч нә истәмәздим гоча дүнјадан
Дүшсә таләјимә адынын нуру...

1998

ПИС КҮЛ

Сары күлү кәстәриб,
Дедин мәнә:—Пис күлдү.
Саралмыш дүзә бахдым,
Үрәк күлдү, көз күлдү.

Бир хош нәфәсә бәндди,
Күл алтында көз дурур.
Кәзәллијә баханда
Һәјәчандан көз долур.

Саралмыш ләчәкләрдә
Һәсрәт долу нискил вар.
Күлүм, инсафын олсун,
Һеч дүнјада пис күл вар?..

1998

ПАЈЫЗ ОТУ

Пајыз оту, јашыллығын
Кәзләримә хош кәлир һа.
Дәли көнлүмлә ојнама,
Баһар ешги даш дәлир һа.

126

Сөндүрәрми пајыз оду?
Өмрүн үзү пајыз ады.
Пајыз оту, пајыз оту,
Хумар кәздән јаш кәлир һа.

Баһар либасы кејинмә,
Сојуг дүшәндә дејинмә,
Јашыллығынла өјүнмә,
Өндән гарлы гыш кәлир һа...

1998

РУҲУМ, БӘДӘНИМ

«Һејиф о руһа ки, бу бәдәндәди»—
Сөзләрин гәлбимә санчылан бир ох.
Е'тираф еләдин сән буну бир күн:
Руһуму севирсән, бәдәними јох.

Мәним гәләмимдән чыхан көз јашы
Чеврилиб кағызда дүррә, инчијә.
Үрәјим нә гәдәр зилләт чәксә дә,
Гојмајыб руһумун руһу инчијә.

Гәлбиндән бојланан ишыг ешгинә
Пәрванә өзүнү одлара јахыб.
Севдалар руһума кәл-кәл дејәндә
Дәли бәбәјимдә шимшәкләр чахыб.

Нанкор өвладлары үз дөндәрәндә
Һеч нә сөјләмәјиб, бу вәтән дөзүб.
О руһун бу гәдәр шылтаглығына
Кимсә дөзәммәзди, бу бәдән дөзүб.

Мәним мәнәбәтлә вуран гәлбимин
Ичиндән нә гәдәр севда кечибдир.
Бу бәдән о руһа елчи дүшмәјиб,
О руһ бу бәдәни өзү сечибдир...

1998

127

МЭНЭ КҮЛ КЭТИРЭН КӨЗЭЛ

Олмамышам, отағыма
Сэн үч күл гојуб кетмисэн.
Үрәјим риггәтә кәлиб,
Мәни бәхтијар етмисэн.

Күлләр јаралы көнлүмә
Сығал чәкир мәләк кими.
Күлләр күлдандан бојланыр
Севдалы бир үрәк кими.

Сәнин тәк бир гыз тапмышам,
Талејим үзүмә күлүб.
О күлләри һеј өпүрәм,
Севдалы көзләрин билиб.

Мәнә күл кәтирән көзәл,
Севки һағды, јалан дејил.
О күлләр көзүмдә битиб,
Даһа һеч вахт солан дејил...

1999

СЭН МЭНИ ТАНЫСАН...

*«Әвәлләр Сизи бир о гәдәр дә
танымырдым. Она көрә дә сәрбәст
һалда сөһбәт едирдим. Сон вахтлар
исә Сизи даһа јахындан танымаға
башламышам. Онун үчүн дә сөһбәт
едә билмирәм. Јә'ни үрәјим сөзлә долу
олдуғу һалда, нитгим тутулур. Јәгин
ки, индән белә Сизинлә сөһбәт етмәк
мәним үчүн даһа чәтин олачағ»...*

Бир мәктубдан.

Еһ, мән дә беләјәм, ғынама мәни,
Сән Аллах, јахындан таныма мәни.
Сән мәни танысан, динчлијин итәр,
Дәнизи севәрсән, чајы севәрсән.
Кечәләр сүбһәдәк һағыл данышан
Улдузу севәрсән, ајы севәрсән.

Сән мәни танысан, бәбәкләриндән
Севдалы гәлбимә инчи сәпәрсән.
Сән мәни танысан, кедиб чәмәнә
Чичәјин көзүндә шеһи өпәрсән.

Сән мәни танысан, бәдбәхт оларсан,
Башындан түстүләр, думанлар галхар.
Сән мәни танысан, шәһла көзүндән
Бәркүшад сүзүләр, һәкәри ахар.

Сән мәни танысан, динчлијин итәр,
Руһлар улу јурда чағырар сәни.
Сән мәни танысан, үрәјимдәки
Шејтанлар јолундан чыхарар сәни.

Көзләри ојулмуш мәрд гардаш кими
Көзүнә сүртәрсән ганадларымы.
Сәни тәрк еләјиб кетмәјим дејә
Ешгинлә үтәрсән ганадларымы.

Сән мәни танысан, кечәләр кәлиб,
Пәнчәрәм өнүндә бир ај оларсан.
Сән мәни танысан, дилә дүшәрсән,
Ел-аләм ичиндә рүсвај оларсан.

Сән мәни танысан, севән гәлбимин
Нәләр чәкдијини биләрсән, күлүм.
Сән мәни танысан, сәадәтиндән
Үрәјин партлајар, өләрсән, күлүм.
Нејләјим, беләјәм, ғынама мәни,
Сән Аллах, јахындан таныма мәни...

1998

ЭЛЛИ БИРИНЧИ УЛДУЗ

Гоша кәздик, севинди бу бирлијә көјләр дә,
Мәһәббәтлә вуранда үрәк көјәрчин олур.
Сөјләдин ки, гәлбиндә нијјәт тутуб, көјләрдә
Әлли улдуз сајанын арзулары чин олур.

Чијэрләрим мәст олду сачынын гохусундан,
Улдузлары сәјдыгча өзүмүз дә нур сачдыг.
Биз улдуз дүјмәләри кечәнин јахасындан
Һәсрәтлә парылдајан көзләримизлә ачдыг.

Билмәдим ки, нә едим сәнин үчүн һәдијјә,
Гәлбими улдуз едиб башынын үстдән асдым.
Мән әлли улдуз сәјдым, арзум чин олсун дејә,
Әлли биринчи улдуз додагларымы гарсды.

Улдуз кими бәрг вуруб көзүмүн гарасында
Тәбәссүмүн зүлмәти доғрајырды, кәсирди.
Әлли биринчи улдуз голларым арасында
Бир гызыл балыг кими һәјәчандан әсирди...

* *
*

*«Дүнја мәнә деди ки, Көзәл, Рафиг
мүәллими ки бу гәдәр севирик, көрә-
сән о бизим нәјимизди: атамыз, јохса
севкилимиз?»*

Севир тәбиәти, сеvir дәнизи,
Одур баша салан севкини бизә.
Бир аз атамыза бәнзәјир бизим,
Бир аз да бәнзәјир севкилимизә.

Башымыз үстүндә ај кими кәзир,
Өмрүмүз, күнүмүз ишыглы олур.
Ону көрән кими гәлбимиз әсир,
Күскүн үрәјимиз ишыгла долур.

Бахыр адамлара мәнәббәт илә,
Елә бил үзүндә һаггын нуру вар.
Дүнјанын ән алчаг адамы белә
Онун көзләринә бахса, дурулар.

Үрәји кенишди, гәлби тәмизди,
Аһ, ону севәнләр нә бәхтијарды.
Бизимчүн нә гәдәр доғма, әзизди,
Анчаг нә атады, нә дә ки јарды...

1998

МӘНӘББӘТ ДӨЈҮР ГАПЫМЫ

Мәнәббәт дөјүр гапымы,
Билмирәм ачым, ачмајым?
Севки мәнә ганад вериб,
Нејләјим, учум, учмајым?

Бу мәнәббәт үрәјимә
Ширин әзаб кәтирәчәк.
Бу севкинин очағындан
Кирпијин од көтүрәчәк.

Сакитлијим, раһатлығым
Чәһәннәмә итиләчәк.
Пәрванә тәк ешг одуна
Ганадларым үтүләчәк.

Мәним титрәјән әлләрим
Сәнин үчүн күл дәрәчәк.
Бу кечикмиш мәнәббәтим
Ели мәнә күлдүрәчәк...

1998

ЕҺ, СӘН БЕЛӘСӘНСӘ...

Севирсән, гәлбинин динчлији итиб,
Санки дарлыг едир көј улдузлара.
Көнлүндә мәнәббәт тохуму битиб,
Мејдан охујурсан бүтүн гызлара.

Көзүндән гојмурсан мәни бир ан да,
Гәлбинә гысганчлыг булуду чөкүб.
Еһ, сән беләсәнсә, әзизим, онда
Өмүр-күн јолдашым, көр нәләр чәкир?..

МӘНДӘН СЕВКИ УМАН КӨЗӘЛЛӘРӘ

Билирәм ки, дүнјада чохунуза кәрәјәм,
Мән үмидлә бахсам да, кәләчәјә, сабаһа,
О гәдәр әкилиб ки, шумланыб ки, үрәјим,
Севда тохумларыны чүчәрдә билмир даһа.

Сөзө бахмасам экәр јахын кәлиб әрк илә,
Надинч ушаглар кими Сиз мәни күнчә гојун.
Ниссләримин арысы гона билмир һәр күлә,
Бир аз сәбриниз олсун, гәлбими динчә гојун...

ДӘЛИ КӨНЛҮМ АҒЫЛЛАНЫБ

Чәкдијим архлар дағылыб,
Әкдијим ағач гурујуб.
Дәли көнлүм ағылланыб,
Көзләримдә јаш гурујуб.
Јашамаға дәјәрми һеч
Севдалардан баш горујуб?

ГӘЛБИ ЈАРАЛЫ БҮЛБҮЛҮМ

—Гәлби јаралы бүлбүлүм,
Мәһәббәтлә динәрсәнми?
Мәним севдалы көнүлүмүн
Күлзарына енәрсәнми?

Дадмасан да нүбарымы,
Тута билдин дамарымы.
Әзизим, илһам арымын
Чичәјинә дөнәрсәнми?

Гәлб удузар јаша бахса,
Севмәк—хошбәхт јашамагса,
Көксүнә көз јашы ахса,
Өләзијиб сөнәрсәнми?

—Дәниздән күнәш бојланыр,
Мат галмышам: ешг одуму?
Көзүндән селләр ахса да
Сөндүрәммәз ешг одуму...

МӘН ШЕ'Р ОХУЈАНДА

—Гара көзләрини көрүб,
Мисраларым баш апарды.
Мән ше'рими охудугча,
Көзләрини јаш апарды.

Сөзүм сәнә чатды, күлүм?
Үрәјин чат-чатды, күлүм.
Сәни ше'рим ағлатмады,
Сәни дәрд ағлатды, күлүм...

1998

* *
* *
* *

Гәлбиниздән кечәнләри
дуја билмәз гәлби бузлар,
Мәһәббәт тале пајыды,
кәрәк гәлбә көјдән дүшә.
Һәрәниз бир чичәксиниз,
сизә миннәтдарам, гызлар,
Мәним көнүл телләримин
гојмурсуруз көкдән дүшә...

* *
* *

Дамарымда ахан ганды,
Көзләримдә нурду севки.
Севда долу үрәјимдә
Кәлиб јува гурду севки.

Сәни севмирләр, нејләјим,
Ај бостаныма даш атан?
Руһум севдајла јоғрулуб,
Севкидир мәни јашадан...

—Мэни севирсэнми, сөjlә, эзизим,—
Сорушдум бир гыздан зарафатла мән:
Деди:—Чох севирәм, һәтта чох сөзү
Кичикдир бу ешгин бөjүклүjүндән...

РӘГС

Һәсрәт көзләриндә jаш чичәк-чичәк,
Мәләк ганадына дөндү әлләрин.
Јувасы дағылан jаралы гуш тәк
Учуб әлләримә гонду әлләрин.

Үрәјим титрәди, тутулду дилим,
Даһа нә тәмәннам улу варлыгдан?
Әлләрин нә jаман титрәјир, күлүм,
Әлләрим мәст олуб бәхтиjарлыгдан.

Бу дәли севдадан демә ки, әл чәк,
Онсуз да дүнjанын ахыры пучду.
Ганадым гырылды рәгс гуртаран тәк,
Әлләрин чырпыныб әлимдән учду...

МӘНИМЛӘ РӘГС ЕДӘН КӨЗӘЛ

Әлимдән тутуб апардын,
Әлин әсди нәдән, көзәл?
Севдалы көнлүн габарды,
Арзусуна jетән көзәл.

Һалымы сорушду дилин,
Үзүмә тохунду телин,
Әлләримә инчә белин
Дөнүб олду вәтән, көзәл.

Алышармы сөнән очаг?
Сачларымын гарына бах.
Һејф, мәним олмаjачаг
Бу гамәт, бу бәдән, көзәл.

Әлләрин әлимә jетди,
Гәлбин бүлбүл кими өтдү,
Нишанлын билсә иш битди,
Мәнимлә рәгс едән көзәл...

МӘНДӘН ШЕ'Р УМАН ГЫЗЛАР

Гәлбимдә севки перикиб,
Һалым олуб jаман, гызлар.
Нечә ешг нәгмәси чалсын
Сими гырыг каман, гызлар?

Гызынан jохду истимә,
Боғулурам өз түстүмә,
Јенә дә чөкүб үстүмә
Бир дилбилмәз думан, гызлар.

Үзә дүшүб көлкә јенә,
Чәкин мәни бәркә јенә,
Севә билдим бәлкә јенә,
Мәндән ше'р уман гызлар.

Үзүмә севкиjлә бахын,
Шимшәjә чеврилиб чахын,
Гәлбими одлара jахын,
Сизә галыб күман, гызлар.

ЧИЧӘКЛӘЈИР

Севәндә үз чичәкләјир,
Очагда көз чичәкләјир.
Гәләм кағызла өпүшүр,
Јериндә сөз чичәкләјир.

СЭНИН АЛДЫҒЫН ГЭЛЭМ

Кәмәлә үчүн

Мәнә гәләм алан гыз,
Чанымы да алсана.
Титрәк бахышларынла
Руһума од салсана.

Сән вердијин гәләми
Гоҗмарам гәләмдана.
Үрәјимин сөзүнү
Горхурам гәләм дана.

Хәјаллара далмышам,
Көзүмдән јуху гачыб.
Сәнин вердијин гәләм
Әлимдә чичәк ачыб.

Танры хошбәхт еләсин
Арзусуна чатаны.
Сәнә кизли сөзүм вар,
Гәләм јазмыр, утаныр.

Сенрди, мө'чүзәди,
Бу ади гәләм дејил.
Әлләримдә титрәјән
Бармағынды елә бил...

ДУРНАЛАР ИШЫҒА УЧУРЛАР

Көзәлләр —
Чанымы үзәрләр.
Өмрүмү, күнүмү
бәзәрләр.
Көзәлләр—һәрәси бир чичәк,
Јүз әтир һопубдур чаныма.
Гатара дүзүлүб дурна тәк
Севинчлә учурлар јаныма.
Мәнә дә сәадәт јар олуб,
Мәни дә севәнләр вар ахы?
Дурналар салдығы ләләклә

Јазылыб гәлбимин варағы.
Дејәсән онлара чатыбдыр,
Ше'римин, сөзүмүн сорағы.—
Дурналар ишыға учурлар,
Үрәјим — бир дурна чырағы...

Ағ палтарлы бир көзәлин
Башына ноғул әләдим:
Кизли севки дастанымы
Һамыја нағыл еләдим.
Сөзү гәләмдән кечириб,
Өзүмә оғул еләдим...

ҺӘР ШЕЈИ СӨЗЛӘ ДЕМИРӘМ

Кәпәнәк ганадлы көзәл,
Нијә ағыр бир сөз дедин?
Көзәлләрә бахдығымы
Көрүб, мәнә шоркөз дедин.

Үз-көзүнү булуд алды,
Бахышын шимшәк тәк чахды.
Килејләрин, тә'нәләрин
Гәлбимә јағыш тәк јағды.

Даһа уф да еләмәрәм,
Башына чевирсән мәни.
Бу гәдәр ки, гысганырсан,
Демәли, севирсән мәни...

АЛБОМ ҮЧҮН

Одлу бахышын гэлбими
Дөндөрөчөкдир көмүрө.
Анчаг сәни севдијими
Салма һа, сәсә, сәмирә,
Самирә.

Аһәнрүба ағушуна
Чан атан титрәк дәмирәм.
Өзүн баша дүшән гызсан,
Һәр шеји сөзлә демирәм,
Самирә...

Е'ТИРАФ

Үрәјим һычгыран гырыг каманча,
Бу дунја көзүмдән дүшүб јаманча.
Гәлбимдә гәм јүкү дашыјырам мән,
Сизи севмәк үчүн јашајырам мән...

ҺӘСРӘТ ЈАҒЫШЫ

*«Сизин ше'рләриниздән һопан һәс-
рәт мәним гәлбимә һопду, өмрүндә
ағламағы бачармајан бир гызын көз
јашларына чеврилди. Сизин ше'рлә-
риниз мәним гәлбимә үлви мәһәббәт,
севки бәхш еләди».*

Ајнур

Ајнурум, бир ајлы күндә
Биркә дөнәјдик Лачына.
Јамачлардан чичәк дәриб
Чәләнк һөрәјдим сачына.
Јурдумузун башы үстдән
Гада-бала совушајды.
Бир-биринә һәсрәт әлләр
Күл дәрәндә говушајды.

Улу дағын һүзурунда
Әһд-пейман бағлајајдыг.
Гәлбимизә һопан һәсрәт
Көзүмүздән чағлајајды.

Динләјәјдик тәбиәти,
Данышајдыг көз-гашынан.
Көз јашымыз гарышајды
Булагларын көз јашына.

О көз јашы селә дөнүб
Мәни мәнән гопарачаг.
Гәлбимдәки севдалары
Бир күн јујуб апарачаг...

КӨЗЛӘРИ ЈАШЛЫ БӘНӨВШӘМ

Фатма үчүн

Чијәрим сәнә һәсрәтди,
Хош әтирли бир чичәксән.
Көзләри јашлы бәнөвшәм,
Кол дибиндә нијә тәксән?

Гәлбимдә һәсрәт көчү вар,
Санма ки, сәни дүјмурам.
Көзләри јашлы бәнөвшәм,
Сәни дәрмәјә гыјмырам.

Мәһәббәтдән мәст олмусан
Елә бил ки, мүркүлүсән.
Мән о пајызын хәзәли,
Сән бу баһарын күлүсән.

Көзләри јашлы бәнөвшәм,
Сары јарпаға әрк елә.
Мәним хәзәл үрәјими
Көтүр әјнинә күрк елә...

КЭПЭНЭК ГАНАДЛЫ КӨЗЭЛ

Кэпэнэк ганадлы көзөл,
Санки учмаға һазырсан.
Севдијин күлүн хәтринә
Ганад ачмаға һазырсан.

Кэпэнэк ганадлы көзөл,
Севким өмрүнү бәзәрми?
Ганадларын мәнәббәтин
Ағырлығына дөзәрми?

САЧЛАРЫ ПАЈЫЗ КӨЗӘЛИМ

Титрәјән әлләрин бошду,
Гәлбин севдајла долуду.
Сачларын пајыз жарпағы,
Көзләрин баһар булуду.

Өтән севдаларын сели
Көксүмдә чәтин дурула.
Көз јашларынла ју мәни,
Јарпаг сачында гурула...

НӘЗИР

*Бу көзәлин гулағына
Бир сәс кәлиб илаһидән.
Танрым, мәним нәзирими
Гәбул ејлә Илаһэдән.*

Мәни јухунда көрмүсән,
Ајыланда гәм јемисән.
Сағ-саламат галым дејә
Мәнимчүн нәзир демисән.

Бу гәдәр ки, нараһатсан
Каш гәбул олсун нәзирин.
Сәнә доғмајам, ач мәнә
Олса гәлбиндә нә сиррин.

Сәндә ки белә үрәк вар,
Гој шаир јесирин олсун.
Мәнә нәзир дејән көзәл,
Үрәјим нәзирин олсун...

1999

СӘНИН РӘСМИН

Илаһә үчүн

Бир рәсмими чәкмисән;
Дәниздән бојланырам.
Мәни севән гәлбинлә,
Күнәшлә бир јанырам.

Хошбәхтсән бир сөзүмлә,
Мум едәр севки дашы.
Бачармырам өзүмлә,
Гәлбимдән севки дашыр.

Мән дәнизин гојнундан
Күнәш кими доғурам.
Нә сәнин үрәјинә,
Нә дәнизә сығырам.

Башымын үстүндә ај,
Дөврәсиндә улдузлар.
Дајаныб бир тәрәфдә
Оғлаг бүрчүм јол көзләр.

Дүнја нечә көзәлди,
Үрәјимдән гопду аһ.
Танрым, кеч күнаһымдан,
Ла илаһә илләллаһ!..

20.01.2000.

СЭНИН ЭЛЛЭРИН

Горхдум ки, хэбислэр дүшэлэр дујуг,
Элини тутанда һалым дәјишди.
Һалә элләримә бу гәдәр сојуг,
Бу гәдәр севимли әл дәјмәмишди.

Һәсрәтли дүнјама гар јағды јенә,
Хәјалым јахыны, узағы кечди.
Ешгимин јоллары дүмағды јенә,
Ичимдән илләрин сазағы кечди.

Өмрүмә бир тәзә севда кәтирән.
Бир сирли, сәһрли ағ атды бу ғыш.
Өтән севдаларын үстүнә јағыб,
Бәлкә дә гәлбими ағартды бу ғыш.

Көзүмә дикилиб хумар бахышын,
Гәлбимә ешгинми долур, әзизим?
Әзәлдән беләди, шахталы ғышын
Јазы күл-чичәкли олур, әзизим.

Горхдум ки, хэбисләр туталар дујуг,
Элини тутанда һалым дәјишди.
Һалә элләримә бу гәдәр сојуг,
Бу гәдәр севимли әл дәјмәмишди...

ДАН УЛДУЗУ

Көзләримдән јуху гачды,
Сәни андым бүтүн кечә.
Башымда әзиз хәјалын
Көјләрә бахдым кизличә.

Јел әсди, елә билдим ки,
Нәфәсиндир сәһәр меһи.
Шеһли чәмәнләри кәздим,
Көзләримдә һәсрәт шеһи.

Мәни бәхтијар еләди,
Сачларындан кәлән әтир.
Дан улдузу, дан улдузу,
Таләјимә сәһәр кәтир.

Дан улдузу, дан улдузу,
Дәрдиндән олмушам дәли.
— Де- улдуза јетишәрми,
Һеч бәни-инсанын әли?..

Јанағын кибрит гарасы,
Додағларым санки чөпдү.
Дилим, додағым алышды
Елә ки, үзүндән өпдүм...

Камана чеврилсән, јајын оларам,
Таләјдән умдуғум пајын оларам.
Гојмарам көјләрдә тәк дарыхасан,
Әкәр улдузсанса, ајын оларам.

Јузуја чеврилиб ше'рин асланы,
Севкисиз оlanda үрәк пасланыр.
Сәнин хиффәтинн чәкирәм, күлүм,
Гәләмим ағлајыр, кағыз исланыр..

1998

ЈАШ О ЈАШ ДЕЈИЛ ДАҢА

Јаш о јаш дејил даһа,
Өмүр су кими ахыр.
Ардымча хатирәләр
Бахыр, һәсрәтлә бахыр.

Бојланырам керијә
Додағымда тәбәссүм.
Чағырырам, кәнчлијә,
Һејф ки, чатмыр сәсим

Өмрүмүн карванындан
Дүшүб, о күнлөр итиб.
Кечдижим жоллар боју
Чичэклер, куллөр битиб.

Сел тэк аха билмирэм,
Су тэк јерө һопурам.
Чичэклерө баханда
Мән тәсәлли тапырам.

БУЗ АЛТЫНДА

— Бу нә ишди, севдијин гыз
Сәнә сојуг-сојуг бахыр.
— Хәбарин јохду хәбәрдән
Буз алтындан сулар ахыр...

ОЛУМ

Гәлбин ки, гәм ашигиди,
Сәнин дәрди-сәрин олум.
Телләринә сығал чәкән
Күләк кими сәрин олум.

Гохланмамыш чичәјин вар,
Севдалы бир үрәјин вар,
Гәввас олмаг диләјин вар —
Дәрја кими дәрин олум?

Гәлбини боғмасын гәһәр,
Гач јаныма сәһәр-сәһәр.
Өзкәләрә зәггум, зәһәр,
Сәнә бал тәк ширин олум.

Каш синәндән инчи дәрәм,
Һеч мән сәни инчидәрәм?
Күсүрсән күс, инчимәрәм,
Тәки уман јерин олум.

Ичимдә чалханыр һеһрә,
Арзуларым һеһрә-һеһрә,
Гәлбимә од салан Зәһрә,
Изи вер, Таһирин олум...

* * *

*

Јенә һаваланды көнлүмүн гушу,
Әлим әсә-әсә чичәк дәрдим мән.
Сәнин көзләриндән јаған јағышын
Булуду нәм чәкиб мәним дәрдимдән.

Јолума дикилән һәсрәт бахышлар,
Мәни көјүм-көјүм јахды, көјнәтди.
Сәнин көзләриндән јаған јағышлар
Севдалы гәлбимдә һәсрәт көјәртди...

1998

СӘНИНЛӘ СӨҢБӘТ

— Алышыб јанырам одлар ичиндә,
Үрәјим истиди, әлим сојугду.
Бу бојда гоһумлар, јадлар ичиндә
Мәндән гәриб, тәнһа бир кимсә јохду.

— Каһ елә әсирсән, каһ да ки, белә,
Е'тибарым јохду, билмирәм кимсән.
Дәјсәјдин гапымы мәһәббәт илә
Бәлкә дә олардым мән сәнин кимсән?.

* * *

*

Бир ихтијар кәнарда дајаныб көкс өтүрүр,
Јаралы үрәјиндән хатирәләр бојланыр.
Сел кәләндә өзүлә әввәл чөр-чөп кәтирир,
Очаг алышан заман биринчи чырпы јаныр...

* * *
Дәнизләрлә ишим јохду,
Мән нәғмәми ләпәләрә охујурам.
Бөјүкләрлә ишим јохду,
Мән нәғмәми көрпәләрә охујурам...

* * *
Севдалы гәлбиндә әјләшән кәси
Кәрәк өз тахтындан девирәм, күлүм.
Сән мәнә нә гәдәр әзаб верирсән,
Мән сәни о гәдәр сеvirәм, күлүм...

* * *
Сәнин ајрылығында көзүм ганлы јаш төкәр,
Үрәкләрә од салар үрәјимин һарајы.
Палчығы көз јашыјла јоғрулмајыбса әкәр,
Туфана таб кәтирмәз бу мәнһәббәт сарајы...

1998

ЗИРЕҢ

Бәбәкләриндә бәрг вуран
Бәлкә дә һәсрәт шеһиди.
Көз јашларын чеврилмәсин
Шәфәг сачан улдузлара.
Сәнин мәнһәббәтин мәним
Үрәјимин зиреһиди,
Горхма һәрис бахышлардан,
Мәни ғысғанма ғызлара...

* * *
«Сизин нөмрәнизи јығмагдан бар-
мағым габар олуб».

Бир ғызын сөзләриндән.

Үрәјим бәхтијар олду
Үрәјинин гүбарындан.
Дадмаг гисмәт олмаса да,
Додағынын нүбарындан,
Кәл көзүмә тәпим сәни,
Гәлбинә нур сәпим сәнин,
Нејнәк, кәтир өпүм сәнин
Бармағынын габарындан...

1998

ҮШҮЈӘН ЧИЧӘК

«Һәр күнәш чыханда, јағыш ја-
ганда Сизи хатырлајырам».

Бир ғызын сөзләриндән.

Кизли бир севдајла аловланырам,
Өтән хатирәләр көнүл дағлајыр.
Һәр күнәш чыханда Сизи анырам,
Бир көзүм күләндә, бири ағлајыр.

Тале гисмәтимди бу чән, бу чисәк,
Сиз шәвә сачларда зех өпәнсиниз.
Мән јағыш алтында үшүјән чичәк,
Сиз чичәк көзүндә шеһ өпәнсиниз.

Өзүмү бир анлыг хошбәхт санырам,
Үстүмдән ајрылыг јелләри әсмир.
Һәр јағыш јағанда Сизи анырам,
Мәним көзләримин јағышы кәсмир...

* *
*

— О күн јаман мөһтач иди
үрәјим бир илыг сөзә,
Нәмли көзләрим јол чәкди,
гәлбим һәсрәтлә дөјүндү.
Бағышлајын ки, бајрамда
зәнк едә билмәдим Сизә.
— Сән нә заман зәнк еләсэн,
мәним бајрамым о күндү...

* *
*

Очағын мәни јандырыб,
Сәнән көзүнә бахмарам.
Бу севдалы үрәјимин
Даһа сөзүнә бахмарам.

Вурдун гәлбимә јүз илмә,
Үзүлмә, јаврум, үзүлмә.
Белә ки, дурдун үзүмә
Даһа үзүнә бахмарам...

ИШЫГДЫ

Талејим мәнә јол ачыб,
Лал мәнәббәтим дил ачыб,
Көксүмдә ешгин күл ачыб,
Гәлбимдә һәвәс — ишыгды.

Көјләрдән бир севда јенир,
Гәлбим күлүстана дөнүр.
Зүлмәтди кәсилән һәнир,
Алынан нәфәс — ишыгды.

Кечәнин гојнундан чыхыр,
Көзләримә кәлән чығыр.
Тәки адымы сән чағыр.
Гаранлыгда сәс — ишыгды...

ШЕЈТАН

«Сизин гәлбиниздә шејтан ола
билмәз. Олса да о шејтан фәргли
олачаг. Јә'ни јахшы».

Бир гызын мәктубундан.

Севда долу үрәјимдә
Әзизди шејтанын хәтри.
Дизләримә тәпәр вериб
Сылдырым күлүнүн әтри.

Десә ки, бу күлү гохла
Нечә сөзүндән чыхарам.
О күл мәрми олса белә
Јенә көксүмә сыхарам.

Сәнә доғру кедән јолду
Бу ше'римин һәр бир сәтри.
Күлүм, ичимдәки шејтан
Өлүр сән шејтандан өтдү.

1998

МӘНӘББӘТ ДӘЈИРМАНЫ

Нә дедим хәтринә дәјди,
Көзүндә шимшәкләр чахды.
Бирдән һөнкүрүб ағладын,
Јанағындан селләр ахды.

Нәмли көзләрини көрүб,
Көјнәди гәлбимин башы.
Мәнәббәт дәјирманымы
Ишләтди көзүнүн јашы...

* *
*

Инсан үрәјини севки бәзәјир,
Билирәм дадыны ширин һәсрәтин.
Дејирләр мәнәббәт һәрбә бәнзәјир,
Башламаг асанды, гуртармаг чәтин.

Билмирәм һеч һардан јада дүшмүсән,
Салыбдыр үстүмә көлкә бу севда.
Өмрүн бу чағында ода дүшмүшәм,
Мәним хәрчәнкимди бәлкә бу севда?..

Мәнә јаздығын сөзләри
Көзләримә тәпим кәрәк.
Улдузлары көјдән дәриб
Ајағына сәпим кәрәк.

Сән мәним бәхтимә дүшән
Бир инчисән, дүрданәсән.
Көјләрдә улдузлар чохду,
Дан улдузум, бир дәнәсән...

1998

ЗАРАФАТ

Ким билир, нә кечир титрәк гәлбиндән,
Кизли бир севдајла бәлкә јанмысан?
Сәни тәзә-тәзә севирдим ки, мән
Вәфасыз, ешитдим нишанланмысан.

* *
*

*«Һамыја ше'р јазмысыныз, мәна
јох» — дејән бир ғыза.*

Һәзин, көврәк бир севдајла
чырпыныр, титрәјир көнлүм,
Ичими көјнәдән сөзләр
дилдән, ағыздан утаныр.
Сәнә дејәчәјим сөзү
јазмаг истәјәндә, күлүм,
Үрәјим јарпаг тәк әсир,
гәләм кағыздан утаныр....

150

Одлу көзләр үрәјими
Тутубдур күлләјә, күлүм,
Өмрүн өтән чағларыны
Вермишәм күләјә, күлүм.
Сорушдун ки, бир үрәкдә
Нечә севки ола биләр?
Үрәјимдә күлүб дедим:
— О бахыр үрәјә, күлүм...

АХЫР КИ ҮЗ-ҮЗӘ ГАЛДЫГ

Чәләлә үчүн

*Тәзә-тәзә гајсаглајан
Көнүл јарамы ганатдын.
Мәним севки бостаныма
Бу ил илк дашы сән атдын.*

Дәриб апара билмәдим,
Күл-чичәкләр дүзә галды.
Вүсал өзкәјә јар олду,
Һичран јүкү бизә галды.

Әлин гузеј гары кими,
Сән күл, гәлбим ары кими.
Динди гәлбин сары сими,
Ахыр ки, үз-үзә галдыг.

Кәл сырыма гәлпи бизә,
Мәһәббәтлә гәлби бәзә.
Ағры чәкмәк гәлбимизә,
Ләззәт чәкмәк көзә галды.

1999

151

АЈ МӘНИМ ХАЛСЫЗ КӨЗӘЛИМ

Вафа үчүн.

Көрдүм килејли үзүнү,
Дилим гуруду, лал галды.
Сүздүм көзөл гамәтини,
Нәсрәт гәлбимә хал салды.

Халлы көзөл севдијими
Мән демәдим, гәлбим деди.
Ај мәним халсыз көзәлим,
Сәнин халын гәлбимдәди...

ГАР ГЫЗ

Гар гыз, Гар гыз, нә гәшәнксән,
Пәрванә гәлбим овдады.
Гар гыз, сән бир ағ чичәксән,
Мејвән — бир дәли севдады.

Мәһәббәтлә бахдым кендән,
Севинчдән көксүн габарды.
Гар гыз, ичазә вер, сәндән
Бирчә әлчим гар гопардым..

Әлини чијнимә гојуб,
Гышымы баһар еләдин.
Белиндә титрәди голум,
Мәни бәхтијар еләдин.

Үрәјин дилә кәлибсә,
Өзүн чәтин киријәсән.
Нәсрәт долу нәфәсимлә
Гөрхурам ки, әријәсән.

Мәндән ајрылыб кедәндә
Үрәјим фәған гопарды.
Әлимдән үзүлдү әлин,
Сәни човғунму апарды?.

Башга рәнк сечә билмирәм,
Ешгимин јолу дүмағды.
Гар гыз, кечә сәһәрәчән
Јухуларыма гар јағды...

30—31 декабр 1999

ҺАНСЫНЫ СЕЧИМ

Гајаларын зирвәсиндә,
Булуд көрдүм әлчим-әлчим.
Көзәллијин архасынча,
Танрым, нә гәдәр јол өлчүм?

Бәхт мәни салыб ојуна,
Чичәкләрлә голбојунам.
Ај гыз, сән дә кәл бојуна
Лаләлдәрдән бир дон бичим.

Аһ чәкмисән, һава јаныб,
Јарамдакы һав ојаныб,
Дәли көнлүм һаваланыб,
Далғаланыр јенә ичим.

Од алдым севда горундан,
Јандым көзләрин нурундан.
Бу дәли ешгин торундан,
Чыхмаға чатармы күчүм?

Поза билән јох јазыны,
Очаг чатмысан гызыным.
Бу бир чүт халагызынын
Аллаһым, һансыны сечим?

Әнбәр сачылыр телиндән,
Шәкәр сүзүлүр дилиндән,
Бу јанмышларын әлиндән,
Билмирәм һеч һара көчүм?.

31. 12. 1999.

ИЛҲАМ ПЭРИМ

Мәнимлә рәгс еләјәндә
Әлләр әсир, тел әсирди.
Неч билирсән вусалына
Гәлбим нечә тәләсирди?!

Башыны әјдин синәмә,
Тезә дәрди-сәрим олдун.
Көзәл гызлар арасында,
Мәним уман јерим олдун.

Һәмишә сакит, лал идин,
Әлчатмаз бир хәјал идин,
Сән бир үркәк марал идин,
Гәлбим овчу Пирим олду.

Һәсрәт көксүмдә ат чапар,
Тут әлимдән мәни апар.
Үзүндә мәләк нуру вар,
Мүгәддәсим, пирим олдун.

Тәнһа идин, јалгыз идин,
Сән бир гәриб улдуз идин,
Гәлби көврәк бир гыз идин,
Дөнүб илһам пәрим олдун...

31. 12. 1999.

БУ ИЛИН СОН КЕЧӘСИНДӘ

Кәмалә үчүн

Һәр мәнә күскүн баханда
Гәлбим олур чилик-чилик.
Әлләрини гој чижнимә,
Көзләрни көзүмә дик.

Көнлүндән кечир севдалы
Өмрүмү сәнә һәср едим.
Тәләсмәдән оху, күлүм,
Бәбәјимдәки һәсрәти.

Өзүн вар икән һалымы
Нијә јаддан сорушурсан?
Мәндән тез-тез күсән көзәл,
Нејләјим ки, барышасан?!

Сәнин кими бир көзәлә
Нечә көнүл бағламајым?
Гој мән бу илин ше'рини
Кәлән илә сахламајым.

Илин бу сон кечәсиндә
Сән олајдын каш јанымда!
Улдуз кими бәрг вурајдын
Мәһәббәт кәһкәшанымда...

31. 12. 1999.

* *
*

Гара күн кәләндә бәндә бирләшир,
Думанда бирләшир, чәндә бирләшир.
Ағлымла гәлбимин јолу ажрыды,
Анчаг икиси дә сәндә бирләшир...

МӘН СӘНИ БЕЛӘ БИЛМӘЗДИМ

Сәбинә үчүн

Бирчә илыг кәлмә илә
Гәлбимдә севки ојатдын.
Нәмли көзләрини көрдүм,
Ичимдә һәсрәт бој атды.

Гәлбимдән бојланак ешги
Икијә бөлә билмәздим.
Нә дујумлу гыз имишсән, —
Мән сәни белә билмәздим!

Сөзүндә интизар јатыр,
Көзүндә јаш мунчуг-мунчуг.
Баһар јелинә һәсрәтди —
Ешгин бир көрпә тумурчуг.

Очағы сојујан көзәл,
Көзүм сәнә фәда олсун.
Сөзүмә «чан» дејән көзәл,
Көзүм сәнә фәда олсун...

1999

МАНАНА

Гара көзләр долмазмы?
Күл јағышсыз солмазмы?
Танры гәним олмазмы
Мәһәббәти данана? —
Манана.

Гәлб севмәк һәвәсиндә,
Мө'чүзә вар сәсиндә.
Һәјат вер нәфәсинлә
Һәјрәтиндән донана,
Манана.

Көр ел нә сөјләјәчәк?
Үрәјим көјнәјәчәк...
Дәнизләр нејләјәчәк
Ешг одуна јанана,
Манана?

Әсәчәк гара јелләр,
Чошуб даша чаг селләр,
Нә сөјләјәчәк елләр
Јад будаға гонана? —
Манана.

Ешг јолу дејил һамар,
Еһ, гәлбим нәләр умар?
Әкәр сән олсан Хумар,
Дөнәрдим Шејх Сән'ана,
Манана...

ГАЈТАРА БИЛМӘЗСӘН

Көзәрир гәлбимин сөнән көзләри,
Арзулар дөнмәсин бары хәзәлә.
Үзүмә дикилән чичәк көзләрин
Нејләјә биләчәк гуру хәзәлә?.

Динәрми гәлбимин пас тутан сими,
Титрәјән мизраб да кәлмәз ејнимә.
Әлләрин севдалы көјәрчин кими
Һансы диләк илә гонуб чижнимә?

Көзләрин кизличә сорур һалымы,
Чичәкдән сыјрылан илк нар кимисән.
Сән гарла өртүлән өмүр јолумун
Үстүндә бир јашыл күкнар кимисән.

Севдајла јоғуруб тале хәмрими,
Дикилиб гәлбимин көзү баһара.
Сән үзү пајыза кедән өмрүмү
Гајтара билмәзсән үзү баһара...

БИР МӘКТУБДАН

Јарпағы хәзәлә дөнмүш
Гәлбимлә тәһна галмышдым.
Көзләрин көзүмә дәјди,
Тале үзүмә гымышды.

Јолларыма нур чиләди
Узагда чахан илдырым.
Үзүнә баха билмирәм,
Башымы нечә галдырым?

Јолумун үстә кечикмиш
Севки јағышы әләнди.
Һәсрәт көзләринә бахдым,
Үрәјим нура бәләнди...

1999

КҮЧҮҮҮМ

ЗАРАФАТ

Сәсини унутмарам,
Сөзүнү унутмарам.
Мәни әсир еләјән
Көзүнү унутмарам.

Күләк қими әсирсән,
Де, нара тәләсирсән?
Сәни севән шаирдән
Ахы нијә күсүрсән?

Күлүм, мәнәк дашы вар,
Гара көзүн јашы вар,
Ај күчүјүм, инчимә,
Мәндә ит јаддашы вар.

1996

* *

*

Јенә көврәк үрәјиндә
Һиддәт тәбили чалынды.
Нијә ондан инчијирсән,
Көрмүрсән көнү галынды?

Көзүндә нифрәт сајрышыр,
Гәлбиндә вулкан алышыр,
Надан елмдән данышыр,
Кәл јана-јана гал инди.

Јенә салыб дара-бара,
Јал үстдә шивән гопаран,
Итдән чох чарыг апаран
Јохду, ајағы јалынды...

1996

ЈАЛГУЗАГ

Мәнәббәтин көјләриндән
Бир ешгин улдузу ахды.
Көз јашыјла көзләримдән
Һәјатымын дузу ахды.

Һирсимизи чахаг јерә,
Нә вахтачан бахаг јерә?
Килејләмә наһаг јерә,
Үрәк јахын, јол узагды.

Варлығымы виран етдин,
Ахыр ки, мурада јетдин.
Ај инсафсыз, чыхыб кетдин,
Јусифоғлу јалгузагды...

* *

*

Јалгузаг тәк көрсә сәни дидәчәк,
Дишиндән гуртара билмәјәчәксән.
Гәлбими бу һала салан фәләјин
Ишиндән гуртара билмәјәчәксән.

Чәнкинә кечмишик дујумсуз шәрин,
Вүсалын әлчатмаз, әзабын ширин,
Гузу јухусунда ујујан ширин
Дөшүндән гуртара билмәјәчәксән...

* *

*

Һәсрәт бахышымла өтүрдүм сәни,
Нијә кен гачырсан сәни севәндән?
Нечә ки, севмирдим, өпүрдүм сәни,
Утанчаг олмушам сәни севәндән...

1996

НЕЈЛЭЖИМ

Бир топа улдуз олуб,
Өнүмдө сажрышасан.
Һәјатыма, өмрүмә
Гајнајыб гарышасан.

Јашајам һәвәсинлә,
Исинәм нәфәсинлә,
О меһрибан сәсинлә
Һалымы сорушасан.

Арзум олмамыш хәзәл,
Нә олар, инсафа кәл.
Ај мөндән күсән кәзәл,
Нејләјим, барышасан?!

ОЛУБ

Гәлбими саф көрән хәбис,
Үрәјинә санчы долуб?
Мәним зәриф мисраларым
Күрәјимдә гамчы олуб.

Чох дөјмә дөшүнә бары,
Олармы хәбисин ары?
Јекә-јекә гајалары
Ојан зәриф дамчы олуб.

Өзүнә кәфән һөрмүсән,
Өтән карвана һүрмүсән.
Үстүмү унлу көрмүсән,
Адым дәјирманчы олуб?.

Мәһәббәт күлшәнимә гураглыг һүчүм чәкиб,
Көзләримин өнүндә саралыр, солур күлүм.
Гәлбим јағыш көзләјән бир сәһраја дөнүбдүр,
Нә вахтдыр јаздығыма чаваб вермир севкилим.

Санки почт гутусуна һәсрәт долу мәктуб јох,
Сују чохдан гурујан гујуја даш атырам.
Һәсрәтиндән солухан севки чичәкләrimi
Көзләримин јашыјла бир тәһәр гурудурам...

* *
*

Мәни хошбәхт еләјәр бирчә кәлмә, бирчә сөз,
Һеч билмирәм нә гәдәр аловлара галаным?
Һалымы сојуг-сојуг хәбәр алыр:
— Нечәсиз?
— Һалы нечә олар ки, јары залым оланын...

1995

* *
* *
*

Аллаһдан изн диләјиб,
Ше'р јаздым мән о бүтә.
Сөзләrimи үрәкләрә
Сәпдим, һарда битә-битә...

* *
*

Ағсаггал, саггалын ағды,
Ағбирчәк, бирчәјин ағды.
Анчаг инсафла сөјләјин
Өмрүн бу ихтијар вахты:
Һәр түкүн ағармағынын
Гәдрини билмисинизми?
Өмрүн мүдрик чағларына
Үзүағ кәлмисинизми?

1995

* *
* *
Ај Эзрајыл, хош кәлмисән,
Сәни Аллах бујурдуму?
Анчаг бир азча мөһләт вер,
Азад көрүм бу јурдуму...

* *
* *
Көнлүм вүсал тәшнәсидир, көрмүрсәнми көзләримми?
Фикрим сәнин јанындадыр, билмирәм нә данышырам.
Нә кизләјим, сәнә гаршы олан көврәк һиссләримми
Кобуд сөзләр арасында кизләмәјә чалышырам.

* *
* *
Ганунлар олса да голумда гандал,
Азадлыг истәји чаглајыр ганда...

* *
* *
Эзиз достум, һәрдән мәни саларсан јада,
Севимлисән күләндә дә, аглајанда да.
Тале изн вермәсәјди растлашардыгмы?
Әкәр сәни ағлатмасам, достлашардыгмы?
Үстүмүзү бүрүсә дә һичран булуду,
Сөјләдијин бајатыны нечә унудум?
Мәһәббәтин көјләриндә парлаг улдуз ол,
Хошбәхт јаша, өз адына лајиг бир гыз ол.

* *
* *
Титрәдим, инчә сәслә адымы чағыранда,
Елә бил ки, тәзәдән дәрк еләдим һәјаты.
Сән мәним китабымы гојнундан чыхаранда,
Сәсләнди гулағымда сөјләдијин бајаты:

Бу кәлән јар олајды,
Әлиндә нар олајды.
Икимиз бир көјнәкдә,
Јахасы дар олајды.

Иситди үрәјими тәбәссүмүн, еј никар,
Һәсрәт чәкән дә олду бу ширин әзабыма.
Дедин: — Автограф јазын, Сиздән галсын јадикар,
Вүсалын мәнә дејил, гисмәтмиш китабыма.

* *
* *
Сәнин сакит дурмағына дејиләм әмин,
Рәгибинлә пәләнк кими дөјүшәчәксән.
Белә кетсә, мәним севки ше'рләримин
Үнваныны әввәл-ахыр дәјишәчәксән...

1995

ТЭЗӘ СЕВДАЛАРА ДОҒРУ

Гәлбимдәки дәли севда
Јары јалан, јары доғру.
Вахт һаны кери дөнмәјә,
Шығыјырам јара доғру.

Одума јадлар гызыныб,
Шаир көнлүм нә газаныб?
Һәсрәт әлләрим узаныб
Будагда нүбара доғру.

Чичэкди дашын бэзэји,
Ганадды гушун бэзэји,
Сачымда гышын бэзэји,
Кедирэм баһара доғру.

Көзүмдә һәсрәт чичәји,
Үзүмдә һәсрәт күләји,
Јенә чан атыр үрәјим
Тәзә севдалара доғру...

01.01.2000.

БӘЛКӘ ГӘЛБИМӘ ЈАЗ КӘЛДИ

Мән сәнә нә верәчәјәм
Пајыз вахты баһар умсан?
Көнлүм бир саралмыш јарпаг,
Сән мәним сон баһарымсан.

Күл алтында мүркүләјән
Севкимин үзү бәриди.
Көзләримә елә бахдын,
Гәлбимин бузу әриди.

Сән олмасан, гәлбимдәки
Көврәк һиссләр гарыјарды.
Ешгин новрузкүлү кими
Синәмдәки гары јарды.

Елә бахсан, беш-он күнә
Од көтүрәрсән көзүмдән.
Бәлкә гәлбимә јаз кәлди,
Көзүнү чәкмә көзүмдән...

СӘН БИР СЕВДА АҒАЧЫСАН

Сән бир севда ағачысан,
Дибин сусуздан чат-чатды.
Һәсрәтлә бојуну сүздүм,
Көз јашым дадына чатды.

Сән бир севда ағачысан,
Бәзәјин һәја, исмәтди.
Тәзәчә чичәкләмисән,
Нубарын кимә гисмәтди?

Мәним һәсрәт бахышымла
Будагларын әзизләниб.
Јарпаг көксүнүн алтында
Бир гәриб јува кизләниб.

Сән бир севда ағачысан,
Бир сәһрли иш олачаг.
Белә кетсә, о јувада
Үрәјим бир гуш олачаг...

НӘҒМӘ

Нә заман ки, тәкләнирсән,
Көзләриндән јуху гачыр.
Нә заман ки, тәкләнирсән,
Дәрд сәнә дәрдини ачыр.

Ичин-ичин аглајырсаң,
Ичин-ичин инләјирсән.
Үрәјин нәғмә охујур,
Һәјәчанла динләјирсән.

Нәғмә һәјат севкисиди,
Нәғмә илаһи нәфәсди.
Сәнә һәјан олмаг үчүн
Ичиндән бојланан сәсди...

ВАР

Чичәкләр ачыбдыр,
Хош әтир сачыбдыр,
Арылар учубдур, —
Бир балсыз јешик вар.

Хошбэхтдир бал чэкэн,
Ким сэндэн эл чэкэр?
Көзлэри јол чэкэн
Бир хэсрэт бешик вар.

Тиканлар көрүбсэн,
Гызылкүл дэрибсэн,
Орда сэн гэрибсэн,
Бурда ев-ешик вар.

Бахырсан көјө сэн,
Эсирсэн нијө сэн?
Эзизим, дејесэн
Торбада пишик вар...

НЭ СЭН КУНАҢКАРСАН, НЭ МЭН КУНАҢКАР

Јағыша дөнүбдүр көз јашларымыз,
Бу ешгин үстүнө илдырым дүшүб.
Кизличэ көрүшүб бахышларымыз,
Араја кечилмэз сылдырым дүшүб.

Бүтүн севэнлэрин чатыб дадына,
Ешгин эзабына олдуг шэрик биз.
Кизличэ јанырыг севки одуна,
Ничран күнүндө дө бэхтэвэрик биз.

Эсла ола билмэз, күлүм, билирсэн
Мәһэббэт нурунда чимән күнаһкар.
Илаһи севкимиз јетим галса да,
Нэ мән күнаһкарам, нэ сән күнаһкар...

ГЭДЭМИН МУБАРЭК

Илаһ пәрисикә

Бу кечэ рө'јамда мән сәни көрдүм,
Гэвваса чеврилиб үздүм дәринә.
Севкинин мүгәддәс барыны дәрдим,
Дөндүм бэхтэвэрләр бэхтэвәринә.

Гэлбимин сиррини фаш еләдим мән,
Өлмәдим, көрдүм бу мүбарәк күнү.
Сәни мәһэббәтлә гаршыладым мән,
Јухума гәдәмин мүбарәк, күлүм...

МЭНИ ХОШБЭХТ ЕЛЭМӘЈӨ НЭ ВАР КИ...

— Неч билмирәм сәнин титрәк әлләрин
Әлләримә чатачагмы, севкилим?
Гэлбимиздә кечә-күндүз күкрәјән
Ешг туфаны јатачагмы, севкилим?

— Танры бизә көмәк олсун, эзизим,
Кечә-күндүз дуа елә сән көјө.
Далғаланыр јенә севки дәнизи,
Ешг туфаны чох чәтин ки, сәнкијә.

— Овундурур мәним хэсрәт гэлбими,
Бахышларын од-очагмы, севкилим?
Билмирәм ки, сәни хошбэхт етмәјө
Мәним күчүм чатачагмы, севкилим?

— Үрәјими әсир етдин, күлүм, сән,
Өмрүмә нур әләмәјө нэ вар ки?
Бирчә дәфә мәһэббәтлә күлүмсә,
Мәни хошбэхт еләмәјө нэ вар ки?

20. 01. 2000.

ЈУХУН ЧИН ОЛСУН, КӨЗӘЛИМ

Ичиндә севки көзәрир,
Үфүрүрәм, алышмырсан.
Јухунда мәни көрмүсән,
Јалварырам, данышмырсан.

Гэлби севдалы шаирлә
Бурахалар Ајнуру тәк.
Мәним тәшнә үрәјимә
Сүзүләсән ај нуру тәк.

Титрэк эллэрин чижимдэ
Көјөрчин ола, көзэлим.
Данышмырсан һеч данышма,
Јухун чин ола, көзэлим...

2000

* * *

*

Севдасыз бир өмүр нәјимә кәрәк,
Далгасыз дәнизди севкисиз үрәк...

ИЛАҢИ БИР ЕШГИН ИТАЭТИНДЭ

Чәтин дилә кәлә гәлбимин сими,
Севдалы күнләрим сона јетибдир.
Башымын үстүндән дурналар кими
Еһ, билсән нә гәдәр севки өтүбдүр?

Гәлбим үзүлүбдүр һәсрәт көчүндән,
Ујусун, бир гәдәр динчәлсин кәрәк.
Севда гошунлары кечиб ичиндән,
Дирчәлә биләрми виранә үрәк?

Сәни уғурума тале чыхардыб,
Көнүл һиссләримин итаһитиндә.
Дура биләчәкми виранә көнлүм,
Илаһи бир ешгин итаәтиндә?

БУ КӨЗӘЛ КҮЛҮ БӘЈӘНМӘЗ

Гәләми гојмушам јерә,
Сиррими елә билдирәр.
Вахтсыз кәлән дәли севда
Ели үстүмә күлдүрәр.

168

Гәлбим олуб дилим-дилим,
Килидләниб санки дилим.
Бир вахт гәләм тутан әлим
Инди һәсрәтлә күл дәрәр.

Бәнд чәкән сели бәјәнмәз,
Көсөвләр күлү бәјәнмәз.
Бу көзәл күлү бәјәнмәз,
Әл узадыб көнүл дәрәр...

ЕЛӘМӘСИН

Ешгимизин јолларына
Булудлар гар әләмәсин.
Үстүмүзә ајрылығын
Көз јашыны чиләмәсин.

Сачымда илләрин гары,
Гәлбимдә ешгин нубары,
Ај севкилим, улу Танры,
Мәни сәнсиз еләмәсин.

Севдалы гәлб күлә дөнәр,
Кизли јанан күлә дөнәр,
Мәһәббәти селә дөнән
Өзкәдән пај диләмәсин.

Гоша кәзәк дағы, дүзү,
Бәхтимизин күлсүн үзү,
Тале севән гәлбимизи
Ағрылара бәләмәсин...

Сачымда илләрин гары,
Гәлбимдә ешгин нубары,
Ај севкилим, улу Танры
Мәни сәнсиз еләмәсин...

169

МЭНЭББЭТ JAШAJAЧAГ

Арзулар элчим-элчим,
Өмүр гыса, јол узаг.
Адамлар арасында
Јалгузагам, јалгузаг.

Нэг а р а т

Бахышларын өмрүмө,
Севдалар дашыјачаг.
Нечэ ки, бу дунја вар,
Мэнэббэт јашајачаг.

Чичэклэр гүввэт алыб,
Мэнэббэт јағышындан.
Бу дэнизлэр јараныб,
Көзүмүзүн јашындан.

Нэг а р а т

Бахышынла гэлбимдө
Бир севки јараначаг.
Үрәјимин башында
Мэнэббэт — јанар очаг.

Нэг а р а т

Мүгэддэс севдалардан
Гэлбимиз көјнәјэчэк.
Мэнэббэт тәшнәсинә
Булаглар нејләјэчэк?

Нэг а р а т

ТЭЗЭ КӘЛИН

Бир өмрүн тачысан инди,
Гајнына бачысан инди,
Санки тэзэ чичэкләјән
Бадам ағачысан инди.

Нэг а р а т

Өзүн гызларын көјчәји,
Палтарын занбаг ләчәји.
Күн о күн олсун, оласан
Евимизин ағбирчәји.

Јолун баһарын јолуду,
Көзләрин нурла долуду.
Сән күнәшсән, тәзә донун
Сәмаларын ағ булуду.

Нэг а р а т

Өмрүмү, күнүмү бәзә,
Нәјәт-бача күлсүн үзә.
Нәр күлүшүн бир ағ ләпә,
Сәпәләнсин евимизә.

Нэг а р а т

СӘНДӘН БАШГА КИМИМ ВАР

Ешгимин көјләриндә.
Улдуз тәк нур сачырсан.
Билмирәм нејләмишәм,
Нијә мәндән гачырсан?

Бир чүт сары симим вар,
Бир назәндә гәмим вар.
Кимә ачым көнлүмү,
Сәндән башга кимим вар?

Көзәлликдә чичэклә,
Күл илә јарышырсан.
Мәндән гачыб, һалымы
Өзкәдән сорушурсан.

Көнлүмүн чичәјини
Бахышларын дәрибди.
Гәлбиндә јува кәзән
Мэнэббәтим гәрибди.

Бир чүт сары симим вар,
Бир назэндә гэмим вар.
Кимә ачым көнлүмү,
Сэндән башга кимим вар?

ГЭЛБИМИ ГУРБАН ДЕМИШӘМ

Сачларынын гохусундан
Көнлүм чичәкли јаз олуб.
Үрәјимә севки сөзү
Бахышларынла јазылыб.

Ешг одуна јан демишәм,
Һәр сөзүнә чан демишәм.
Чанымы гурбан демишәм
Бу да сәнинчүн аз олуб?

Кәлә билмирәм өзүмә,
Һәсрәтин чөкүб көзүмә.
Телләрин дәјиб үзүмә,
Үрәјим телли саз олуб.

Пәрванә ол, јара шығы,
Әсиркәмәз јар ишығы.
Көзәлләрин јарашығы
Һәмишә ишвә, наз олуб.

Дашлара чалма ешгими,
Севә билмәрәм һеч кими.
Гәлбим бир гәтрә јаш кими
Кирпикләриндән асылыб.

Ешг одуна јан демишәм,
Һәр сөзүнә чан демишәм,
Гәлбими гурбан демишәм,
Бу да сәнинчүн аз олуб?..

Еһ, БУ ҺӘЛӘ ҺАРАСЫДЫ

Гәлбинә илк севки дүшүб,
Көјнәјирсән көјүм-көјүм.
Мәндән көмәк истәјирсән,
Билмирәм сәнә нә дејим?

Севән гәлбин илк дәфәдир
Дил ачыр, сөзә башлајыр.
Еһ, бу Һәлә һарасыды? —
Севдалар тәзә башлајыр.

Мәһәббәтин јолларында
Гәлбини һәсрәт јахачаг.
Сәнин севки көјләриндә
Нә гәдәр шимшәк чахачаг.

Кәзәчәксән көзләриндән
Јерә инчи сәпә-сәпә.
Әријиб ешг атәшиндә
Дөнәчәк гамәтин чөпә.

Јаралы бир каман кими
Инләјәчәк, динәчәксән.
Чимиб һәсрәт јағышында
Бир мәләјә дөнәчәксән.

Севән гәлбин илк дәфәдир,
Дил ачыр, сөзә башлајыр.
Еһ, бу Һәлә һарасыды? —
Севдалар тәзә башлајыр...

КҮЛҮМ МӘНИМ

Ај инсафсыз, севән гәлбим
Олуб дилим-дилим мәним.
Сәнин адыны чәкәндә
Чичәк ачыр дилим мәним,
Күлүм мәним.

Гуру чөлләр бостан олуб,
Мәһәббәтим дастан олуб,
Ешгинлә күлүстан олуб,
Ајым мәним, илим мәним,
Күлүм мәним.
Су көзүнү гаја тутуб,
Гәлб үзүнү аја тутуб.

Һәсрәтиндән маја тутуб,
Бәним мәним, зилим мәним,
Күлүм мәним.

Ајлар, илләр өтүшәчәк,
Чох јаралар битишәчәк,
Сөјлә, нә вахт јетишәчәк
Әлләринә әлим мәним,
Күлүм мәним?

Анырам инчә сәсини,
Вармы вәрән әвәзини?
Јаз әтирли нәфәсини
Арзулајыр көнлүм мәним,
Күлүм мәним...

БУ КЕЧӘ

Јанар бир очағам,
Улдузлар көзүмдү.
Јолуна нур сачан
Һәсрәтли көзүмдү
Бу кечә.

Алышан очаглар
Сојујуб, сөнүбдүр.
Көзләрин көзүмдә
Улдуза дөнүбдүр
Бу кечә.

Үрәјим титрәјир,
Булудтәк долмушам.
Әлләрин әлимдә
Бәхтәвәр олмушам
Бу кечә.

Даһа мән һеч нәји
Алмырам ејнимә.
Әлләрин гуш кими
Гонубдүр чийнимә
Бу кечә.

Елә бил улдузлар
Гәлбимдә сајрышыр.
Севдалы көзләрин
Еһ, нәләр данышыр
Бу кечә...

КҮЛҮМ, КЕЧ КҮНАҢЫМДАН

Нијә һалын позулуб,
Үзүндә нур азалыб?
Үрәјим јаша дөнүб,
Кирпијиндән асылыб.

Күл мәним, чичәк сәнин,
Бал мәним, пәтәк сәнин.
Күлүм, кеч күнаһымдан,
Әл мәним, әтәк сәнин.

Булуд өртүб үзүнү,
Јаш көјнәдир көзүнү.
Гәлбими үздүн, јетәр,
Јаврум, үзмә өзүнү.

Дағытма инчими сән,
Дүррмүсән, инчимисән?
Үзүнү чән бүрүјүб,
Нә дедим инчимисән?

Күл мәним, чичәк сәнин,
Бал мәним, пәтәк сәнин.
Күлүм, кеч күнаһымдан,
Әл мәним, әтәк сәнин...

АҒАР, САЧЫМ

Арзу сонсуз, өмүр јары,
Сынаға чәк досту, јары.
Илләрин әримәз гары
Талејинә јағар, сачым,
Ағар, сачым, ағар, сачым.

Севки дилдә, додагдады,
Чичәк әтри јанагдады,
Ағ күнләрим габагдады,
Бәхт үлкәрим доғар, сачым,
Ағар, сачым, ағар, сачым.

Мәһәббәтлә вурур үрәк,
Арзуларым чичәк-чичәк,
Көзәлләри пәрванә тәк,
Ишығына жығар сачым,
Ағар, сачым, ағар, сачым.

Күләр нәвә күлүшүндән,
Соналарын јеришиндән.
Көзәлләрин көрүшүндән,
Мәни евә жығар сачым,
Нә ејби вар, ағар, сачым.

Севки дилдә, додагдады,
Чичәк әтри јанагдады.
Ағ күнләрим габагдады,
Бәхт үлкәрим доғар, сачым,
Ағар, сачым, ағар, сачым...

ГАЈТАР

Бу севда мәни аздырыб,
Сән мәни изимә гајтар.
Гајғысыз күлүшләрим
Јенидән үзүмә гајтар.

Доғма варкән, ујма јада,
Сәни севәни сал јада.
Ја мәнә көнүл вер, ја да
Көнлүмү өзүмә гајтар.

Кәлди хәзан, әсди күләк,
Јанды бағрым, дөндү күлә.
Ешгин јолунда төкүлән
Јашлары көзүмә гајтар.

Сәнсиз дүнјаны нејләрәм?
Ешгин одујла көјнәрәм.
Күнәши мави көјләрә,
Атәши көзүмә гајтар...

Доғма варкән, ујма јада,
Сәни севәни сал јада,
Ја мәнә көнүл вер, ја да
Көнлүмү өзүмә гајтар...

НАЗЫНА ГУРБАН ОЛУМ

Мәнә нә бәла кәлсә,
Јердән јох көјләрдәнди.
Сән мәнә наз сатырсан,
Гәлбим наз көјәрдәнди.

Нә г а р а т

Баһарына, ғышына
Јазына гурбан олум.
Сән мәнә наз сатырсан,
Назына гурбан олум.

О гәддин, о гамәтин
Өнүндә әријәрәм.
Күнәш нурлу тәбәссүм
Олмаса, чүрүјәрәм.

Нә г а р а т

Бу јашымда елләри
Үстүмә күлдүрәнсән.
Сән көзәл дејилсән һа,
Сән шаир өлдүрәнсән...

Нә г а р а т

ЕЛӘ БАХМА

Пајыз кәсибдир гапымы,
Өмрүмүн јазы дејилсән.
Мәнә мејдан охујурсан,
Аз ашын дузу дејилсән.

Нә г а р а т

Елә бахма, тәбәссүмүн
Гәлбимә ришә салачаг.
Сәнин шејтан бахышларын
Гыз, мәни ишә салачаг...

Ала көзләрин жараныб
Сүзүлүб ахмагдан өтрү.
Елә бил ки, тамарзысан
Ландырыб јахмагдан өтрү.

Нәг а р а т

Шах тутурсан гамәтини,
Билирсән, кәлир хошума.
Нара кедирәм, елә бил
Гәсдән чыхырсан гаршыма.

Нәг а р а т

БӘС БУ КИЛЕЈ НӘДИ

Ала көзлү, гәләм гашлы,
Бир көр нејләди, нејләди.
Елә бахды, ағлым чашды,
Билмәм јер нәди, көј нәди.

Нәг а р а т

Инаддан әл үзмәмисән,
Талејиндән күсмәмисән,
Субајлыгдан безмәмисән
Онда бәс бу килеј нәди?

Үрәјимә сәда дүшдү,
Көсөв идим, ола дүшдүм.
Өтән чағлар јада дүшдү,,
Јарам көјнәди, көјнәди.

Нәг а р а т

Гоша кәзәк сизин бағы,
Алманы нејнирәм ахы?
Абшеронун жарашығы
Јарым, мејнәди, мејнәди.

Нәг а р а т

Гыврым телләр дәстә-дәстә,
Үзү көјчәк, боју бәстә.
Күл додагдан күлаб истә,
Јарым, меј нәди, меј нәди?

Нәг а р а т

УМАЧАҒЫМ ВАР

Кизләмәк әбәсдир, ачым «боғча»ны,
Күл үчүн бүлбүлүн чыхыр бах, чаны.
Ахы нә кизләјим, сизин бағчанын
Гызыл күлләриндән умачағым вар.

Нәг а р а т

Демә ки, көрпәјик, бирчә гарышыг
Бахма ки, сојугдур, верир гар ишыг.
Нәфәсин гарышыг, сәсин гарышыг
Сәһәр јелләриндән умачағым вар.

Бу тутгун гәлбими јалныз күл ачар,
Дилим јох, дәрдимә олуб күл ачар.
Тохунса әлимә, әлим күл ачар,
Титрәк әлләриндән умачағым вар.

Нәг а р а т

СЕВКИ ФӘСЛИ

Дунја жаранышдан хејирди, шәрди,
Севиб әзаб чәкән әһли-бәшәрди.
Бу һәјат нечә дә адиләшәрди,
Үрәк олмасајды әсир севкијә?

Нәг а р а т

О нечә өмүрдү, јохушу јохду?
О нечә баһарды, јағышы јохду?
Севкинин нә јазы, нә гышы јохду,
Үрәјин өзүдү фәсил севкијә.

Севки јолумузда јаныр чыраг тэк,
Нэдәјә, горхуја бахмыр ки, үрәк,
Севдин, иланбоған вахтынды демәк,
Јаш сәрһәдми чәкир әсил севкијә!

АҒЛАЈАН КҮЛЛӘР

Әлинә чатмагчын әсирди әлим,
Өзүмү бәхтәвәр билмишдим о күн.
Көксүмү өтүрә-өтүрә, күлүм,
Сәни өтүрмәјә кәлмишдим, о күн.

Нәг а р а т

Ајрылыг кәтирди бизә бу баһар,
Јенә күчәләрә чисәкләмиши.
Күлләр әлләримдә ағлајырдылар,
Гәлбимдә һәсрәтин чичәкләмиши.

Үрәјимдә һәсрәт, дилимдә кияеј,
Пәришан сачымы күләк дағыдар.
Мәнимчүн нәдәнсә чох көрдү тале,
Сәнинлә көрүшүб ајрылмағы да.

Нәг а р а т

Үзүмдән бир һәсрәт булуду кечди,
Јағышда исланды гызылы телләр.
Сәнин әлләринчүн гәрибсәмиши,
Мәним әлләримдә ағлајан күлләр.

Нәг а р а т

О АЈЛЫ АХШАМДА

Араз топуғумдан, Күр ашығымдан,
Титрәјән үрәјим мүғәнни иди.
Санки чарпајымыз Ај ишығындан
Асылмыш сәһрли бир нәнни иди.

Нәг а р а т

Мәним һәсрәтимә сән гәним идин,
Көксүмүн алтында әсирди үрәк.
О ајлы ахшамда сән мәним идин,
Долмушдун гәлбимә ај ишығы тәк...

Бизи јелләјирди күләк астача,
Илаһи, нә хошбәхт, бәхтәвәр идик.
Кәлмә кәсмәјә дә тапмадыг мачал,
Биз ешгин одуна шам тәк әридик.

Нәг а р а т

СӘНИН ПӘНЧӘРӘН

Инчими парлајыр көзүндә дән-дән,
Бир жүн гәһ-гәһ чәкиб күләсисән сән.
Сәнсиз кор галарды сәнин пәнчәрән,
Пәнчәрән көздүсә, киләси сәнсэн.

Нәг а р а т

Јенә пәнчәрәнә көз дикмишәм мән,
Һәсрәтә көкләниб гәлбимин сими.
Ахыр ки, ачылды сәнин пәнчәрән,
Ачылды һәсрәтли голларын кими.

Үрәк интизарда, кечә узунду,
Јатармы јолуна көз дикән ашиг?
Мәнә елә кәлир бәхт үлдузумду,
Сәнин пәнчәрәндән сүзүлән ишыг.

Нәг а р а т

ҚИШИ ҮРӘЈИ

Күмүшә дөндәрди сачымы илләр,
Мәни гынамасын гој бизим елләр,
Тохунду әлимә кәманә телләр,
Һөнкүрүб ағлады каман үрәјим.

Нәг а р а т

Севки нэ јахшы ки, бахмајыр јаша,
Гэлбиндэ илк баһар кет үзү гыша,
Киши синэсиндэ киши тэк јаша,
Кимсэдэн истэмэ аман, үрәјим.

Пај вердин һамыја дүјгудан, һиссдән,
Јохдур бир-горхумуз думандан, сисдән.
Эләјиб сечәчәк јахшыны писдән,
Эн көзәл сәррафды заман, үрәјим.

Нәгарат

УНУДУЛМАРАМ

Талејин һөкмүнә инанырам мән,
Бизим дә дүнјада өз пајымыз вар.
Хошбәхтәм, шәрикли бир дәнизимиз,
Хошбәхтәм, шәрикли бир ајымыз вар.

Нәгарат

Өзүн билирсән-ки, дәјмәдүшәрәм,
Гэлбими һәр кәсә умуд олмарам.
Дәнизи көрәндә мәни анырсан,
Нечә ки, дәниз вар, унудулмарам.

Де, нечә өзүмү хошбәхт санмајым,
Көзләрин көзүмә бахырса әкәр?
Мәним нәғмәләрим ганына һопуб,
Сәнин дамарында ахырса әкәр?

Нәгарат

ДАҒЛАРДАН КЭЛЭН ЧИЧӘК

Долду отағыма бәнөвшә әтри,
Күл ачмаг истәди гуру ағачлар.
Элләр јол кәлирмиш әлимдән өтрү,
Синәмдә саз олду шөлалә сачлар.

Нәгарат

Гэлб кәрәк тәзәдән вурулмаг үчүн,
Башымын үстүндә туфанлар әсмиш.
Ешгин кор көзүндә нур олмаг үчүн
Бир зәриф чичәјин ишығы бәсмиш.

Јахын кәл, тәзәдән битим, көјәрим,
Чичәкләр башыма бир тачмыш демә.
Мәним пара-пара олан үрәјим
Чичәк гохусуна мөһтачмыш, демә...

Нәгарат

ТАЛЕ ГИСМӘТИМЭ СӘНИ КӨНДӘРИБ

Ајрылыг вәдәси кәлиб јетишиди,
Көврәлди думанлы, чискинли дағлар.
Јурдумдан, јувамдан аралы дүшдүм,
Һөнкүрдү далымча шыр-шыр булаглар.

Нәгарат

Титрәјир гэлбимин гырылмыш сими
Көзләрин өмрүмү нура дөндәриб.
Овундурмаг үчүн мәним гэлбими,
Тале гисмәтимә сәни көндәриб.

Елә билирдим ки, бир дә күлмәрәм,
Гајыда билмәсәм доғма дијара.
Дедим: бу һәсрәтә дөзә билмәрәм,
Сағалмаз гэлбимә вурулан јара.

Нәгарат

ГЫЗ ӘЛЛӘРИ

Үрәјим титрәди, дағылды һушум,
Һеч нәји алмадым даһа ејнимә.
Һардан учуб кәлди бу дөвләт гушу,
Башыма фырланыб гонду чижнимс?.

Нәгарат

Дидир, парчалајыр сөз үрәјими,
Көзә сығал чәкән көзәлләр имиш.
Сән демә, сән демә гыз үрәјинин
Тилсимли ачары гыз әлләријмиш.

Руһуму охшајыр күл дә, чичәк дә,
Мәним дә өмрүмә тале күләрмиш.
Чошуб чағлајанда севки үрәкдә
Инсан ганадсыз да уча биләрмиш.

Нә гар а т

ЈАХШЫ КИ, ДУНЈАНЫН СЕВӘНЛӘРИ ВАР

Дунја нечә дәфә ағ бәләнсә дә,
Гәлбимин башында бир ишыг јанар.
Бу ешгин үстүнә гар әләнсә дә,
О гарын алтындан гәлбим бојланар.

Нә гар а т

Нәлә нечә дәфә көзүн долачаг,
Нечә јол дөнәчәк өмрүнә баһар.
Санма ки, бу севда јетим галачаг,
Јахшы ки, дунјанын севәнләри вар.

Көзүмү көзүндән етдиләр сүркүн,
Вәтән нискилини гәриб көрәчәк.
Гар алтдан бојланан гәлбими бир күн
Бир кәнч өз јарына дәриб верәчәк.

Нә гар а т

Үстүмә јағачаг думағ ләчәкләр,
Ала көзләринә олүм садаға.
Јахшы ки, дунјада севән үрәкләр
Нә горуг таныјыр, нә дә гадаға....

Нә гар а т

ТЫРМЫЗЫ ЧИЧӘК ЈАҒЫШЫ

Көрмәмишдим нәлә белә мө'чүзә.
Ојатдыныз гәлбимдәки арзуну.
Бирчә дәфә дуран кими көз-көзә,
Сындырдыныз үрәјимин бузуну.

Нә гар а т

Көзләриниз көзүмә нур кәтирди,
Нә јахшы ки, Сиз чыхдыныз гаршыма.
Бомбоз дунја бозлуғуну итирди,
Гыпгырмызы чичәк јағды башыма.

Јандырдыныз дүз гәлбимин башында
Көсөвләри буза дөнән очағы.
Дунја күлдү көзләримин јашында,
Хатырладым јаддан чыхан о чағы.

Нә гар а т

Мәним гәлбим үн јетмәјән бир ада,
Санмајын ки, мәнәббәтә јадам, јох!
Доғмаларла долу олан дунјада,
Мәним үчүн сиздән доғма адам јох.

Нә гар а т

СЕВКИНИ СЕВКИЛӘ УНУТДУРАРЛАР

Мәни севән күндән үзүн күлмәди,
Севдалы башына дунја дар олду.
Мән сәнә сәадәт верә билмәдим,
Севдин, мұкафатын эзаблар олду.

Нә гар а т

Мәнв едә билсәјдин бу һәјәчаны,
Өмрүнә јенидән дөнәрди баһар.
Сев бир башгасыны, гуртар чаныны,
Севкини севкилә унутдуарлар.

Үздү үрәјини севки тәлашы,
Чәтин ки, јетишә әлиһә әлим.
Мәним мәнәббәтим сәнә көз јашы,
Һәјәчан, изтираб кәтирди, күлүм.

Нә гарат

КӨРДҮМ

Мәндән ајрылыб кетдин,
Өзүн де, нә газандын?
Әлләримә һичранын
Сојуг әли узанды.

Нә гарат

Мүгәддәс севкинин
Адыны билдим.
Мән ачы һәсрәтин
Дадыны билдим.
Алныма јазылан
Јазыны көрдүм,
Өмрүн пајызыны,
Јазыны көрдүм.

Елә билмә ки, кетдин
Үрәјим буза дөндү.
Һәсрәт долу көзләрим
Бир чүт улдуза дөндү...

* *

*

*«Сиз һеч кәси севмирсиниз» дејән
бир ағза*

Дүнјанын севки јүкүнү
Үрәјимдә дашыјырдым.
Јаланчы севки дүнјасы
Гуруб, орда јашајырдым.

Севки күлшәним үстүндә
Бир кәпәнәк тәк учурдун.
Мәним бәхтијар дүнјамы
Нә үчүн вуруб учурдун?

КӨЗМУНЧУГУ

Дүшүнүрсән: бөјүјүб киши олуб бу чаға,
Гөрхурсан сөндүрәләр күл алтында галан көзү.
Башыма дуз һәрләјиб сән атырсан очаға,
Нарһатсан, балана дәјәр бәднәзәр көзү.

Даһа таб едә билмир тумурчуға габыглар,
Күман вар ки, гәлбимдә тәзә севда ојана.
Елә көзмунчуғуду алнымдакы чапыглар,
Кимсәнин көзү дәјмәз өвладына, ај ана..

1994

* *

*

Гамәтини көрән кими
Бахышларым нәш'әләнди.
Пычылдадым, хәбәрчинин
Гулаглары шешәләнди.

Алышды көзәриб сәнән,
Синәмә сөјкәниб синән,
Үрәјимин чиликләнән
Ајналары шүшәләнди.

Вечә алмајыб гынағы,
Бир ахшам олдум гонағын.
Көз имиш сәнин јанағын,
Додагларым пәршәләнди...

* *

*

Өз хошума салмадым мән бү ишләрә мејил,
Бирчә дүјаным олса, дүнја нечә көзәлди.
Мәни тәрбијә етмәк, Валлаһ, мүмкүн иш дејил,
Мәнә тәбәссүмлә бах, бәлкә ишләр дүзәлди...

Бәлкә мәним үзүмә ачы тәлејим күлдү,
Дүнјанын дүзәлмәси нә вахта галды, Аллаһ?
Нә дүнја бу шаири тәрбијә едә билди,
Нә шаир бу дүнјаны саһмана салды, Аллаһ.

1994

* * *
Эл көтүрмө севдадан,
Көзөллөри сев, дадан...

* * *
Жаландан дејирлөр ки,
Филан ханым евдарды.
О евдарлыг едөндө
Көрүрсөн ки, ев дарды...

* * *
Едиб мәни жарымчан,
Инди дејир: — Жарым, чан...

* * *
Арзуларын гөнчөси
Верибдир бој јахандан.
Жамачсанса, назырам,
Күл дәрим гој јахандан.

* * *
Нә зирвәјик, нә јамач, адичә инсанларыг,
Үрәјимиз чан атыр сәхтијар күн көрмәјә.
Сән мәнә кәл-кәл дејән сылдырым чичәјисән,
Дизин-дизин кәлирәм, әлим чатмыр дәрмәјә...

БӘНАНӘ

Бир бәһанә ахтарыб јанашырам јарыма,
Севдијим о дилбәрә, мәним илк баһарыма.

Бир бәһанә ахтарыб о көзләрә бахырам,
Севинчимдән шимшәк тәк курлајырам, чахырам.

Дејирәм ишә салсын о гыз ширин дилини,
Бәһанә ахтарырам тутум онун әлини.
Ел дә, аләм дә билир, дүз иш дејил бәһанә,
Мәним бәһанәм исә гол-ганад верир мәнә...

1966

ВИДА

Онунла, онунла көрүш үчүн мән
Назырдым ән уча дағлар ашмаға.
Нечә сөз ачым ки, о илк көрүшдән,
Көрүшдүк өмүрлүк видалашмаға.

Долмуш көзләримди дикдим јерә мән,
Көрдүм күлүмсәјир о ичин-ичин.
Ајрылдыг, ајрылдыг бир-биримиздән,
Кәлмишдик пәмишә бир олмаг үчүн.

Пансы сөз гәлбимә ох тәк дәјибдир,
Ајрылыг сөзүнүн сәдасы кими?
Неч нә үрәјими көјнәтмәјибдир
Илк ешгин өмүрлүк видасы кими...

1968

ӘБӘДИ НИЧРАН

Дикилиб көзүмә бир чүт көз јенә,
Нә јаман сојугдур, сојуг, буз кими.
Нәдәнсә о көзләр көрүнүр мәнә
Узагда парлајан бир улдуз кими.

О көзләр истијди бир вахт гор кими,
Онларла гәлбимә од әләнибдир.

Ахы нэ кизлэјим, сэнин ничранын
Торпага сэпилэн тэзэ гар кими
Инди үрэјимэ сэпэлэнибдир.

Күндэ бир арзујла кэлирдин дилэ,
Мэним һэсрэтими дујајдын бары.
Исти торпаг кими эридир һэлэ
Үрэк өз үстүнэ сэпилэн гары...

1968

ВУГАР

Ешгини кизлэдин билмирэм нэдэн,
Гүрур хатиринэ гышда, баһарда.
Мәһәббәт өнүндэ баш әјмэдин сән,
Бир һечә бәнзәјир јерсиз вугар да.

Бу јол јахшы дејил, күлүм, дөн кери,
Бир дөн Низамијә, Фүзулијә бах.
Мәһәббәт өнүндэ баш әјәнләри
Уча зирвәләрдә көрмүшәм анчаг...

1969

ҺҮГУГЧУ ГЫЗ

Дејирәм, вахт кечир, белә иш олмаз,
— Әзизим, тәләсмә һэлә, — дејирсән
Нә үчүн, нә үчүн, ај һүгүгчу гыз
Тојумуз һаггында дүшүнмәјирсән?

Дүзү чәмалынла аловсан сән дә,
Јаныб күлмү олум сэнин одундан?
Бүтүн ганунлары әзбәрләсән дә,
Һәјатын гануну чыхыб јадындан...

1968

ЈАЗЫРСАН

Сөзләрин гәлбимә һәр күн едир көч,
Фикирләр бејнимдә дүзүлүр сәфә.
Јазырсан: — Јадына дүшүрәмми һеч
Һәфтәдә бир сәфә, ајда бир сәфә?

Белә суал вермәк елә асан ки...
Де, нәјә лазымды бү тә'нә оху?
Инсафсыз, јадымдан чыхырмысан ки,
Јенидән јадыма дүшәсән ахы?

1969

СЭНЭ ОХШАЈЫР

Дүшүнүрәм бахдыгча үстү күллү донуна,
Синәси күл-чичәкли чөлләр сәнә охшајыр.
Билирәм нечә сафсан, десәм һеч јалан олмаз,
Сују дупдуру, тәмиз көлләр сәнә охшајыр.

Бојланырам габага өз арзумун сәсијлә,
Үрәјим чуша кәлир севилмәк һәвәсијлә,
Десәм һеч јалан олмаз, әтирли нәфәсијлә
Үрәјими охшајан јелләр сәнә охшајыр

Көзәл күл сечим дејә кәздим чәмәни, дағы,
Күлләр нечә гәшәнкдир, гызарыбдыр јанағы,
Сәни күлә, чичәјә нечә бәнзәдим ахы,
Сән күлә бәнзәмирсән, күлләр сәнә охшајыр...

1969

ЧИЧӘКЛӘР

Күлләрин арасында
Бир гыз вар, бир дә оғлан.
Онларын һәр икиси
Пычылдајыр астадан.
Ширин сөһбәт едирләр,
Үрәкләр кәлиб дилә.

Гыз унудуб өзүнү,
Титрәјән әлләријлә
Гырыб төкүр күлләрин
Назик будагларыны.
Бир гызарты тутубдур
Онун јанагларыны.
Гырылыбдыр чичәкләр,
Буна дөзмәјир үрәк,
Мәһәббәт сындырмасын,
Мәһәббәт гурсун кәрәк.
Нә шејдир билмирәм ки,
Инсанларда бу адәт?
Дүшүндүм өз-өзүмә,
Үлвидирсә мәһәббәт,
Бу күлләр она гурбан,
Мән разыјам үрәкдән.
Әкәр белә дејилсә,
Һејиф о күл-чичәкдән...

1969

ГАТАРДА

Гатарда көрүшдүк биз тәсадүфән,
Чашдыг икимиз дә, бу нечә ишдир?
Мәктәб илләрини хатырладым мән,
О чағлар сәнин дә јадына дүшдү.
Гатар нә тез кедир, нә галды вахта?
О көзләри көрән јухуму јатар?!
Биз һәсрәт адланан дајана чағда
Сәркәрдан галмышыг, шүтүјүр гатар...

СӘН КЕТСӘН

Сән кетсән, ујуб бир јени севдаја,
Мәнә дағ чәкәрсән дағлар далынча.
Сән кетсән, сән кетсән нәләр сөјләмәз,
Сәнинлә олдуғум чағлар далынча.

Көрүш јерләримиз данышар, динәр,
Өтән хатирәләр алышар, сөнәр.
Сән кетсән, бир өмүр зүлмәтә дөнәр,
Бир шаир үрәји ағлар далынча.

Бүтүн варлығымы бүрүјәр гәһәр,
Ахар үрәјимдән гәмли нәғмәләр.
Сән кетсән, көзләри нәмли нәғмәләр
Гајыт, гајыт дејә чағлар далынча.

ТОХУНМА СИРРИМИН ДҮЈМӘЛӘРИНӘ

Бәсдир, үрәјини даһа ач дедин,
Көврәлтдин гәлбими јенә бу ахшам.
Мәним бир сиррим вар, үрәјимдәди,
Ағзына бир јекә «гыфыл» вурмушам.

Билирәм, үрәјин гана дөнүбдүр,
Чаваб көзләјирсән мәнән, еләми?!
Сиррим бир сәһрли дон кејинибдир,
Кәрәмин севимли әслиси кими.

Кечәләр гор долур сәнин јеринә,
Бир килеј көрүрәм нәмли көзүндә.
Тохунма сирримин дүјмәләринә,
Јандырыб күл едәр икимизи дә.

ЛАЗЫМСЫЗ МӘҺӘББӘТ

Севсәм дә севмәдин, мәни севмәдин,
Кәздин башгасынын сорағында сән.
Нә чохдур дүнјада оғланлар дедин,
Уғурсуз ешгимә јас сахладым мән.

Мәһәл дә гојмадын һеч мәһәббәтә
Башга бирисини тапајдын кәрәк.
Мән лајиг олмадым әсас һеј'әтә,
Формада олмајан футболчулар тәк.

Ким сәни ајылтды тутуб јахандан,
Салыб жазыг хала јохса гәм сәни?!
Кизли нијјәтләрин боша чыхандан,
Дејирсән: бағышла, сеvirәм сәни.

Көрүрәм итириб көзәллијини,
Пајыз чичәји тәк инди солмусан.
Бир заман одлара галадын мәни,
Индими халыма јанан олмусан?!

Чәкил габағымдан, ди чәкил, јетәр
Бир вахт саф ешгимә кәсилдин гәним.
Башга бирисинә ујуб, а дилбәр,
Дөндәрдин зүлмәтә өмрүмү мәним.

Инди мәни сеvir мә'сум бир чичәк,
Мән дә о дилбәрә көнүл вермишәм.
Елә ки, бу ешгә тутулуб үрәк
Гаранлыг өмрүмү ишыг көрмүшәм.

Сәнин чамалына вурулсам да мән,
Мәһәббәт һагг вермир бу адәтинә.
Нә үчүн јенидән көз дикмисән сән,
Башга бирисинин мәһәббәтинә.

Јох-јох, кәрәксиздир сәнин бу ешгин,
Һәјата кечмәјән мараг кимидир.
Сәнин мәһәббәтин, сәнин истәјин,
Күндүз јандырылан чыраг кимидир.

* *
*

Титрәк додағында сеvirәм сөзү,
Севинчдән нејләјим бәс инди, күлүм?
Севки дәнизими далғаландыран,
Сәнин о меһрибан сәсинди, күлүм.

Бәнөвшә бојнуну синәмә әјчәк,
Өзүм дә титрәдим бир бәнөвшә тәк.
О сојуг әлләрин әлимә дәјчәк,
Үрәјим исинди, исинди, күлүм.

ӨПҮШЛӘР

Өпүшләр ән шәффаф судан тәмиздир,
О тәмиз ичиндән тәмиз араныб.
Өпүш мүгәддәсдир, өпүш әзиздир,
Өпүш мәһәббәтлә екиз јараныб.

Ширин лајласыны күл-чичәк кими,
Бизим үстүмүзә сәпиб анамыз.
Милјон нәвазишлә бизи нечә јол,
Басараг бағрына өпүб анамыз.

Бизим дәрдимиздир достун дәрдләри,
Онун дәрдләринә оллуғ шәрик биз.
Ән јахын адамла әзәлдән бәри,
Өпүшлә ајрылыб бирләширик биз.

Севимли инсандан де, ајры галачаг
Өпүш һәсрәтиндә галмамышыг биз?!
Чох шејә тәләфхәрч олмушуг, анчаг
Өпүшә тәләфхәрч олмамышыг биз.

Дилдә дә, көздә дә вардыр гәзәб, кин
Дүшмәнлә данышыб, барышмајыбдыр.
Додаглар өпүшә данышдығыјчүн
Һеч заман дүшмәнлә данышмајыбдыр.

Өпүш сирдаш олуб әзәлдән бизә,
Онун сеvirини кеч-тез дүјмушуг.
Чох заман ән бөјүк һәсрәтимизә,
Кичик бир өпүшлә нөгтә гојмушуг.

Өпүшләр ән шәффаф судан тәмиздир,
О тәмиз ичиндән тәмиз араныб.
Өпүш мүгәддәсдир, өпүш әзиздир
Өпүш мәһәббәтлә екиз јараныб.

ЈАҒАН ЈАҒЫШ ДЕЈИЛ..

Мәни дүшүндүрән чичәкләр дејил,
Бу адла чыхсам да јашыл чәмәнә.
Сачларымда кәзән күләкәр дејил,
Сәнин әлләриндир, тохунур мәнә.

Дәнизин гәјнуна кирдим бу сәһәр,
Сандым ки, бојнума голлар сарынды.
Дәјди додағыма дузлу ләпәләр,
Мән елә билдим ки, додагларындыр.

Бу ани вүсалдан елә јандым ки,
Дондун көзләримин гарасында сән.
Үрәјим дәјүндү, елә сандым ки,
Чырпындын голларым арасында сән.

Гәмли көзләрини һеч унутмарам,
Бу сәнин килејли бахышларындыр.
Көјдән јағыш јағса чәтир тутмарам,
Јаған јағыш дејил, көз јашларындыр.

Лејсанын алтында кәзишәрәм мән,
О эзиз күнләрим гајыдар кери:
Сәнин көз јашларын мәним өмрүмдән,
Јујар о кәдәрли хатирәләри.

1971

* * *
Ичин-ичин јанырам,
Сәни хошбәхт санырам,
Көзләрини анырам
Сөјкәниб бир палыда.

Јағыш сүзүлүр дән-дән,
Унуда билмирәм мән,
Үзүнә бәзәк верән
О хырдача халы да.

Сејр едирәм чәмәни,
Севирсәнми де, мәни?
Көзләјәчәјәм сәни
Дөјсә мәни јағыш да,
Дөјсә мәни долу да.

Хәзан јели әсибдир,
Сона кәлдән күсүбдүр,
Јаш фәргимиз кәсибдир,
Арадакы јолу да.

Кетди вүсаллы күнләр,
Ајрылыға синә кәр,
Севмәсәјдин сән әкәр,
Вида вахты көзләрин
Дөнәрдим булуда?!

1975

ҺӘР ҮРӘК БИР ДҮНЈА ДЕЈИЛМИ?

Чырпына-чырпына јашајар,
Һәр үрәк бир дүнја дејилми?
Бир өмрүн јүкүнү дашыјар,
Һәр үрәк бир дүнја дејилми?

Онун да јасы вар, тоју вар,
Онун да чешмәси, чајы вар,
Онун да гышы вар, јајы вар
Һәр үрәк бир дүнја дејилми?

Нечә һисс галдырар башыны,
Чарпышар дүјгулар гошуну,
Билсәк дә, биз онун јашыны
Һәр үрәк бир дүнја дејилми?

Орда да кедән вар, кәлән вар,
Орда да аглајан, күлән вар,
Орда да доғулан, өлән вар
Һәр үрәк бир дүнја дејилми?

Чәмәни, мешәси, бағы вар,
Дүзәни, дәрәси, дағы вар,
Дајанса, бир дүнја дағылар
Һәр үрәк бир дүнја дејилми?

ГЭРИБЭМ

*Вэтэнимдэ гэрибэм,
Бир ширин дилэ бэндэм.*

Бајаты.

Нэјимэ кэрэквиш даш-гашлы сарајлар,
Көнлүмүн башында нечэ мин сарај вар.
Вэтэни ики сэс, ики сим һарајлар:
Бири зил, бири бэм,
Гэрибэм, гэрибэм.

Севинчим күкрэјир гаршымдан өтэндэ,
Бэхтијар олурам эл-элэ јетэндэ.
Инан ки, олмасан бу кениш вэтэндэ,
Еј мәним эзизим, еј мәним гэрибэм,
Гэрибэм, гэрибэм.

ЕЛЭ СУСУРСАН КИ...

«Унудулмаг бөјүк дәрддир».

Н. Гикмәт.

Көрәсэн јадына дүшүрәмми һеч,
Мәни дүшүнмәјә вахтын олурму?!
Һәсрәтим гәлбинә еләјәндә көч,
Вурғуну олдуғум көзләр долурму?!

Дәрддән јанырсанмы сән ичин-ичин,
Ешгимин күлшәни солуб, солмајыб?
...Елә сусурсан ки, куја сәнинчүн
Дүнјада мән адлы адам олмајыб.

1972

31 ДЕКАБР

Бајырда сазагдыр, шахтадыр бу күн
Чөлләрә, дүзләрә дүм-ағ гар кәлиб.
Ән әзиз бир күндүр анчаг мәнимчүн
Евимә ағ донда илк баһар кәлиб.

Хәјалым гуш кими милләнәр көјә,
Ардынча јелләјим гој јәјлығымы.
Хатирә дүнјамы горусун дејә
Әскәр көндәрирәм субајлығымы.

ГАДЫН БӘДӘНИ

*Доғрудан ше'рдир гадын бәдәни,
Ше'рләр ше'ридир, мисли тапылмаз.*

h. һејне.

Јандырдын үрәјими
Шаир, атәш кими сән.
Ше'рләр ше'ри һагда
Даһа мән нә дејим ки,
Һамысыны демисән.
Бу ше'рләр ше'ринин
Өзүн билирсән, шаир,
Тәк бирчә мисрасына,
Одлу көзләрә даир
Нә гәдәр ше'римиз вар,
Нә гәдәр олачагдыр.
Оф, бу одлу мисралар
Нечәсинин гәлбини
Одлара салачагдыр.
Дүнјада һеч бир ше'р
Бу гәдәр кәлмәз хоша.
О ше'ри охујанда
Үрәкләр кәлир чоша.
Һәсрәтли гәлбимизә
Биз дә гулаг асырыг.
Аллаһын јаратдығы
Бу ше'рләр ше'ринә
Әсрләрдән бәридир
Нәзирәләр јазырыг...

1969

КҮЧЭМИЗДЭН КЕЧЭН ГЫЗ

Варлыга нэ дарлыг—
Күлүшләрини
үстүмүзэ эндәрирсэн.
Намынын сәндән умачагы вар,
Намыја тәбәссүм пајы көндәрирсэн.
Һәр тәбәссүмүнлэ
өзүнэ баглајырсан һамыны.
Һәр огул чыха билмәз
белә дүјүндән.
Кечирсэн күлүмсәјә-күлүмсәјә
Елә бил хәбәрин јохдур
Һамыны бәхтәвәр еләдијиндән.

1977

СӘНИН ТӘБӘССҮМҮН, МӘНИМ ГӘЛБИМ ВӘ БАХЫШЛАРЫМ

Көзләрим көзләринә
Һәмишә һәсрәт олуб.
Она көрә белә бахырам
бәбәкләринә.
Сән аллаһ, бәс демә.
Көзләрин гара булуд кими
долуб,
Тәбәссүмүн
баһар јағышы кими
Јағыр үстүмә.
Јағыш көзләјән сәһра кими
Чохдан көзләјирдим бу күнү.
Бахышларым һавада гапыр
тәбәссүмүнү.

1975

* * *
Ешгим билирәм ки, гәлбинә долуб,
Сәнин үрәјиндә јашајырам мән.
Горхурам ахырда көз јашы олуб,
Сүзүләм мүгәддәс кирпикләриндән.

1975

ТӘСӘЛЛИ

Үрәк исинмәјир һичран одујла,
Нејләјим вүсала туш олмаг үчүн?
Бу ше'ри јазмырам ше'р адыјла,
Јазырам үрәјим бошалмаг үчүн.

Һәсрәтин гәлбими елә дидир ки,
Инсаныг, һәр дәрди көтүрүрүк биз.
Үз-үзә кәләндә сәбәб нәдир ки,
Јеришимизи дә итиририк биз.

Үрәкләрдә һәсрәт, көздә гәм изи
Мәһәббәт кизләнир думанда, чәндә.
Куја көрмәјирик бир биримизи,
Мәним фикрим сәндә, сәнинки мәндә.

Ахы ким дејир ки, дарда, чәтиндә
Сән мәндән, мән сәндән сојујасыјыг.
Јохса хатирәләр сәлтәнәтиндә
Кечмишә чеврилиб ујујасыјыг?!

Бә'зән дүшүнүрәм, бәлкә сынагды
Бунларын һамысы, ширин бир хәјал...
Күлүм, бәлкә һичран бизә гонагды
Јенә өз евинә дөнәчәк вүсал.

Чох да үрәјимдә һәлә үмид вар,
Дәјиб гајалара ешгимин илки.
Бизим бу ајрылыг, нә етмәк олар
Дүнјада биринчи һичран дејил ки...

КЭНД ЧЫҒЫРЫНДА

Гонаг кэлдим доґма кэндә,
Көнлүм, көзүм тэзэлэнди.
Чошду үрәк, дашды илһам,
Вараглара сөз элэнди.

Бу о јолдур, бу о чығыр,
Чешмә үстдән даға чыхыр.
Јеридикчә фағыр-фағыр,
Хатирәләр чөзэлэнди.

Санки мәни вурду шимшәк,
Габағымда бир шух чичәк.
Назы деди, мәнән әл чәк,
Көзү деди дүзэлэнди.

Көнлүмү о бахыш тутду,
Хатирәләр нахыш тутду,
Бирдән бизи јағыш тутду,
Нур дамчылар сүзэлэнди.

Һәјадан од тутуб јанды,
Күлүмсәдим, хумарланды,
Бахышымла тумарланды,
Бахышымла бусәлэнди.

Нә олсун ки, јағыш јағыр,
Јеријрик ағыр-ағыр,
Бир вахт мәни јоран чығыр,
Еһ, нә јаман кәсәлэнди.

Мәнә бахды о кизличә,
Ајрыланда әсдик нечә?!
Көз јуммадым һәммин кечә
Јатағыма көз элэнди.

СӘНИН СҮКУТУН

Сән мәним өмрүмә силинмәз бир из
Гојандан көзүмә кетмир јуху да.
Дүнјада бирчә јол көрүшмүшүк биз,
О да ки, јухуда, ширин јухуда.

...Меһрибан достлар тәк кәздик о кечә,
Сонра бир гајыға миндик сәнинлә.
Бахыб көкс өтүрдү чоху кизличә
Гибтә һәдәфинә дөндүк сәнинлә.

Сән сусдун, данышдым мән кәсик-кәсик,
Гара көзләринә дикилди көзүм.
Сәнин сүкутуну тәләм-тәләсик
Хатирә лентинә көчүрдүм өзүм.

Нә вахт ки, јетәчәк вүсәлын сону,
Нә вахт ки, һичрандан инләјәчәјәм,
Динәчәк хатирә магнитафону,
Сәнин сүкутуну динләјәчәјәм.

ДИНДИ О ШИРИН СӨЗЛҮМ

Динди о ширин сөзлүм,
Дилләрми хәбәр тутду?!
Күлдү о ала көзлүм,
Күлләрми хәбәр тутду.

Күнләри аја гатдым,
Ахыр мурада чатдым.
Лајла селинә батдым,
Јелләрми хәбәр тутду?!

Топпуш јанағы алды,
Өлмүш елә бил балды,
Бирдән о чапан чалды,
Әлләрми хәбәр тутду?!

Бир күн гыз ајаг ачды,
Евдән һәјәтә гачды.
Мән бир гуш олуб учдум,
Чөлләрми хәбәр тутду?!

Кур сачлар олуб дән-дән,
Јохса гоча олдум мән?!
Аһ, далғалы өмрүмдән
Илләрми хәбәр тутду?!

Хошбәхт жараныб инсан,
Ағ күн диләјир һәр ан,
Үмман гәдәр арзумдан
Селләрми хәбәр тутду?!

1976

* *

*

Дашда кәклик чолпалары фәрә-фәрә,
Ов кәзирәм тала-тала, бәрә-бәрә.

Башга чејран ләпиринә дүшәрәмми,
Ала көзлүм, көзүм сәни көрә-көрә?!

Сәнин үчүн тәзә нәгмә охујарам,
Булагларын сәсинә сәс верә-верә.

Сәссиз-күјсүз бир талада көрүшәрик,
Севинчимиз сығышармы көјә, јерә?!

Учаларыг, унудулмаз көрүшләри,
Өмрүмүзүн бинасына һөрә-һөрә.

Доланарыг мешәләри гарыш-гарыш,
Хош әтирли чичәкләри дәрә-дәрә.

Бу вүсалын түкәнмәјән шәрбәтини,
Пајлајарыг севәнләрә дәрә-дәрә.

1971

* *

*

—Јенә булудларын тутгундур үзү,
Јәгин ки, сәманын сөзү вар,—дедин.
Даһа бу гајғылар бездириб бизи,
Өлсәјдик, чанымыз гуртарар,—дедин.

Мәним үрәјими будур ағрыдан,
Азалыр, созалыр, гурујур өмрүм.
Гуртула билмирәм дәррдән, ағрыдан,
Гајғылар ичиндә әријир өмрүм.

Елә буланығыг. дурулмуруг ки...
Һеј сөһбәт едирик үрәјимизлә.
Биз өз арзумузла доғулмуруг ки,
Өлә дә билмәрик диләјимизлә...

1991

СӘН ДЕМӘ

Көксүмүн алтында чырпыныр үрәк,
Горхурам бир аздан өмүр гуртара.
Гатардан ајрылан гәриб дурна тәк
Ујуша билмирәм өзкә гатара.

Әзабла кәлмишәм бу гәдәр јолу,
Арабир көксүмдән гопуб гәриб аһ.
Кедирәм, автобус адамла долу,
Ујуша билмирәм кимсәјә, Аллах?

Үрәјим алышыр кизли очагда,
Һиссләри овутмаг нә адәт имиш?
Сән демә бир гәриб дајаначагда
Јолуму көзләјән сәадәт имиш...

1991

ҺӘСРӘТ ЧИЧӘКЛӘРИ

Тәшнәјәм, кәл параланмыш
Көксүмә јағыш кими јағ.
Бирчә јол булуд көзүнлә
Ган чәкән көзләримз бах.

Илләр боју сәнин әксин
Үрәјимдә кечәләјиб.
Бәбәјимдә һәсрәтинин
Чичәкләри гөнчәләјиб...

ЧӨЗА

Көрпәди, гузуја бәнзәр,
Көзләри күзкүјә бәнзәр.
Бели елә инчәди ки,
Кәмәри үзүјә бәнзәр.

Гаршысында нәфәс дәрдим,
Тәзәләнди көһнә дәрдим.
О көзләрин ајнасында
Сачларымы дүмағ көрдүм.

Тәравәти јаза вериб,
Сафлығы бу гыза вериб.
Көзүм көрүр, әлим чатмыр,
Танры мәнә чөза вериб...

1991

ИШ ПЛАНЫ

Идарәдә чаггалын
Иши јағ тәк кедирди.
Ширин иш планыны
Түлкү тәсдиг едирди.

* *
*

Пајыз кедир, башы гарлы
Дағлардан хошумуз кәлир.
Гыш бизи елә бездирир,
Баһардан хошумуз кәлир.

Илләр она ганад вериб,
Һәр инсан јаша борчлуду.
Гыш баһара борчлу дејил,
Баһарса гыша борчлуду...

206

КӨЗӘЛЛИК ӘМАНӘТДИ

Елә архајын кәзирләр
Бу дүнјанын көзәлләри,
Көрмүрләрми хијабанда
Хышылдајан хәзәлләри?

Билмирләрми күн кәләчәк
Чичәк кими солачаглар.
Јада салыб өтән күнү
Булуд кими долачаглар.

Пајыз сары јарпаглары
Будаглардан гопарачаг.
Өмрүн јели хәзәл кими
Онлары да апарачаг.

Елә архајын кәзирләр,
Унудурлар буну анчаг:
Көзәллик дә әманәтди,
Борч верилиб, алыначаг...

1991

* *
*

Синәмә сөјкәдин титрәк синәни,
Од сачан көзүнә һәсрәтлә бахдым.
Өпмәк истәјирдим тәзәчә сәни,
Телефон зәнк чалды, јухудан галхдым.

Күлүм, сән имишсән зәнк едән елә,
Титрәјир әлләрим, нә дејим сәнә?
Ај инсафсыз көзәл, јухуда белә
Үзүндән өпмәји чох көрдүн мәнә...

* *
*

Сәни елләр гынајар,
Гылынчы сал гына, јар...

207

* * *
Вахтында дејилмәди,
Сөзләр синәдә галды.
Бу күнүн дәрдини чәк,
Дүнән дүнәндә галды.

Ариф сәссиз иш көрәр,
Һәриф дөшүнә дөјәр.
Өмрүн бир хош кечәси,
Мин узун күнә дөјәр...

1986

ЭЛИМ ЈУХУ КӨРЭР...

Гәлбими долдуруб нурла һәр сәһәр
Өнүмдән кечирсән вүгарлы, мәғрур.
Сүзүлүб аханда илаһи көзләр
Доғрајыр ичими бир ширин ағры.

Бахышын көзәрдир јаныб-сөнәни,
Верирсән һамыја дадлы ишкәнчә.
Габарда-габарда мејдан синәни
Мејдан охујурсан гочаја, кәнчә.

Мәләк гаршысында нејләсин бәндә?—
Јанында көдәкди дилим, билирәм.
Көзләрим көзүндә дүшсә дә бәндә,
Чатмаз әлләринә әлим, билирәм.

Синәнә төкмүсән хошбәхт телләри,
Һәр бири гәлбимә дәрди-сәр олар.
Кечә јуху көрәр һәсрәт әлләрим,
Сәнин әлләриндә бәхтәвәр олар.

1986

БУ КҮН ҺЕЧ КИМ ИЛӘ КӨРҮШМӘЈӘЧӘМ

Һәсрәтин буз дағы чеврилди селә,
Әлинә тохунчаг од тутду әлим.
Сән мәнә әл вериб көрүшмәк илә,
Бир дүнја сәадәт бәхш етдин, күлүм.

Мән сәндән разыјам јердән көјәчән,
Сән мәнә бәхш етдин көјү, дәнизи.
Бу күн һеч ким илә көрүшмәјәчәм,
Әлимдән позулар әлинин изи...

1986

ДӨРДЛҮКЛӘР

* *
*

Уд бу дағын һавасындан,
Әл чәк гарын давасындан.
Ишә сал ширин дилини,
Илан чыхсын јувасындан.

* *
*

Гәнд умдум, соған чәкдиләр,
Арзума «сығал» чәкдиләр.
Үрәјими солда көрүб,
Јолуму саға чәкдиләр.

* *
*

Гисмәтин гаршына кәләр,
Чиркин дә хошуна кәләр.
Дарыхма, дүнја беләди,
Иш адам башына кәләр.

Зэр ахтарыр зэркэр эли,
Көзү күлүр зэр көрөли.
Елэ бир инчи тапыб ки,
Тохунмајыб зэркэр эли.

Сэни көрүб одланмышам,
Аловлардан атланмышам.
Јел нэ билэр күл гэдрини,
Дадмышам ки, даданмышам.

Очаг јаныр, көз доғулур,
Үрэк јаныр, сөз доғулур.
Гэлэмлә кағыз өпүшүр,
Инчэ-инчэ сөз доғулур.

Адам вар өлүб, јашајыр,
Одун көз олуб јашајыр.
Ханэндэ сәсә чеврилир,
Шаир сөз олуб јашајыр.

Күллү бичәнэк бичилиб,
Көзэл чичәкләр сечилиб.
Дөрд мисралыг бајатынын
Бојуна һәсрәт бичилиб...

О ағачда бир чичәклик будаг олајдым,
Бу чәмәндә сәрин сулу булаг олајдым.
Ушаг вахты бөјүмәји арзулајырдым,
Инди исә дејирәм: — Қаш ушаг олајдым!

Чичәкләр ичиндә үрәјим итиб,
Мән нечә онлара көнүл вермәјим?
Јолумун үстүндә бир лалә битиб,
Билмирәм нејләјим: дәрим, дәрмәјим?

Макинам хараб оlanda
Бармагларым кизилдәјир.
Машыным хараб оlanda
Ајагларым кизилдәјир.

Зырламалар учбатындан
Јенә галды иш башына.
Әлиндән иш кәлмәјәнләр
Нијә кәлди иш башына?

Ел-обадан ајры дүшән
Дағларын көзү јол чәкир.
Күлүн алтында ујујан
Очағын көзү јол чәкир...

Инди кәндимиздә ишыглар сөнүб,
Үрәјим көксүмдә јанар бир очаг.
Әкәр биз олмасаг, керијә дөнүб,
Сәнән тонгаллары ким јандырачаг?

Бу севкијә, бу үлфәтә
Һамы һејран галды, галды.
Чичәк ана, ары ата,
Балаларса балды, балды.

* *
*
Тары устаја чалдыр,
Јад элдэ сим инчијэр.
«Дыз»ы олмаса, балды,
Балдыздан ким инчијэр?

* *
*
Голунда белим јанды,
Элинде элим јанды.
Сэнин адыны чэкдим,
Ағзымда дилим јанды.

* *
*
Нэрэ бир сөз дејечэк,
Ујма јада, дүшмәнэ.
Көз үстүндэ јерин вар,
Кэлиб гонаг дүш мәнэ.

* *
*
Зарафата, мазаға
Өзүнүн дә хошун вар.
Јохса ким дејэ билэр
Көзүн үстэ гашын вар?

* *
*
Бу гыз нечэ чаванды,
Бу гыз нечэ сүтүлдү.
Бир һэсрэтли бахышла
Үтүм-үтүм үтүлдү...

* *
*
Јахалајыб мәрди азар,
Тэлэ гуруб мәрдимэзар.
Дөнмэз,
Өлэр киши кими,
Намәрд етмэз мәрди мэзар.

* *
*
Эт алырсан, јағ гуртарыр,
Әрәсэн олдум, әрәсэн.
Хырда гајғылар гојур ки,
Бөјүк дүнјаны көрәсэн?

* *
*
Автобусда түнлүкдү,
«Волга»лар бомбош кедәр.
Сән кеф чэк, мән дәрд чәким,
Неч Аллаһа хош кедәр?

* *
*
Сэнин јерин «бронду»,
Мэним јерим јох јатам.
Гардашлыг, бәрабәрлик
Белә олурму, атам?

1985

* *
*
Торпаг сәхавәтлиди,
Алгыш белә устада.
Бир гәбирлик јер верир,
Дүшмәнэ дә, доста да...

1986

* * *
*
Доҗма оламмарыг һәр көрүш илэ,
Кәрәк үрәжимә фишә саласан.
Сүзүб көзләрини сән бахма елә,
Мәни бу јашымда ишә саларсан.

* * *
*
Јалвармышыг, хаһишимиз јерә дүшүб,
Өзүмүзә өзүмүз јол ачмалыјыг.
Ики дағыг,
арамыза дәрә дүшүб,
Говушмагчын бирчә јол вар:
учмалыјыг...

* * *
*
Чох әсәби олмушам, мәндә галмајыб сәбир,
Дүшмәнин јалан сөзү горхурам ола керчәк.
Ишвәләрин шумлајыр, тәбәссүмүн дән сәпир.
Дејәсэн үрәјимдә мәһәббәт көјәрәчәк...

* * *
*
Һәр адам тапа билмир мәчлисдә өз јерини,
Гара аға чеврилир, ағ дөнүб олур гара.
Јүз јахшы сөз дејәсэн, ешитмәзләр бирини,
Бир пис сөзүндән өтрү сәни чәкәрләр дара...

1987

АДИЛӘРИН ОРБИТИНДӘ

Ај бөјүкләр, данламајын сиз бизи һәр ан,
Үзә дурар, истә дадын бир үзү сәртди.
Бөјүкләрин сөзү илә отуруб-дуран
Бөјүк адам ола билмәз, бу һәгигәтди.

Јери кәлсә, шимшәк кими чахмағы јохса,
Бирчә анын ичиндәчә көздән дүшәр о.
Истә дадын чызығындан чыхмағы јохса,
Адиләрин орбитиндә адиләшәр о.

МӘДӘНИЈЈӘТ АРХАСЫНДА КИЗЛӘНӘН КИШИ

Инчик салмаг истәмирсән, достум, һеч кими,
Фәрг гојмурсан, дүшмән дуруб, ја дост гаршында.
Әзилирсән, бүзүлүрсән ханымлар кими,
Сығаллыды сөһбәтин дә, давранышын да.

Ситатларла данышанда атланыр дөшүн,
Бахан дејир: бу залымда јахшы билик вар.
Мәдәнијјәт архасында кизләнән киши,
Кобудлугда һеч олмаса тәбилик вар...

1985

БИЗИМ АРАМЫЗДА ОН ИЛЛИК ЈОЛ ВАР

Дәнизә гачырдым мән сәһәр-сәһәр,
Јолун јарысында сән мәни кечдин.
Һа гачдым, чатмадым сәнә, еј Үлкәр,
Гәлбимдән бир һәзин кизилти кечди.

Дәнизин үстүндән узаныр голлар,
Ала көзләриндә чилвәләнир наз.
Бизим арамызда он иллик јол вар,
Сәнин јеришинлә бизимки тутмаз...

1985

БУ ДА БИР ДЭРД

Ајым, улдузум, даныш, дин,
Сону јох килејләримин.
Мәним севки көјләримин
Ајы батмаја, батмаја.

Сәни көрдүм мән бу сәһәр,
Нијә олдум бәс бир тәһәр?
Мән ки ујан дејилдим һәр
Гашы чатмаја, чатмаја?

Мәнә бахдын, чашдым өзүм,
Аһ чәкдин, көзәрди көзүм.
Јохса јуху көрүр көзүм,
Күлүм, јатмаја јатмаја?

Көзмү дөзәр бу түстүјә?
Һәсрәт галмышыг истијә.
Көз көрә, көнүл истәјә,
Әлин чатмаја, чатмаја...

1980

* *
*

—Нә хошдур бир јердә олмаг
О ај үз илә, үз илә.
Нә ағырдыр севкилиндән
Әлин үзүлә, үзүлә.

—А көзүндән бәлли икид,
Вар һәр ишин һәлли, икид.
Бачармазмы әлли икид
Горхаг јүз илә, јүз илә?

—Фүрсәт варкән арзуна чат,
Гој үзүнә күлсүн һәјат,
Достла кечән бирчә саат
Дәјәр јүз илә, јүз илә.

—Сәнсиз ишим мүшкүл олуб,
Чох арзум јаныб, күл олуб,
Сән кәлән јола күл олуб
Гәлбим дүзүлә, дүзүлә...

1978

ГИБТӘ

Селләр, сулар бир анда дурулајды,
Бу арзуну нечә дејим сәнә мән.
Дејирәм каш кәздијин јер олајдым,
Ајагларын даг басајды синәмә.

Гызыл үзүк бармағыны боғубдур,
Мәнә бахдын, гарсды үзүмү атәш.
Дедим: кимин талејинә доғубдур
Бу көзәллик, бу зәрифлик, бу күнәш?

1977

ҺӘР СӘҺӘР ГАРШЫМДАН БИР КӨЗӘЛ КЕЧӘР

Ону көрән кими үрәјим динәр,
Бахышым кәлдији јоллары өлчәр.
Дөнүб оғрун-оғрун баханда мәнә,
Көзләрим көзүндән тәбәссүм ичәр,
Һәр сәһәр гаршымдан бир көзәл кечәр.

Јанындан биканә нечә кечим мән?
Көзләрим дејир ки, олум елчин мән.
Бахышлар ичиндән, көзләр ичиндән
Көзләри көзүмү арајар, сечәр,
Һәр сәһәр гаршымдан бир көзәл кечәр.

Унуда билмирәм ону бирчә ан,
Көнлүм нурла долар сөкүләндә дан.
Сыјрылыб кечәнин гаранлығындан
Өмрүмә, күнүмә бир сәһәр көчәр.
Һәр сәһәр гаршымдан бир көзәл кечәр...

1980

ГЫЗ ОЛАРМЫ БУ ГЫЗ КИМИ

Көр көзлэри нэлэр дејир?—
Гыз олармы бу гыз кими?
—Сэнинкијэм, үрәјини
Сахла буз кими, буз кими.

Кэлиши дөнэр бајрама,
Бир аз зүлмкардыр амма...
«Јох» сөзүнү о јарама
Сәпэр дуз кими, дуз кими.

Оғрун-оғрун мәни сүздү,
Сачларында әлим кээди,
Додаглар елә бил көздү,
Әллэр буз кими, буз кими.

Ајағымдан асылыб даш,
Ајрылыг олмајајды каш.
Һәр көзүндән бир дамла јаш
Ахды бир чүт улдуз кими...

1977

ЕШГИМИН ДАН УЛДУЗУ

Ајағым гопмајыр јердән
Санма ки, чыхыб кетмишәм.
Пәнчәрәнин гаршысында
Санки ағачам, битмишәм.

Нура һәсрәт бәбәјимә
Јухусузлуг күч еләјиб.
Улдузлар сабаһа гәдәр
Көзләримдә кечәләјиб.

Бирдән ачылды пәнчәрән
Сәни севәнин үзүнә.
Хош сабаһдан хәбәр верди,
Вурулдум үлкәр көзүнә...

1980

БУ ТОРПАҒЫН ӨВЛАДЫ

Турбан олум о јетирән көзәлә,
Мәним үчүн мүгәддәсдир ел ады.
Евдарлыгда, сәдагәтдә өз јарым,
Көзәлликдә, зәрифликдә Елады.

Үстүмүзә нур јағырды көзүндән,
Од көтүрдүм јанағынын көзүндән.
Мәс'умлуғу севкилимин үзүндән
Хәбислији, гысганчлығы говлады.

Белә чичәк көрмәмишдим чәмәндә,
Көзәллији салды бизи кәмәндә.
Ала көзләр чанмы гојду де, мәндә?
Бир бахышла үрәјими овлады.

Чан садаға шәкәринә, шәһдинә,
О көзләрин истәји нә, әһди нә?
Билирәм ки, пејманына, әһдинә
Дөнүк чыхмаз бу торпағын өвлады.

1981;

ЕЛӘ БАХМА

Бир һимә бәнд имиш үрәјим, бағышла,
Билмәздим гаршында бүкүлә биләрәм.
Мән дағам, сән дәрә, бир оғрун бахышла,
Учулуб гојнуна төкүлә биләрәм...

1977,

КӨЗЛӘЈӘ-КӨЗЛӘЈӘ

Дөјәр долу, гар өмрүнү,
Унутмаз баһар өмрүнү.
Бағбан узадар өмрүнү
Бары көзләјә-көзләјә.

219

Доландым дүзү-дунјаны,
Өмүр кечди, о јар ханы?
Ач тојуғун чыхар чаны
Дары көзләјә-көзләјә.
Дилә кәлди көнүл тары,
Көзләримин көкү сары.
Өмүр кечиб олду јары,
Јары көзләјә-көзләјә...

1980,

БАРЛЫ БУДАГЛАР

Бир ағач вар, арзулары көкүдү,
Күндән-күнә артыр ешги, һәвәси.
Бир ағач вар, будаглары икиди,
Бир дунјаја бәс еләјәр мејвәси.

О будаглар үрәјимин јарыды,
О будаглар гол көтүрүб тојумда.
О ағачын будағынын барыды
Палтарым да, чөрәјим дә, сујум да.

О будаглар нур кәтириб көзүмә,
Көзәл күнләр көрәсијәм, көрәси.
Бах о ағач елә мәним өзүмәм,
Бир әлимди будағынын һәрәси...

1980,

ХАЛЛЫ ГЫЗ

Синәни сүфрә тәк
ачмышдын габағыма,
Бојнума доламышдын
голларыны.
Јухуда бир ач хоруза дөнүб,
дәнләјирдим халларыны...

220

КӨЗЛӘР

Бәбәкләрин —
ағ дәниздә гонур ада.
Кирпикләрин — гара чәпәр.
Көз јашлары
далғасыдыр бу дәнизин,
күкрәјәндә
саһилләрә инчи сәпәр...

1981,

АРХА

Хор сәс дәнизди,
Һәр сәс бир далға.
Солист үрәкләниб,
кечиб габаға.
Нәғмәләр дүзүлүб һеј гатар-гатар,
Учар елдән-елә әсән күләклә.
Архада сәсинә сәс верәнләр вар,
Онунчүн охујур солист үрәклә...

КӘНӘР

Биринчилик арзусујла
Динчлијинә гәсд еләди.
Сичим кими узун јолу
Кәһәр атым дәстәләди.

Јолда гојду јолчулары,
Көһләнләри үстәләди.
Ајаглары дәјән јердә,
Торпаг јанды, түстүләнди.
Кечилмәмиш јохушларда
Тәзә чығыр бәстәләди...

1977,

221

**КАШ БИР
ДАҒ ЧАЈЫ ОЛАМ**

Қаш бир дағ чајы олам,
Суларым тәшнәләрин
Һәр ан дадына јетә.
Өмрүм дағдан башлајыб,
Өмрүм дәниздә битә...

1977,

* *
*

Һүнәрин вар атыны чап,
Һүнәрин вар чат,
ал нары.
Сәнин үчүн сахламышам
Синәмдәки
чатал нары...

**ЛӘЧӘЈӘ ЈАЗЫЛАН
ШЕ'Р**

Вурулмушам бу дағларын
Көзәлинә, көјчәјинә.
Үрәјими тапшырмышам
Һәр отуна, чичәјинә.

Дүзәнләрдә изим галыб,
Очағымда көзүм галыб,
Бу күлләрдә көзүм галыб,
Көнүл ачдым бирчәјинә.

Гушлар өтдү, гулаг асдым,
Мән кәләндә күллү јазды...
Көз јашымла ше'р јаздым
Гызыл күлүн ләчәјинә.

Гәлбинә тохундум бәлкә?
Бу нәдир, јухуду бәлкә?
Ләчәјә јаздығым ше'ри
Арылар охуду бәлкә?

1983.

**МӘНИМ ЧИЧӘКЛӘРИМ
АЧЫЛДЫ ЈЕНӘ**

Бу доғма јерләрин күлләри үстдә
Кәпәнәк үрәјим учурду јенә.
Јамачдан дүзәнә ендим аһәстә,
Мәним чичәкләрим ачылды јенә.

Гаранлыг дүшдүмү, нур сачыр күлләр,
Көзләрим елә бил бир ач арыды.
Күнәш батан кими көз ачан күлләр
Елә бил чәмәнин улдузларыдыр.

Санки әл узадыб исинир дағлар,
Һәр чичәк бәнзәјир сәһрли көзә.
Күнәш ишығында ачмаға нә вар,
Иш оду кечәләр дәјәсән көзә...

1984.

ЧӘТИР

Гаралан булудлар һөнкүрдү бәркдән,
Сел олду көјләрин көзүнүн нуру.
Бир көзәл бојланыр бир ајнабәнддән,
Пәнчәрә өнүндә бир оғлан дуруб.

Һисс етмир үстүнә јаған јағышы,
Онун көзү јолда, үрәји сәсдә.
Елә бил чәтирди гызын бахышы
О хошбәхт чаванын башынын үстдә...

БИР АНЫН СЕВИНЧИ

Онун ала көзлөрүндөн
Чај ахыр, үзүмө бахмыр.
Истәјирәм чыхыб кедим,
Ајағым сөзүмө бахмыр.

Аз галырам дәрәм ону,
Бу чичәк горхудур мәни.
Көзлөрүнүн ичиндәки
О истәк горхудур мәни.

Күлүмсәјир: —Севмәјәнин
Кәдәри нә, севинчи нә?
Бир өмрү гурбан верәрәм,
Бирчә анын севинчинә...

СЕВКИ КӨJDӘН КӘЛӘН ИЛАHI ПАJDЫ

Кизли бир севдајла көјнәјир ичин,
Ганадсыз бир гушду севкисиз үрәк,
Сағ ол бу илаhi мәһәббәт үчүн,
Бу ешгин өнүндә баш әјим кәрәк,

Күнаһсыз көнлүнү аз дид-парчала,
Өзүнү данламаг нә кәрәк, күлүм!
Севки көјләрүндә гоша ачылан
Көврәк ганадларын мүбарәк, күлүм!

Севәнин сирдашы улдузду, ајды,
Севмисән, үрәјин гәрг олуб зәрә,
Севки көјдән кәлән илаhi пајды,
Нијә утанырсан бу паја көрә?!

ИКИ БАШ

Зарафат

Кедиб о дүнјаны көрүб кәлмишик,
Гәлбимиз севкинин одуну көрүб.

Ај гузум, сәнин дә, мәним дә башым
Чәрраһ бычағынын дадыны көрүб.

Мәһәббәт нә баша бахыр, нә јаша,
Гәлбдә севки варса, дүнја көзәлди,
Кәл, башы хараб јар, верәк баш-баша,
Бәлкә ики башдан бир баш дүзәлди.

АJРЫЛЫҒЫ ИЛЛӘР САЛЫБ

Чан атсам да күнәшә мән,
Елә билмә мөһтәшәмәм.
Сән гөнчәсән, мән һәшәмәм,
Гәлбимдәки күлләр солуб.

Аһ чәкмәк кәлир арыма,
Әзизим, мәни арама!
Сәнинлә мәним арама
Ајрылығы илләр салыб.

Горхма фәләјин ишиндән,
Күл дәр дағларын дөшүндән.
Мәчнун тәк ешгә дүшәндән
Пәнаһымыз чөлләр олуб.

Баш ачмырам сөзләрүндән,
Санки кәлир сөз дәрүндән.
Мүждәм — һәсрәт көзләрүндән
Ахан дәли селләр олуб.

ТЭРЧҮМЭЛЭР

* * *

ИСПАН ПОЕЗИЈАСЫНЫН ПАРЛАГ УЛДУЗУ— ФЕДЕРИКО ГАРСИА ЛОРКА

«Мэн тэлэдэн дырнагадэк испанам вэ Испанијадан башга дүн-
жанын неч бир јериндә јашаја билмәрәм. Лакин мэн бүтүн инсан-
ларын гардашыјам вэ кор-коранә өз вәтәнләрини севән, бош милли
идеал угрунда өзүнү гурбан верәнләрдән зәһләм кедир». Бу сөз-
ләр бөјүк испан шаири вэ драматургу Федерико Гарсиа Лорканын
һәјата, өз доғма халгына, бәшәријјәтә мәнһәббәтини өјрәнмәк бахы-
мындан мараг доғуруп. Чәми 38 ил јашајан (1898—1936) Лорка-
нын поезијасы өз һәрарәти, тәбишилији, миллилији вэ бәшәрилији
илә бүтүн дүнјада шөһрәт газанмышдыр.

Гарсиа Лорка халгын бағрындан гопан сәнәткардыр. О, һәмшиә
садә инсанлар арасында олмуш, онларын арзу вэ дүшүнчәләрини
јүксәк бәди сәнәткарлығла өз әсәрләриндә әкс етдирмишдир. Елә
буна көрә дә Лорканын ше'рләриндә һәјатын нәбзи дөјүкүр. Торпа-
ға, халга, онун адәт-әнәләринә бағлылыг Лорка поезијасынын
башлыча мәзијјәтләри кими јадда галыр. Оун поезијасы халг та-
ләјинин бәди ајнасыдыр. Бу ше'рләрин лирик гәһрәманлары ади
инсанлар олсалар да, онларын севинчләри дә, дәрләри дә бәшәри
маһијјәт дашыјыр.

Лорка јарадычылыға нәслә башламыш, драматуркија сәнәсин-
дә гәләмини сынамыш, нәһәјәт, ше'р јазмаға өзүндә мәнәви еһтијач
дүјүмүшдир. Ше'р јарадычылығи ону бәнзәрсиз исте'дада, тәкрар-
сыз јарадычылыг услубуна малик бир сәнәткар кими шөһрәтлән-
дирмишдир.

Гарсиа Лорка халг әдәбијјатына дәрин мәнһәббәт бәсләмиш,
фолклор нүмунәләри топламыш, онлардан јарадычы шәкилдә бәһ-
рәләнмишдир. Ону чап едилмәкдән чох инсанларла үнсидәтдә ол-
маг марагандырмышдыр. Бүтүн варлығи илә мусигијә вэ поезија-
ја бағлы Лорка өз ше'рләрини китаранын мушәјјәти илә ифа етмәк-
дән бөјүк зөвг алмыш, ән кәдәрли анларында белә өзүнү никбин
көстәрмәјә чалышмышдыр. Мусигини дәриндән дүјмасы онун поези-
јасына да бир аһәнкдарылыг, зәрифлик, инчәлик кәтирмишдир.

Гарсиа Лорка поезијасы мәнһәббәт вэ өлүм, севинч вэ изтираб
нәғмәләридир. Тәсадүфи дејил ки, онун драмларынын бириндә белә
бир чүмлә вар: «Мәнһәббәт маскасынын архасында һәмшиә өлүм
кизләнир».

Өзү дә Лорка поезијасында өлүм өмрүн сону јох. азадылыг сим-

волу кими тәғдим едилир. Марағлыдыр ки, онун гәһрәманларынын
һамысынын тәләји бу вә ја дикәр дәрәчәдә бир-биринә бәнзәјир.
Зорла өлдүрүлән, гәтлә јетирилән бу гәһрәманларла Лорканын өз
шәхси тәләји арасында да бир јахынлыг вардыр.

Гарсиа Лорканын ше'рләриндә илкинлијә, ушағлыг чағларына,
нәслә, көкә гајыдыш мотивләри күчлүдүр. «Гајыдыш суитасы» баш-
лығи алтында топланмыш ше'рләр бу бахымдан даһа чох мараг до-
ғуруп.

Гајыдым ушағлыга,
Јенә көзләрим долсун.
Гајыдым о илләрә,
Сонра нә олур олсун,
Бағышла мәни, бүлбүл,
Һәләлик, вахтдыр даһа!!
Чичәкләрин овчунда
Гәрг олум гаранлыға!!..

Гарсиа Лорканын гәһрәманлары һәјәчанлыдырлар, көврәкдир-
ләр. Онлар һәмшиә узаға, лакин өзләри үчүн мәнән јахын олан јерә
чан атырлар. «Атлынын маһнысы» ше'риндә атлы Кардоваја тәләс-
сә дә, јахшы билир ки, ора чатмамыш ону өлүм көзләјир. «Ох атан-
лар» ше'ринин гәһрәманлары «Узаг гәмләр дијарындан Севилјаја
доғру» кәлирләр...

Ат, Ај, Бычаг вэ Күләк Лорка ше'рләриндә ән чох ишләнән
символик образлардыр. Бу предметләр гәһрәманларын һисс вә һә-
јәчанларыны, онларын характерини ачмаға хидмәт едән марағлы
бәди деталлар кими јадда галыр.

«Испанијадан башга дүнжанын неч бир јериндә јашаја билмә-
рәм» дејән бу көркәмли шаирин аглына да кәлмәзди ки, илләр
кечәчәк, онун әсәрләри дүнжанын мұхтәлиф дилләриндә сәсләнчәк,
әксәр өлкәләрдә вәтәндашлыг һүгууу газаначагдыр.

Мән Федерико Гарсиа Лорканын ше'рләринин тәрчүмәси үстүн-
дә хејли ишләмишәм. Еләдијим тәрчүмәләр дәфәләрлә радиода сәс-
ләниб, «Әдәбијјат вә инчәсәнәт», «Азәрбајҗан муәллими» гәзетләрич-
дә, «Улдуз», «Азәрбајҗан гадыны», «Көјәрчин» журналларында вә
дикәр мәтбуат органларында дәрч едилиб.

Мөһтәрәм охучулар, инанырам ки, бөјүк Испан шаири Федерико
Гарсиа Лорканын Азәрбајҗан дилиндә нәшир олунан илк әсәрләри
Сизин хошунуза кәләчәкдир. Ирадларынызы, арзу вә тәклифләри-
низи билдирсәниз, Сизә анчаг миннәтдар ола биләрәм. Анчаз бир
хаһишим вар: ше'рләри елә-белә, тәләм-тәләсик охумајын. Гој Лор-
ка поезијасынын ишығы гәлбинизә нур сачсын!..

БАҢАР НӘҒМӘСИ

1

Дәрсдән чыхан ушағлар
Севинирләр, чошурлар.
Сәсләрини шән апрел
Күләјинә гошурлар.

Баһарын этри кәлир,
Нава көзәлдир нечә.
Күмүшү күлүшләри
Санки дәнләјир күчә.

2

Ахшам чағы чичәкли
Бир бағда кәзирәм мән.
Кәдәрим и хардаса
Итирмишәм дејәсэн.
Гәбирләрин үстүндә
Јухуја кедиб заман.
Торпаг өз күлләријлә
Әсир, титрәјир јаман.
Тозчугларла өртүлүб
Сәрвләрин будағы.
Учадан кенишлијә
Дуруб һәсрәтлә бахыр,
Јаз мөһинә гошулуб
Јелләнир ағыр-ағыр.
Апрел, улдуз кәтирдин,
Јатмыш сулар ојанды.
Тәбиәтин көзүндә
Гызыл јувалар јандыр!

ФАЛ АЧА БИЛСӘЈДИМ АЈ ИЛӘ ӘКӘР

Ајын дөврәсиндә көрпә улдузлар,
Чығырлар үстүндә јарпаг әсәндә,
Һеј сәнин адыны пычылдајырам,
О сөзүн сәһриндән әсирәм мән дә.
Елә билирәм ки, дәрдләр, ағрылар,
Бирјоллуг силиниб, чыхыб чанымдан.
Бир нәғмәјә дөнүр өтән күнләрим,
Әсирәм, әсирәм һәјәчанымдан.
Зүлмәтин гојнунда сәссиз-сәмирсиз
Тәкрар еләјирәм адыны елә...
О ад индики тәк узаг олмајыб,
О ад сәсләнмәјиб һеч заман белә.
Еһ, о ад узагды улдузлар кими,

Еһ, о ад гәмлиди јорғун јағыш тәк.
Өзүм дә билмирәм, билмирәм сәни
Севә биләчәкми јенидән үрәк?
Билмирәм гәлбимин нә күнаһы вар?—
Гојнунда бир гәриб мәһәббәт инләр!
Чыхыб кедәчәкми тутгун думанлар,
Јери дөнәчәкми бир дә о күнләр?
Чобанјастығы тәк мән ајы дәриб,
Онунла фал ача билсәјдим әкәр?!..

ИЈУЛ КҮНЛӘРИ ҲАГГЫНДА

(Ијул 1919)

Сәсләнир зынгыров
Өкүзүн бојнунда.
—Гар гыз, нә кәзирсән
Әлләри гојнунда?
—Кедирәм чәмәндән
Күл-чичәк дәрим мән.
—Гаранлыг говушур,
Узагдыр о чәмән.
—Горхармы кечәдән
Гәлбиндә ешг олан?!
—Гар донлу көјәрчин,
Күнәшдән кен олан!
—Күн кедиб јатмаға,
Һәлә кеч дурачаг.
—Сән кимсән, нәчисән?—
Чаваб вер, сөзә бах!
—Евим вар нур сачан
Шәһләрин гојнунда...
Зынгыров сәсләнир
Өкүзүн бојнунда...
—Бәрг вуран додағын
Үзүнә јарашыг.
Севдијим улдузун
Нурудур о ишыг.
—Үрәјә санчдығын
Де, нәдир, ај бачы?
—Өлсә дә јашајан

Ярымын гылынчы.
—Көзүндө сајрышаң
О одлар бәс нәдир?
—Кәдәрли фикримдир,
Көзүмү көјнәдир.
—Көрүрәм, дәрдлисән,
Де, нијә сән солдун?
—Графинја идим,
Кәнч Лавра гул олдум.
Талејим беләјмиш,
Ахырда дул олдум.
—Ахы, нә кәзирсән?—
Вурулдум сәбринә.
—Кәзирәм туш олам
Лаврымын гәбринә...
—Һејранам жарыны
Ахтаран гадына.
Бу јолда гој Аллах
Јетишсин дадына!
—Улдузларды тәкчә
Дулларын сирдашы.
Һаны о? —Көзүмдә
Улдузду көз јашы.
—Чәтин ки, тапылсын
Бу сирли дүнјада
Дәрдләрин гојнунда
Гәрг олан о адам.
—Сәрсәри чәнкавәр—
Еј сәрвим, бу кечә
Лүтф ејлә, гаршымда
Сән диз чөк кизличә.
—Сәркәрдан јухумдан
Кечәләр һалыды.
Бу, ары балы јох,
Дилимин балыды—
Тез ону көтүр кет,
Вер јесин ушаглар.
Јаралы гәлбими
Сән өзүнлә апар.
—Чох сағ ол, чәнкавәр,
Азалтдын ағрымы.
Анчаг ки, мән кәрәк
Тапым өз Лаврымы.
—Әлвида, гызыл күл,

Итирдим көр кими?
Сәнә севки галды,
Мәнәсә кор гәми.
Күмүшү зынгыров
Өкүзүн бојнунда.
Гызыл ган чаглајыр
Үрәјин гојнунда...

ГОЧА КӘЛӘЗ

Узун бир чығырда
кичик, гоча кәләз
(тимсаһын гоһуму)
отуруб дүшүнүр.

Јашыл сүртукунда
һәм шејтана, һәм дә
раһибә охшајыр.
Олдугча әдәблә
өзүнү чәкәрәк
бахыр, дүшүнчәли
гоча профессор тәк.
Сәнәти пуч олмуш
Артист көзләријлә
сејр едир кәдәрлә
әријән ахшамы.

Сиз өз кәзинтинизи, мәним дәстум,
Һәмишә сүбһ чағымы баша вурурсунуз?
Мәкәр сиз мәләксиниз,
Кәләз аға?
Ахы сиз гочасыныз!
Кәнддәки ушаглар
хәтринизә дәјиб
сизи гојарлар лаға.
Чығырда нә ахтарырсыныз,
Узағы көрмәјән философ?
Бахын, август кечәсинин
сојуғу илә парчаланыб
көјләрин көлкәси.
Сиз күскүн көјләрдән
сәдәгәми диләјирсиниз?
Ја улдуз гырынтысы,

ја да мави дамчы һәсрәтијлә
инләјирсиниз.
Бәлкә дә Ламартинин ше'рләрини
охумусунуз сиз?!
Нәғмәкар гушларын һәзин сәсиндән
Һәзми алмаг истәјирсиниз?
(Сән дан јеринин шәфәгләринә бахырсан
көзләрин парлајыр.
Инсан очағынын шә'ләси
сәни гурбағаларын көзүндә
әждаһаја дөндәриб.
Дүшүнчәләрин јелкәнсиз вә сүкансыз
гајыг кими үзүр
сәнин тутгун,
көлкәли бәбәкләриндә).

Бәлкә, сакит, мүркүлү
көрфәзин саһилиндә
көзәл бир диши кәләз
көрмәк үмиди илә кәлмисиниз?
Билирәм, сизи рәдд еләјиб,
һәм дә тәрк еләјиб
јашадығыңыз чөлләри о гыз.
Оф, хошбәхт кәнчлик,
әтирли гамышлыгдакы севдалы күнләр,
һардасыңыз?

Һәр шеј чәһәннәмә! Рухдан дүшмәјин!
Сиз, һәгигәтән, көзәлсиниз.
Әбәс дејил ки,
јепископвари саггалыныза
һәкк олунуб һәјат девизиниз:
«Мән иланларын дүшмәнијәм»!

Артыг күнәш думанлары јара-јара
тәпәләрин үстүнә галхыр.
Јолларда тоз гопара-гопара
һәрәкәт едир нахыр.
Әбәдијјәтә говушмаг вахтыдыр, достум,
Дар чығырдан чыхыб
кет евинә,
бәсдир фикирләшдијин.
Онсуз да олан олачаг.
Чүчүләр бәдәнини тәләсмәдән

јејиб гуртарынча
улдузлары, сәманы сејр етмәјә
вахтын олачаг.
Тез ол, гајыт евинә,
Дәрд чәкмәклә иш дүзәлмәз.
Кечән хејирә галсын, достум,
јухун ширин олсун, Кәләз!
Адамлар чөлләрдән јығышыб,
тәпәләрин үстүнә
чөкүб гаранлыг,
чатылыб бошалмыш јолларын гашлары.
Һансы говағынса гаранлыг будағында
дәрдли-дәрдли охујур арабир
исаг-мусаг гушлары.

КЕЧӘ МОТИВИНДӘ

Дәһшәтлидир думанда
Кәзмәк чөлү, чәмәни.
Рәнки солмуш јарпаглар
Кимә кәрәкдир, кимә?
Әкәр мүркүјә кетсәм,
Әзизим, ојат мәни,
Нәфәсинлә һәјат вер
Мәним чансыз гәлбимә.

Бу нә әкс-сәдадыр?
Һеч нә көрүнмүр көзә.
Шүшә үстүндә күләк—
Мәним үчүн мө'чүзә.

Бојунбағы кәтирдим
Сәнә дан гызаранда.
Бу нәдир? —Јол үстүндә
Ону атыблар јерә.
Сәнсиз гушлар охумаз,
Нәғмә демәз бир ан да,
Гурујар үзүмләрин
Ичиндәки бол ширә.

Бу нә экс-сәдадыр?
Һеч нә көрүнмүр көзә.
Шүшә үстүндә күләк —
Мәним үчүн мө'чүзә.

Гарлы нағыллар илә
Нә иши вар баһарын?
Мән сәми севән заман
Тутулмушду һавалар.

Часкин ара вермәдән
Јағанда нарын-нарын
Јарпагсыз будагларда
Үшүјүрдү јувалар.

Бу нә экс-сәдадыр? —
Һеч нә көрүнмүр көзә.
Шүшә үстүндә күләк —
Мө'чүзәдир, мө'чүзә...

АҒАЧЛАР

Ағачлар,
Улу көјдән дүшүб низәләр кими
Торпағын синәсинә кирдиниз чәркә-чәркә.
Сизи ким атыб ахы? —
јерә һәсрәтлә бахан
Улдузларын јајындан һопан охсунуз бәлкә?

Нәғмәниз гуш гәлбиндән кәлән сәһрли нәғмә,
Сәсиниз көјләрин дә
хошуна кәләчәкми?
Ағачлар, јер алтында ујујан үрәјими
Көрәсән көкләриниз таныја биләчәкми?

КҮНӘШ БАТДЫ

Күн батды, ағачлар сусду
Дүшүнчәли һејкәл кими.
Дәјирманын дашы бумбуз,
Тәртәмиз бичилиб зәми.
Ит Венераны көрәндән
Динчлијини итирибдир.
Алмаја бәнзәр улдузун
Әтријери көтүрүбдүр.
Јајын илһам аты — дитди
Вызылдајыр көрүн нечә?
Ајын зәриф телләрини
Сап кими әјирир кечә.
Гојун тәпинир гузуја:
— Гурддан јаха гуртармагчын
Јахшыча јатасан кәрәк.
«Пајыз кәсиб астананы» —
Пычылдајыр сәлғун чичәк.
Инди сәһәр ачылачаг..
Чобанлар чыхачаг чөлә,
Јенә һәјат гајнајачаг.
Ашхананын дөврәсиндә
Ач ушаглар ојнајачаг.
Һеч кәс ешитмир онларын
Дәрдли, кәдәрли сәсини.
Диварларса әзбәр билир
Ушагларын нәғмәсини.

КАНТЕ ХОНДО ПОЕМАСЫ

ҮЧ ЧАЈ ҺАГГЫНДА БАЛЛАДА

Бағларынын көлкәсијлә
Гвадалквивир сејрә чыхыр.
Сәнин ики чајын, Гранада,
Дағлардан дәрәјә ахыр.

Аһ мәнһәббәт,
Сән јох олдун һәмешәлик.

Гвадалквивир саһилиндә
Чичәкләјиб гызылы нар.
Чајларынын бириндә ган,
О бириндә көз јашы вар.

Аһ мәнһәббәт,
Әсиб кечдин күләк кими.

Севилјада јол ачыгды
Јелкәнли кәмиләр үчүн.
Чајларында, Гранада,
Тәкчә аһлар үзүр нечин?

Аһ мәнһәббәт,
Сән јох олдун һәмешәлик.

Кәзир лимон бағларында
Зәнк сәсләри, бир дә күләк.
Даура, Хенил — Гвадалквивири
Гучаглајыр бир ана тәк.

Аһ мәнһәббәт,
Әсиб кечдин күләк кими.

Дәрдин одлу ләһмәсини
Бу чајлар нечә апарсын?
Аһ мәнһәббәт,
Сән јох олдун һәмешәлик.
Онлар апарыр дәниз?
Портағал, бир дә һәмәрсин.
Аһ мәнһәббәт,
Әсиб кечдин күләк кими...

ГАРАЧЫ СИГРЕЈИ ҺАГГЫНДА ПОЕМА

ПЕЈЗАЖ

Күләкләр шумлајыр,
күләкләр әкир
бу јерләрин зейтуһлу дүзүнү.
Көјләр пөһрәләрин
үстүнә әјилиб,
тутгун лејсанла јујур
сојуг улдузларын үзүнү.
Гамышлыг, торанлыг,
бир дә боз күләк титрәјир
каналын саһилиндә.
Нәғмәләр нечә јаралы,
нечә кәдәрлиди —
сәси зейтунлуғу көтүрән
гушларын дилиндә.
Әсир дүшмүш дәстә — јазыг.
Әсир дүшмүш дәстә — фағыр.
Онларын упузун гујругларыјла
ојнајыр
бу кечәнин гаранлығы..

КИТАРА

Ағламаға
башлады китара,
чиликләнди сүкут,
гәлбим әсди.
Ағламаға
башлады китара,
арам олмаг көзләмә
сән ондан,
сус сөјләјиб јалварма,
әбәсди!
Јорулмадан
ағлајыр китара,
бир һәсрәтли су кими чағлајыр—
инилдәјир, сызылдајыр архада.
Гар үстүндә күләк тәк ағлајыр,

Суэмајачаг, јалварма наһагдан!
Аглајырды үнвансыз ох кими.
Аглајырды дан јериндә кечә...
Аглајырды, солмуш күл көрәндә
Гызмар торпаг аглајырса нечә...
Илан ағзындакы гуш тәк өтүр,
Видалашыр һәјатла сон кәрә.
Гурбан кедир,
бу јазыг китара,
Елә бил ки, беш ити хәнчәрә.

ЧЫҒЫРТЫ

Чығырты
әкс-сәда верәрәк
адлајыр јамачдан-јамача.

Гара көјгуршағына
бәнзәјир
јасәмәни ахшам.

Ај!

Өзүнү күләјин телләриндә
јахалајыр
нәһәнк јәј.

Ај!

Мағарада шам јандырыр
гарачылар.

Ај!

САКИТЛИК

Динлә, оғлум, сакитлији—
сәдасы дәринләрә кедән
бу ләпәләрин сакитлијини.
Сакитлик.

Үрәјин сүкуту мө'чүзә.
Чәсарәти чатмыр онун
дәринликдән чыхсын үзә.

ИЗ

Ушаглар бахырлар,
ушаглар бахырлар узагдан.
Јаваш-јаваш сөнүр шамлар.
Аја суал верир
кор гызлар.
Күләкләр онларын сәсини
апарыр,

Ешидиб, көврәлир улдузлар.
Дағлар бахырлар,
Дағлар бахырлар узагдан.

СӨҺРА...

Заманын
буланыг сулары
дурулду.

Сөһра
галды.

Үрәјин
арзулар булағы
гуруду.

Сөһра
галды.

Әриди илғымлар,
өпүшләр
итди.

Сөһра
галды.

Һәр шеј сусду,
түкәнди,
битди...

Сәһра
галды.

СОЛЕА ҺАГГЫНДА ПОЕМА

*

*

*

Торпаг гурујур,
торпаг сакитдир нечә.
Торпаг—
дибсиз бир кечә.

(Дағлардан әсэн
зејтун гохулу күләк.)

Гочадыр
торпаг
өз дәрди—
сәријлә.
Торпаг—
дәрин бир гују.
Торпаг—
ојулмуш бәбәк,
дүзәнлик үстүндә учан ох.

(Күләк — сәрһәдсиз бир јол.
Күләк — говағын сәси.)

КӘНД

Гаранлыгда,
дағ дөшүндә
кичик килсә көзә дәјир.
Јүз илдир ки, бу сулара

о зејтунлар
һеј баш әјир.
Инсанлар чыхыб кедирләр...
Гүллә үстүндә фүлүкер
һеј фырланыр
күндүз-кечә...
О һәмишә фырланачаг
бах беләчә.
Әндәлисдә јетим кәндләр
көзү јашлы
галыб нечә?!

БЫЧАГ

Бычаг,
сән чанлы үрәјә кирирсән
каваһын торпаға
кирән кими.

Јох!

Санчылма!

Јох!

Бычаг,
сән ганлы шәфәгләринлә
нур сачырсан
табут учурумунун
үстүндә.

Јох!

Санчылма!

Јох!

ДӨНКӘ

Шәрг күләји.
Ишыг, јағыш.
Бычаг үрәјә
Тушланмыш...

Симлэр эсир,
Күчэ эсир.
Ишыгларын
Эсмәси—сирр.

Һансы јана
Чеврилдин сән:
Ганлы бычаг
Көрәчәксән...

АЈ!

Күләкли һавада ғышгырыр
сәрвин көлкәси.

(Мәни тәк гојун гәмләр арасында—
ағламаг истәјирәм.)

Һамы өлүб,
тәкчә сүкут мәнимләди.

(Мәни тәк гојун гәмләр арасында—
ағламаг истәјирәм.)

Зүлмәт үфүгләрдәки ишыглары
кәмирр...

(Ахы мән сизә дедим: тәк гојун,
тәк гојун мәни гәмләр арасында—
ағламаг истәјирәм.)

КӨЗЛӘНИЛМӘЗЛИК

О, көрпүнүн үстүндә
нәфәссиз узаныб,
үрәјиндә хәнчәр.

Ону бурда һеч кәс танымыр
Тутгун фонар нечә титрәјир,
аначан!

Нечә титрәјир тутгун фонар
көрпүнүн үстүндә!

Сәһәр ачылыр. Неч кәс ону танымыр,
Һеч кәс үстүнү өртмәк һаггында дүшүнмүр.
Күләк гәзәблә кириб чыгыр
ону: ачыг көзләринә.
Һә, чансызды көрпүнүк үстүндә.
Һә, үрәјиндә хәнчәр.
Һә, һеч кәс танымыр ону.

СОЛЕА

Өртүк алты гаранлыгды,
Бу сәадәт бир анлыгды.
Үрәк нур сачыр, ишыгды.

Өртүк алты гаранлыгды.

Күләк апаран аһлары
Нијә чавабсыз санырыг?
Өртүк алтында јанырыг.

Өртүк алты гаранлыгды.

Шәфәг сели санки бир чај.
Узаг бир балкона бахыб
Күлүмсәјир узагдан ај.

Ај-ај-ај!
Өртүк алты гаранлыгды.

КӨРҮШ

Бу вәфасыз дүнјада
Биз көрүш ахтармадыг.
Сәни нечә сеvirәм,
Өзүн јахшы билирсән,
Сөһбәт артыгдыр, артыг.
О таныш чығыр илә
Гајыт кери, дөн кери.
Терпәнә дә билмирәм

Мисмарланыб эллэрим.
Сона јетмәјәчәкми
Бу эзаблар, ахан ган?
Јахшысы будур гајыт,
Өлүм тутуб јахамдан.
Еһ, јахшысы будур ки,
Бу Сан-Каетана биз,
Икимиз дә чөкәк диз,
Сон гојаг дәрдә, аһа...
Бу вәфасыз дүнјада
Көрүшмәјәк бир даһа!

ЗӘНК ШӘФӘГЛӘРИ

Кардова зәнкләри
салыб мәни ода.
Тез елә, онлары
Чал, чал, Гранада!
Думанлары жарыр
зынгыров нәгмәси.
Әндәлис гызлары
ешидир о сәси.
О гызлар сүбһ чағы
дүшүнүрләр нәләр?—
Охуја-охуја
мүгәддәс нәгмәләр,
Пәнчәрәдән бахыр
нечә испан гызы.
Аја бојланмагдан
гычалар упузун.
Кәзир дәрдли-дәрдли
О көзәлләр нечә?
Хәфиф тәбәссүмлә
ишыгланыр күчә.
Аһ, Кардова зәнки
ән јаныглы сәда.
О кур сәсли Зәнки
чал, чал, Гранада!

ОХ АТАНЛАР

Лал јолларла, кар јолларла
Онлар кәлир Севилјаја.

Сәнә доғру, Гвадалквивир.

Чијинләрдәки плашлар
Сынмыш ганадларды куја.

Оф, мәним Гвадалквивирим.

Узаг гәмләр дијарындан
Кәлир онлар јаваш-јаваш.

Сәнә доғру, Гвадалквивир.

Бирликдә кирир лабринтә
Мәһәббәт, шүшә, бир дә даш.

Оф, мәним Гвадалквивирим.

СУБҺ

Еј, сает нәгмәкарлары,
корсунуз
мәһәббәт кими.

Јашыл охла силаһланыб
Кечә јола дүшүрсүнүз.
Алов сачан охлар илә
Гаранлығы деширсиниз.

Үзүб кедир Ај сәмадан
Јелкән едиб ағ булуду.
Чичәкләрин хумар көзү
Сәһәр шеһилә долуду.

Анчаг сиз, еј ох атаңлар,
корсунуз
мәһәббәт кими...

АЛТЫ СИМ

Китара,
сәнин көз јашларыны
јухуда белә ешидирәм.
јорғун үрәјин,
өлән үрәјин һычгырығы
сәнин даирәви ағзындан учур,
китара!

Бөј сүр'әтлә көмөндә салыр
мәһкум едилмиш
талејин улдузуну.
Аһлар вә иңилтиләр
кизличә үзүр
сәнин гапгара кәдәр дәнизиндә.

ИКИ ГЫЗ

ЛОЛА

Лола палтар јујурду,
Чатылмышды гашлары.
Сачларыны јығмышды,
Јанырды бахышлары.

Нечә хошбәхт идим, аһ,
Зејтун дибиндә, Аллах!

Күмүш ајагларыны
Гызыл күнәш өпүрдү.
Сәрчә будаг үстүндә
Һәјәчанла өтүрдү.

Нечә хошбәхт идим, аһ,
Зејтун дибиндә, Аллах!

Арх ичиндә дикәлди,
Мәним Лолам јорулду.
Сабун тамам әриди,
Көпүклү су дурулду.

Нечә хошбәхт идим, аһ,
Зејтун дибиндә, Аллах!

АМПАРО

Ампаро.
Ағ дон кејиниб
дәмир торлу пәнчәрәдән
сејр едирсән сән чөлләри.
Ағ чичәкләр арасында
Ишыг сачыр ағ әлләрин.

Фәвварәнин нәғмәсини
Һәјәчанла динләјирсән.
Гәфәсдәки бүлбүл кими
Һәзин-Һәзин инләјирсән.

Бағда әсән сәрвләрә
Ахшам бахыб аһ чәкирсән.
Әлиндәки парча үстә
Иңчә нахышлар тикирсән.

О көзәл ағ дон кејиниб
пәнчәрәдән
чөлә бахыр.
Ампарону севдијими
она нечә
дејим ахы?!

ҮЧ ШӘҺӘР

МЕЈХАНА

Өлүм кәлди
вә кетди
мејханадан.

Гара атлар
вә гара үрәкләр
китара дәрәсиндә
вејилләнир.

Дуз
вә гадын ганынын гохусу
ләпәләнир
әсәби-әсәби.

Өлүм исә
чыхыр, кирир,
чыхыр, кирир.
Бүтүн өлүмләр
чыхыб кедир,
анчаг һамы чыха билмәјәчәк
мејханадан...

КАРДОВА МӘНЭЛЛӘСИ

Кечә, зүлмәтли бир кечә...
Дөрд диварын арасында
һүнәрин вар
даныш, күл!
Ағ палтарлы өлмүш гызын
синәсиндә
пардахланыб
гызыл күл.
Пәнчәрәнин архасында
ағлајыр үч чүт
бүлбүл.
Синәси ачыг китара
бир кишинин һарајыны
тәкрарлајыр
елә бил.

РӘГС

Севилјада рәгс еләјир Кармен,
Ағ дивары мави едән аһды.
О бәбәкләр, оф, нечә од сачыр,
Сачлара бах, гар кими дүмағды.

Пәнчәрәни,
кәлинләр, бағлајын!

О сачларда гызылы бир илан
Гыврылараг узагдан бојланар.
Рәгс етдикчә сајыглајар Кармен,
Өтән ешгин һәсрәтијлә јанар.

Пәнчәрәни,
кәлинләр, бағлајын!

Севилјанын күчәләри бомбош,
Севилјанын кечәләри дәрин.
Унудулмуш эзабларын изи
Севән гәлбдән силинибми көрүн? —

Пәнчәрәни,
кәлинләр, бағлајын!

ШАМ

Матәм дүшүнчәсинә далыб
шамын сарымтыл шө'ләси.

О бир заһид кими бахыр
өз гызылы шәфәгләринин
дәринлијиндән.
вә дилсиз бир кәдәр ичиндә
дуа охуја-охуја
гәфләтән сөнүр.

Лејләк одлу димдикләријлә
јувасында
кечәнин гаты көлкәләрини
дәнләјир.
Титрәјиш әмәлә кәлир
өлмүш гарачы баласынын
ири көзләриндә.

ӘКӘР ӨЛСӘМ...

Әкәр өлсәм,
достларым, сиз
мәни китарамла биркә
чај гумунда дәфн едәрсиз.

Әкәр өлсәм, дәфн едәрсиз
күллү вәтән торпағында,
ја да портағал бағында.

Әкәр өлсәм, мәни күләк
дам үстәки фүлүкер тәк
ора-бура дөндәрәчәк.

Сакит олун,
әкәр өлсәм...

АҖ

Аҗ дүшүбдүр чаҗ ичинә,
Үзүр, бу нечә үзкүдү?
Сулар она лаҗла чалыр,
Көзләр нурланыр, үз күлүр.
Чаван будаг аҗа бахыр,
Елә билир ки, күзкүдү...

НӘҖМӘЛӘР

АТЛЫНЫН МАҖНЫСЫ

Кардова,
Дүнҗада тәксән...

Атым, нә аҗлы кечәди,
Тез ол, даһа җатаммарам.
Јолу җахшы танысам да,
Кардоваҗа чатаммарам.

Уч дүзләрин үстү илә,
Күләкләрә гошулуб сән.
Өлүм дүз көзүмә бахыр,
Кардованын гүлләсиндән.

Еһ, һәр шеҗдән хәбәрсизди,
Ганад ачыб, атыма бах.
Кардоваҗа чатмамышдан,
Өлүм гаршыма чыхачаг.

Кардова,
Дүнҗада тәксән...

АҖ ДОҖАНДА

Нә заман ки, Аҗ доғар,
Өз нуруну паҗлаҗар.
Кечилмәз чәнкәлликләр
Чығырлары һаҗлаҗар.

Дәнизләр көрүнәрләр
Торпағын саһиби тәк.
Унудулмуш ададыр
Елә санырсан үрәк.

Көҗ меҗвә җеҗилсә дә,
Анчаг билирәм, неч кәс
Аҗлы кечәдә Аҗа
Бәнзәр портағал җемәз.

Нә заман ки, аҗ доғар
Јуху әршә чәкиләр.
Пул габындакы күмүш
Пуллар һеҗ аһ чәкәрләр.

* *
*

Ағача бах, ағача бах,
Јураглыгдан чичәкләҗиб.

Зейтунлуғун арасында
Бир көзәл вар, даҗаныб тәк.
Әсә-әсә, һәҗәчанла
Гучаглаҗыр ону күләк.

Үст-башлары тоз ичиндә
Дөрд атлы кәлир чапараг.
Әндәлисли чаванларын
Од сачан көзләринә бах.
«Көзәл, кедәк Кардоваҗа!» —
Гыз онлара чаваб вермир.

Уч чаван мотадор дағдан
Енәрәк һаҗ-һараҗ салыр.
Ипәк портағал рәнкиндә,

Полад күмүш рэнкә чалыр.
«Кедәк, көзәл, Севилјаја!»
Гыз онлара чаваб вермир.

Гаранлыг говушан кими
Багдан бир оғлан ушағы.
Чыхыб кәлир, әлиндә күл,
Сифәтиндә ај ишығы.
«Көзәл, кедәк Гранадаја!» —
Гыз она да чаваб вермир.

О, бағда галыб еләчә,
Нәдир кәсэн тагәтини?
Күләжин сојуг әлләри
Охшајыр гыз гамәтини.

Ағача бах, ағача бах,
Гураглыгдан чичәкләјиб.

ЛАЛЛАР КҮЧӘСИ

Сәссиз пәнчәрәләр архасында
Гызлар тәбәссүмләри илә ојнајырлар.

(Бош ројалын дилләри үстүндә
Һөрүмчәкләр—акробатлар).

Гызлар көрүш тәјин едирләр
Сых һөрүкләрини јелләјә-јелләјә.

(Јелпикләрин, јайлыгларын,
Бахышларын дили илә).

Оғланлар гара плашларыны јелләмәклә
Чаваб верирләр онлара.

СЕРЕНАДА

Синәсиндән чај ахан дәрәнин
Кечәјары сејринә кәлирләр.
Лолитанын ајлы синәсиндә
Мәһәббәтдән чичәкләр өлүрләр.

Мәһәббәтдән чичәкләр өлүрләр.

Кечә нәғмә охујур дәрәдә,
Көрпү үстә о кимди көзләјир?
Далғалары сејр едиб Лолита
Назлы-назлы өзүнү бәзәјир.

Мәһәббәтдән чичәкләр өлүрләр.

Бу кечәнин гојнунда нур сачан
Ағ алманы демирәм һеч һәлә.
Бир сеһрли күзкү кими, бахын,
Дәрәләрдә ағарыр шәләлә.

Мәһәббәтдән чичәкләр өлүрләр.

НӘҒМӘ АҒАЧЫ

Бу јарпаглар охујурлар
Дәрдли-дәрдли, үрәкдән.
Сәс титрәјир һәм кәдәрдән,
Һәм дүнәнки күләкдән.

Кечә бир гыз бу талада
Һәсрәтиндән охујуб.
Әл узадыб бу ағачын
Будағына тохунуб.

Ај әријир, көмәјинә
Әлим чатмыр бәс нәдән?
Чичәкләрә гәрг олубдур
Күл әтирли бир бәдән.

Нәғмәли бир будаг олуб
Бу көзәлин өзү дә.
Сәс титрәјир додағында,
Јаш гајнајыр көзүндә.

* *
*

Жашыл көйләрдин гонунда
Жашыл улдузлар сайрышар.
Нечә едәк ешг өлмәсин,
Де, буну кимдән сорушаг?!

Сојуг думанла өртүлүб
Уча гүлләләрдин үзү.
Пәнчәрәләр бағлыдырса,
Көрмәрик бир-биримизи.

Јүзләрлә сайрышан улдуз
Гаранлыға аман вермир —
Анчаг гар алтында галан
Јүзләрлә гүлләни көрмүр.

Чанлы, одлу олсун дејә
Мәним һәјәчаным, һиссим,
Кәрәк онлара нур сачсын
Үзүмдәки хош тәбәссүм.

АҒЛАЈЫР ГОЧА КӘЛӘЗЛӘР

Ағлајыр гоча кәләзләр,
Олублар үрәји јуха.

Ағлајырлар бир-биринә
Гәмли-гәмли баха-баха.

Тојларынын јадикары
Үзүјү итириб онлар.

Аһ, бизим мис үзүјүмүз,
Сәнә бәнзәр үзүкмү вар?

Һава ајдын, ишыглыды,
Гушлар шән-шән ганад ачыр.

Атлас донлу гызыл күнәш
Дөрд тәрәфә шәфәг сачыр.

Кәләзләрсә гочалыблар,
Олублар үрәји јуха.

Дөрдли-дөрдли ағлајырлар
Бир-биринә баха-баха...

ИКИ АЈЫН АХШАМЫ

I

Ај өлүб, онда һалмы вар?
Дуа едир она баһар.

Говағын шух гамәтини
Охшајыр мәнуб күләји.

Чәкилән аһлар шам кими
Әридир дөрдли үрәји.

Кирәмитләрин үстүнә
Папаг кими дүшүб отлар.

Ај өлүб, онда һалмы вар?!
Дуа едир она баһар.

II

Портағала мави кечә,
Лајла чалыр көрүн нечә?

Охујур мәним бачым да:
— Јер портағалла долајды.

Ај аһ чәкир: — Каш ки, мән дә
Дөнүб портағал олајдым.

— Гызарсан да, саралсан да,
Бахыб аһ чәксән дә кендән.

Портағал бир јана галсын,
Һеч лимон да олмаз сәндән.

ЛАЛ УШАГ

Итмиш сәсини ахтарыр
Оғлан өмүр жолларында.
О өз сәсини ахтарыр
Шеһли чичәк колларында.

— Тапсајдым сәсими әкәр,
Ондан үзүк дүзәлдәрдим.
Сүкутуму о үзүкдә
Кизләсәјдим нәјди дәрдим?

Оғлан сәсини ахтарыр
Шеһли, көврәк будагларда.
Чәјирткә донлу сәс исә
Сызылдајыр узагларда...

САҢИЛДӘ ИКИ ДӘНИЗЧИ

I

О өз үрәјиндә балыг кәтириб
Чин дәнизиндән.

Һәрдән о балыг бојланыр
Дәнизчинин һәсрәтли көзүндән.

Узаг-узаг мејханалар
Онун јадындан чыхыр.

О елә һеј сулара бахыр.

II

Чох шејләрдән данышырды о, бир вахт,
Инди исә дили лалдыр, сусур, бах.

Јер јериндә. Дәниздәсә далға вар.
Јенә көјдә шәфәг сачыр улдузлар.

Көзләринә тунч бәдәнли бир чүјүр,
Ағ кејимли ики папа көрүнүр.

О һеј сулара бахыр.

АВРОПАДА ЧИН НӘҒМӘСИ

Гыз әлиндә јелпик
Аһәстә-аһәстә,
Донгар көрпү илә
Кәзир чајын үстә.

Фраклы кишиләр
Һәсрәтлә бахырлар.
Гыздан ашағыда
Көрпү, мәнәччәр вар.

Бу јелпикли көзәл
Чәтин ки, јорула.
Бир киши ахтарыр
Ки, она јар ола!

Ағсач көзәлләрлә
Евләниб кишиләр.
Бу гыз гарашындыр,
Чәтин олуб ишләр.

Чәјирткә охујур...
Бахын: оғрун-оғрун
Кедир јелпикли гыз
Јашыллыға доғру.

Чәјирткә охујур,
Бу көзәл ким ола?!
Фраклы кишиләр
Үз тутуб шимала.

СЕВИЛЈА НӘҒМӘСИ

Портағал бағларында
Ишыг титрәјир, әсир.
Гызыл-гызыл арылар
Бал јығмаға тәләсир.

Һаны ширин хәзинә?
Бәс о нијә әринди? —
Бу чичәјин финчаны
Ары үчүн дәринди.

Гызына бал чөкмөкчин
Она лазымды дэфнө.
Арвадчын шам ширәси,
Лохса дэјәр кефинө.

Анчаг тамаһ арыны
Башга тәрәфә чөкди.
Портағал ағачынын
Үстү тејха чичөкди.

ИНСАНЛАР КЕТДИЛӘР

Инсанлар јајын, пајызса
Дүшдү онларын далынча.

Инсанлар чыхыб кетдиләр
Јамјашыл чәмәнләр илә.
Апардылар хорузлары,
Китараны өзләријлә.

Шимшәкләрин, лејсанларын
Әмри илә, һөкмү илә
Ган чошду, тәнбәл ләпәләр
Јаваш-јаваш кәлди дилә.

Үрәк,
дөјүнүрсән һәлә?

Инсанлар чыхыб кетдиләр
Јамјашыл чәмәнләр илә.

Пајыз кәлди, лимон рәнкли
Улдузу нүбар кәтирди.
Кәдәрли гуш нәғмәләри,
Сәксәнмиш сулар кәтирди.

Салланмыш дөшлүјә сары
Башыны чевирмә, дөнмә.
Ганы гачмыш үрәк,
динмә!
Инсанлар чыхыб кетдиләр
Јамјашыл чәмәнләр илә...

ПӘНЧӘРӘ ӨНҮНДӘ НӨГТҮРН

Ајлы зирвәләр
Дәрәдә күләк...

(Көзүмү чөлдән
Чөкмәјим кәрәк.)

Ајлы чығырлар,
Ај үстә јелләр.

(Бахышларымы
Апарды селләр.)

Ики гадынын
Гәлб ачан сәси...

Ајаға галхмаға
Кәлиб һәвәсим.

II

Сакит-сакит, сәссиз-сәссиз
Пәнчәрәми дөјдү кечә.

Гара голунда голбағы
Шәфәг тәк нур сачыр нечә!

Үрәјим чајда ојнады
Кечәнин пәрдәси алтда

Заман ал гана бојанды,
Ај аман, сферблатда.

III

Пәнчәрәни ачан кими
Һәр јан ајдын көрүнәчәк.
Саһил күләји үлкүч тәк
Хиртдәјимә дирәнәчәк.

Онун килјатини илө
Сојујачаг бу ев, очаг.
Мөним кор үмидләримин
Көзү дибдән ојулачаг.

Гуру лимон габығы тәк
Күлөк мәни гохлајачаг.
Гөнчөләнмиш күлүн үстдә
Бирчә ан әл сахлајачаг.

IV

Киләнар ағачларынын
Суја әжилдији јердә
Су пәриси өлү кими
Узаныб, дәрдә бах, дәрдә.

Јалварыр она балыглар,
Динмир, нә инсафсыз гызды.
«Еј көзәл!» — Күлөк аглајыр,
Көз јашлары чавабсызды...

Суја дағылмыш һөрүкләр
Хатырладыр сары сими.
Јел әсәндә ағ мәмәләр
Сәксәнир гурбаға кими.

Јалвараг улу көјләрә,
Бу көзәл бәлкә дирилсин.
Киләнар будағы алтда
Узаныбдыр су пәриси.

Үзсүн дејә мән көрфәзә,
Тулладым бир чүт балгабаг.
Көз јашы сел тәк чаглајыр,
Далғаларын дузуна бах!..

ОХУМАДЫҒЫМ НӘҒМӘЛӘР

Охумадығым нәғмәләр
Јатыр мәним додағымда
Јатыр мәним додағымда
Охумадығым
нәғмәләр.

Нур сачан атәшбөчәји
Бу кечәнин јарашығы.
Сәһәрәчән чәмәнликдә
Шен дәнләјир ај ишығы.

Ојанмышам, динләјирәм
охумадығым нәғмәни.

Ондакы чај шырылтысы
һејрәтә кәтириб мәни.

Бу нәғмәдә јува салыб
итән изләр, өтән анлар.

Кечән күнләрин үстүндә
улдузларын ишығы вар...

АДЕЛИНА КӘЗИНТИДӘ

Дәниздә портағал јохду,
Севилјада мәнәббәт.
Бу ишыг јаман күчлүдүр,
Чәтрини вер, ај афәт.

О јашыл чәтрин алтындан
Лимонлуға гојум көз.
Мәним ардымча балыг тәк
Үзсүн дедијин һәр сөз.

Дәниздә портағал јохду...
Бу ишыг күчлүдү чох.
Севилјада мәнәббәт јох!..

КИЧИК БИР ЛӨВЬӘ

Багда — балкон алтында
Дөрд дәнә ири нар вар.

(Кәл мәним үрәјими
Дәриб өзүнлә апар.)

Будагдакы дөрд лимон
Һисс етмир күләји дә.

(Саралыб онлар кими
Синәмдә үрәјим дә.)

Каһ сојуг, каһ да бүркү
өтсә дә сола, саға —
онлар кирә билмәзләр
нә гәлбимә,
нә баға...

БУ ҲӘГИГӘТДИР

Чәтиндир, нечә чәтиндир
Сәни севиб агламамаг.

Әсән күләк
үрәјимә
сонсуз агры кәтирир, бах.

Кимә сатым бу парчаны,
Ахы кими тутум дилә? —
Дәсмал тиксин мәним үчүн
О, ағ, кәдәр сапы илә.

Чәтиндир, нечә чәтиндир,
Сәни севиб агламамаг...

О, ӨЛДҮ ДАН ГЫЗАРАНДА

Бу кечәнин дөрд ајы вар,
Анчаг бирчәдир ағачы.
Онун јетим көлкәсиндә
Гушлар өтүр ачы-ачы.

Сән вердијин «јох» сөзүнү,
Апарырам овчумда мән.
Лимон кими рәнки гачыб,
Даһ кимидир бу сөз нәдән?

Ахтарырам бәдәнимдә
Өпүшүнүн изләрини.
Күләк горха-горха өпүр
Чајын нәмли көзләрини.

Бу кечәнин дөрд ајы вар,
Бу кечәнин ағачы — тәк.
Гонуб мәним үрәјимә
Хатирән — бир кәпәнәк тәк.

НӘРКИЗ

Нәркиз.
Сәнин әтрин.
Чајын диби.

Сәнинлә олмаг истәјирәм.
Мәһәббәт чичәји —
Нәркиз.

Сәнин көзләрин дүмағды —
Далғадан јадикар галыб.
Мәним исә бахышларым
Кәпәнәкләрдән рәнк алыб.

Сән кичиксән, мәнсә бөјүк.
Мәһәббәт чичәји.
Нәркиз.

Гурбағалар нә бичдиләр,
Ајна сују сывдырырлар.
О титрәјән ләпәләрдә,
Сәнин, мәним бахышым вар.

Ағрым да сәнин ағрынды,
Елә бил ки, һәмдәрдик биз.
Нәркиз.

КҮНДҮЗ ВӘ КЕЧӘ

Күндүз учуб кедир јана,
Кечә јандыг верир она.

Күндүз өлдүмү, кечәнин
Гара дону әјниндәди.

Күндүз туфанлар гојнунда,
Кечә күзкү өнүндәди.

ЈАДДАШЫМА ДҮШӘН ИЗЛӘР

Ачылан новрузкүлү
Лајигдир һәр тә'рифә.

(Јај кечәси... Јадына
Дүшүр о алаторан?)

Өз солғун зијасыны
Ај сәпир дөрд тәрәфә.

(Августун сон бахышы
Чыхмајыб ки, јадындан?)

* * *

Ај су, һара тәләсирсән?

Чајлар мәни апарырлар
Мүркү билмәз дәнизә.

Дәниз, һара тәләсирсән?

Кичик булаг сакитлији
Ахтарырам мән исә...

Говаг, сәнә нә олубдур,
Әсирсән күндүз, кечә?!

Һеч сорушма... Өмрүм боју
Мән әсмишәм беләчә.

Көр судан нә сорушурам? —
Мән нә тапмаг йстәјирәм бир даһа?!

(Јолу азан дөрд чашгын гуш
Гонуб титрәк говаға...)

АЛДАДЫЧЫ КҮЗКҮ

Гушлар ону һәјәчанландырмыр,
будаг чаванды.

Килејләнир әкс-сәда,
көзү јашсыз, изтирабсыз.
Инсан вә шүшә.

Ағлајырам бурулғанда,
көзүм долуб.
Һәр бәбәјим бир охујан
дәниз олуб...

ГУРУ ПОРТАҒАЛ АҒАЧЫНЫН МАҢНЫСЫ

Тез ол, кәс мәни, одунчу,
Әсәр галмасын қөлкәмдән.
Сәнин бу лүт көркәмини
Гој бир даһа көрмәјим мән.

Мәни алыбдыр араја
Кечә-күндүз—күзкү кими.
Улдузларын арасында
Көрдүнмү мәним әксими?

Бу дүнјадан көчүб кетсәм
Даһа ким мәни көрәчәк?
Будағымдакы јарпаглар,
Гушлар јухума кирәчәк.

Тез ол, кәс мәни. одунчу,
Эсәр галмасын көлкәмдән
Сәнин јохсул көркәмни
Гој бир даһа көрмәјим мән.

БАҒ МАРТ АЈЫНДА

Алма ағачы!
Сәнин будагларына гонуб көлкәләр, бир дә гушлар

Арзум Аја учмаг үчүн
күләкләрә гошулар.

Алма ағачы!
Сәнин гуру будагларын бүрүнәчәк јашыла.

Чәкмәјибдир әлләрини
Будағындан гыш һәлә.

Алма ағачы...
(Өләзијән күләкләр).

Алма ағачы...
(Кениш көјләр.)

ӨТӘН КҮНҮН НӘҒМӘСИ

Ај күнүм, нә гәдәр зәһмәт чәкирәм,
Сәни јола салмаг мәкәр асанмы?
Кедәндә мәнимлә долу олурсан,
Кәләндә һеч мәни танымырсан да.
Хошбәхт саатлары, чәтин анлары
Синәнин үстүнә дүзәнә кими,
Сән һеч билирсәнми нәләр чәкирәм?—
Дөнүрәм башына пәрванә кими.

Персеј¹ ахшам дүшчәк зәнчирләрини
Гырыр бирчә-бирчә, дуруб бахырсан.
Дәрин дәрәләрә, уча дағлара
Ајағы јаралы кедиб чыхырсан.
Нә мәним аһ-вајым, нә һәјат ешгим,
Нә дә чајын сәси дејил вечинә.
Архајын-архајын мүркүләјирсән,
Раһат мәнзилинин кириб ичинә.

Күнүм, Күндоғандан Күнбатанадәк
Сәнин ишығыны дашыјырам мән.
Арабир үзүлүб әлдән дүшәндә
Јенә һәвәсинлә јашајырам мән.
Сәнин нә гушларын, нә күләкләрин
Гәлбим сусмајынча сусан дејилдир.
Сәни Күндоғандан Күнбатанадәк
Апармаг мәнимчүн асан дејилдир.

ЧИЧӘК

Сөјүд елә бил аглајыр
Башыны әјиб ашағы.
Санки онун чичәјиди
Будагдакы ај ишығы.

ВИДА

Әкәр мән өлсәм,
пәнчәрәни бағламајын,
Ушаглар портағал јејирләр.
(Мән ону пәнчәрәдән көрүрәм.)
Бичинчиләр зәми бичирләр.
(Мән буну пәнчәрәдән ешидирәм.)
Әкәр мән өлсәм,
пәнчәрәни бағламајын!

¹ Гәдим јунан мифолокијасынын гәһрәманларындан бири.

ПРЕЛҮДИЈА

Говаглар да чыхыб кедир,
Анчаг көйдө экси галыр.

Говаглар да чыхыб кедир,
Бир эсим нәфәси галыр.

Гара донлу күләжә бах,
Бә'зән кечә сусур о да.

Ахан чајда ешидилир
Ондан гопан экс-сәда.

Өтән күнләрин үстүнә
Нур сачыр ишылдабөчәк.

Мәним овчумун ичиндә
Чырпыныр бир кичик үрәк.

ГАРАЧЫ РОМАНСЛАРЫ

АЈ ЫАГГЫНДА РОМАНС

Палтарларын үстә дүшүб
Ај гарачы мәһләсиндә.
Көзләрини чәкә билмир,
Бу оғлан дејил өзүндә.
Ај узадыр әлләрини,
Күләк кәлибдир һәвәсә.
Галајлы дөшү ачыгдыр,
О, буну һисс етмир нәсә.
—Кизлән, кизлән, мәним Ајым,
Гарачылар кәлсә әкәр,
Үрәјини алыб сәнин
Күмүш кими дөјәчәкләр.
—Оғлан, мәним рәгсимә бах,
Нијә әсирсән горхудан?
Гарачылар гајыданда
Олачагсан сән јухуда.
—Мәним ајым, тез ол кизлән,
Атлы јахындадыр даһа.
—Чох сојугдур, крахмаллы
Палтарыма тохунма, һа!

Кечикмиш атлы тәләсир,
Һарај салыр барабанлар.
Буз кими зиндан үстүндә
Бир ушағын әлләри вар.
Јумуб гәмли көзләрини,
Јохдур бир ајры әлачы.
Вејилләнир зејтунлугда
Сакит-сакит бир гарачы.

Һардаса бајгуш улајыр,
Бир үрәк бүрүнүб јаса.
Ај бир ушағын әлиндән
Тутуб апарыр һараса.

Бир гарачы һарај чәкир,
Сәси дүнјаны көтүрүр.
Күләкләр әсир әсәби,
Күләкләр изи итирир.

ГАРА ГҮССӘ ЫАГГЫНДА РОМАНС

Торпағы ешән хорузлар
Сораг кәзир сүбһ чағындан.
Соледад Монтоја енир
Кәдәрлә гүссә дағындан.
Онун бәдәни — сары бал,
Гаранлыгда горхур, әсир.
Синәсиндән нәгмә гопур,
Сызылдајыр онун сәси.
—Соледад, нә ахтарырсан?
Кечә вахты нијә тәксән?
—Ахы нә ишинә галыб,
Мәним јахамдан әл чәк сән!
Билирсән нә ахтарырам?—
Кечмишими кәзирәм мән.
Оһ, Соледад, мәним дәрдим.
Ачыглы мадјан зарыды.
Үз тутду дәрјаја сары—
Дәниз онун мөзарыды.
—Мәнә дәниздән данышма.

Гара гүссәнин отлары
Зейтунлу чөллөрдә битир,
Жарпаглары динлә бары.
—Oh, Соледад, сән кәдәрсән,
Изтирабсан башдан-баша.
Лимон ширәси дејәрдим
Көзүндән сүзүлән јаша.
—Гүссәми? Гачырам елә
Бу јолларла ахшам-сәһәр.
Узун сачларым јол кедир
Мәтбәхдән јатаға гәдәр.
Кејиндијим думан рәнкли
Палтары сејр елә инди.
Бах, көјнәјим тәптәзәди,
Бах, туманым лаләдәнди.
Үрәјимә әзаб вермә,
Биллур кими суда јујун.
Ују, мәним Соледадым,
Соледад Монтоја, ују.
Ашағыда чај охујур,
Күләк динир, әсир јарпаг.
Јухарыда бәдирләнмиш
Ајын башында тача бах.
Еһ, ачыглы гарачынын
Дәрди кизлидир һәмишә.
Һичра кушәләр сүбһ чағы
Һәсрәтдир нура, күнәшә...

СОМНАБУЛ РОМАНСЫ

Мәним ешгим, јашыл чичәк,
Јырғалајыр ону күләк.
Дәниздә бир узаг јелкән,
О, бир көһлән атды бәлкә?!
Кечәләр думан ичиндә
Ишыг кими шәфәг сачыр.
Бахышлары күмүшүдү,
Јашылды гамәти, сачы.
Мәним ешгим јашыл чичәк,
Индичә ај көрүнәчәк.
Ондадыр дүнјанын көзү,
Хәбәрсиздир бундан өзү.

Мәним ешгим, јашыл чичәк.
Делфин көлкәсијлә гачыр.
Улдуз тәк бәрг вуран гров
Дан јеринә јоллар ачыр.
Әнчир јарпағы далајыб,
Күләк һарај гопарыбдыр.
Дағлар вәһши пишик кими
Түкләрини габардыбдыр.
Ким кәләчәк, ахы һардан?
Тәнһа галыбдыр әбәди.
Јухусунда дәниз көрүр
Онун јамјашыл бәдәни.

—Ај һәмјерли, дәјишәрдим
Гијмәтини билә-билә,—
Атымы бу дахма илә,
Бычағымы күзкү илә.
Узаг Кабрадан кәлирәм
Гызыл ганым аха-аха.
Чох данышма, көврәлирәм,
Олмушам үрәји јуха.
Даһа мән дә мән дејиләм,
Мәним дејил бу ев даһа.
—Доғмаларын, әзизләрин
Киләләнсин көзүндә јаш.
Һолланд соруғу үстүндә
Адам кими өләјдим каш.
Көрмүрсәнми боғазымда
Ачылан дәрин јараны?
—Оғлан, јаран горхулудур,
Гурумајыб һәлә ганы.
Сәнин мејдан синән үстдә
Лаләләр ачыб елә бил.
Даһа мән дә мән дејиләм,
Та бу ев дә мәним дејил.
—Һеч олмаса ичазә вер
Мәһәччәрин үстә галхым,
Ордан чәмәнләрә бахым,
Бир аз архајын инләјим.
Ај ишығынын алтында
Дәниз сәсини динләјим...

Күч-бәлајла мәһәччәрә
Онлар галхдылар јанашы.

Ган изинин үзэринэ
Элэнди дузлу көз жашы.
Дан јерини көрэн фәнэр
Дүшүб јанмаг һәвәсиндән.
Сүбһ јухусу јараланыб
Гавалын шушә сәсиндән.

Мәним ешгим, јашыл чичәк.
Күләк сәсиндән ојаныб.
Дәмир мәһәччәрин үстдә
Ики гарачы дајаныб.
Јовшан гохусу кәтирир
Күләк о узаг дағлардан.
—Ај һәмјерли, о көзәл гыз
Де көрүм һардады, һарда?
Сөјкәниб бу мәһәччәрә
Јол көзләјиб нечә кечә?!
Гара һөрүкләр, шух гамәт
Ај нурунда әсиб нечә?!
О сәһри көзләр үчүн
Көјнәјир бурнумун учу.
Бахышлары күмүшүдүр,
Јашылдыр бәдәни, сачы.
Ләпәләнир гарачынын
Лајласы ај ишығында.
Кечә нечә фүсүнкарды,
Сәһри вар бу ишығын да.
Кефли көзәтчи јүјүрүр,
Карабин вар гуршағында.
Мәһәббәтим јашыл чичәк,
Јырғалајыр ону күләк.
Ағарыр дәниздә јелкән,
О, бир көһлән атды бәлкә?!

МӘҲӘББӘТ ЈОЛУНДА ӨЛӘН

—Уча ејванда од кими
О нәдир, јаныр, көзәрир?
—Оғлум, саат он бир олду.
Вурмаг лазымды рәзәни.
—Шө'лә сачан дөрд алова

Дикилибдир мәним көзүм.
—Кимсә дөјүб тәмизләјир
Јәгин оддан чыхан миси.
Ај сарымсаг дилими тәк
Солур, дәррдән дүшүб хәстә.
Сары, гыврым телләрин.
Сәпир сары зәнкләр үстә.
Дөјүб бағлы ајналары
О кимдир гачыр кизличә?
Јүз һүрүшлү ит дәстәси
Ону тә'гиб едир нечә?
Ејвандакы шәраб ији
Әријир, јох олур кечә..
Көлкәләрин пычылтысы,
Күләјин нәмли нәфәси..
Гәдим тағын алтындакы
Бошлуғун ојаныб сәси.
Өкүзләр вә гызылкүлләр
Јатыб. Ајнада дөрд шуа
Мүгәддәс Кеорки кими
Елә бил охујур дуа.
Гәмлидир кәлинләр, отлар,
Лахталы ган тутуб гајсаг.
Чаван будун үстүндәки
Алов сачан лаләјә бах.
Думанлы дағлары көрүб
Күмүшү чајлар аһ чәкир.
Донмуш анлар, параланмыш
Адлары чалајыр бир-бир.
Ејванларда, биналарда
Ағ вә дөрдкүнч иди кечә.
Мәләкләрлә гарачылар
Аккардион чалыр нечә?
—Әкәр мән өлсәм, ај ана,
Буну кимсә биләчәкми?
Көндәрдијин мави рәнкли
Телеграмлар кәләчәкми?
Синәм үстдә једди јара,
Једди гызылы лалә вар.
Ичи гәм-гүссәјлә долу
Солғун ајы сындырдылар.
Әклилдән, пыртлашыг сачдан,
Гандан ләпәләнир үзү.
Аллаһ билир ки, һардадыр

О кор лә'нәтләр дәнизи.
Зорла сохулур ичәри
Сәма дөнүб әсән јелә.
Ахшам, уча бир ејванда
Дөрд шүа нур сачыр елә...

ХӘЈАНӘТКАР ГАДЫН

Мән бир фүсункар гадыны
Дәрәјә чәкмишдим кечә.
Санырдым ки, күнаһсыздыр,
Јанылыбмышам көр нечә?!

О күн Сантјаго кечәси
Севинч, шадлыг гохујурду.
Бүтүн ишыглар сөнмүшдү,
Чәјирткәләр охујурду.
Тохундум мүркүлү дөшә,
Интизар көзләр од сачды.
Әлләримин истисиндән
Чичәкләр көзүнү ачды.
Гулағымын дибиндәчә
Крахмаллы туман әсди.
Елә бил ки, ити бычаг
Ипәји доғрады, кәсди.
Елә бил ки, торанлыгда
Ағачлар јуху көрүрдү.
Һардаса лап узагларда
Итләр нәјәсә һүрүрдү...

Бөјүрткәнлик архасында
Хошбәхт анлар јашајырдым.
Гәтран тәк гара сачлары
Ағ гумлугда охшајырдым.
Көзәл донуну сојунуб
Варлығымы атды ода.
Мән ачанда кәмәрим
Корсажыны ачды о да.
Жасмин гохулу дәриси
Инчи тәк бәрг вурду кечә.
Ај ишығы шүшә үстдә
Нечә бәрг вурур, еләчә...

Судан тәзә чыхарылмыш
Балыг тәк титрәјир буду.
Ајын ишығы үшүдүр,
Јандырыр дөшүнүн әду.
Мән сәһрли јоллар илә
Көз јуммадан бүтүн кечә
Атлас донлу бир маджаны
Миниб чапдым сәһәрәчән...

Еһ, бә'зи кишиләр кими
Мән дә әдәбсиз-әдәбсиз
О пычылдајан сөзләри
Дејиләм тәкрар едәси.
Дан јери ағаран заман
Өпүб мәни һәсрәтли тәк
Кетди, онун архасынча
Тозанаг гопарды күләк.

О күн өзүмү апардым
Намуслу бир гарачы тәк.
Она мүчрү бағышлајыб
Дедим: — Бир дә көрүшмәјәк!
Хатырлајыб о кечәни
Мәһзун-мәһзун мәнә бахды.
Анд ичди: әрли олса да,
Бу ишдә күнаһы јохду...

ИСПАН ЖАНДАРМАЛАРЫ ҲАГГЫНДА РОМАНС

Онларын атлары гара,
Онларын аддымы јекә.
Онларын плашларынын
Әтәјиндә гара ләкә.
Гара гара гурғушунду
Ағлаја билмир жандарм.
Үрәји даша дөнүбдүр,
Кәмәри чәкилиб тарым.
Донгар-донгар чијинләрә
Чох ағыр јүк көтүрүрләр.
Сәрт гасырға ваһимәси,

Тутгун думан кәтирләр.
Кизләнмәжә чәнд еләмә.
Онлар сәни һәр ан тапар.
Еһ, көждәки улдузун да
Қарабинә бәнзәри вар...

Еј кур гарачы шәһәри!
Гојнунда јүзләрлә бајраг!
Саралыр будагда килас,
Көждә ај, јердә балгабаг.
Сәни унутмаз, һүснүндән
Кимин вар исә хәбәри.
Еј гүлләли, мүшк, зәнчәфил,
Дәрдләр, әләмләр шәһәри.

Һәр тәрәфә торан чөкүб,
Кечә, фүсункар бир кечә...
Кичик дәмичиханада
Гығылчым од сачар нечә?!
Һәјәтдәсә аглајыр ат,
Јарасы ағрыјыр, нәдир?!
Херес де ла франтерада
Хоруз банлајыр арабир.
Гәзәбләниб, өзүнү һеј
Ора-бура чырпыр күләк.
Дан јери ағарыр, кечә
Санки фүсункар бир мәләк.

Иосиф Марија илә
Кәлир бу шәһәрә сары.
Онлар јолда итирибләр
Чох лазымлы шахшахлары.
Маријанын сырғалары
Нә көзәл көстәрир ону.
Шокалад габығы кими
Парылдајыр зәриф дону.
Иосиф плашы атыб
Гарачыларә әл едир.
Педро Домек вә үч султан
Онун архасынча кедир.
Лејләкләр јуху көрүрләр,
Ај дөрд јана шәфәг сачыр.
Фүлүкерләрин үстүндә
Одлар вә бајраглар учур.

Күзкү үстүндә һөнкүрүр
Рәггасәләрин көлкәси.
Херес де ла фронтерада
Һеј учалыр нәгмә сәси.
Еј кур гарачы шәһәри!
Синән бәзәниб бајрагла!
Кешикчиләр јахындадыр,
Ајналары тез ол, багла!
Нә көз, нә дә көнүл дојар.
Сәнин кими бир шәһәрдән.
Сакит-сакит ујујурсан,
Хәбәрин јохдур хәбәрдән...

Шәһәр охујур, рәгс едир.
Онлар кәзир гоша-гоша.
Өлүм хышылтысы, аһ-вај
Долдурулуб патрондаша.
Онлар кәзир гоша-гоша,
Кәзир гара хәбәр кими.
Әлләриндәки маһмызлар
Ишылдајыр үлкәр кими.

Узагдыр һәјәчанлардан,
Һеч нә билмир һәлә шәһәр.
Гырх жандармын башы үстә
Учур шән сәсләр, нәгмәләр.
Уча-уча гүлләләрдә
Елә бил саатлар донуб.
Чахыр елә сојујуб ки,
Адичә ширәјә дөнүб.
Тутгун сәслә һарај салыб
Флүкерләр һеј фырланыр.
Гылынчларын зәрбәсиндән
Күләкләр дә јараланыр.
Дәрәдә ишыг вә көлкә...
Гарылар нә кәзир орда?
Бәрг вурур мүркүлү сачлар,
Сајрышыр мис манатлар да.
Плашларын нәһс әтәји
Көлкәнин далынча учур.
Гара јелләрин гајчысы
Галгара атлары гучур.

Гапыларын гаршысына
Адамлар вә атлар кәлиб.
Өлүләрин үзәриндә
Иосифин јаралы әли.
Кечә карабинлә долу,
Гәзәблиди һава белә.
Бакирә гыз ушаглары
Һәмдәрдди улдузлар илә.
Жандармлар ат чапырлар,
Налдан гопан алова бах.
Дөрд тәрәфә шөлә сачыб,
Нағыл дејир һәр бир очаг.
Роса Канбаронун дөшү
Дешилибдир хәнчәр илә.
Бүрүнч нимчәнин ичиндә
Исти ган бугланыр һәлә.
Сачы дағылмыш көзәлләр
Гурдданмы горхуб гачырлар?
Барыт рәнкли гызылкүлләр
Күчәдә чичәк ачырлар.
Дам үстдәки кирәмитләр
Көрәсэн нә дүшүнүрләр?
Пајыз кәлир, дивардакы
Дашлар белә үшүјүрләр.
Мәним гарачы шәһәрим,
Сөјлә, нијә киримисән?
Жандармлар чаныб кедиб,
Сән одлара бүрүнмүсән.
Мән сәни нечә унудум,
Нур сачырса ајын һәлә?
Бәбәјимдә ахтарсынлар
Ишығыны индән белә...

МҮХТӘЛИФ ИЛЛӘРИН ШЕРЛӘРИ

САНТЈАГО КӨЗӘЛЛӘМӘСИ

Јағыр Сантјагоја
Гәлб севкијлә долуду.
Арабир шәфәг сачыр
Күнәш јарыб булуду.

Јағыр Сантјагоја...
Зил гаранлыг бир кечә.
Өртүр ајын үзүнү
Хош хәјаллар кизличә.

Көјләр даш күчәләрә
Санки инчи әндәрир.
Дәниз мәнә күләклә
Кәдәр пајы көндәрир.

Сантјаго күнәши
Гаранлыгда кизләнир.
Јағышын дамлалары
Үрәјимдә сәсләнир.

ҺӘР ҺАНСЫ НӘГМӘ

Һәр һансы бир нәгмә—
мәһәббәт
чешмәсиди.

Улдузлар—
әсрин
һарајы,
заманын
сәсиди.

Гышгырығын
мәнбәји исә —
күчлә ешидилән аһды.

ГАЈЫДЫШ СУИТАСЫ

ГАЈЫДЫШ

Гајтарын
ганадымы!
Вахтдыр,
һаваја галхым!
Өлүм,

нечә өлүрсә
кечә сәһәрә јахын.

Учуб чајын үстүjlә
Дүшүнүм һәјат һагда.
Өлмәк истәјирәм мән
унудулмуш
булагда.
Өлмәк истәјирәм мән
дәниздән чох узагда.

ГЫЖОВ

Бу гыжов
буланыгды.
Бу гыжовун ичиндә
улдузлар көрүнмүр, бах!
Һәр шеј
унудулачаг,
һәр шеј
јуху олачаг...

КЕРИЈӘ

Тәләс, үрәјим,
ора! —
Севкинин, мәнһәббәтин
изи олмајан јерә.
Мави-мави чичәкләр
Һеч вахт солмајан јерә.
Орда кимсәннин әли
мәнә јетишмәјәчәк.
Јарам севки сөзүjlә
даһа битишмәјәчәк.
Ора, үрәјим,
ора!..

ДӘНИЗ ПӘРИСИ

Узаглар ајдынлашыр!
Бәс мәним дәрдим нечә?

(Итәчәкләр, сулар гумда
Нечә итир, еләчә.)

Узаглар һеј нур сачыр...
Күчлүдүрмү бу һәсрәт?

(Мәни јаддан чыхарма,
Өзүнү мәнә
һәср ет!)

Узаглар нечә көзәл...
Гүссә бир кор думандыр.

(Мәни вә ону
јандыр!)

ДӨНКӘ ГАРШЫСЫНДА

Гајыдым ушаглыға,
јенә көзләрим долсун.
Гајыдым о илләрә,
сонра нә олур-олсун.

Бағышла мәни, бүлбүл,
Һәләлик, вахтдыр даһа!
Чичәкләрин овчунда
Гәрг олум гаранлыға.

Еј хош гоху, гој сәни
гохлајыб диз чөкүм мән.
Тез ол, дол үрәјимә,
Гаранлыгдан чәкинмә!

Мәнһәббәт, саламат гал!
Узаг јол үстдәјәм мән—
(Чых өлмүш үрәјимдән!)

ХАТИРЭ

Анам һугону охујур,
Арабир титрәјир сәси.
Өләзијир гүруб чағы
Шабалыдын лүт көвдәси.
Батаглыға доғру үзән
Бир сарымтыл өрдәк тәки
Евимизин торанында
Күнәш батыр, зүлмәт чөкүр.
Буз бағламыш көвшәнләрдә
Шахта чеврилиб гылынча,
Горхулу бир кабус кими
Кедир сүрүнүн дадынча.
Һамыдан хәлвәт, кизличә,
Бир күл дәрдим һәмин кечә.
Һәрарәтли гызыл күлүн
Чох солғун иди көркәми.—
Балкондан күчлә сечилән
Шабалыдын нуру кими.

ӘКӘР

Дағлы гызы, билирсәнми,
Килас дибиндә әсирәм
Өләзијән ишыг кими.
Көзләјирәм һәм гәзәбли,
Һәм вурулмуш ашиг кими.

Дағлы гызы билирсәнми,
Әкәр о көјләр олмаса,
Бу килас да олмајачаг.
Додағыны кизләмәјә
Даһа лүзум галмајачаг.

ВИДА

Видалашдым
Јол гырағында.

Доғмаларымы дујараг,
узаға — ағламаға тәләсдим.
Анчаг өзүмә ағладылар.

Видалашдым
јол гырағында.

Гәриб јолларла кедәчәјәм
чашгынлыг ичиндә,
гара-гара хатирәләрин
гәмкин анларыны ојатмаг үчүн.
Вида әрәфәсиндә
улдузлар титрәјәчәк күндоғанда.

Мән гајыдачағам сәссиз мелодијанын
бәјаз пәһрәлијинә.

ЕЛЕКИЈАЈА БӘНЗӘР

Һәјат әбәди дејилсә,
Ахы нәјә кәрәкди?
Јол јорғунлуг, ешиг үзкүнлүк,
Өмүрсә чох көдәкди.

Тәләсирик, вахт чатышмыр,
Дөзүрүк һәр зилләтә.
Сону пучса бу дүнјанын
Дәјәрми һеч зәһмәтә?

Достлар, дөнүн әслинизә,
Елдән узаг гачмајын.
Өлүм вахты
бир кимсәјә
Гәлбинизи ачмајын!

КЕЧӘ

Титрәк сәс вә фортепиано
үчүн суита.

ПАССАЖ¹

Һәр тәрәфдә
кимсәсизлик.
Һәр тәрәфдә.

Чырчыраманын
жетим сәси.
Жетим сәс.

Кәдәрли зынгыровун
јухусу.
Јуху...

ПРЕЛЮДИЈА²

Өкүз
тәләсмәдән
көзүнү гырпыр
бордаг хумарында...
Бу, узадыр
кечәнин мусигисини.

СЭМАНЫН БИР ПАРЧАСЫ

Гоча улдузларын
көзү —
кур ишыгдан јашарыр.

Чаван улдузларын
вармы
һеч онлара охшары?

Тәпәдә, шамын јанында
Көрдүм одлу бир чичәк.
Нур сачырмыш дөрд тәрәфә
Демә, ишылдабөчәк.

¹ Мусиги әсәрләринин виртоуз характерли парчасы.

² Кичик мусиги әсәри.

УЛДУЗЛАР

Өләзијиб ишығы, о улдуза јахшы бах,
Әсрләрлә о улдуз јерә нур сачмајачаг.
—Бәс инди о һардады?
—Көрфәзин ичиндәки
Мүркүлү
сулардады.

СЕЈРӘК МЕШӘ

Сантјагоја кедән јол.
Кечиб кетдим о јолу
Мән ајлы бир кечәдә—
Гәлбим севкијлә долу.
Гушлар охујурдулар
Кечәнин бу чағында—
Чичәкләмиш лимонун
Әтирли будағында.

АНА

Бах, бөјүк Ајы бүрчү
Чох разыды ишиндән.
Балача улдузлара
Сүд верир о, дөшүндән.
Әзизләјир, сеvir о,
Өз оғлуну, гызыны.
Дејир:—Сүдүмдән ичиб,
Ишыгланын, гызынын!

ВИДА МӘГАМЫ

Өләзијән улдузлар
Сәмадан кедәчәкләр.
Бу да бир дөрд,
бир кәдәр.
Ахы һара кедирләр?
Онсуз да көјдә кеч-тез

Эрижиб итэчэклэр.
Бу да бир дэрд,
бир кэдэр.—
Онлар һара кедирлэр?

САКИТ СУЛАР

Дүшүб чајын ичинә
Мәним көзләрим ахыр.
Мәһәббәтлә, кэдәрлә
Һеј үзүр чај ашағы.
Үрәјимдә дејирәм:
Узагмы вида чағы?

Гупгуру отлар үзүр
Сакит сујун үзүндә.
Әзәмәтлә, вүгарла
Үзүр сујун үзүндә.
Кетмәк вахты дејилми?—
Сорушдум өз-өзүмдән.

ӨЛМҮШ УШАГЛАР ҺАГГЫНДА АҒЫ

Мәним бәхти гара Гранадамда
Күнаһсыз ушаглар өлүр һәр кечә.
Көрпә шәһидләри динләмәк үчүн
Далғалар саһилә кәлир кизличә.

Ики чүр күләк вар: тутгун вә ајдын,
Көврәк будаглары гара јел гырыб.
Уча гүлләләрә дырманыр күләк,
Ушаг јарасыдыр елә бил гүруб.

Һавада көјәрчин түкүлә биркә,
Сәрхош гатилләрин нәфәси учур.
Сәрт дашлар чеврилиб гума елә бил,
Гансыз додагларда дәрд пучур-пучур.

Атылыр дағлардан буз салхымлары,
Һәсрәтдән чичәкләр дүшүб нә көкә?!
Мави көлкәсиндә мәним овчумун
Сән дә үшүјүрсән, еј буз мәлејкә!

АҒЛАРТЫ ҺАГГЫНДА ГӘСИДӘ

Пәнчәрәни бағламышам,
Бу чәһдим әбәсдир, әбәс.
Ешидилмир отағымда
Ағлартыдан башга бир сәс.

Мәләк сәси батырмаға
Ит һүрүшү гадир дејил.
Мин скрипка һарајы
Овчума сығыр елә бил.

Ағларты—јеканә мәләк,
Ағларты—јеканә нәфәс.
Ағларты—јер үзүндәки
Илк скрипка дејилми бәс?
Күләк әсир, ешитмирәм
Ағлартыдан башга бир сәс.

ӘЛЧАТМАЗ ӘЛ ҺАГГЫНДА ГӘСИДӘ

Тәкчә әлләрини истәјирәм мән,
Јаралы әлинчин һәсрәтдир әлим.
Тәкчә әлләрини истәјирәм мән,
Гој нә јуху билим, нә дә ки өлүм.

Гәлбимдән бојнума гызыл јол кими,
Гызыл чығыр кими ахан гана бах.
Сонунчу кечәмдә — әјләшдијим јер,
Кор ајы јаныма бурахмајачаг.

Тәкчә әлләрини истәјирәм мән,
Сығалын, тумарын билим дадыны.
Тәкчә о әлини истәјирәм мән—
Мәним өлүмүмүн ағ ганадыны.

Һәр шеј нечә варса галыб еләчә,
Солғун кәһкәшана бахасан кәрәк.
Сонунчу јарпаглар—сон көз јашлары,
Һычгыра-һычгыра ағлајыр күләк.

БАЙРОНДАН ТЭРЧҮМЭЛЭР

СЭН АГЛАЙРСАН

Агладын, парлады кирпикләриндә
Мави көзләриндән сүзүлән јашлар.
Бәнөвшә үстүндә олан шәбнәми
Сәнин алмазларын сәпмәјә башлар.

Көзләрин күлүрдү бир азча әввәл,
О сөнән шәфәгләр де, нәјә бәнзәр?
Елә бил көлкәдә гојду әлбәһәл
Онлары, нур сачан ишыглы көзләр.

Көјдән чәкиләндә ишыглы күнәш,
Артанда көјләрин думаны, чәни,
Ахшам булудлары кизләјәр сәнин
Пәришан чөһрәни, көзәл чөһрәни.

О гара булудлар, еј көзәл пәри,
Бирчә бахышынла нурланар јенә.
Гәмли үрәјинин сон шәфәгләри
Гүруб күнәши тәк көзәриб сөнәр...

МӘНИМ ГӘЛБИМ ГАРАНЛЫГДЫР

Тутгундур мәним гәлбим,
Тез ол, тез ол, мүғәнни,
Көтүр гызыл арфаны.
Кәзсин онун үстүндә
Титрәк бармағын сәнин,
Ојатсын симләрдәки
Мүркүләјән сәданы.
Гисмәтими апармаг
Сәнә гисмәт олубса,
Синәмдәдир, кәл апар.
Үрәјимдә гурумуш
Көз јашлары галыбса,
Әријиб ахачагдыр
Бир вахт донан дамлалар.
Гој вәһши олсун нәғмән,

Агламаг истәјирәм,
Үрәјими үздү гәм.
Чәтинсә дә динләмәк
Мәнә о шән сәсләри,
Чал, әзаб-әзијјәтдән
Јохса партлајар синәм.
Сонсуз изтираблардан
Санки көкәлиб, шишиб.
Чыхмыр сәси-сәмири,
Јорулуб әлдән дүшүб.
Өмрүн дәһшәтли чағы
башланыб, долуб үрәк
Зәһәрлә долдурулмуш
Бир өлүм гәдәһи тәк.

АҲРЫЛЫГ

Јадындамы о күнләр,
Гәлбимизә тәлејин
Ачы гәмләри долду?
Сәнинлә көрүшүмүз
Санки бир анлыг олду.
Сојуг додагларындан,
О гуру көзләриндән
Индики һалымызы
Онда һисс еләдим мән.
Кәлән әзаблы илин
Сојуг сүбһ чағы иди.—
Унутмарам о күнү.
Мән өз гулагларымла
Ешидирдим, әзизим,
Шајиәләрин һөкмүнү.
Намуссуз дејирдиләр
О заман сәнә ахы?
Икиликдә бөлүшдүк
Биз бу рүсвајчылығы.
Адын чәкилән кими
Чамаат арасына
Дүшәрди бир вәлвәлә.
Билмирәм нәјә көрә,
Нәјә көрә сәнинлә
Доғма олмушдуг белә?
Сәндән данышардылар

Гисс етмэдэн гүссэ, гэм.
Онлар нэ билэјдилэр
Сэни өзүм билирэм.
Кизләдик ешгимизи,
Кизләдик дәрди, гәми.
Сирримиз дә гәмлидир
Бизим өзүмүз кими.
Еһ, көрүш гисмәт олса
Әкәр талејимизә,
Көз јашыјла лал сүкут
Гисмәт олачаг бизә...

АЛБОМ ҮЧҮН

Охшар гәбир сәјјаһын
Фикрини чәлб едән тәк,
Бу саралмыш сәһифә
Чәлб еләсин сәнин дә,
Фикрини, көзәл мәләк.
Илләр кечәр, сән әкәр
Бу јазыны охусан,
Шаирин арзусуну
Анлајарсан чох асан.
Јадына дүшсә әкәр
Сәни нечә севирдим,
Мәни өлмүш бил онда.
Чүнки шаирин гәлби
Дәфн олунуб, әзизим,
Сәнин бу албомунда...

СТАНСЛАР

1

Елә көзәл тапылмаз
Һүснүнлә бәһс еләсин.
Дәнизин нәгмәси тәк
Көзәлдир сәнин сәсин.
Сусар сәс-күјлү дәниз
Табе олуб сәсинә.

Лајлалар чалан күләк
Јатар көрпә ушаг тәк
Гысылыб парылдајан
Суларын синәсинә.

2

Ајын шәфәгләридир
Титрәјир сулар үстдә,
Јохдур бирчә сәс-сәмир.
Ениб-галхыр дәнизин
Синәси аста-аста,
Јухулу ушаг кими.
Үрәјим ағзыначан
Сөзлә долубдур, анчаг
Сәнә мәфтунлуг гојмур
Инди гәлбими ачам.
Һәр шеј сакитдир, күлүм,
Анчаг кәләчәк бир күн,
Дәниз дә дарыхачаг
Ағсач далғалар үчүн...

АҒЛАЈАН ЛЕДИ ҲАГГЫНДА СӘТИРЛӘР

Бәдбәхт бир кралын ағлајыр гызы,
Аллаһ үз дөндәриб онун елиндән.
Јујула күнаһы бу инсафсызын
Гызын көзләринин гајнар селиндә.

Ағла, бу вичданлы јалварышлара
Ахы мөһтач олан јазыг бир ел вар.
Бахыб көзләриндән ахан јашлара
Сәнин доғма халгын тәсәлли тапар.

ШАИР ЧОН КИТСИН
ӨЛҮМҮНЭ

1

Ким өлдүрдү Чон Китси?—
Нэлэ битмәмиш суал,
Диллэнди гэддар журнал:
Бир дэфэ чыханда Китс
Бизим мөһәлләмиздән
Ону өлдүрмүшәм мән.
Зәманәт верирәм ки,
Китси бизик өлдүрән.

2

Бәс биринчи күлләни
Ким атды она, десин?
Берро, Саути, Милимен—
Динди кешиш шаирләр,
Бизик гәними Китсин.
Бир тәнгидчи диллэнди:
Тәбрик еләжин мәни.
Биринчи мән корладым
Онун әсәбләрини...

АЛМАН ШАИРЛӘРИНИН ШЕ'РЛӘРИ

Петер Шјутт

ИНСАН АДЫ

Мәни чохла ата,
чохла ана кәтириб дүнјаја.
Гардашларым,
бачыларым
кәлмәз саја.
Атам ағдыр,
анам гара олса да гәшәнкдир.
Бачыларым, гардашларым
рәнкбәрәнкдир.
Мән мин дилдә данышырам,
Вар он мин јашым.
Усталар гәдим пирамиданы
учалданда,
Мән дашымышам
бу гәдәр
дашы.
Мәнәм—
једдигапылы фиваны тикәндә
ган-тәр ичиндә
нәфәси кәсилән
адсыз адам.
Мәнәм голлары зәнчирли
гул вә гијамчы.
Мәни дөјә-дөјә
дар ағачына апарыблар
әлләриндә гамчы.
Мән фәһләјәм, мән алимәм,
мән рәссамам, мән мүәллимәм.
Дүнјанын једди мө'чүзәсини
мән јаратмышам.
Сәккизинчи мө'чүзә—өзүмәм.
Тәпәдән дырнағачан
дәјәнәтәм, дөзүмәм.
Мәним көзләрим вар
көрмәк үчүн.
Мәним гулагларым вар
заманын сәсини
ешитмәк үчүн.

Мәним башым вар,
дүз јолумла кетмәк үчүн.
Мәним адым...
инсандыр, ИНСАН.

ДАҢА ЈЕР ЈОХДУР

Мәним Вәтәнимдә—Басбек кәндиңдәки
мүгәддәс Тройтса килсәсиндә
дөрд хатирә лөвһәси асылыб.
Бир лөвһәдә
1812—1813-чү илдә
өлән дөрд нәфәрин;
Бир лөвһәдә
1870—71-чи илдә өлән
сәккиз нәфәрин;
Бир лөвһәдә биринчи дүңја
мүһарибәсиндә иткин дүшән 43,
бир лөвһәдә исә икинчи дүңја
мүһарибәсиндә иткин дүшән
121 нәфәрин
ады јазылыб.
Мүгәддәс Тройтса килсәсиндә
бешинчи лөвһәјә
јер јохдур даһа.

БИЗИМ ӘСР

XX әср,
јан-јана дуран
иқи е'чазкар икс.
Гаранлыг сәмада чәкиләң
иқи одлу ишарә.
Бәлкә мәним һәрби илләрә
дүшән ушаглығымы
чалын-чарпаз горху илә
долдуран,
прожекторларды онлар?
XX јүзиллик,
иқи чоһмә'налы икс
иқи намә'лум әср.

Бәлкә онлар
дүңјаның башының үстүнү
алан мүһарибәнин
илк иқи шө'ләсиди?
Бәлкә Хиросима вә Нагасакидә
партлајан илк атомларын
наләсиди?
Онлар нурлу кәләчәјин
бир чүт улдузу да ола биләр,
ишығын, һәрарәтин, мәһәббәтин
әбәди мәнбәји дә.
Иқи бөјүк, иқи намә'лум,
иқи е'чазкар икс.
Мүһарибәми, күнәшми,
хаосму, һәјатмы олачаг
јер үзүндә?—
Бүтүн бунларын һамысы
асылыды инсаның
өзүндән.

Ханс-Јуркен Хајзе

ТӘТИЛ

Оғлан әлләри балыг тутур
дағ чајындан.
Бу әлләр һәвәслә
унудардылар
гәләм тутмағы,
һәтта дағ чајы һаггында
инша јазмағы да...

ӘЛАМӘТ

Дүнән күллә илә
ахырынчы чанаварын
чаны алынды.
Вәһши тәбиәт үзәриндә
гәти гәләбә чалынды.
Индән белә һәр јан
бағ-бағчаја дөнәчәк.

Будагларда гызыл алмалар
Улдуз кими бәрг вуруб сөнәчәк.
Белә иди бизим
фикримизин өлчүсү.
Анчаг евимизин
дөшәмәси алтында
јува гурду чөл сичаны—
јени фәлакәтин
илк елчиси.

ЧӘКИЛМӘ

Дәрја өз ичинә
чәкилир,
јахасы ачылыр лиманын.
Ајаг дырнагларым
сахсы гырынтылары арасында
нечә дә парлаг көрүнүр.
Дәниз хәритәсиндән ибарәт китаб.
Туфан
өзүнә јени маршрут сечмәк үчүн
тәләсик вәрәгләјир ону.

КӘНД УНИВЕРСИТЕТИ

Сүбһ тездән ишә башлајыр
Кәнд университети.
Һәјәтдә шәфәгләрин алтында
Хорузун парлаг либасы
нур сачыр.
О, јатаг отағынын
пәнчәрәләрини ачыр.
Вә пәнчәрәнин о үзүндә
сместр башлајыр:
нохудлу чөлләр,
гумлу јоллар,
лап узагда исә
зејтун коллары
көз охшајыр...

АМЕРИКАН ШАИРӘСИ ЕМИЛИ ДИККИНСОНА

Дүнја
шүшә сәманын алтында
елә дарысгал иди ки...
Багдакы бүтүн коллар
адамы керижә—
евә гајтарырды.
Евдә исә
гаранлыг,
кәдәр, һәсрәт
һөкм сүрүрдү.
Пирог биширмәк,
пирог јемәк,—
һеч бир иш јох иди
бундан башга.
Багда битән солмаз чичәјә
кәлдикдә исә
өзү јох, јалныз
ады өлмәз иди
о чичәјин...

Улла Хан

ШӘН РЕЈН ӘХЛАГЫ

Үрәјими чәкиб атдым
Өз әлимлә синәмдән.
Торпаг үстдә һеј чырпыныр,
Көрүрсәнми ону сән?

Ајагларынын алтында
Әкәр сынса бұллуր тәк,
Тәкчә онда, тәкчә онда
Динчлик тапачаг үрәк.

Нәһәјәт, сән фикирләшиб
Бахачагсан үзүмә.
Зәифчә бир тәбәссүмлә
Күч кәләчәк дизимә.

ЧӨРЭК ВЭ ДУЗ

Сэн хэлэ ев тикмэмисэн,
Мэһэббэтимин үстүндэ
Өзүнэ жува гур кэл!
Сэн хэлэ ағач әкмэмисэн,
Мэним кәлкәмдә динчәл.

Сэнин ушагларын јохду,
Охша мэни, гызын олум.

Ичазә вер, дөнүб сэнин
Чөрәјин, дузун олум.

ӘМР

Дүш
сачларымын
торуна.
Аз
додагларымын
лабиринтіндә.

Бәдәним
кичиткән кими
сәни даласын.
Көзләримин
дәнизиндә
гәрг ол.
Көксүмүн
үстүндә
динчәл.

Роза Ауслендер

АНКЕТ

Анкет сорғусуна
унудулмуш
адлар вә тарихләр,
һараја вә һарадан,
һә вә јох
сөзләри јазылыб
имза илә тәсдигләнмәлиди.

Бәли, мән нә вахтса доғулмушам,
мәним ушаглығымын дүнјасы јохдур даһа.
Мән башгалары кими инсан дејиләм.
Үч дәфә хач вуруб дејирәм:
Амин.

ТӘНҺАЛЫГ

Һәр бир өлкәдә
вәһшиләр вар.
Бизим үрәјимизлә
гидаланыр онлар.
Кимләр бизә көмәк едәчәкләр?
Қор олуб мәләкләр.

Бүтүн көз јашлары
ахыб төкүлүр
нәпназик ағачларын,
сопсојуг зүлмәтин,
кәдәрли мусигинин
јерләшдији тәнһалыг
адасына.

ПАУЛ СЕЛАНЫН ГЭБРИ

Бурада чичэк экилмэјиб,
неч лазым да дејил.
Бурада анчаг
вэһши лалэ битмэлиди—
синэси гара халлы,
лэчэји очағын көзү кими.
Торпағын алтында јатан
адамын
өзү кими.

ПАБЛО НЕРУДА

Сиз ки, таныјырсыныз Пабло Неруданы,
достумуз Паблону.

Сиз ки, таныјырсыныз Пабло Неруданы —
мө'чүзэлэр шаирини.

Һәр шеј,
һәр инсан мө'чүзэди.

Дејирлэр ки, о, өлүб,
инанмајын буна.

Сиз ки, таныјырсыныз
өлмэз шаири —
Пабло Неруданы.

МЭНИМ ИСТЭЈИМ

Мэн истәрдим ки,
көзэл-көзэл чичэклэр ачан
бир күл колу олум.
Хош авазлы бир бүлбүлэ чеврилим,
Синэси нэгмэјлэ долу олум.

Јахуд, күнэшин гучагладығы,
Јағышларын јудуғу,
һәр шејдән уча,

һамыдан гоча
бир даға дөнүм.

Еһ, бунларын һамысы
нағылды анчаг.
Истәмирәм нә күл колу, нә бүлбүл,
нә дә дағ олмаг.

Мэн елә өзүм олмаг,
индијэдәк севдијим
бир нечә адамы севмәк,
өмрүмү бүтүн дүнја илә
бөлмәк истәјирәм.
Һеч олмаса бир сөзүмлә
өләнә гәдәр
јашаја билмәк истәјирәм.

Маһмуд Дәрвиш вә Муин Бсису мүасир фәләстин поезијасынын ән көркәмли нүмајәндәләри һесаб олунурлар. Онларын поезија ајнасында фәләстин халгынын фачиәли таләри өс долғун бәди әксини тапмышдыр. Бу ики шаирин шәрикли јаздыглары «Исраилли әскәрә мәктуб» поемасы 1982-чи илин августында Бејрутда чыхан «Ал-Маарака» гәзетиндә чап олунмушдур. Поемада һәрбә, мүһарибәјә, мүстәмләкәчлик сијасәтинә нифрәт мотивләри чох күчлүдүр.

*Маһмуд Дәрвиш
Муин Бсису*

ИСРАИЛЛИ ӘСКӘРӘ МӘКТУБ

* * *
Бејрут — о Бејрут
Дуруб дедијинин үстүндә.
Будаглар баррикадаја дөнүб
Гушларын көзүндә.
Бејрут Бејрутда
Мүһасирәјә алыныб.
Пәнчәрәләрин шүшәси гырыг-гырыг...
Пајтахтымыз, Аллаһын севимли јери,
Инди сән—
гәзәб вә вүгарын горхунч адына
дөнмүсән.

* * *
...Елә һеј јазачағыг
Мәрми ја бизи, ја сәни тапана кими.
Сонунчу мүһасирәнин,
Сонунчу һәмләнин
Бејруту чәһәннәмә чевирәчәји
ана кими.
Биз сәнә јазырыг:
сәнин атдығын мәрми
дөнәчәк көз јашына.
Сәнин атдығын мәрми
Һитлерин әсир дүшәркәсинин зүлмәтини,

Бизим бәдәнимизин, көз јашымызын
гаранлығыны

Һәкк еләјәчәк сәнин јаддашына.
Биз сәнә јазырыг.
Дәрд нә гәдәр бағрымызы дешәчәк?
Нә вахта гәдәр
Дәниз ада илә дөјүшәчәк?
Нә вахта гәдәр әзаб верәчәксән
Һәм бизә, һәм өзүнә.
Нә вахта гәдәр әзаб верәчәксән
Мил чәкәчәксән
жасминләрин чичәкләјән көзүнә?
һачаначан гәбир газыб
ичиндә јашајачагсан, әскәр?
Биз сәнә јазачағыг
Мәрми ја бизә, ја сәнә
туш олана гәдәр.
Биз сәнә јазырыг Бејрутдан —
Бизим чәһәннәмимиздән.
Бу поеманын мүһасирә адлы
илк ше'рини охујуб,
Сорушуруг дөнә-дөнә,
Сорушуруг јана-јана:
Нә ад вермәк олар бир башгасыны
Һагсыз јерә мүһасирәдә сахлајана?
Дәмир ичиндә јашајанмы? Јахуд
Поемада јашајанмы?
Биз сәнә јазачағыг
Мәрми ја бизә, ја сәнә
туш олана гәдәр.
Сәнә, душтаглары вә әсирләри
гандаллајан әскәр.
Сән кефлисән. Сәнин зирәһли палтарын
Тыртылларын үстүндә сүрүшүр.
Бәс сәни һеч нә горхутмурму?
Инди сән ән мөһкәм
зирәһли диварын архасында —
Танкын ичиндә
Һәбсханада олан кимисән —
Мәкәр сәнин һеч нә горхутмурму?

Инсанын үрәиндәдир Аллах.
Бизим жарамыз алова дөнүб
дүнјаны јандырачаг.
Мүһасирә һеј узаныр...

* *

*

Бу күн болму олүб мәһсулун?
Тозлу палтарына чохму ган һопуб?
Өлдүрүлүб—ган ичиндәди күнаһсыз бир бәдән.
Бәлкә ону сән өзүн өлдүрмүсән уф да демәдән?!
Сүнбүлләри, чичәкләри, мави сәманы јандырмаға
кифајәт гәдәр бомбан, бензинин вар.
Гатили көрәндә нәинки адамлар,
Һәтта куклалар да горхар.
Өләнин үзүндә өлдүрүләннин әксинә бах бир...
Вавилондан Вавилона узаныр
мөһкәм бир зәнчир.
Нә вахта гәдәр күзкүләри ғырачагсан?
Нә вахта гәдәр күнаһсыз адамлары
Вавилондан Вавилона говачагсан?
Гәләбәнин јахын олдуғуну дүшүнә-дүшүнә
Дөјүшәчәксән нә вахта гәдәр?
Чөкмүсән инсанларын дөшүнә,
Өзүн һеч нәдән горхмурсанмы, әскәр?

* *

*

Кәрилмиш сифәтләр,
Тунч кими чинкиртили нида.
Дағылмыш күчәләрде
јаныглы әкс-сәда.
Сән өз тыртыллы, зирәһли машынында
бизим үчүн һазырча сәһра,
һазырча гәбир ахтарырсан.
Көрәсән бу өлкәдә өләнләрә
кифајәт едәчәкми гәбристан?
Заман кәрдишиндәди, биздән әлини чәк!
Бизим орадакы евимизи,
Бизим орадакы дәнзимизи
һеч кәс сәнә вермәјәчәк.

Наринкиләр чичәкләјән о саһилдә кечиб
Бизим ушаглыг илләримиз.
О торпагдан ајрыла билмәз
Үрәкләримиз, әлләримиз.
Тарихин јағышлары јағачаг...
Һәлә түкәнмәјиб инамымыз.
Һәлә ордајыг, һәлә ордајыг бизим һамымыз.
Тарихимиз унутмајачаг о чағлары.
Өз јолунла кетмәјә өјрәтмә ушағлары.
Нејләјәчәксән мүркүлү вулкан ојанса әкәр?
Сән өзүн һеч нәдән горхмурсан мәкәр?

* *

*

Еј танк сакини!
Инсан бүтүн өмрүнү танкда кечирә биләрми?
Инсан танкда охујуб јаза биләрми?
Инсан танкда гадын севә биләрми?
Еј танкын бәтниндән чыхан,
Еј танкын бәтнинә кирән!
Сән танкын гулу олачагсан нә вахта гәдәр?
Өзүн һеч нәдән горхмурсан мәкәр?

* *

*

Естерә јаздығын нөвбәти мәктубу
Нә вахт јола салачагсан?
Јазмысанмы тезликлә мүһарибә гуртарачаг,
Тезликлә севкилинлә бирликдә олачагсан?
Мүһасирәјә алынмыш шәһәрләрин күчәләриндә
Һеч нә галмајыб газылмыш сәнкәрләрдән башга.
Мүһарибә гуртаранда јени севдаја ујачагсан.
Ағрыдан, әзабдан узаг гачсан да,
билмирәм ганлы әлләрини нечә јујачагсан?
Сујун—аналарын көз јашы.
Сабунун—өлдүрдүјүн көрпәләрин башы.
Бунлар сәни горхвтурму мәкәр?

Чохсифэтли мүстәмләкәчи!
 Нә вахта гәдәр дөјүшәчәксән?
 Нә вахта гәдәр өлү бәдәнләри хатырлајыб
 Аләми үстүнә күлдүрәчәксән?
 Дивар сааты кими өзүн јатыб
 Вахты өлдүрәчәксән?
 Нә вахта гәдәр горхачагсан
 Фәләстинин гум далғасындан, од пүскүрән
 торпагындан?

Нә вахта гәдәр горхачагсан
 зәриф чејран ајагындан?
 Нә вахта гәдәр горхачагсан
 зәлзәләдән?
 Нә вахта гәдәр көзләјәк:
 сәһәрдән ахшамачан, ахшамдан сәһәрәчән?
 Нә вахт партлајыб
 мәһв олачағыг биз,
 Нә вахт партлајыб
 мәһв олачагсан сән?
 Бу агрылар, эзаблар нә гәдәр чәкәчәк?
 Чөрәјимизә, сујумуза нә вахта гәдәр
 зәһәр чәкәчәк?
 Нә вахта гәдәр ора-бура
 дүртүләчәксән?
 Нә вахт чәһәннәмә итиләчәксән?
 Биз елә бил ки, сәнинлә бир мејитин
 ики үзүјүк.
 Анчаг арамызда дәрин учурумлар,
 чајлар вар.
 Нә вахта гәдәр чијинләриндә
 чәназә апарачагсан?—
 Сән, еј чәназәләр саһиби,
 Сөјлә, нә вахта гәдәр?
 Сәнин өзүнү һеч нә горхутмур мәкәр?
 Сәнин өзүн горхурсанмы, исраилли әскәр?

КИТАБЫН ИЧИНДӘКИЛӘР

Тәзә севдалара доғу

3

ӨМҮРДӘН ДҮШӘН ЈАРПАГЛАР

Салам, ијirmi биринчи әср	5
Әлли јашым	6
Јашамалы дүнјады	7
Еј вәтән	8
Улдузлар	9
Гусар лөвһәләри	9
Гајабулаг	10
Көзләри јолларда галан јарпаглар	11
Гарлы нағыл	12
Данышан очаг	13
Мешәјә ачылан гапы	14
Јағыш јағыр Гусара	15
Сон баһар. Горхудан бар верән ағач	16
Өтән күнләр	17
Јағыш. 20 јанвар. Сијасәт јарышында	18
Гара јәјлыг. Гырмызы ишыглар	19
Бош вахтымда ше'р јазырам дејәнләрә	20
Шаир Сабир кәмиси. Атама мәктуб	20
Јекәхана лөгәбим. Дәли Вагиф	22
Өзүмә мәктуб	23
Сөзүмүзүн, кәлмәмизин чохду чалары	24
Сәнәтин јолу	24
Дағларын шаирә чаваб сөзү	25
Сәнәт дағы	26
Бу сөзүн алтында	27
Академија. Бир шама бәнзәјир	28
Реквијем. Гәләбә бајрағы	29
Вәһши гушлар. Бир дәфә. Палыд гозасы	30
Дүшмән һаваланыб. Јашаја биләрми	31
Олду	32
«Сона бүлбүлләр». Нәғмә дәнизи	33
Сәнин көз јашларын	34
Бахыр дејән әлин кәрамәтина	35
Академијанын гаршысындакы бағ	35
Топ кими, Јазы масам	36
Јазы масама узанан күл	37
Инсан үрәји	37
Гәбир. Өлүм. Өтәри севки. Јарпаг төкүмү	38
Сән. Сүкутун дили	39
Астарада кечән кечәм. Бәнзәјиш	40
Чәрраһ. Мешәлә	41
Дурна. Вида нәғмәси	42
Өтән күнләр. Сим	43

Ағачын сон сөзү. Ачкыкәндин чичәкләри	44
Ики зәлзәлә. Гоча дүшүнүр	45
Кечә дүшүнчәләри. Нәнәмин сөзләриндән	46
Оғлум. Ешгимиздән ишыг алан үч улдуз	47
Даг чаынын саһилләри. Бар ағачы	48
Дост. Учалдыгча. Арзу	49
Бу тәлејин ојунуна нә дејим	49
Сәккизликләр	50
«Ана» кәлмәсиндән башлајачагдыр	51
Лөвһә габағында. Беш. Мәктәбдә	52
Су. Јарпаглар	54
22 сентјабр	55
Баһар дүјгүләри	56
Адсыз ше'рләр	56
Баһарын ад күнүндә	59
Әминин хатирәсинә. Нә хејри	60
Һәлә	61
Мәним бир күнүм	62
Нәнәләр көчүнү чәкди. Торпағын јорғаны	63
Шеһ. Пајыз	64
Пајызын сәхавәти. Пајызда	65
Адсыз ше'рләр	66
Скрипка. Адсыз ше'р. Сахлајыб	67
Дүшүнчәләр. Әһәнк. һагг	68
Адсыз ше'р. Судан горхурсанса. Чахандан чахана	69
Гар јағыр. Гыш. Адсыз ше'р	70
Үздәди. Базар	71
Адсыз ше'рләр. Бир ағач вар иди	72
Сел кими. Лөвһә	73
Бәнөвшә. Кәклијин	74
Бағда дүшүнчә. Чилинкағач	75
Әбил әми	76
Фәрзалы дајы	78
Әһәд һаггында нәгмә	80
Ата мәнәһбәти	81
Јурдумун сәрвәти	82
Бакыдан ајрыларкән. Ики чај. Украјна торпағында	83
Писгарјовда	84
Писгарјовда бир һејкәл вар. Волга.	85
Көјәрчинләр. Зарафат. Бир бина көрмүшәм	86
Гатарда. Тәләбәлик хатирәләриндән	87

ДӘНИЗ НӘГМӘЛӘРИ

Ләпәдәјән	90
Дәнизим	91
Бу дәниз	92
Дәниз	93
Күлүм, сән дә дәниз кими мәнә доғмасан	95
Адсыз ше'рләр	95
Далғалара баш вуран гыз	96
Дәниз мәним ичимдәди. Бу дәниз	97
Адсыз ше'рләр	98
Ајаг изләри. Дәниздә сәһәр	99
Јох, мән гочалмырам. Бу сәһәр	100
Чимәрлик нәгмәләри. Мән саһиләм, сән дәниз	101

Адсыз ше'р. Дәниз вә саһил. Хәзәрин саһилиндә	102
Пајызын сонүјдү. Көрүшәнәдәк	103
Кәл. Пәнчәрәм дәнизә бахыр	104
Кәлирәм, дәниз, кәлирәм. Дәнизин нәбзи	105
Күндән күнә. Далға говур далғаны. Саһилдә дүшүнчәләр	106
Мән бир балыг идим	108
Сән чыхдын дәниздән. Су пәрисси	109
Е'тираф	110

ЈАХШЫ КИ ДҮНЈАНЫН СЕВӘНЛӘРИ ВАР

Мәним севдијим вә мәни севән гызлара	111
Сизә раст кәләндән динчлијим итиб	112
Бәлкә	113
Мәни лајиг елә бу ешгә, Танрым	114
Сәнә ким деди ки, севки күнаһды	115
Мән белә дејиләм, мәни бағышла	116
Күлүм, мәнәһбәтлә зарафат олмаз	117
Күскүн бәнөвшәм	117
Һаггым јох кимсәдән күсәм, инчијәм	118
Мәнәһбәтлә долу үрәјинизи	118
Дедин садиг олур достлуға гызлар	119
Мәним ганадлы чичәјим	119
Ағ ат. Илхычы оғлу	120
Мәни гынајан көзәлә	121
Галмамышам бу дүнјадан тамарзы	121
Ешг шимшәји вуран ағач	122
Дәниздән утанан көзәл	122
Адсыз ше'р. Бу көзәл мәнән пај умса	123
Туфан гохусу	123
Адсыз ше'рләр. Биллур күлдан	124
Сөз чәмәни. Ады нур, өзү нур олан көзәлә	125
Пис күл. Пајыз оту	126
Руһум, бәдәним	127
Мәнә күл кәтирән көзәл. Сән мәни танысан	128
Әлли биринчи улдуз	129
Адсыз ше'р	130
Мәнәһбәт дөјүр гапымы	131
Еһ, сән беләсәнсә. Мәнән севки уман көзәлләрә	131
Дәли көнлүм ағылланыб. Гәлби јаралы бүлбүлүм	132
Мән ше'р охујанда. Адсыз ше'рләр	133
Рәгс. Мәнимлә рәгс едән көзәл	134
Мәнән ше'р уман гызлар. Чичәкләјир	135
Сәнин алдығын гәләм. Дурналар ишыға учурлар	136
Адсыз ше'р. Һәр шеји сөзлә демирәм	137
Албом үчүн. Е'тираф. Һәсрәт јағышы	138
Көзләри јашлы бәнөвшәм	139
Кәпәнәк ганадлы көзәл. Сачлары пајыз көзәлим	140
Нәзир	140
Сәнин рәсмин	141
Сәнин әлләрин. Дан улдузу	142
Јаш о јаш дејил даһа	143
Буз алтында. Олум	144
Јенә һаваланды көнлүмүн гушу. Сәнинлә сәһбәт	145
Адсыз ше'рләр. Зиреһ	146
Адсыз ше'р. Үшүјән чичәк	147

Адсыз ше'рләр. Ишыгды	148
Шейтан, Мәһәббәт дәжирманы	149
Адсыз ше'рләр. Зарафат	150
Адсыз ше'р. Ахыр ки, үз-үзә галдыг	151
Ај мәним халсыз көзәлим. Гар гыз	152
Һансыны сечим	153
Илһам пәрим. Бу илин сон кечәсиндә	154
Мән сәни белә билмәздим	155
Манана	156
Гајтара билмәсән. Бир мәктубдан	157
Күчүјүм. Адсыз ше'р	158
Јалгузаг. Адсыз ше'рләр	159
Нејләјим. Олуб. Адсыз ше'р	160
Адсыз ше'рләр	161
Тәзә севдалара доғу	163
Бәлкә гәлбимә јаз кәлди. Сән бир севда ағачысан	164
Нәғмә. Вар	165
Нә сән күнаһкарсан, нә мән күнаһкар. Илһам пәрсинә	166
Мәни хошбәхт еләмәјә нә вар ки. Јухун чин олсун, көзәлим	167
Илаһи бир ешгин итаәтиндә. Бу көзәл күлү бәјәнмәз	168
Еләмәсин	169
Мәһәббәт јашајачаг. Тәзә кәлин	170
Сәндән башга кимим вар	171
Гәлбими гурбан демишәм	172
Еһ, бу һәлә һарасыды. Күлүм мәним	173
Бу кечә	174
Күлүм, кеч күнаһымдан. Ағар, сачым	175
Гајтар	176
Назына гурбан олум. Елә бахма	177
Бәс бу килеј нәди	178
Умачағым вар. Севки фәсли	179
Ағлајан күлләр. О ајлы ахшамда	180
Сәнин пәнчәрән. Киши үрәји	181
Унудулмарам. Дағлардан кәлән чичәк	182
Тәле гисмәтимә сәни көндәриб. Гыз әлләри	183
Јахшы ки, дүнјанын севәнләри вар	184
Гырмызы чичәк јағышы. Севкини севкијлә унутдурарлар	185
Көрдүм. Бир гыз	186
Көзмунчуғу. Адсыз ше'рләр	187
Бәһанә	188
Вида. Әбәди һичран	189
Вүгар. һүгүгчу гыз	190
Јазырсан. Сәнә охшајыр. Чичәкләр	191
Гатарда. Сән кетсән	192
Тохунма сирримин дүјмәләринә. Лазымсыз мәһәббәт	193
Титрәк додағында севирәм сөзү	194
Өкүшләр. Јаған јағыш дејил	195
Ичин-ичин јанырам	196
Һәр үрәк бир дүнја дејилми	197
Гәрибәм. Елә сусурсан ки	198
31 декабр. Гадын бәдәни	199
Күчәмиздән кечән гыз. Сәнин тәбәссүмүн	200
Тәсәлли	201
Кәнд чыгырында. Сәнин сүкутун	202
Динди о ширин сөзлүм	203
Адсыз ше'рләр	204
Сән демә. Нәсрәт чичәкләри	205

Чәзә. Иш планы. Пајыз кедир	206
Көзәллик әманәтди. Адсыз ше'рләр	207
Әлим јуху көрәр	208
Бу күн һеч ким илә көрүшмәјәчәм	209
Дәрлүкләр	209
Адиләрин орбитиндә. Мәдәнијјәт архасында кизләнән киши	215
Бизим арамызда ониллик јол вар	215
Бу да бир дәрд. Нә хошдур	216
Гибтә. Һәр сәһәр гаршымдан бир көзәл кечәр	217
Гыз олармы бу гыз кими. Ешгимин дан улдузу	218
Бу торпағын өвлады. Елә бахма. Көзләјә-көзләјә	219
Барлы будағлар. Халлы гыз	220
Көзләр. Арха. Кәһәр	221
Каш бир дағ чајы олам. Ләчәјә јазылан ше'р	222
Мәним чичәкләрим ачылды јенә. Чәтир	223
Бир анын севинчи. Илаһи пај. Ики баш	224
Ајрылыгы илләр салыб	225

ТӘРЧҮМӘЛӘР

Испан поезијасынын парлаг улдузу—Федерико Гарсиа Лорка	226
Баһар нәғмәси	227
Фал ача билсәјдим ај илә әкәр	228
Ијул күнләри һагғында	229
Гәча кәләз	231
Кечә мотивиндә	233
Ағачлар	234
Күнәш батды. Үч чај һагғында баллада	235
Пејзаж. Китара	237
Чығырты. Сакитлик	238
Из. Сонра	239
Солеа һагғында поэма. Кәнд	240
Бычаг. Дәнкә	241
Ај. Көзләнилмәзлик	242
Солеа. Көрүш	243
Зәнк шәфәгләри	244
Ох атанлар. Сүбһ	245
Алты сим. Лола	246
Ампаро. Мејхана	247
Кардова мәһәлләси. Рәгс	248
Шам. Әкәр өлсәм	249
Ај. Атлынын маһнысы	250
Ај доғанда. Ағача бах	251
Лаллар күчәси. Серенада	252
Нәғмә ағачы	253
Ағлајыр гәча кәләзләр	254
Ики ајын ахшамы	255
Лал ушаг. Саһилдә ики дәнизчи	256
Авропада чин нәғмәси. Севилја нәғмәси	257
Инсанлар кетдиләр	258
Пәнчәрә өнүндә нөгтүрн	259
Охумадығым нәғмәләр. Аделина кәзинтидә	261
Кичик бир лөвһә. Бу һәгигәтдир. О өлдү дан гызаранда	262
Нәркиз	263
Күндүз вә кечә. Јаддашыма дүшән изләр. Ај су, һара тәләсирсән	264
Алдадычы күзкү. Портағал ағачынын маһнысы	265

Бағ март айында. Өтән күнүн нәғмәси	266
Чичәк. Вида	267
Перелүдија. Ај һаггында романс	268
Гара гүссә һаггында романс	269
Сомнабул романсы	270
Мәһәббәт јолунда өлән	272
Хәјанәткар гадын	274
Испан жандармлары һаггында романс	275
Сантјаго көзәлләмәси	278
Һәр һансы бир нәғмә. Гајыдыш	279
Гыжов. Керијә	280
Дәниз пәриси. Дөнкә гаршысында	281
Хатирә. Әкәр. Вида	282
Елекијаја бәнзәр	283
Пассаж. Перелүдија. Сәманын бир парчасы	284
Улдузлар. Сејрәк мешә. Ана. Вида мәгамы	285
Сакит сулар. Өлмүш ушаглар һаггында ағх	286
Ағларты һаггында гәсидә. Әлчатмаз әл һаггында гәсидә	287
Нәғмә. Гара ај. Үмидсиз нәғмә	288

БАЈРОНДАН ТӘРЧҮМӘЛӘР

Сән ағлајырсан. Мәним гәлбим гаранлыгдыр	290
Ајрылыг	291
Албом үчүн. Станслар	292
Ағлајан леди һаггында сәтирләр	293
Шаир Чон Китсин өлүмүнә	294

АЛМАН ШАИРЛӘРИНИН ШЕ'РЛӘРИ

Петер Шјутт	295
Ханс-Јуркен Хајзе	297
Улла Хан	299
Роза Ауслендер	301

МАҢМУД ДӘРВИШ

МУИН БСИСУ

Исраилли әскәрә мәктуб	304
------------------------	-----

Рафиг ЈУСИФОҒЛУ

(Әлијев Рафиг Јусиф оғлу)

«Тәзә севдалара доғру»

«ШУША» нәшријаты, 2000

К/Н № 11

